

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

Julija Trobec

Prekomerna uporaba zaslonov pri predšolskih otrocih

Magistrsko delo

Ljubljana, 2025

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

Julija Trobec

Prekomerna uporaba zaslonov pri predšolskih otrocih

Magistrsko delo

Študijski program: Socialno delo

Mentorica: Doc. dr. Tadeja Kodele

Ljubljana, 2025

ZAHVALA

Najprej bi se rada zahvalila mentorici doc. dr. Tadeji Kodele, ki me je s svojo strokovnostjo, usmeritvami in hitro odzivnostjo vodila skozi pisanje magistrskega dela.

Hvala moji družini, ki mi je omogočila študij in me ves čas podpirala.

Iskrena zahvala gre tudi mojim prijateljem, ki so s pogovori in smehom lajšali stres, ter sošolcem, s katerimi smo skupaj premagovali izzive študija.

Zahvalila pa bi se rada tudi vsem svetovalnim delavkam, ki so si kljub obveznostim vzele čas in sodelovale v raziskavi.

PODATKI O MAGISTRSKEM DELU

Ime in priimek: Julija Trobec

Naslov naloge: Prekomerna uporaba zaslonov pri predšolskih otrocih

Kraj: Ljubljana

Leto: 2025

Mentorica: doc. dr. Tadeja Kodele

Povzetek

V magistrskem delu raziskujem prekomerno uporabo zaslonov pri predšolskih otrocih v vrtcih. S kvalitativno raziskavo sem pridobila izkušnje, opažanja in poglede svetovalnih delavk, zaposlenih v vrtcu, na to problematiko. Rezultati nakazujejo, da zasloni pomembno vplivajo na razvoj otrok, pri čemer svetovalne delavke opozarjajo na specifična vedenja, ki jih opažajo pri otrocih v vrtcu, in jih povezujejo s prekomerno uporabo zaslonov. Omenjena problematika v vrtec prinaša nove izzive, kar od strokovnih delavk zahteva prilagoditev pristopov in načinov dela z otroki. Izzivi se pojavljajo tudi pri sodelovanju s starši, ki imajo pogosto tudi sami težave s prekomerno uporabo zaslonov. Starši zaslone po mnenju intervjuvanih svetovalnih delavk pogosto uporabljajo kot sredstvo za umirjanje otrok, kar jim omogoča, da se lahko posvetijo svojim obveznostim in potrebam. Ker je veliko otrok že v domačem okolju ves čas v stiku z zasloni, je pomembno, da strokovne delavke zaslone v vrtec vključujejo premišljeno in kritično, predvsem v obliki skrbno načrtovanih dejavnosti v skupinah starejših otrok. Svetovalna služba ima v zvezi z omenjeno problematiko ključno vlogo, saj s svetovanjem in nudenjem podpore tako staršem kot ostalim strokovnim delavcem v vrtcu pomaga pri soočanju z izzivi, ki jih prinaša digitalizacija. Poleg tega svetovalne delavke igrajo ključno vlogo pri ozaveščanju o problematiki prekomerne uporabe zaslonov in načrtovanju preventivnih dejavnosti. Raziskava prispeva k boljšemu razumevanju te problematike in ponuja vpogled v možne rešitve za zmanjšanje negativnih vplivov prekomerne uporabe zaslonov pri predšolskih otrocih.

Ključne besede: digitalna tehnologija, zasloni, vrtec, svetovalna služba, predšolski otroci, starši

Title: Excessive Screen Use Among Preschool Children

Abstract

This master's thesis investigates excessive screen use among preschool children in kindergartens. Through qualitative research, I have gathered the experiences, observations, and perspectives of counselors in kindergartens regarding this issue. The results indicate that screens significantly impact children's development, with counselors pointing to specific behaviors observed in children that they associate with excessive screen use. This issue brings new challenges to kindergartens, requiring the adaptation of approaches and methods for working with children. Challenges also arise in collaboration with parents, who often regard the counselors' opinions struggle with excessive screen use themselves. Parents frequently use screens as a tool for calming their children, enabling them to cope with other challenges and responsibilities. Since many children are exposed to screens continuously in the home environment, it is crucial for educators to integrate screens into the kindergarten setting thoughtfully and critically, primarily through carefully planned activities in older children's groups. The counseling service plays a key role in addressing this issue, as it provides guidance and support to both parents and other professionals in kindergartens, helping them cope with the challenges brought by digitalization. Furthermore, counselors play a vital role in raising awareness about the issue of excessive screen use and in planning preventive activities. This research contributes to a better understanding of this issue and offers insights into potential solutions for reducing the negative effects of excessive screen use among preschool children.

Key words: digital technology, screens, kindergarten, counseling service, preschool children, parents

VSEBINA

1	PREGLED PROBLEMATIKE	1
1.1	ZASVOJENOST	1
1.1.1	NEKEMIČNE ALI VEDENJSKE ZASVOJENOSTI	2
1.2	DIGITALNE TEHNOLOGIJE.....	4
1.2.1	VRSTE DIGITALNIH TEHNOLOGIJ.....	5
1.3	UPORABA ZASLONOV PRI PREDŠOLSKIH OTROCIH.....	7
1.3.1	DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA UPORABO ZASLONOV PRI OTROCIH.....	9
1.3.2	KORISTNI VIDIKI UPORABE ZASLONOV PRI OTROCIH	10
1.3.3	NEGATIVNI UČINKI PREKOMERNE UPORABE ZASLONOV PRI OTROCIH ..	11
1.3.4	PREKOMERNA UPORABA IN ZASVOJENOST Z ZASLONI PRI PREDŠOLSKIH OTROCIH	13
1.4	PRIPOROČILA ZA UPORABO ZASLONOV PRI PREDŠOLSKIH OTROCIH	14
1.4.1	PRIPOROČILA ZA UPORABO ZASLONOV V VRTCU.....	18
1.5	UPORABA ZASLONOV IN STARŠI PREDŠOLSKIH OTROK.....	22
1.6	SVETOVALNO DELO V VRTCU	24
1.7	SODELOVANJE MED VRTCEM IN STARŠI	26
2	FORMULACIJA PROBLEMA	29
3	METODOLOGIJA	31
3.1	VRSTA RAZISKAVE	31
3.2	TEME RAZISKOVANJA.....	31
3.3	MERSKI INSTRUMENT	31
3.4	OPREDELITEV ENOT RAZISKOVANJA	32
3.5	ZBIRANJE PODATKOV	32
3.6	OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV	32
3.6.1	PRIMER ODPRTEGA KODIRANJA	33
3.6.2	PRIMER OSNEGA KODIRANJA	34
4	REZULTATI	35
4.1	SREČEVANJE OTROK Z ZASLONI V PROSTORIH VRTCA	35
4.2	POSLEDICE PREKOMERNE UPORABE ZASLONOV, KI JIH OPAŽAJO SVETOVALNE DELAVKE.....	37
4.3	SVETOVALNA SLUŽBA IN PREKOMERNA UPORABA ZASLONOV MED PREDŠOLSKIMI OTROKI.....	40
4.4	STARŠI IN PREKOMERNA UPORABA ZASLONOV MED OTROKI	47
4.5	IZZIVI, KI JIH PRINAŠA PREKOMERNA UPORABA ZASLONOV	51
5	RAZPRAVA.....	56

5.1	KRITIČNO OVREDNOTENJE METODOLOGIJE	69
6	SKLEPI	70
7	PREDLOGI	72
8	VIRI:	74
9	PRILOGE	84
	PRILOGA 1: SMERNICE ZA INTERVJU	84
	PRILOGA 2: ODPRTO KODIRANJE	84
	ODPRTO KODIRANJE A.....	84
	ODPRTO KODIRANJE B.....	101
	ODPRTO KODIRANJE C.....	126
	ODPRTO KODIRANJE D.....	135
	ODPRTO KODIRANJE E.....	152
	ODPRTO KODIRANJE F	168
	ODPRTO KODIRANJE G.....	184
	ODPRTO KODIRANJE H.....	195
	ODPRTO KODIRANJE I.....	208
	PRILOGA 3: OSNO KODIRANJE	222

1 PREGLED PROBLEMATIKE

1.1 ZASVOJENOST

Kot zasvojenost danes razumemo kronično bolezen človekovega možganskega nagrajevalnega kroga in centrov. To so nevronske povezave, ki so povezane z motivacijo, nagrajevanjem in spominom. V primeru njihovega nepravilnega delovanja lahko pride do težav na duševni, družbeni, duhovni ali biološki ravni (American Society of Addiction Medicine, 2011).

Značilnost vsakega stanja zasvojenosti je spremenjeno stanje v zavesti, kar imenujemo opoj oziroma omama. V tem stanju oseba ni v stiku z realnim svetom (Perko, 2019, str. 6). Posledično je njeno obnašanje in počutje drugačno kot sicer. Možgani pri zasvojeni osebi začnejo delovati na drugačen način. Te osebe ne znajo več ločevati med tem, kaj je res in kaj ni. Pogosto fantazirajo in same sebe slepijo pred resničnostjo (Rozman, 2013, str. 22, 40).

Za zasvojenost so značilne tudi motnje v vedenju, nezmožnost dosledne abstinence, disfunkcionalni čustveni odzivi, hrepenenje po substanci oziroma vedenju in neprepoznavanje resnosti situacije (American Society of Addiction Medicine, 2011). Hkrati so pri tem prisotni dominantnost dejavnosti oziroma substance v življenju posameznika, vse višja toleranca, pogosti konflikti z ljudmi, umik in ponavljanje predhodnih vedenj (Griffiths, 2015, str. 44).

Rozman (2013, str. 21) zasvojenost opisuje kot bolezen volje. Pravi, da se oseba zaveda, da ji določeno vedenje škodi, a tega ne zmore ustaviti oziroma preprečiti. Ko se razvije zasvojenost, oseba izgubi sposobnost za prosto izbiro, ko pa zasvojenost postane že resna bolezen, pa oseba v dejanju, ki povzroča zasvojenost, tudi preneha uživati. Ko izgine občutek užitka, na plan pridejo hudi občutki krivde, ki jih oseba lahko utiša zgolj tako, da se zopet omami.

Posledice zasvojenosti se kažejo kot velika potreba po ugodju oziroma sprostitvi, ki jo oseba občuti ob uživanju določene substance oziroma ob določenem vedenju (American Society of Addiction Medicine, 2011). Med vedenjske posledice zasvojenosti štejemo tudi agresijo, nihanja v razpoloženju, objestnost, zanemarjanje svojih obveznosti in neupoštevanje meja ostalih oseb. Poleg tega pa se osebi, ki je zasvojena, spremenijo tudi osebne lastnosti. Oseba se lahko socialno izolira, ima nizko samopodobo, zniža se ji toleranca na stres. Oseba lahko postane tudi manipulativna (Perko, 2015, str. 6). Pogosto so najprej posledice vidne v krogu ožje družine in v drugih odnosih s posamezni osebi pomembnimi ljudmi. Ker je pri osebah, ki so zasvojene, na prvem mestu zasvojenost, ne zmorejo ohranjati zveste navezanosti na ostale ljudi. Posledice pa trpijo osebe, s katerimi si je zasvojena oseba blizu (Rozman, 2013, str. 41).

Zasvojenost lahko pripomore tudi k razvoju nekaterih bolezni, ki so povezane s stresom (npr. razjede na želodcu, visok krvni tlak, astma ...). Hkrati pa lahko kemična snov, ki jo oseba vnaša v telo, močno prizadene določene organe (npr. ciroza jeter, bolezni pljuč ...) (Rozman, 2013, str. 40).

Kljub temu da imamo vsi ljudje v sebi vgrajen sistem za omamljanje, ki v nekaterih situacijah in okoliščinah sprošča snovi endorfine, pa nismo vsi enako dovzetni za zasvojenost (Perko, 2019, str. 5). Dejavniki tveganja, ki so močno povezani z razvojem zasvojenosti, so družinska anamneza zasvojenosti, sočasne psihološke težave in pomanjkanje podpore družine posamezniku (Griffiths, 2015, str. 45). Kar polovico verjetnosti, da se bo oseba borila z zasvojenostjo, lahko pripišemo dednosti. Vendar pa na to (poleg tudi drugih dejavnikov) pomembno vplivajo vzgoja in življenjske izkušnje. Zato je treba razumeti, da ima vsak posameznik specifične izkušnje in tako nobeni osebi ne moremo napovedati, da bo z nečim postala zasvojena (Rozman, 2013, str. 42).

Tudi ko oseba že dlje časa abstiniira, je prisotno tveganje za ponovitev zasvojenosti oziroma »relapsa«. To lahko sprožijo različne čustvene situacije, ki vsebujejo visoko stopnjo stresa ob izpostavljenosti situacijam in snovem, ki v osebi vzbudijo občutke in spomine iz časa zasvojenosti (Rozman, 2013, str. 24).

Poznamo kemične in nekemične zasvojenosti. Pri kemični zasvojenosti pride tudi do telesne odvisnosti. To pomeni, da določena substanca pride v presnovo telesa in tako postane nujno potrebna za življenje. Posledično ob pomanjkanju določene substance pride do odtegnitvene krize, kar lahko pri osebi traja od nekaj dni pa tudi do več tednov. Pomembno pa je zavedanje, da po odtegnitveni krizi zasvojenost še ni ozdravljena (Perko, 2019, str. 5).

Nekemična ali vedenjska zasvojenost pa je bolezen, pri kateri oseba kompulzivno zlorablja določeno vedenje z namenom omame ali olajšanja psihičnih bolečin (Rozman, 2013, str. 39).

Zavedati pa se moramo, da sta prekinitev starih vedenjskih vzorcev in ozdravljenje možna. Najbolj učinkovita za večino ljudi je kombinacija vključevanja v strokovne programe, ki jih vodijo usposobljeni strokovnjaki na področju zasvojenosti, in sočasna trajna vključenost v skupine za samopomoč. Programi, v sklopu katerih oseba širi svojo socialno mrežo in osebno odgovornost, so zelo učinkoviti (Rozman, 2013, str. 25).

1.1.1 NEKEMIČNE ALI VEDENJSKE ZASVOJENOSTI

Kriterij za nekemično ali vedenjsko zasvojenost je izguba nadzora. Oseba, ki je z nekim vedenjem zasvojena, se negativnih posledic tega vedenja zaveda, a ga ne zmore prenehati (Rozman, 2013, str. 39). Kriterij za zasvojenost je enak kot pri kemičnih zasvojenostih (izguba

nadzora). Pri nekemičnih zasvojenostih je namesto s psihoaktivno snovjo oseba zasvojena z nekim vedenjem (Grant, Potenza, Weinstein in Gorelick, 2010, str. 2).

Nekateri primeri nekemičnih zasvojenosti so igranje videoiger, iger na srečo, različna seksualna dejanja, partnerjevi poskusi nadzora, nerazumna tveganja in zloraba hrane (Rozman, 2013, str. 39).

Nekemična zasvojenost je vedno posledica interakcije med številnimi dejavniki; nanjo lahko vplivajo genetske predispozicije, družbeno okolje, psihološko stanje osebe in narava same dejavnosti (npr. vložek pri igrah na srečo). Poznamo tudi veliko individualnih dejavnikov, ki vplivajo na razvoj in vzdrževanje nekemičnih odvisnosti, npr. osebnostne lastnosti, motivacija, osebna prepričanja in stališča. Prav tako imajo pomembno vlogo tudi psihosocialni dejavniki, kot so npr. osamljenost, nizka samopodoba, depresija, visoka anksioznost in stres (Griffiths, 2015, str. 45).

Pogosto smo lahko priča različnim razpravam o samem obstoju nekemičnih odvisnosti. Vendar pa raziskave o delovanju možganov potrjujejo dejstvo, da lahko s skoraj vsako dejavnostjo in procesom, ki v nas vzbudi ugodje, vznburjenje ali samopozabo, postanemo zasvojeni (Rozman, 2013, str. 22).

V Diagnostičnem in statističnem priročniku o duševnih motnjah DSM-5 (American Psychiatric Association, 2022) in v Mednarodni klasifikaciji bolezni ICD-11 (World Health Organization, 2022) je motnja hazardiranja opredeljena kot formalna klinična diagnoza. Prav tako je v obeh omenjena tudi motnja zaradi igranja videoiger. DSM-5 motnje zaradi igranja videoiger sicer ne uvršča med samostojne diagnoze. Omenjena je kot motnja, ki potrebuje nadaljnje študije, da bi lahko postala del diagnostičnega priročnika. So pa v DSM-5 navedene značilnosti, ki lahko nakazujejo na težave s čezmernim igranjem videoiger. Na drugi strani pa je ICD-11 motnjo zaradi igranja videoiger označil za uradno diagnozo (American Psychiatric Association, 2022; World Health Organization, 2022). Diagnoza z univerzalnimi kriteriji in merili lahko omogoči učinkovito zdravljenje posamezniku, ki potrebuje strokovno pomoč (Kuss, Griffiths in Pontes, 2017, str. 107). Tako v DSM-5 kot ICD-11 se kaže potreba po širšem obsegu motenj nekemičnih zasvojenosti (npr. zasvojenost z nakupovanjem, pornografijo ...).

Ker oseba ne zmore nadzorovati svojega vedenja, pri nekemičnih odvisnostih pride do tega, da posameznik velik del svojega časa nameni določenemu vedenju oziroma okrevanju posledic tega in zato pogosto zelo trpi njegovo poklicno in družbeno življenje. Zasvojenska vedenja postajajo vse bolj intenzivna in pogosta. Kljub različnim težavam (psihološkim ali telesnim), ki so posledica teh vedenj, oseba z zasvojenskimi vedenji nadaljuje, poleg tega pa oseba teh težav pogosto ni pripravljena reševati. Vedenje, s katerim je oseba postala zasvojena, tako

kmalu postane središče njenega življenja, saj ostala vedenja in aktivnosti postopoma zanemari in odstrani iz svojega življenja (Rozman, 2013, str. 39).

Raziskave kažejo, da osebe, ki postanejo zasvojene z uporabo digitalnih tehnologij, razvijejo veliko simptomov in posledic, ki so značilne za nekemične (vedenjske) zasvojenosti (Griffiths idr., 2016). Oseba, ki se močno vživi v dogajanje na zaslonu, pozabi na zunanji svet in njene težave. Te težave pa se s tem še poglobijo. Pogosto z zasloni postanejo zasvojeni tudi otroci, ki še ne znajo omejevati svojega časa za zaslonom. Njihovo vedenje lahko postane samouničevalno, tvegano in neobvladljivo (Rozman, 2013, str. 215).

Sussman, Lisha in Griffiths (2011, str. 30–38) so leta 2011 na podlagi pregledane literature poročali o splošni razširjenosti različnih zasvojenosti, med drugimi tudi nekemijskih: zasvojenost z delom (10 %), z nakupovanjem (6 %), s seksualnostjo, s športno rekreacijo in z zaljubljenostjo (3 %), zasvojenost s hrano, z igrami na srečo in prekomerno uporabo interneta (2 %).

Podobno raziskavo so leta 2022 izvedli tudi Alimoradi, Lotfi, Lin, Griffiths in Pakpour (2022). Z raziskavo so avtorji ugotovili, da je epidemija covida-19 spremenila življenjske sloge ljudi in povečala odstotek nekemičnih zasvojenosti. Avtorji poročajo o 31-% zasvojenosti s pametnimi telefoni, 21-% zasvojenosti s hrano, 15-% zasvojenosti z družbenimi mediji, nekaj manj kot 11-% zasvojenosti z internetom, 9-% zasvojenosti s spolnostjo, 7-% zasvojenosti s športno rekreacijo, nakupovanjem in igrami na srečo ter o 5-% zasvojenosti z videoigrami.

Podobno ugotavljajo tudi Meng idr. (2022, str. 3–8). Na podlagi raziskave poročajo o splošni razširjenosti zasvojenosti z digitalnimi tehnologijami. Avtorji poročajo o 27-% zasvojenosti s pametnimi telefoni, nekaj več kot 17-% zasvojenosti z družbenimi mediji, dobri 14-% zasvojenosti z internetom in 6-% zasvojenosti z videoigrami. Avtorji ugotavljajo, da je epidemija covida-19 močno povišala globalno digitalno zasvojenost.

1.2 DIGITALNE TEHNOLOGIJE

Digitalne tehnologije so digitalne naprave (npr. tablice, računalniki, telefoni) in različni rezultati oziroma produkti teh naprav (npr. aplikacije, spletna mesta, računalniške igre), ki si jih ogledujemo, igramo, beremo ali jih ustvarjamo ljudje na teh napravah (Plowman, Stevenson, Stephen in McPake, 2012, str. 33). Digitalizirane informacije lahko na napravah shranjujemo, ponovno uporabljamo in posredujemo za različne namene (npr. za socialne interakcije, izmenjevanje znanja, zabavo ...) (Mantilla in Edwards, 2019).

Digitalna tehnologija je postala naprednejša in tako hitro spreminja življenja ljudi. Ne dolgo nazaj so digitalno tehnologijo uporabljali zgolj odrasli v delovnem okolju. Danes pa jo uporabljajo vse generacije, tudi otroci (Rose, Ishak, Habib Sultan, Ismail in Fahrudin, 2022, str. 1).

Hitro spreminjajoči se svet pa vpliva tudi na hiter tempo življenja ter obkroženost s poplavo informacij in obveznosti. Posledice tega čutijo tudi otroci, saj so se njihovi življenjski poteki precej spremenili. Vse več je denimo otrok, ki potrebujejo dodatno strokovno pomoč, prav tako pa se zvišuje tudi delež otrok z motnjo pozornosti, kar mnogi povezujejo s porastom digitalnih tehnologij med otroki. Prav tako se pri otrocih ob vstopu v šolo zaznava slabša jezikovna spretnost (Trunkelj, 2023, str. 70).

Zaradi porasta digitalne tehnologije se ljudje vse manj posvečamo resničnim medčloveškim vezem ter osebnim odnosom in le-te nadomeščamo z zasloni (Košir in Ranfl, 1996, str. 25).

1.2.1 VRSTE DIGITALNIH TEHNOLOGIJ

Spitzer (2021) digitalne tehnologije razdeli na pet večjih skupin, in sicer: televizijo, internet, videoigre, družbene medije in mobilne naprave.

Ob začetkih televizije je veljalo, da lahko s pomočjo tega medija pripomoremo h kvalitetnejšemu izobraževanju predšolskih otrok. Vendar pa v zadnjem času ugotavljamo, da ima televizija veliko negativnih učinkov uporabe in da se izobraževanje s pomočjo televizije zgolj redko uresničuje. Med predšolskimi otroki so najbolj gledane oddaje prav tiste, ki zanje niso najbolj primerne (Zalokar Divjak 2000, str. 87). Nemaokrat je televizija tista, ki otroka zamoti in zabava, ko so starši zaposleni s svojimi obveznostmi. Otrokom gledanje televizije lahko predstavlja nadomestek za družino, šolo in medosebne odnose. Ko govorimo o tem, da je televizija nadomestek nečesa, se pojavijo negativne posledice (Erjavec in Volčič, 1998, str. 1096). Televizija nas namreč lahko povsem prevzame, saj nam ponuja občutek ter iluzijo odnosa in bližine. Tako gledanje televizije mnogim osebam (tudi otrokom) lahko omili občutek osamljenosti (Košir in Ranfl, 1996, str. 24). Poleg tega so vsebine na televiziji pogosto nasilne in tako lahko otrok dobi povsem napačne zglede za svoje življenje. Gledanje televizije pa lahko tudi ubija domišljijo, gledalci se tako nemaokrat znajdejo v vlogi pasivnega opazovalca (Armstrong, 1999, str. 141).

Ljudje si tako rekoč ne moremo več predstavljati življenja brez interneta. Uporabljamo ga v različne namene. Nekateri s pomočjo interneta raziskujejo in se izobražujejo, saj internet s svojo hitrostjo omogoča dostop do ogromno informacij. S pomočjo interneta pa se lahko tudi zabavamo, nakupujemo, gledamo televizijo in poslušamo glasbo (Tonioni, 2013, str. 116). Internet pa s sabo prinaša tudi mnogo tveganj. Dejavnosti, ki na spletu predstavljajo največ

tveganj, so igre na srečo, virtualna druženja, nakupovanja, gledanje pornografije in pridobivanje informacij o osebah (Petry, Zajac in Ginley, 2018, str. 10). Pri otrocih pa lahko brskanje po spletu privede do različnih neprijetnih srečanj, soočanj z zahtevami, ki niso primerna njihovi starosti. Na internetu se namreč otroci lahko srečajo z neprimerno in neprijetno vsebino. Pogosto se otrokom na internetu krši zasebnost, lahko pa se srečajo tudi s kibernetiskim ustrahovanjem in provokacijami. Pomembno se je zavedati, da razen v prvih letih otrokovega življenja dostopa do interneta otrokom in mladostnikom v veliki večini primerov ne moremo onemogočiti. Zato morajo starši imeti nadzor nad tem, kaj otrok počne na internetu. Znati pa morajo tudi oceniti, kdaj je otrok zrel za določene vsebine. Odrasli morajo stremeti k temu, da otroke naučijo, kako varno uporabljati internet (Tonioni, 2013, str. 116, 126, 139).

Vse več ljudi v prostem času igra videoigre. Najmanj nevarne za zasvojenost so tiste videoigre, v katerih so prisotne različne besedne igre, sestavljanke, uganke in igre, s katerimi se učimo plesati, igrati glasbila ali šport. Nekoliko bolj zasvojljive so lahko izobraževalne igre (pri katerih je zelo pomembno določeno znanje, npr. iz zgodovine) in igre nadzora. Najbolj nevarne za razvoj zasvojenosti pa so računalniške igre, ki jih v istem trenutku igra več oseb. Pri teh igrah morajo igralci v virtualnem svetu z drugimi virtualnimi liki sodelovati in reševati najrazličnejše virtualne izzive (Roberts, 2010, kot navedeno v Rozman, 2013, str. 225). Osebe tako pogosto izgubijo stik z realnim svetom. Računalniške igre naredi tako privlačno prav to, da poskušajo biti podobne realnemu življenju, vendar se v virtualnem svetu stvari dogajajo veliko bolj hitro in privlačno, poleg tega pa so pogoste tudi različne nagrade. Igralec je pogosto predstavljen kot junak, kar lahko pomembno vpliva na njegovo duhovno plat. Osebe se v virtualnem svetu računalniških iger pogosto lahko počutijo družbeno sprejete, kar pa ni nujno za realen svet. Še večje tveganje pa predstavlja igranje računalniških iger pri otrocih in mladostnikih, ki imajo depresijo, motnje pozornosti ali bipolarno motnjo (Rozman, 2013, str. 225–226). Včasih se nam lahko zdi, da bi lahko bile videoigre zgolj faza v odrasčanju, ki bo minila, vendar pa to nikakor ne drži. Videoigre igra tudi ogromno odraslih, saj je povprečna starost igralcev 34 let (Bregant in Macur, 2019, str. 278).

Družbeni mediji so s sabo prinesli velike spremembe. Mnogi jih primerjajo celo s spremembami industrijske dobe. Uporabniki različnih družbenih medijev (npr. Facebook, YouTube, Twitter ...) postajajo aktivni obiskovalci javnega mnenja o storitvah, izdelkih in dogodkih. Družbeni mediji za mnoge lahko predstavljajo prostor za izmenjavanje idej in deljenje znanja, pogosto pa jih povezujemo tudi z zabavo ter prostim časom. Hkrati spodbujajo tudi različne nove načine dela in razmišljanja, ki si jih prej sploh nismo predstavljali. Na drugi strani pa družbeni mediji s sabo prinašajo tudi grožnje in tveganja, med katerimi je eno večjih tveganj

kraja spletne identitete (Lah, 2010, str. 100, 107). Uporabniki si na družabnih omrežjih ustvarjajo različne profile, kjer si nato ustvarijo tudi socialno mrežo. Pri tem pa navadno nihče ne preverja, ali se oseba v omrežje prijavi s svojimi resničnimi podatki. Mnogokrat smo na družabnih omrežjih tako lahko tudi anonimni, kar pa nekaterim posameznikom lahko nudi pogum in predrznost, da preko družabnih medijev širijo sovražen govor. Zasvojenost z internetom se pojavi takrat, ko virtualni odnosi začnejo nadomeščati resnične (Rozman, 2013, str. 229–231). Poleg tega so družbeni mediji v današnjem času pomembni tudi z vidika poslovnega sveta. Politikom, podjetjem in oglaševalcem predstavljajo širjenje vsebin in pridobivanje podpore posameznikov. So tudi vir informacij, ki omogoča prilagajanje tržnih in marketinških strategij (Suhadolc, 2007, str. 72–99).

Med mobilne naprave uvrščamo pametne telefone, dlančnike, tablične računalnike in bralnike. Sploh mlajša populacija na mobilnih napravah preživi ogromno svojega časa. Veliko je denimo mladostnikov, ki so na svojih napravah dosegli ves čas. To pomeni, da ves čas preverjajo, kaj je novega na družbenih omrežjih, se ves čas pogovarjajo s prijatelji, poslušajo glasbo in ali igrajo videoigre. Pametni telefoni nam v današnjem času omogočajo fotografiranje, snemanje videoposnetkov, objavljanje spletnih vsebin, brskanje po internetu, komuniciranje preko različnih klepetalnikov ter določanje lokacije in s tem uporabo navigacije. Prav razkrivanje lokacije lahko, sploh za otroka, predstavlja eno največjih tveganj uporabe mobilnih naprav. Zato nikakor ne drži mit, da mobilni telefoni niso tako nevarni kot računalniki. Ugotovimo lahko, da mobilne naprave in računalniki s sabo prinašajo podobna tveganja. Specifično za pametne telefone je, da otroku pogosto nudijo večjo stopnjo zasebnosti, zato imajo starši pogosto še manj nadzora nad tem, kaj njihov otrok počne na napravi. Zato je treba mobilno napravo prilagoditi otroku. Na trgu obstajajo telefoni, ki so namenjeni posebej za otroke, poznamo pa tudi nastavitve, ki otroke na mobilnih napravah varujejo pred različnimi tveganji (kot so npr. spletno nadlegovanje, vdor v otrokovo zasebnost, razkrivanje trenutne lokacije, zapravljanje denarja) (Šterk in Petek, 2016, str. 10, 17, 27, 29, 30).

1.3 UPORABA ZASLONOV PRI PREDŠOLSKIH OTROCIH

Zaslon je vsaka elektronska naprava, ki v obliki vizualnega prikaza omogoča ogled izhodnih podatkov iz različnih instrumentov (npr. računalnik, telefon ...) (Tonioni, 2013, str. 172). Nekoliko enostavneje lahko razumemo napravo z zaslonom tudi kot katerokoli digitalno napravo, ki procesira slike (Garcia in Dias de Carvalho, 2022, str. 340).

Pri otroku do tretjega leta starosti je prisotna izjemna plastičnost možganov. To pomeni, da je v tem obdobju otrok najbolj dojemljiv za izkušnje, ki jih dobi iz okolja. Zato je takrat še toliko bolj pomembno, kakšne izkušnje omogočamo otrokom (Trunkelj, 2023, str. 70). To obdobje je hkrati tudi najpomembnejše za razvoj motoričnih, kognitivnih in socialnih spretnosti (Berman Parks, Ortiy Ramirez, Pineda Bahena in Richheimer Wohlmuth, 2016, kot navedeno v Garcia in Dias de Carvalho, 2022, str. 341).

Predšolski otroci se največ naučijo preko neposrednih izkušenj in preko neposredne udeležbe. Aktivno učenje pri otroku poteka preko igre, kar se kaže preko posnemanja, gibanja, sestavljanja, učenja in dogovarjanja, pri čemer pa se otrok svojega učenja ne zaveda. Izbira primernih vsebin in načinov za učenje je v vrtcu odgovornost vzgojiteljice in temelji na njenem strokovnem znanju o razvoju otroka ter razumevanju zgodnjih izkušenj in nadaljnega otrokovega razvoja (Lepičnik Vodopivec in Hmelak, 2015, str. 14–16).

Že pri majhnih otrocih je preživljanje časa za zaslone (gledanje risank in različnih posnetkov, igranje videoiger ...) eden najbolj priljubljenih načinov preživljanja prostega časa (Bregant in Micur, 2019, str. 275). Otroci pa v svoji igri kot rekvizite pogosto radi uporabljajo tudi nedelujoče mobilne telefone in stare računalnike (Plowman in McPake, 2013, str. 30).

Pri razumevanju uporabe naprav z zaslone pri otrocih moramo biti pozorni na dejstvo, da so bili današnji otroci rojeni v digitalen svet in tako ne vedo, kako je živeti v svetu brez tehnologije (v nasprotju z njihovimi starši in strokovnimi delavkami¹ v vzgojno-izobraževalnih ustanovah, ki so večinoma tehnologijo sprejeli kasneje v življenju) (Plowman in McPake, 2013, str. 28).

Holloway, Green in Livingstone (2013, str. 4) ugotavljajo, da se je v zadnjih letih močno povečala uporaba interneta in s tem naprav z zaslone pri otrocih, starih manj kot devet let. Ti otroci na internetu najpogosteje igrajo videoigre, gledajo različne videoposnetke, se družijo v virtualnih prostorih, v katerih včasih delajo tudi domačo nalogo. S starostjo se čas za zaslonom postopoma zvišuje. Ob tem pa otroci interneta ne uporabljajo vedno na varen način. Otroci npr. v različnih virtualnih klepetalnicah in druženjih na spletihi pogosto ne dosežajo starostne meje, ki je za to določena. Tako otroci zlahka pridejo do vsebin, ki so zanje neprimerne.

¹ V nadaljevanju bom za strokovne in svetovalne delavke uporabljala žensko slovnično obliko, ki je vsakokrat zamenljiva. Strokovne delavke v vrtcu so vzgojiteljice, pomočnice vzgojiteljic, svetovalne delavke in druge strokovne delavke, ki so vključene v vzgojno-izobraževalni proces v vrtcu. V besedilu bom uporabljala izraz strokovne delavke v primerih, ko se bo zapisano nanašalo na vse strokovne delavke vrtca. V primeru, ko bom želela posebej izpostaviti svetovalne delavke ali druge strokovne delavke vrtca, pa bom to v besedilu tudi posebej zapisala.

Spitzer (2016, str. 125–128) ugotavlja, da v Nemčiji več kot tri četrtine otrok, starih od dve do tri leta, že zna samih prižgati televizijo. Med programi pa samostojno brska po vsebinah že več kot polovica teh otrok.

Učinki, ki jih ima uporaba digitalnih tehnologij na otroka, so zelo različni. Odvisni so namreč od vrste digitalne tehnologije, načina in obsega uporabe le-te ter lastnosti posameznega otroka. Pomembno je, da otroke spodbujamo, da namesto za zaslone čas preživijo tako, da so telesno aktivni (Bregant in Macur, 2019, str. 274, 280). Hkrati pa je v predšolskem obdobju treba otroku zagotoviti veliko priložnosti za različne oblike igre, predvsem gibalne in domišljjske (Vintar Spreitzer idr., 2021, str. 15).

1.3.1 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA UPORABO ZASLONOV PRI OTROCIH

Na uporabo zaslonov močno vplivajo družinsko okolje in pravila za uporabo, ki so v njem vzpostavljena. Na to lahko vpliva tudi to, kako so starši seznanjeni z učinki naprave, kar pa lahko ovira ali olajšuje uporabo zaslonov pri otrocih (Garcia in Dias de Carvalho, 2022, str. 340). Če so starši izpostavljeni zaslonom, to pomeni, da njihovi otroci več časa preživijo za zaslone (Vintar Spreitzer idr., 2021, str. 35).

S pozitivnimi spodbudami in zgledno uporabo zaslonov lahko starši pri otrocih spodbudijo razvoj zdravih navad (Vintar Spreitzer idr., 2021, str. 19). Otroci namreč pogosto posnemajo vedenje odraslih. Pri tem se lahko navežemo na socialno kognitivno teorijo, ki opozarja na pomembnost opazovanja in posnemanja v procesu učenja (Wong idr., 2020, str. 263). To so v raziskavi ugotovili tudi Schoeppe idr. (2016, str. 5). Starši, ki tudi sebi omejijo čas pred zaslonom, zelo verjetno svojim otrokom ne bodo dovolili ure in ure sedenja pred zaslonom.

Včasih pa starši lahko niso dobro informirani o morebitnih negativnih učinkih uporabe zaslonov. Med starši je namreč še vedno prisotno prepričanje, da je gledanje televizije pri otrocih lahko dobro za njihov razvoj in učenje (Zimmerman, Christakis in Meltzoff, 2007, str. 368).

Močan vpliv na čas pred zaslonom imajo pogosto tudi sorojenci, sploh starejši, saj se med njimi odvija intenzivno socialno učenje (Deutscherova, 2023, str. 25). Pogosto se od njih otroci naučijo, da so naprave z zaslone pripomoček, s katerim si lahko uspešno krajšajo dolgčas (Puschner, 2020, str. 24).

Spitzer (2016, str. 125) ugotavlja, da otroci, katerih starši imajo nižjo izobrazbo in nižjo raven dohodkov, več časa preživijo za zaslone. Prav tako na večjo uporabo zaslonov vpliva tudi stalna prisotnost zaslonov v domu, sploh v spalnici (Minges idr., 2015, str. 393). Pogosto starši televizor pustijo prižgan tudi takrat, ko ga nihče ne gleda. To posledično pomeni, da so ti otroci veliko bolj izpostavljeni zaslonom (Spitzer, 2016, str. 126).

Na drugi strani pa je raziskava, ki so jo izvedli Minges idr. (2015, str. 393), pokazala, da starši v družinah, kjer imajo psa, otroke navadno bolj spodbujajo k aktivnostim in manj sedečemu načinu življenja. To pomeni, da otroci manj sedijo pred zasloni.

Na večjo uporabo zaslonov pri otrocih pa lahko vplivajo tudi pripadnost etničnim skupinam, višja telesna teža otroka, depresija matere in kognitivne spodbude v družini (Duch, Fisher, Ensari in Harrington, 2013).

1.3.2 KORISTNI VIDIKI UPORABE ZASLONOV PRI OTROCIH

Otrok se s pomočjo zaslona lahko nauči novih stvari. Ta proces se lahko dogaja preko igre, opazovanja, preizkušanja stvari in raziskovanja možnosti, ki jih ponujajo naprave z zasloni. Vendar mora otroke pri tem vedno usmerjati in podpirati odrasla oseba. Otroci tako lahko pridobivajo tudi različne operativne veščine in motorične spretnosti (upravljanje s tipkami na tipkovnici, premikanje po zaslonu s prsti, razumevanje funkcij računalniške miške, tipkovnice in zaslona ...) (Plowman, Stevenson, Stephen in McPake, 2012, str. 36).

Dobro načrtovane dejavnosti lahko s pomočjo digitalnih tehnologij zagotovijo več motivacije in spodbujajo učenje. Otroke, ki imajo socialne težave, lahko naučijo nekaterih socialnih veščin (Swing in Anderson, 2008, str. 72–74, Christie in Johnson, 2009, str. 288). Kot pravita Plowman in McPake (2013, str. 29–31), lahko s podporo odrasle osebe naprave z zasloni odpirajo poti komunikacije tudi za predšolske otroke. Z njimi je namreč mogoča komunikacija na daljavo, hkrati pa omogočajo tudi razvoj komunikacijskih spretnosti majhnih otrok. Če tehnologijo uporabljajo premišljeno, lahko ta celo izboljša socialne interakcije. Tehnologije pa lahko otroku v frustrirajočih situacijah pomagajo obvladovati svoja čustva. To so z raziskavo ugotovili tudi Wadley, Sarsenbayeva in Goncalves (2020). Ugotovili so namreč, da je lahko ena izmed uspešnih taktik za uravnavanje čustev tudi uporaba digitalnih tehnologij. Temu pravimo digitalna regulacija čustev. Vključuje uporabo pametnega telefona ali videoiger v namen zmanjšanja stresa, osredotočanja na uspeh, iskanja alternativnih pogledov na situacijo ali v namen deljenja čustev z drugimi.

Med pozitivne vidike uvrščamo tudi možnost učenja z virtualnimi učilnicami, širjenje socialne mreže, možnost in povečanje vizualnega razmišljanja, ustvarjalnost in izboljševanje tehničnih sposobnosti (Rose, Ishak, Habib Sultan, Ismail in Fahrudin, 2022, str. 1).

Uporaba digitalnih tehnologij v prostorih vrtca je lahko dejavnik izenačevanja možnosti med otroki. Vsi otroci se namreč z njimi doma lahko nimajo možnosti spoznati (Krek in Metljak, 2011, str. 19).

Berglez in Gorjup Žgank (2017) opisujeta dobro prakso, kako sta za otroke drugega starostnega obdobja v dejavnosti vključili ogled slovenskih filmov (Sreča na vrhovi, Čisto pravi gusar,

Erazem in potepuh, Kekec, Bratovščina sinjega galeba). Omenjeni projekt je trajal dva meseca, prinesel pa je veliko pozitivnih rezultatov. Tako so otroci lahko spoznali čas, v katerem so bili filmi posneti (čas, v katerem so odraščali njihovi starši in stari starši), hkrati pa so spoznali tudi nekatere termine, ki so jih takrat uporabljali (npr. pastir, dnina, bajta ...). Otroci so z ogledom omenjenih filmov torej razvijali jezik in spoznavali umetnost (filmske junake so tudi risali, peli pesmi iz filmov ...) ter se spoznali s filmsko vzgojo.

Tudi risanke imajo lahko ob smiselni in premišljeni uporabi pozitivne učinke. Kot sta v raziskavi ugotovila Sinha in Mallick (2022, str. 30), risanke lahko otrokom pomagajo delovati v realnem svetu (otroku je lahko junak z dobrimi lastnostmi zgled in tako prične lastnosti risanega junaka preizkušati tudi v realnem življenju). Otroci se ob gledanju risank počutijo bolj vesele, hkrati pa ob tem spoznavajo tudi različna čustva, kot so strah, sreča, prijateljstvo in ljubezen.

1.3.3 NEGATIVNI UČINKI PREKOMERNE UPORABE ZASLONOV PRI OTROCIH

Čeprav digitalne tehnologije niso glavni vzrok večjih zdravstvenih težav, so v ZDA z raziskavami ugotovili, da z uporabo digitalnih tehnologij lahko močno prispevamo k različnim tveganjem in zdravstvenim težavam (Strasburger idr., 2013, str. 958). Preživljanje časa za zaslone pomeni sedeči življenjski slog. Posledično imajo otroci, ki več časa preživijo za zaslone, bolj verjetno višji indeks telesne teže. To pa hkrati predstavlja tudi večje tveganje za nekatere kronične in srčno-žilne bolezni (Vandelandotte, Sugiyama, Gardiner in Owen, 2009). Kot to omenja tudi Svetovna zdravstvena organizacija, je telesna dejavnost pri otrocih, mlajših od pet let, povezana z zdravjem in razvojem motoričnih ter kognitivnih sposobnosti. Pretirano sedenje je tako povezano s slabšim zdravjem pri otrocih (World Health Organization, 2019, str. 6).

Pri otrocih, ki veliko časa preživijo za zaslonom, so pogoste tudi težave s spancem (Garcia in Dias de Carvalho, 2022, str. 340). Izpostavljenost zaslonom pred spanjem vpliva na raven melatonina, kar lahko spremeni spanje oziroma vpliva na to, da otrok težko zaspi (Cerisola, 2017, kot navedeno v Garcia in Dias de Carvalho, 2022, str. 342).

Dejstvo je, da več časa kot otrok preživi za digitalno napravo, manj časa mu preostane za kvalitetno preživljanje prostega časa. To lahko negativno vpliva na njegov celostni razvoj (Ray in Ram Jat, 2010, str. 561). Otrokom, ki prekomerno uporabljajo zaslone, pogosto primanjkuje socialnih interakcij in druženja, kar lahko povzroči težave v komunikaciji in medosebnih odnosih (You, Kim in Lee, 2017).

Habbe (2000, str. 35) ugotavlja, da so v družinah, v katerih družinski člani veliko časa preživijo pred zaslone, pogostejši prepiri, napetosti in odtujenost.

Uporaba zaslonov pa močno vpliva na otrokov razvoj zlasti z vidika vzgoje, osebnosti in vedenja (Rose, Ishak, Habib Sultan, Ismail in Fahrudin, 2022, str. 10). Otroci, ki so prekomerno izpostavljeni zaslonom, imajo pogostejše vedenjske težave in slabši uspeh v šoli (Garcia in Dias de Carvalho, 2022, str. 342; Rose, Ishak, Habib Sultan, Ismail in Fahrudin, 2022, str. 10). Trunkelj (2023, str. 70–71) prav tako piše o tem, da prekomerna raba zaslonov pri otrocih lahko pomeni enega izmed ključnih dejavnikov, ki negativno vplivajo na otrokov razvoj. Otrok je namreč s tem lahko izpostavljen hitrim in impulzivnim dražljajem, na katere se možgani sčasoma navadijo. Daljša izpostavljenost takšnim dražljajem lahko pomeni, da se otrokovi možgani v povsem običajnih situacijah pričnejo odzivati na neprimeren način, kar se lahko kaže tudi kot porast različnih motenj (npr. ADHD). Zalokar Divjak (2000, str. 86) opozarja, da otrok ob vse pogostejši in daljši izpostavljenosti tem vsebinam čuti potrebo po vse močnejših dražljajih, kar pa pri otroku pogosto povzroča težave s koncentracijo.

Armstrong, Phillips in Saling (2000, str. 546) ugotavljajo, da je prekomerna uporaba interneta povezana s slabšo samopodobo. Slabša samopodoba pa je nato lahko pomemben napovednik zasvojenosti z internetom. Ti otroci internet namreč pogosteje uporabljajo kot obliko pobega od realnosti. Podobno v raziskavi ugotavljajo You, Kim in Lee (2017), saj prekomerno igranje računalniških iger negativno vpliva na samozavest osebe. Uporabniki računalniških iger se na svoji poti do zasvojenosti identificirajo z računalniškimi liki in se nanje tudi osebno navežejo, kar je povezano s spremembami v razvoju in vedenjskih vzorcih. Več časa kot oseba preživi pred zaslonom za igranje računalniških iger, bolj bo oseba čustveno navezana na virtualni lik. Osebe v virtualnem svetu, kjer ni treba razkrivati svoje prave identitete, ustvarijo like na podlagi idealnih lastnosti, kar mladostnikom in otrokom, ki imajo nizko samopodobo, lahko nudi začasno udobje.

Ray in Ram Jat (2010, str. 561) pravita, da so naprave z zasloni še toliko bolj škodljive za mlajše otroke, saj pogosto še ne zmorejo povsem ločevati med fantazijskim svetom in realnostjo.

Večina risank in videoiger v današnjem času je zelo agresivnih, saj so poleg pogosto preveč pretresajoče vsebine risanke preglasne, preveč impulzivne, dogajanje pa je zelo hitro (Berglez in Gorjup Žgank, 2017, str. 249). To pri otrocih povečuje agresijo, saj s svojo vsebino lahko navdihujejo otroke za nasilna dejanja (Swing in Anderson, 2008, str. 74, Habbe, 2000, str. 37). Lahko se zgodi, da otrok dobi napačno sporočilo, da je nasilje sprejemljivo in da nasilje za sabo ne prinaša posledic (Wijethilaka, 2020). Izpostavljenost nasilju za zaslone je poleg večje verjetnosti za agresivno vedenje lahko tudi razlog za pogostejše nočne more pri otroku (Council on communications and media, 2009, str. 1495).

Habbe (2000, str. 37) pa opozarja na to, da tudi informativne vsebine pogosto niso primerne za otroke. Tudi te vsebine pogosto vključujejo nasilje, agresijo, kriminal ter prizore iz vojn in nesreč, ki za otroke še niso primerni.

1.3.4 PREKOMERNA UPORABA IN ZASVOJENOST Z ZASLONI PRI PREDŠOLSKIH OTROCIH

Pri svojem delu strokovne delavke nemalokrat zaznavajo, da predšolski otroci v svojem domačem okolju prekomerno uporabljajo zaslone. Starši v pogovorih pogosto pripovedujejo, da zaslone uporabljajo kot sredstvo za osrednjo pristočasno dejavnost in za varstvo njihovih otrok. Prav tako pripovedujejo, da zaslone pogosto uporabljajo med prehranjevanjem otroka in umivanjem (Trunkelj, 2023, str. 72). To dejstvo dokazuje tudi raziskava iz Avstralije, kjer so ugotovili, da več kot 60 % staršev predšolskih otrok uporablja naprave z zasloni, ko se odpravijo ven (npr. ko gredo skupaj na večerjo v restavracijo). Prav tako več kot 60 % staršev predšolskih otrok naprave z zasloni uporablja kot sredstvo nagrajevanja, kar 85 % teh staršev pa otroke s pomočjo zaslonov zamoti, da lahko sami ta čas opravijo dela znotraj hiše, pripravijo obroke ali da lahko opravljajo delo od doma. Predšolski otroci za zaslonom najpogosteje gledajo televizijo ali igrajo videoigre. V raziskavi pa so ugotovili tudi, da ima 17 % otrok, starih do tri leta, in 36 % otrok, starih od tri do šest let, že svoje pametne telefone ali tablice (Royal Children's Hospital Australian Child Health Poll, 2017, str. 3, 4).

Mnogo otrok se z digitalnimi napravami sreča že pred samim vstopom v vrtec in ob nepravem ravnanju staršev lahko pride do tega, da otrok z napravo postane zasvojen (Puschner, 2020, str. 24). Digitalne tehnologije so namreč v zahodnih družbah ponekod nadomestile spontane igre v naravi in na igriščih. V nekaterih družinah pa predstavljajo tudi orodje, ki otrokom nadomesti pomanjkanje pozornosti s strani njihovih staršev (Deutscherova, 2023, str. 24–25).

Vendar moramo biti pri tem pozorni na to, da vsaka prekomerna uporaba zaslonov še ne pomeni zasvojenosti. Ko otrok napravo uporablja prekomerno, to pomeni, da otrok brez večjih težav lahko napravo odloži in se posveti ostalim rečem (Puschner, 2020, str. 24). Pri zasvojenosti pa gre za to, da otrok, kljub temu da ob tem trpi njegovo zasebno življenje, ne zmore več nadzorovati časa, ki ga preživi za zaslonom (Saisan idr., 2013, kot navedeno v Lepičnik Vodopivec in Hmelak, 2022, str. 88).

Simptomi, ki nakazujejo zasvojenost z zasloni, so ure in ure (včasih tudi cele noči in dnevi) pred zaslonom, četudi osebe to zanikajo, težave v šoli, šibka socialna mreža v realnem svetu (te stike pogosto zamenjajo virtualna prijateljstva), nepovezanost z razredom, pogosto pa so te osebe tudi žrtve ustrahovanja (Tonioni, 2013, str. 148).

Zasvojenost z zasloni lahko privede do postopne socialne izolacije (Tonioni, 2013, str. 159). Takšna zasvojenost vodi tudi do težav s spancem, neupoštevanja družinskih pravil, nenehne utrujenosti, pasivnosti, agresije in pomanjkanja koncentracije (Deutscherova, 2023, str. 33). Zasvojenost z zasloni pogosto nakazuje na pomanjkanje kontinuitete čustvenega doživljanja v otrokovi primarni skupini (Tonioni, 2013, str. 159).

Vintar Spreitzer idr. (2021, str. 31) naštevajo znake prekomerne uporabe zaslonov, ki potrebujejo strokovno pomoč in kažejo, da gre pri otroku za zasvojenost. Poleg nekaterih že naštetih (slabe spalne navade, pogosta agresija, nezmožnost nadzorovanja preživetega časa za zaslonom, vse manj medosebnih odnosov) avtorji (prav tam) omenjajo tudi spremembe v prehranjevalnih navadah (nezdrava hrana, obroki pred zasloni ...), nedosledno higieno in skrb zase, nezanimanje za aktivnosti, ki niso povezane z zasloni, težave s koncentracijo ter pozornostjo, nihanja v razpoloženju in neprestano razmišljanje o dejavnosti za zaslonom.

Zasvojenost z zasloni nikakor ni več zgolj problem posameznikov, družine ali šole. Je namreč resen družbeni problem, ki ga lahko uspešno rešujemo zgolj s sodelovanjem (You, Kim in Lee, 2017). Rek in Milanovski Brumat (2016, str. 114) namreč ugotavljata, da predšolski otroci dnevno pred zasloni preživijo skoraj uro in pol svojega časa.

Ko enkrat pri otroku pride do zasvojenosti z zasloni, je pomembno, da premagamo morebitno stigmo in odpor do strokovne pomoči. Nemalokrat lahko starši iskanje tovrstne pomoči razumejo kot priznanje, da sami v svoji vlogi niso dovolj kompetentni, zato se takšni pomoči izogibajo (Tonioni, 2013, str. 146). V primeru zasvojenosti z zasloni nikakor ni učinkovito otroku naenkrat onemogočiti dostopa do zaslona, saj to lahko povzroči hudo stisko (podobno kot je pri kemijskih zasvojenostih odtegnitvena kriza), stres in razdražljivost. Zagotovo je zelo učinkovito delo na preventivi. Pomembna je tudi skrb odraslih za to, da otroku omogočajo in predstavijo različne načine kvalitetnega preživljanja prostega časa (Deutscherova, 2023, str. 33).

1.4 PRIPOROČILA ZA UPORABO ZASLONOV PRI PREDŠOLSKIH OTROCIH

Ob dramatičnem porastu uporabe digitalnih naprav med predšolskimi otroki, starši, strokovne delavke in politike pogosto ostajajo brez jasnih smernic glede koristne uporabe zaslonov in tega, kako podpreti vključevanje digitalnih naprav in interneta med otroke na varen način. Zaradi povečanega števila naprav z zasloni med otroki je treba nameniti čas oblikovanju ustrezne politike in izobraževanja o varnosti uporabe ter izgradnji javne ozaveščenosti o varni uporabi naprav z zasloni med otroki. Obenem pa je treba omogočiti podporo staršem pri

učinkovitem posredovanju, ko njihovi otroci uporabljajo te naprave (Holloway, Green in Livingstone, 2013, str. 7).

Pri tem se lahko srečujemo z veliko izzivi, saj odrasli pogosto težko ocenijo koristi in tveganja teh naprav, ker večina izmed njih v njihovem otroštvu še ni poznala zaslonov (vsaj v takšni meri kot danes ne). Nekateri odrasli so tehnologijam močno naklonjeni in menijo, da je pomembno, da se jih otrok nauči uporabljati že v zgodnjem otroštvu. Spet drugi pa zagovarjajo stališče, da naj se otrok napravam z zasloni izogiba in da naj se raje igra zunaj ali bere knjige, saj je to boljše za njegov nadaljnji razvoj (Plowman in McPake, 2013, str. 27).

Dejstvo je, da ob gledanju vsebin otrok ob sebi potrebuje prisotnost odrasle osebe, s katero ima otrok vzpostavljen spoštljiv in zaupen odnos. Zelo pomembno namreč je, da se otrok z odraslo osebo lahko pogovori o njegovem doživljanju in čustvenem odzivanju ob spremljanju različnih vsebin preko zaslonov. Za to so potrebni odprti pogovori v zvezi z aktivnostmi za zasloni. Odrasli morajo otrokom predstaviti, kakšne prednosti in slabosti prinašajo zasloni. Odprto pa je treba spregovoriti tudi o možnih negativnih učinkih uporabe zaslonov (Vintar Spreitzer idr., 2021, str. 15, 18). Po ogledani vsebini si moramo z otrokom (tako doma kot v vrtcu) vedno vzeti čas za dialog (Košir in Ranfl, 1996, str. 95). Vendar pa Rek in Milanovski Brumat (2016, str. 75) ugotavljata, da se odrasli z otroki le redko pogovorijo o teh vsebinah.

Ko otrok uporablja napravo z zaslonom, je pomembno, da imamo nastavljene varnostne nastavitve. Tako lahko otrokom zagotovimo največjo varnost. Otroci namreč ne smejo vstopati v stik z vsebinami, ki zanje niso primerne, hkrati pa moramo tudi preprečiti, da otroci po spletu ne zapravljajo denarja. Kljub temu varnostne nastavitve ne pomenijo, da lahko otrok naprave uporablja brez spremljanja odrasle osebe. Prav tako je pomembno, da z otrokom v zvezi z uporabo naprav oblikujemo jasna pravila (Puschner, 2020, str. 6).

Pomembno je, da otrok, preden vklopi napravo, vpraša za dovoljenje (Tonioni, 2013, str. 154). Na to opozarja tudi Zalokar Divjak (2000, str. 86), ki pravi, da je danes postalo preveč samoumevno in nesprejemljivo, da otrok lahko sam vključi npr. televizor, ne da za dovoljenje vpraša svoje starše. Posledično se brišejo meje med obveznostmi in zabavo, kar negativno vpliva na otroka. Zato je pomembno, da se odrasli zavedajo, da otrok sam ne sme vključiti zaslona, kadar si to zaželi. Vedno mora odraslega vprašati za dovoljenje.

Otroke je treba seznaniti tudi z dejstvom, da na internetu nikakor ne delimo osebnih podatkov, kot so npr. ime, priimek, naslov prebivališča, naslov šole ... (Tonioni, 2013, str. 154).

Prav tako se odsvetuje uporaba zaslonov v namene kaznovanja in nagrajevanja, uspavanja, pomirjanja ter ob izvajanju dnevne rutine (npr. ob hranjenju, odvajanju od plenice ...), za animacijo in v namene preusmeritve pozornosti (Vintar Spreitzer idr., 2021, str. 15).

Vintar Spreitzer idr. (2021, str. 11, 15) so na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje (NIJZ) oblikovali Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih². Za otroke pred dopolnjenim drugim letom starosti avtorji (prav tam) predlagajo, naj otrok zaslonom ne bo izpostavljen. V prvem letu je najpomembneje, da se starši otroku neposredno posvetijo, mu berejo, pojejo, vzpostavljajo očesni stik in se nanj aktivno odzivajo. Po dopolnjenem letu pa starši v namen spodbujanja celostnega razvoja otroka z otrokom izvajajo različne aktivnosti, kot so npr. branje z otrokom, ples, telesna aktivnost, poslušanje glasbe ... Od drugega do petega leta pa naj otroci ob prisotnosti staršev uporabljajo zaslone manj kot eno uro (npr. videoklici s sorodniki in različne izobraževalne vsebine). Pri omejevanju časa za zaslone je bistvenega pomena, da sledimo vodilu »manj je bolje«. Po dopolnjenem šestem letu naj otrok zaslon uporablja največ eno uro dnevno. Priporočen čas za zaslonom pri šolskih otrocih se nato postopoma nekoliko zvišuje, za otroke, stare od 13 do 18 let, je denimo priporočljivo za zaslonom preživeti do dve uri dnevno. Enake smernice uporabe zaslonov pri predšolskih otrocih lahko najdemo tudi na spletni strani Safe.si (b.d.).

Podobna priporočila navaja tudi American Academy of Child & Adolescent Psychiatry (2020). Do 18. meseca naj otrok ne uporablja zaslonov, razen v primerih video pogovora z odraslo osebo (npr. staršem, ki je šel na službeno potovanje). Med 18. mesecem in drugim letom naj bo gledanje vsebin omejeno zgolj na izobraževalne vsebine, ki si jih otrok ogleda s prisotnostjo starša oziroma skrbnika. Od drugega do petega leta naj bodo neizobraževalne vsebine omejene na eno uro med delovnimi dnevi in tri ure med vikendi. Pri otrocih, starejših od šest let, pa je bistvenega pomena, da spodbujamo zdrave navade, ki ne vsebujejo zaslonov. Pomembno je, da otrokom čas za zaslone omejimo. Za uvajanje zdravih digitalnih navad je bistvenega pomena, da zaslone med obroki in pred spanjem niso prisotni (American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 2020).

Podobno priporoča tudi Habbe (2000, str. 35), ki pravi, da je za otrokov intelektualni razvoj bistvenega pomena, da pred drugim letom starosti televizije ne gleda. Po dopolnjenem drugem letu pa je ob prisotnosti odrasle osebe priporočljivo gledati televizijo do dve uri dnevno. Pri tem moramo pazljivo izbirati vsebine.

Na spletni strani Safe.si (b.d.) najdemo nekaj nasvetov, kako uporabljati naprave z zaslone, da pri tem skrbimo tudi za dobro počutje in zdravje. Da otrok z gledanjem v zaslon ne poškoduje svojega vida, naj na 20 minut (vsaj za 20 sekund) preusmeri svoj pogled v nekaj, kar je od njega

² V nadaljevanju: smernice NIJZ.

oddaljeno vsaj 20 metrov. Tako lahko preprečimo kratkovidnost. Obenem pa je pomembno, da otrok zunaj na dnevni svetlobi preživi vsaj dve uri dnevno.

Brez dvoma ima lahko uporaba zaslonov v prostem času tudi pozitivne učinke (npr. izobraževalne vsebine), a kvalitetne vsebine ne vključujejo velikih vizualnih ter zvočnih učinkov in tako otroci z njimi ne postanejo zasvojeni (Vintar Spreitzer idr., 2021, str. 12, 15). Pomembno je, da tudi risanke, ki jih otrok gleda v prostem času, ne vsebujejo takšnih efektov in hitro spreminjajočih se dražljajev. Prav tako je nasilna vsebina za otroke povsem neprimerna, saj se mlajši otroci učijo s pomočjo posnemanja vedenja. Otroku lahko denimo nato nasilno vedenje iz risank zrcali in posledično lahko nasilje uporabi v lastni situaciji (Trunkelj, 2023, str. 71). Za nadaljnji socialni razvoj in duševno zdravje otrok se otrokom gledanje nasilnih vsebin odsvetuje (Ray in Ram Jat, 2010, str. 563).

Pri izbiri primernih vsebin za otroke moramo biti pozorni tudi na raven jezikovne vsebine, ki jo ta vsebuje. Jezik v risanki mora biti primeren glede na otrokovo starost, besedišče v njej pa čim bolj bogato (Trunkelj, 2023, str. 71).

Ko je otrokom dolgčas, naj starši namesto poseganja po zaslonih z otrokom raje kvalitetno preživijo prosti čas; skupaj naj se odpravijo v naravo, se igrajo z igračami, rišejo ali se odpravijo na igrišče. Tako bodo otroci lahko spoznali različne načine preživljanja prostega časa in zabave, ki pomembno pripomorejo k njihovem celostnemu razvoju (Deutscherova, 2023, str. 33).

Mantilla in Edwards (2019) podajata nekaj predlogov, kako lahko starši omejijo negativne posledice preživljanja časa za zasloni pri otrocih. Med drugim predlagata, naj otroke opozarjajo na pravilno držo za zaslonom in spodbujajo zdrav urnik spanja, ki ne vključuje naprav z zasloni po 19. uri.

Holloway, Green in Livingstone (2013, str. 5) podajajo nekaj temeljnih smernic za starše in otroke v zvezi z uporabo digitalnih tehnologij. Priporočljivo je, da se starši oziroma skrbniki redno izobražujejo in tako pridobijo znanja, kako omejiti tveganja njihovih otrok na internetu, hkrati pa je pomembno, da so seznanjeni tudi z vsemi koristmi, ki jih ta ponuja.

Različne raziskave dokazujejo, da čas za zaslonom pogosto presega čas, ki je določen v priporočilih. Wong idr. (2020, str. 263) so pri otrocih, starih od dveh do štirih let, ugotovili, da povprečni čas uporabe zaslona presega priporočeno enourno dnevno omejitev. Raziskava v Avstraliji iz leta 2017 pa je pokazala, da tretjina predšolskih otrok, starih do pet let, uporablja pametni telefon ali tablico in na teh napravah preživi do 26 ur na teden (Royal Children's Hospital Australian Child Health Poll, 2017, str. 2, 3).

Tudi McArthur, Volkova, Tomopoulos in Madigan (2022) ugotavljajo, da le majhen delež otrok uporablja zaslone v skladu s priporočili. Pri otrocih, mlajših od dveh let (pri katerih je

priporočljivo, da zaslonov sploh ne uporabljajo), priporočilo upošteva dobrih 24 %. Pri otrocih, starih med dve in pet let (pri katerih je priporočljiva raba zaslonov do ene ure dnevno), pa to priporočilo upošteva dobrih 35 %.

Ko gre za otroke s posebnimi potrebami oziroma drugimi specifičnimi težavami, mora biti uporaba prilagojena oceni strokovnjaka (Vintar Spreitzer idr., 2021, str. 12).

1.4.1 PRIPOROČILA ZA UPORABO ZASLONOV V VRTCU

Vsa splošna priporočila (vsebine brez nasilja, brez močnih zvočnih in vizualnih efektov, primerna raven jezika, spodbujanje drugih načinov preživljanja prostega časa ...) veljajo seveda tudi v prostorih vrtca.

Ker so zasloni prisotni tako rekoč na vsakem koraku življenja, tudi vrtec ni izjema. Se pa njihova uporaba precej razlikuje od naravnosti posamezne strokovne delavke. Nekatere so v tem suverene in uporabo zaslonov izvajajo pogosto, nekatere jih še ne uporabljajo, spet druge pa uporabo naprav z zasloni v prostorih vrtca zavračajo. Pomembno je, da imajo strokovne delavke znanja o smiselni uporabi zaslonov. V nasprotnem primeru prihaja do otežene komunikacije s starši po elektronski pošti, onemogočenega oziroma oteženega izobraževanja na daljavo, težav pri vključevanju otroka v digitalni svet in do slabšega informiranja med strokovnimi delavkami ter starši (Usar in Jerše, 2021, str. 11).

Strokovne delavke digitalne tehnologije (kot so npr. Word, e-pošta, spletne učilnice, spletne aplikacije) uporabljajo tudi pri načrtovanju dela (pisanje priprav, e-asistent), sodelovanju s starši, ostalimi zaposlenimi ter zunanjimi ustanovami in za interno evidentiranje (Usar in Jerše, 2021, str. 12).

Treba je ves čas skrbeti, da vrtec otrokom predstavlja ugodno in spodbudno okolje. Takšno okolje je vzpostavljeno, ko so v skupini prisotni medsebojno zaupanje in pozitivne socialne interakcije, za kar so v vrtcu odgovorne strokovne delavke (Lepičnik Vodopivec in Hmelak, 2015, str. 9).

Košir in Ranfl (1996, str. 28) sta že leta 1996 opozorila, da je otroke že v vrtcu treba učiti medijske pismenosti, da se iz njih lahko razvijejo odgovorne osebe, ki bodo medije in digitalne tehnologije znale uporabljati kritično. »Medijska pismenost je zmožnost dostopa, analize, ocene in proizvodnje sporočil v najrazličnejših oblikah.« (Hobbs, 1992, kot navedeno v Košir in Ranfl, 1996, str. 28).

Ciolan, Petrescu, Radulescu in Bacur (2014, str. 416–417) pravijo, da je v izobraževanje strokovnih delavk nujno treba vključevati integracijo digitalnih tehnologij v vzgojno-izobraževalni prostor. Le tako lahko strokovne delavke uporabljeno tehnologijo reflektirajo in jo uporabljajo kritično. Hkrati je to pomembno tudi v luči predšolskih otrok, ki se v prostorih

vrta pripravljajo na uspešen začetek šolanja in vseživljenjsko učenje. Avtorji zagovarjajo stališče, da je v zgodnje otroštvo smiselno vključevanje različnih digitalnih tehnologij, ki imajo ob preiščeni uporabi lahko veliko koristnih učinkov. Na drugi strani pa je vključevanje digitalnih tehnologij bistveno tudi za strokovne delavke, saj imajo te le tako lahko dostop do strokovnih spletnih virov, ki lahko pripomorejo k njihovem kvalitetnejšemu delu.

Mantilla in Edwards (2019) podajata nekaj predlogov uporabe zaslonov za strokovne delavke v vrtcih. Pravita, da naj bo uporaba zaslonov povezana z dejavnostmi in temami, ki so trenutno aktualne v vrtcu. Otroci naj imajo korist od uporabe zaslonov. Naprave naj bodo vključene tako, da bodo med otroki spodbujale sodelovanje. Opozarjata pa tudi na dejstvo, da znanje vzgojiteljice o pametni uporabi naprav z zasloni vpliva na doživljanje in uporabo naprav z zasloni. Na drugi strani pa je dobro znanje o uporabljanju digitalnih tehnologij pomembno tudi za samo komunikacijo med vrtcem in starši otrok.

Pomembno je, da strokovne delavke v vrtcih otroke postopoma navajajo v uporabo zaslonov, saj je jasno, da bodo ti otroci živeli v svetu, kjer je znanje o uporabi takšnih naprav nujno. Strokovna delavka pri svojem delu nikoli ne sme pozabiti, da vsako napravo uporablja kritično in smiselno (Usar in Jerše, 2021, str. 11).

V Kurikulumu za vrtce je navedeno: »Kurikulum za vrtce je nacionalni dokument, namenjen strokovnim delavcem, in ob rabi druge strokovne literature omogoča strokovno načrtovanje in kakovostno predšolsko vzgojo v vrtcu.« (Kurikulum za vrtce, 1999, str. 9).

Ravnanja strokovne delavke morajo biti avtonomna. Pomembno je, da v skupini zna vzpostaviti vzpodbudno okolje, v katerega zna tudi smiselno vključiti digitalne tehnologije (Usar in Jerše, 2021, str. 4).

Plowman in McPake (2013, str. 31) naštevata področja, na katera morajo biti strokovne delavke v vrtcih še posebej pozorne. Pozorne morajo biti na prepoznavanje različnih otrokovih želja, ozaveščanje o vlogi različnih tehnologij pri učenju v otrokovem domačem okolju, priznavanje raznolikih otrokovih zgodnjih izkušenj v domačem okolju in na načine, kako v domačem okolju otroka uvajajo v kulturno pomembne tehnološke prakse. Prav tako mora biti strokovna delavka pozorna na to, da razširi svoj pogled na otrokovo uporabo tehnologije in tako ni pozorna zgolj na to, da otrok osvoji nekatere operativne veščine (npr. kako uporabljati miško na računalniku). Holloway, Green in Livingstone (2013, str. 5) opozarjajo na pomembnost razvoja in spodbujanja starosti primernega izobraževanja o varnosti na internetu za vse starostne skupine (tudi za otroke v vrtcu). To namreč pripomore k digitalni pismenosti otrok in k identifikaciji vsebin ter storitev, ki so primerne za določeno starostno skupino otrok.

V vrtcih uporaba zaslonov sicer ni priporočljiva. Pri otrocih, ki so starejši od dveh let, se zasloni izjemoma za kratek čas lahko uporabljajo, a zgolj z namenom dodatne vrednosti pri neki načrtovani dejavnosti. Te vsebine pa naj bodo strokovno preverjene (Vintar Spreitzer idr., 2021, str. 21). Podobno pravi Trunkelj (2023, str. 72), ki meni, da so zasloni v prostorih vrtca neprimerna izbira in tako uporaba zaslonov ne more predstavljati osrednje dejavnosti v vrtcu. Kot v Smernicah za uporabo IKT v vrtcu navajata Usar in Jerše (2021, str. 5–6), lahko z načeli iz Kurikula za vrtce in uporabo digitalnih tehnologij najdemo kar nekaj povezav. Avtorja sta izpostavila naslednja načela:

- Načelo enakih možnosti in upoštevanja različnosti med otroki ter načelo multikulturalizma: če strokovna delavka med otroke smiselno uvaja digitalne tehnologije, to v skupini otrok ustvarja enakovredne pogoje za optimalno razvijanje vsakega otroka. Otroci, ki doma nimajo digitalnih tehnologij, imajo v vrtcu tako priložnost, da se spoznajo s tehnologijami. Digitalne tehnologije pa hkrati omogočajo tudi različne načine učenja. Z uporabo digitalnih tehnologij pa lahko strokovna delavka otrokom predstavi tudi več zanimivih vsebin.
- Načelo spoštovanja zasebnosti in intimnosti: z uporabo digitalnih tehnologij lahko otrok dela individualno. Strokovne delavke morajo biti pri tem pozorne, da spoštujejo zasebnost otrok in družin. Zato morajo biti pozorne, da informacij in slik ne širijo naprej.
- Načelo sodelovanja s starši: z digitalno tehnologijo so starši lahko ves čas obveščeni o pomembnih informacijah.
- Načelo sodelovanja z okoljem: z uporabo digitalnih tehnologij so otroci lahko vključeni v širše družbeno okolje (virtualni ogledi muzejev, galerij, izposoja knjig ...).
- Načelo aktivnega učenja in zagotavljanja možnosti, verbalizacije in drugih načinov izražanja: digitalne tehnologije lahko uporabimo kot dober vir informacij. Pri tem pa je treba stalno skrbeti, da tehnologije uporabljamo smiselno in kritično.

Usar in Stritar na podlagi izvedene raziskave Ne/smiselna uporaba IKT sredstev pri delu z otroki (2012, kot navedeno v Usar in Jerše, 2021, str. 11) navajata, kdaj je uporaba digitalnih tehnologij v prostorih vrtca smiselna. Smiselno uporabo digitalnih tehnologij vidita takrat, ko ta prispeva k:

- doseganju zastavljenih ciljev (pridobivanju novih znanj, nadgrajevanju, boljši vizualizaciji, omogočanju raziskovanja),
- spodbujanju otrokovega mišljenja na višji ravni (otrokovemu predvidevanju, sklepanju),

- motivaciji otrok pri dejavnostih,
- spodbujanju interakcij,
- razvijanju ustvarjalnosti,
- sprejemanju in reflektiranju izvedbe kurikula,
- omogočanju spremljati in reflektirati lastni razvoj ter napredek otroka,
- varni uporabi naprav.

Strokovne delavke morajo biti pozorne na to, da uporaba digitalnih tehnologij nikoli ne more nadomestiti osebnega stika z otrokom in staršem (Usar in Jerše, 2021, str. 12).

Usar in Jerše (2021, str. 12) navajata tudi, kako naj strokovne delavke vzpostavljajo pogoje za ustrezno in smiselno uporabo digitalnih tehnologij. Strokovne delavke morajo:

- razmisliti o vključevanju e-kotičkov v igralne prostore,
- poskrbeti za ustrezno opremo IKT, prilagojeno otrokom (npr. ustrezna velikost miške),
- zagotoviti uporabo ustreznih didaktičnih orodij in programov,
- biti v koraku z novostmi na področju programov, aplikacij in didaktičnih iger,
- kritično in preiščeno uporabljati IKT.

Digitalne tehnologije, ki jih strokovne delavke v vrtcih uporabljajo pri delu z otroki, morajo biti sodobne, varne in prilagojene otrokom. Pri tem morajo strokovne delavke otrokom postaviti jasna pravila, zagotoviti dovolj časa in primerno postavitev prostora (npr. svetloba, pohištvo) (Usar in Jerše, 2021, str. 14). Na pomembnost postavljanja jasnih pravil opozarjajo tudi Strasburger idr. (2013, str. 960). Vzgojno-izobraževalne ustanove morajo namreč imeti postavljena jasna pravila, do katerih vsebin lahko otroci na digitalnih tehnologijah dostopajo. Na drugi strani pa morajo strokovne delavke o omenjeni problematiki nagovarjati tudi starše. Predvsem jih morajo opozoriti na to, da morajo biti starši glede uporabe zaslonov sami vzor svojemu otroku (Usar in Jerše, 2021, str. 12).

Zgled glede uporabe zaslonov pa morajo v vrtcu biti tudi vse strokovne delavke. To pomeni, da tudi same izkazujejo zdrave navade v zvezi z uporabo zaslonov. To denimo pomeni, da v igralnici (če to ni v okviru dobro načrtovane dejavnosti) ne uporabljajo zaslonov (Vintar Spreitzer idr., 2021, str. 13, 21). Tudi Trunkelj (2023, str. 72) opozarja na to, da se mora vzgojiteljica zavedati negativnih učinkov uporabe zaslonov na razvoj otroka, saj le tako lahko naprave uporablja na zgleden način. Podobno menita tudi Usar in Jerše (2021, str. 4), ki pravita, da mora strokovna delavka v vrtcu delo opravljati odgovorno. To pomeni, da mora biti pozorna na morebitne negativne učinke digitalnih tehnologij. Do otrok mora postavljati razumljive in

smiselne zahteve, primerne njihovi razvojni stopnji. Prav tako je naloga strokovne delavke, da otroke vodi, spodbuja, poučuje in varuje.

Rek in Milanovski Brumat (2016, str. 91, 112) v raziskavi ugotavljata, da je uporaba digitalnih naprav v vrtcu precej pogosta. Rezultati raziskave so namreč pokazali, da v več kot tretjini vrtcev gledajo zaslone. Mobilni telefon ima v skupini med otroki prižgana dobra polovica vzgojiteljic. Poleg tega sta avtorici z raziskavo ugotovili tudi, da velika večina vzgojiteljic glede uporabe tehnologij nima pisnih priporočil.

Smernice za kurikulum v zgodnjih letih poudarjajo pomen podpore pri otrokovem celostnem razvoju; v vseh vidikih njegovega socialnega, čustvenega, kognitivnega in fizičnega razvoja. Takšna podpora stremi k temu, da otrok postaja vse bolj samostojen in želen napredka po učenju. To nam je lahko hkrati tudi vodilo pri uvajanju digitalnih tehnologij v prostore vrtca. Obenem pa to lahko prenesemo tudi v kontekst uporabe zaslonov v domačem okolju (Plowman in McPake, 2013, str. 30).

1.5 UPORABA ZASLONOV IN STARŠI PREDŠOLSKIH OTROK

Starši morajo skrbeti za varovanje, nadzor in omejitve časa pred zasloni svojih otrok, saj se le tako lahko izognemo tveganjem vedenjskih in psiholoških težav (Rose, Ishak, Habib Sultan, Ismail in Fahrudin, 2022, str. 12).

Plowman in McPake (2013, str. 28–29) v raziskavi ugotavljata, da starši menijo, da je pomembno, da njihovi otroci večino prostega časa ne preživijo za zaslonom. Starši se namreč zavedajo, da je pomembno, da otroci čas preživljajo kvalitetno (npr. igre na prostem in branje knjig). Avtorici ugotavljata tudi, da večina staršev sicer meni, da imajo njihovi otroci vzpostavljene zdrave navade v zvezi z uporabo naprav z zasloni, vendar so nekateri hkrati tudi zaskrbljeni, da bi pametni telefoni lahko negativno vplivali na zdravje njihovih otrok in da obstaja nevarnost, da bi otrok lahko postal zasvojen z računalniškimi igricami. Starši so se v raziskavi zavedali nevarnosti prekomerne uporabe zaslonov otrok, vendar so dejali, da se jim zdi, da je to bolj problem otrok drugih družin (in ne problem njihove družine).

Minges idr. (2015, str. 390) ugotavljajo, da se starši običajno zavedajo pomena omejevanja časa pred zaslonom, vendar pa omejitve zgolj redko vzpostavijo in upoštevajo. Ker otroci pogosto posnemajo vedenja staršev, je pomembno, da starši tudi sebi omejijo čas pred zaslonom.

Pri uporabi zaslonov (sploh družbenih omrežij) morajo starši pri tem upoštevati pravico do zasebnosti, ki jo imajo njihovi otroci. Nepotrebno izpostavljanje otrokovih slik na internetu lahko to pravico krši (Vintar Spreitzer idr., 2021, str. 21). Veliko je namreč staršev, ki na svojih

blogih in družbenih omrežjih objavljajo fotografije ter videoposnetke svojih otrok, ki pa so še premajhni, da bi za takšne objave lahko podali svoje soglasje. Zato se kaže potreba po izobraževanjih za starše otrok v zvezi z možnimi učinki takšnih objav in o digitalnem odtisu otrok (Holloway, Green in Livingstone, 2013, str. 5–6, Safe.si, b.d.).

Kadar starši veliko časa preživijo za zaslonom, to negativno vpliva tudi na njihove otroke. Prekomerna uporaba zaslonov pri starših je povezana s pomanjkanjem telesne aktivnosti pri otroku. Otroci tako opuščajo igro na prostem in se navajajo na vse bolj sedeči življenjski slog (Deutscherova, 2023, str. 25). Prekomerna uporaba zaslonov pri starših oziroma skrbnikih pa je povezana tudi z nižjo stopnjo interakcije starša z otrokom (Garcia in Dias de Carvalho, 2022, str. 341). Zato je pomembno, da v družini skupaj oblikujemo načrt uporabe zaslonov. Pri oblikovanju tega je treba slediti naslednjim priporočilom. obroki naj v družini predstavljajo čas, ko se zasloni ne uporabljajo. Prav tako zaslonov ni primerno uporabljati dve uri pred spanjem. Ponoči naj otroci v svojih sobah nimajo naprav z zasloni. Pomembno je, da se v družini dogovorimo za prostor, kjer so čez noč shranjene naprave z zasloni (tako vsi družinski člani zvečer na isto mesto pospravijo svoje naprave ...). Vse zaslone je po uporabi treba takoj ugasniti. Otroci naj naprave z zasloni uporabljajo v skupnih prostorih. Zelo dobrodošlo je, da občasno v družinah organiziramo dan brez uporabe zaslonov (Safe.si, b. d.).

Wong idr. (2020, str. 263) ugotavljajo, da obstaja povezava med prekomerno uporabo zaslonov staršev in psihosocialnimi težavami otrok. Otroci in starši imajo posledično manj interakcij, starši so do otrok manj pozorni, občutljivi in odzivni. Posledično lahko to otroke spodbudi k iskanju pozornosti staršev. Pomanjkanje interakcij s starši lahko pri otrocih poveča tesnobo in strah.

Z organiziranimi izobraževanji in delavnicami pa lahko starše ozavešimo o pomembnosti omejevanja časa pred zasloni. Hinkley, Cliff in Okely (2015) so namreč v raziskavi ugotovili, da lahko z organiziranim izobraževanjem za starše vplivamo na manjšo uporabo zaslonov njihovih otrok. V omenjeni raziskavi so ugotovili, da so otroci, stari od dve do tri leta, katerih starši so se udeležili izobraževanja, zatem za zasloni preživeli dnevno pol ure manj časa kot prej.

Starši imajo pomembno vlogo tudi pri izbiri ustrezne vsebine, ki jo otrok gleda na zaslonu. Zato je pomembno, da starši premislijo, ali je gledana vsebina ustrezna za otrokov razvoj. Enako velja tudi za risanke, ki so pri otrocih navadno zelo priljubljene. Pomembno je, da se starši zavedajo, da na razumevanje sveta in razvoj otroka lahko vpliva tudi gledanje risank. Izbirati je treba vsebine, primerne starosti otroka (Berglez in Gorjup Žgank, 2017, str. 248). Staršem

tako velik izziv predstavlja iskanje ravnotežja med dovoljeno uporabo zaslonov in celovitim socialnim razvojem otroka (Deutscherova, 2023, str. 25).

1.6 SVETOVALNO DELO V VRTCU

Vzpostavljane medosebnih odnosov, sodelovanja in zaupanja so glavne značilnosti svetovalne službe vrtca. Svetovalno delo v vrtcu pri sodelovanju z otroki in starši mora temeljiti na strokovnosti in humanosti. Pri tem mora biti svetovalna delavka pozorna na to, da je do otrok in njihovih staršev odzivna, prilagodljiva, občutljiva in proaktivna. Poleg tega pa mora biti občutljiva na prepoznavanje različnosti in neenakosti (Marjanovič Umek, 2021, str. 5).

Med osnovna področja svetovalne službe vrtca Programske smernice svetovalnega dela v programih s področja vzgoje in izobraževanja³ (Programske smernice, 2024, str. 15–16) uvrščajo svetovalno delo z otroki, starši, vzgojiteljicami in njihovimi pomočnicami, drugimi delavkami v vrtcu, zunanjimi institucijami ter vodstvom vrtca.

Svetovalna delavka sledi učnemu in razvojnemu napredku otrok, pri čemer je pozorna na morebitne posebnosti posameznih otrok. Prav tako spremlja komunikacijo med otroki, njihovo vključenost v socialne skupine in počutje v skupini. Svetovalno delo s starši temelji na vzpostavljanju trajnega dialoga in stremi k njihovemu aktivnemu vključevanju v svetovalni proces. Svetovalna delavka si prizadeva za učinkovito komunikacijo z vsemi starši, s čimer zagotavlja, da nihče od njih ni diskriminiran, stigmatiziran, izključen in favoriziran. Svetovalna delavka podpira odrasle pri boljšem razumevanju otrokovih potreb in sporočil, pri čemer je njeno delovanje ves čas usmerjeno v dobrobit otroka. Svetovalno delo z vzgojiteljicami in pomočnicami lahko poteka individualno ali skupinsko. Sodelovanje z njimi zajema tako sistematično podporo, kot je rahljanje prikritega kurikula, kot tudi interventno strokovno pomoč, npr. pri vključevanju otrok s posebnimi potrebami v oddelčne skupine. Svetovalno delo z drugimi delavkami vrtca (npr. spremljevalke otrok, tolmači, organizatorke prehrane ...) zajema odprte in spoštljive odnose, v katerih je mogoča občutljivost za različnosti in morebitne posebnosti med posameznimi otroki ter podporo pri sodelovanju z otrokovimi starši ali drugimi zaposlenimi v vrtcu. Sodelovanje svetovalne službe z vodstvom pa zajema predlaganje izboljšav na ravni vrtca, prepoznavanje izobraževalnih potreb med zaposlenimi in starši, osvetljevanje pomembnih dejstev ter reševanje zahtevnejših izzivov (Programske smernice, 2024, str. 15–16).

³ V nadaljevanju: programske smernice. Gre za posodobljene smernice, ki jih je Strokovni svet RS za splošno izobraževanje sprejel junija 2024.

Svetovalna služba torej povezuje vse udeležence v vrtcu. V odnosih z udeleženci svetovalna delavka izvaja temeljne funkcije svetovalne službe, ki so koordinacija, posvetovanje in svetovanje. Svetovalna služba stremi k vzpostavljanju varnega in spodbudnega okolja za otrokov napredek. Pomembno je, da je svetovalna služba v vrtcu vsem enako dostopna (Programske smernice, 2024, str. 8). Svetovalna delavka tako predstavlja pomembno osebo, saj s svetovalnim odnosom v delovnem odnosu vzpostavlja, razvija in vzdržuje sodelovanje med vsemi udeleženci (Mlinarič, 2016, str. 49).

Svetovalna služba vrtca igra ključno vlogo pri podpori in sodelovanju z vsemi udeleženci, ki morajo stremeti k temu, da so tako vsi posamezni udeleženci kot vzgojno-izobraževalna ustanova kot celota čim bolj uspešni pri uresničevanju temeljnega cilja in drugih vzgojno-izobraževalnih ciljev. Naloga svetovalne službe je tudi izvajanje interdisciplinarnega strokovnega dela. To se osredotoča na kompleksno reševanje pedagoških, socialnih in psiholoških vprašanj v vzgojno-izobraževalnem procesu. S tem namenom se svetovalna služba vključuje v svetovalne odnose z udeleženci. Hkrati mora delovati avtonomno, pri čemer ji je v oporo njeno strokovno znanje (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008, str. 5–9).

Med osnovne dejavnosti svetovalne službe vrtca uvrščamo razvojne in preventivne dejavnosti, dejavnosti načrtovanja in evalvacije ter dejavnosti pomoči. Te dejavnosti se med seboj prepletajo, obenem pa je naloga svetovalne delavke tudi, da med omenjenimi dejavnostmi ohranja ustrezno ravnovesje. Ustrezno ravnovesje pa mora ohranjati tudi med strokovnimi in strokovno-administrativnimi nalogami, kot so npr. razna poročila, zapisi pogovora, vodenje osebne mape otroka ipd. (Programske smernice, 2024, str. 5–6).

Svetovalna delavka v vrtcu ima pomembno vlogo tudi pri sodelovanju z otroki, ki imajo posebne potrebe. Sodeluje namreč pri izvedbi in pripravi individualiziranih programov (Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, 2005). Pri tem ima svetovalna delavka vlogo koordinatorke, kar pomeni, da povezuje različne strokovnjake, da se vključijo v individualiziran program (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008, str. 17).

Svetovalna delavka v vrtcu za kvalitetno delo potrebuje veliko različnih spretnosti in znanj. Mlinarič (2016, str. 41) med pomembnejšimi navaja znanje o razvoju otroka, znanje o vzgojno-izobraževalnem sistemu in didaktičnem vodenju učnega procesa, znati pa morajo sodelovati tudi s starši, vzgojiteljicami in specifičnimi skupinami otrok.

Naloga vsake svetovalne delavke (ne glede na njen strokovni profil⁴) je, da je pri svojem delu strokovna in da pri tem upošteva specifične potrebe udeležencev ter samega vrtca. Pomembno je, da svetovalna delavka zna opredeliti svoj strokovni prispevek, ki ga prispeva k svetovalni službi (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008, str. 18).

Mlinarič (2016, str. 49) v raziskavi ugotavlja, da lahko socialne delavke v svetovalno službo vrtca prinesejo veliko pozitivnih stvari, saj pri delu stremijo v sodelovanje z uporabniki. Socialno-delovni pristop je namreč usmerjen v enakovreden položaj udeležencev v delovnem odnosu, v krepitev moči uporabnikov in v zavedanje, da je uporabnik strokovnjak na podlagi svojih izkušenj. V ospredju dela svetovalne delavke mora namreč biti otrok in njegova korist. Pomembno je, da mu v delovnem odnosu soustvarjanju omogočimo kvaliteten vzgojno-izobraževalni proces. To pa je mogoče zgolj z medsebojnim sodelovanjem, skupnostnim delom in soustvarjanjem rešitev vseh udeležencev.

1.7 SODELOVANJE MED VRTCEM IN STARŠI

Sodelovanje s starši je ena najpomembnejših in najpogostejših nalog svetovalne delavke v vrtcu (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008, str. 17–18). Predšolski otrok je na svoje starše in dom močno navezan, zato v tem obdobju brez tovrstnega sodelovanja ne gre. Pri vključevanju staršev nam lahko pomagajo nekatere značilnosti takšnega sodelovanja, ki jih je pri tem treba upoštevati, da je vključevanje staršev v vrtec lahko uspešno in kakovostno. Odnos med vrtcem in starši oz. družino je dvosmeren proces. Odnos in sodelovanje sta torej odvisna tako od staršev kot od zaposlenih v vrtcu. Vključevanje staršev pa naj ne bo dodatna dejavnost, temveč naj bo to integrirano v celoten kontekst življenja v vrtcu. Ker ima vsaka družina edinstvene izkušnje, potrebe in lastnosti, ne moremo govoriti o univerzalnih pristopih vključevanja družin v življenje vrtca. Starši naj imajo zato možnost izbire, na kakšen način si želijo sodelovati. Starši in vrtec sodelujejo na različnih stopnjah participacije. Pri tem je treba stremeti k čim večji stopnji participacije družine oz. staršev v odnosu z vrtcem (Vonta, 1998, str. 110–122).

Pogoj, da se partnerstvo med domom in šolo lahko razvije, pa je v prvi vrsti komunikacija in medosebni odnos med strokovno delavko ter staršem (Žnidaršič, 2012, str. 8). V partnerskem odnosu so prisotni enakovrednost, demokratičnost in aktivno vključevanje vseh udeleženihi. Ko

⁴ Izhajajoč iz 67. člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (1996) se lahko v svetovalni službi vrtca zaposlijo svetovalne delavke različnih profilov: pedagoginje, socialne delavke, psihologinje, defektologinje in socialne pedagoginje. Poleg naštetih se lahko v svetovalni službi zaposlijo tudi inkluzivne pedagoginje.

govorimo o kakovostnem partnerstvu družine in šole, je v takšnem odnosu vedno prisotna krepitev moči družin. Pomembno je, da vsi udeleženi v procesu pomoči stremimo k istim ciljem, saj le tako lahko delamo v smeri otrokovega celostnega razvoja (Beguš, 2012, str. 25–35).

Otrok z vstopom v vrtec dobi možnost vključenosti v širše okolje. Sodelovanje vrtca in otrokove družine je nujno tudi zato, ker je otrok v vzgojnem procesu aktiven udeleženec in ker otrok neprestano izraža svoje potrebe. Pri tem je pomembno, da je vzgoja doma in v vrtcu usklajena. Usklajeno vzgojo pa lahko dosežemo s partnerstvom med domom in vrtcem (Janež, 1998, str. 319–321). Otrokove družine oz. staršev ne moremo razumeti kot nekaj, kar je ločeno od vrtca. Otrok ima več možnosti za uspeh, v kolikor družina in vrtec delata skupaj, za isti cilj (Žnidaršič, 2012, str. 6–7).

Zakon o vrtcih (ZVrt, 1996) v 2. členu prav tako opozarja na to, da je sodelovanje med vrtcem in domom ena najpomembnejših nalog vrtca. Navaja namreč: »Temeljne naloge vrtcev so pomoč staršem pri celoviti skrbi za otroke, izboljšanje kvalitete življenja družin in otrok ter ustvarjanje pogojev za razvoj otrokovih telesnih in duševnih sposobnosti.«

Sodelovanje s starši pa določa tudi Kurikulum za vrtce (1999, str. 13), ki pravi, da takšno sodelovanje pomembno dopolnjuje družinsko in institucionalno vzgojo. Določa tudi, da mora vrtec spoštovati zasebnost različnih družin, starši pa morajo biti pozorni na to, da v strokovnost vrtca ne posegajo.

Že socialno-ekološka *teorija* Bronfenbrennerja (1979, str. 845) nas opozarja, da so različni konteksti otroka v soodvisnosti in da močno vplivajo na njegov razvoj ter učenje. Razvoj otroka se torej ne odvija ločeno od njegovega okolja, temveč je rezultat medsebojnih vplivov kontekstov in okolij na različnih nivojih (mikrosistem, mezosistem, eksosistem, makrosistem). Omenjena teorija je imela velik vpliv na sodelovanje med strokovnimi delavkami in družinami otrok. Strokovne delavke v vrtcih so začele spoznavati in pri svojem delu tudi upoštevati, kako močan vpliv ima na razvoj otroka celotno družinsko okolje. Otrok namreč iz svojega družinskega okolja v prostore vrtca prinaša svoja čustva, ideje ter njegove močne in tudi manj močne značilnosti.

Sodelovanje med starši in vrtcem prinaša veliko izzivov, saj je vsak odnos z otrokom in njegovo družino edinstvena izkušnja. Zato je treba v vsakem odnosu vedno znova raziskati, kaj deluje pri posameznem otroku in staršu (Tonioni, 2013, str. 126). Žnidaršič (2012, str. 11) navaja ovire, s katerimi se v odnosu med strokovnimi delavkami v vrtcu starši lahko srečujejo: nestrpnost, težave v komunikaciji, pomanjkanje zaupanja, neupoštevanje drugih mnenj, različni stereotipi in predsodki ter večvrednost in nestrokovnost vzgojiteljic.

Strokovna delavka v vrtcu mora znati prisluhniti staršem, saj si ti včasih želijo in potrebujejo pogovor o morebitnih željah in izzivih, ki jih doživljajo v zvezi z njihovimi otroki in vrtcem. Staršem pa veliko pomeni tudi to, da čutijo, da se otrok v vrtcu počuti dobro in sprejeto (Janež, 1998, str. 319–121).

Problemатiko pretirane uporabe zaslonov je treba reševati tako doma kot tudi v vrtcu. Zato velik izziv zaposlenim v vrtcu lahko predstavlja to, na kakšen način povabiti starše v reševanje te problematike, saj se ti hitro lahko počutijo napadeni. V primeru kritiziranja strokovnih delavk se lahko pri starših pojavi tudi občutek krivde, zato je pomembno, kako strokovna delavka v vrtcu odpre pogovor o tej tematiki. Pomembno je, da zaposleni poudari, da gre pri tem v prvi vrsti za zdrav in pozitiven razvoj otroka, h kateremu stremimo vsi (Puschner, 2020, str. 26).

Staršem je treba predati sporočilo, da vsi starši v nekaterih situacijah in trenutkih lahko čutijo jezo, razdraženost, nemoč ali krivdo. Dejstvo je, da tudi starši delajo napake, a je pri tem pomembno, da se iz njih učijo in da se jim nato z novimi težavami uspe spopadati učinkoviteje (Webster-Statton, 2016, str. 26). Naloga strokovnih delavk je, da staršem predajo sporočilo, da je pomembno, da omejijo tudi svoj čas za zasloni, ko so ob otroku (Vintar Spreitzer idr., 2021, str. 13).

Sodelovanje med domom in vrtcem je torej pomembno tudi v kontekstu digitalnih tehnologij. Večina vrtcev sicer v razprave o uporabi naprav z zasloni vključuje starše, vendar bi bilo v takšne pogovore smiselno vključiti tudi otroke, ki bi tako lahko delili svoje izkušnje z uporabo naprav z zasloni. Tako bi dobili bolj celovito sliko otrokovega domačega okolja, saj bi vzgojiteljice dobile informacije, v kolikšni meri otroci poznajo in uporabljajo določene naprave. Le tako lahko strokovne delavke v vrtcu starše tudi podprejo pri tem, da bodo naprave z zasloni uporabljali tako, da bodo izkušnje otrok pri igranju in učenju z različnimi tehnologijami, ki jih imajo na voljo doma, prispevale k učenju njihovih otrok (Plowman in McPlake, 2013, str. 31).

2 FORMULACIJA PROBLEMA

V magistrskem delu se bom osredotočila na uporabo zaslonov med predšolskimi otroki. Predšolski otroci so danes pogosto izpostavljeni zaslonom in lahko se zgodi, da uporaba zaslonov postane prekomerna. To pogosto zaznavam tudi v prostorih vrtca, kjer opravljam študentsko delo. Izkušnje z delom v vrtcu so tudi glavni razlog, da sem za pisanje magistrskega dela izbrala to tematiko. Otroci v starejših skupinah namreč pogosto pripovedujejo o tem, da imajo že svoje pametne telefone oziroma tablične računalnike, na katerih, ko pridejo domov, veliko časa igrajo videoigre in gledajo risanke. To je pogosto tudi tema njihovih pogovorov med igro v vrtcu, saj drug drugemu denimo pripovedujejo, katere igre so igrali prejšnji dan. V določenih primerih, kjer so otroci z zasloni že zasvojeni, se med drugim to kaže tudi v zavračanju hrane, saj v vrtcu takrat ni prisotnih zaslonov (Reš in Janežič, 2017, str. 89).

Ker pa otroci veliko časa preživijo v vrtcu, je pomembno, kakšen odnos do tega imajo tam strokovne delavke in kako so skupaj s starši to problematiko vsi skupaj pripravljeni reševati. Pri tem ima pomembno vlogo tudi svetovalna služba vrtca, saj je prekomerna uporaba zaslonov aktualna problematika, na katero se je treba odzvati, optimalni razvoj otroka pa je tudi eden glavnih ciljev svetovalne službe v vrtcu (Programske smernice, 2024, str. 15). V magistrskem delu se bom zato osredotočila na raziskovanje omenjene problematike z vidika svetovalnih delavk vrtca. Pomembno je, da otroci tako doma kot v vrtcu čas preživljajo v spodbudnem okolju, kjer lahko razvijajo svoje potenciale in talente. Kot pravi Vozelj (2019, str. 35), so otrokov potrpežljiv odnos do sebe in drugih, njegovi življenjski cilji in toplina njegovih odnosov v veliki meri odvisni od aktivnosti, ki so otroku predstavljene v predšolskem obdobju. Pregled opravljenih raziskav na Fakulteti za socialno delo kaže, da raziskav o uporabi zaslonov pri predšolskih otrocih med zaposlenimi v vrtcu še ni bilo narejenih. Prav zato doprinos raziskave vidim v tem, da v ospredje postavlja predšolske otroke, ki so zaradi digitalizacije družbe tako rekoč že od rojstva izpostavljeni novim tehnologijam, in svetovalne delavke v vrtcih, ki bodo v intervjujih pripovedovale o njihovih izkušnjah, opažanjih ter izzivih, povezanih s to tematiko. Zato želim v magistrskem delu raziskati, kako se otroci v prostorih vrtca srečujejo z digitalno tehnologijo, opažena specifična vedenja pri otrocih, ki preživijo preveč časa pred zasloni, odzive svetovalne službe vrtca na prekomerno uporabo zaslonov in izzive, s katerimi se soočajo vrtci zaradi prekomerne uporabe zaslonov pri otrocih. Zanimalo pa me bo tudi, kako se po mnenju svetovalnih delavk starši spopadajo s problematiko prekomerne uporabe zaslonov.

Raziskovalna vprašanja:

- Na kakšen način se z digitalno tehnologijo srečujejo otroci v prostorih vrtca?
- Kakšna specifična vedenja opazajo svetovalne delavke v vrtcih pri otrocih, ki preveč časa preživijo za zasloni?
- Kako se na prekomerno uporabo zaslonov pri otrocih odzove svetovalna služba vrtca?
- Kako po mnenju svetovalnih delavk starši rešujejo problematiko prekomerne uporabe zaslonov pri otrocih?
- Kakšne izzive prinaša prekomerna uporaba zaslonov otrok v vrtec?

3 METODOLOGIJA

3.1 VRSTA RAZISKAVE

Raziskava je kvalitativna, saj izkustveno gradivo predstavljajo besedni opisi in pripovedi sogovornic (Mesec, 2009, str. 85). Besedne opise sem pridobila skozi pogovore s svetovalnimi delavkami, ki so zaposlene v rednih oddelkih vrtcev.

Raziskava je eksplorativna oz. poizvedovalna. Skozi raziskovanje sem odkrivala probleme in jih formulirala (Mesec, 2009, str. 80).

Raziskava pa je tudi empirična. V pogovorih sem namreč zbrala novo izkustveno gradivo (Mesec, 2009, str. 84).

3.2 TEME RAZISKOVANJA

V raziskavi se pojavijo naslednje teme raziskovanja:

- srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtea,
- posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke,
- svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki,
- starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki,
- izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov.

3.3 MERSKI INSTRUMENT

Merski instrument v raziskavi predstavljajo smernice oziroma vodilo za intervju. Vodilo za intervju vsebuje vnaprej pripravljene okvirne teme in vprašanja, posamezna podrobna vprašanja pa nato lahko prilagajamo sogovornicam glede na potek pogovora. Ta merski instrument je bil primeren za raziskovanje izbrane teme, saj je omogočal vzpostavljen očesni stik z mojo sogovornico, hkrati pa sva s sogovornico lahko ves čas preverjali, ali pravilno razumeva sporočila in interpretacije druga druge. Sogovornica je tako imela prostor, da v veliki meri sama pripoveduje o temi. Glede na potek pogovora pa sem lahko vprašanja in njihov vrstni red prilagajala vsaki sogovornici posebej, odvisno od tega, kako so se v pogovorih odpirale posamezne teme (Mesec, 1997, str. 80; Mesec, 2009, str. 230). Vodilo za intervju v raziskavi sestavlja 16 vprašanj in šest podvprašanj, ki sem jih oblikovala sama. Podvprašanja sem postavila po potrebi, ko sogovornica odgovorov nanje ni podala že v sklopu prejšnjih

odgovorov. Vprašanja in podvprašanja so večinoma odprtega tipa. Vodilo za intervju je priloženo med prilogami (Priloga 1).

3.4 OPREDELITEV ENOT RAZISKOVANJA

Populacijo raziskave predstavljajo vse zaposlene svetovalne delavke v rednih oddelkih vrtcev v Republiki Sloveniji v šolskem letu 2024/2025, ki imajo vsaj leto dni izkušenj na tem delovnem mestu.

Ker je populacija velika, sem uporabila vzorčenje. Vzorec predstavlja devet svetovalnih delavk iz različnih regij rednih oddelkov vrtcev v Republiki Sloveniji (Osrednjeslovenske, Pomurske, Gorenjske, Obalno-kraške, Primorsko-notranje in Jugovzhodne Slovenije). Svetovalne delavke, sodelujoče v raziskavi, so po izobrazbi socialne delavke (5), pedagoginje (2), socialne pedagoginje (1) in psihologinje (1). Vzorec je neslučajnostni, saj vsaka enota populacije ni imela enakih možnosti, da je bila izbrana v vzorec. Sogovornice sem pridobila tako, da sem na spletnih straneh vrtcev našla kontakte posameznih svetovalnih delavk. Preko elektronske pošte sem jih nato povabila k sodelovanju v raziskavi. Hkrati pa je vzorec tudi priročni. Za raziskavo sem namreč izbrala tiste sogovornice, ki so mi bile najbolj dostopne (Mesec, 2009, str. 153).

3.5 ZBIRANJE PODATKOV

Metodo zbiranja podatkov v raziskavi predstavlja spraševanje. Z delno standardiziranim intervjujem sem z devetimi svetovalnimi delavkami, ki delajo v rednih oddelkih vrtca, pridobila empirično gradivo. Zbiranje podatkov je potekalo v novembru in decembru 2024. K sodelovanju sem jih povabila preko elektronske pošte, kjer sem jim predstavila tudi namen raziskovanja. Intervjuji so potekali v živo in preko spletne aplikacije Zoom. Sogovornicam sem pred začetkom intervjuja zagotovila anonimnost in preverila, ali se strinjajo s snemanjem. Vse sogovornice so podale ustno soglasje za snemanje, zato mi pogovorov sproti ni bilo treba zapisovati. Intervjuji so v povprečju trajali od 22 do 45 minut. Transkripte intervjujev hranim v osebni arhivu.

3.6 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Pridobljene podatke sem obdelala kvalitativno. Najprej sem v Wordovem dokumentu naredila transkripcijo vseh intervjujev. Posamezne intervjuje sem označila s črkami A, B, C, D, E, F, G, H in I. Sledilo je določanje enot kodiranja. Posamezne izjave sem označila s črko in številko.

Označene izjave sem nato razvrstila v preglednico, kjer sem z odprtim kodiranjem izjavam določila pojem, kategorijo in temo. Sledilo je še osno kodiranje, v okviru katerega sem sorodne pojme združila v skupne kategorije in jih razporedila pod ustrezne teme. Na osnovi osnega kodiranja sem nato zapisala rezultate, razpravo, sklepe in predloge. Odprto in osno kodiranje sta med prilogami (Priloga 2 in Priloga 3).

3.6.1 PRIMER ODPRTEGA KODIRANJA

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
I1	Včasih pogledamo kaj na projektorju.	Projektorji	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu.	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
I2	To je pogostejše pri predšolskih otrocih.	Pogostejše pri predšolskih otrocih	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
I3	Nekaj v zvezi s tem, kar pač je aktualna tematika takrat v skupini. Ko je bila jesen, smo si pogledali nek filmček, dokumentarec o jesenskih živalih, ki je vključeval tudi glasove, kako se živali oglašajo.	Predstavitev vsebin preko zaslona	Zasloni kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
I4	Potem včasih pogledamo tudi kakšno risanko. Za to imamo v vrtcu tudi televizijo, kjer vzgojiteljice otrokom včasih zavrtijo kakšno risanko.	Televizija	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu.	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
I5	Niso pa to neke risanke, ki so jih vajeni od doma, ane. Se spodbuja vzgojiteljice, da	Osmišljene risanke	Risanke	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca

	je to res premišljeno vključeno.			
--	--	--	--	--

3.6.2 PRIMER OSNEGA KODIRANJA

IZZIVI, KI JIH PRINAŠA PREKOMERNA UPORABA ZASLONOV

SODELOVANJE S STARŠI

Preživljanje časa otrok za zasloni takoj, ko pridejo domov (A26)

Takojšnja predaja zaslona otroku iz strani starša ob prihodu v vrtec (A30), (G14)

Slaba udeležba na predavanjih, sestankih (A39), (B78), (H32), (I70)

Komuniciranje s starši večinoma preko sporočil (A40)

Pomanjkanje osebnega stika (A41)

Poseganje v zasebnost (A65), (B71), (D41), (G17)

Občutek moraliziranja (B48)

Nezavedanje o negativnem vplivu zaslonov na razvoj otroka (C18), (D37), (G18)

Nepreverjene digitalne vsebine, ki jih gledajo otroci (C20)

Način, kako se približati staršem (D32), (D40), (H28), (H30)

Pomanjkanje zdrave pameti (F55)

Delež staršev, ki ne želi sodelovati (F62)

Podcenjevanje sposobnosti otrok (F67)

Usmerjanje (F68)

Neučinkovitost predavanj (G53)

Nezavedanje o pomembnosti kvalitetnega preživljanja časa z otrokom (I24), (I26)

4 REZULTATI

Rezultate intervjujev s svetovalnimi delavkami sem v nadaljevanju zapisala strnjeno po obravnavanih temah in jih podkrepila s posameznimi izjavami sogovornic, ki so zapisane ležeče v oklepajih. Ob vsaki izjavi je zapisana tudi številka izjave.

4.1 SREČEVANJE OTROK Z ZASLONI V PROSTORIH VRTCA

Svetovalne delavke so poročale, da se otroci v vrtcu najpogosteje srečujejo z računalniki, projektorji in televizijo, ena svetovalna delavka je poročala tudi o uporabi tablic. Omenile so, da zasloni v oddelkih načeloma niso prisotni in da otroci digitalnih tehnologij ne uporabljajo brez nadzora strokovne delavke.

Kot so povedale, je uporaba zaslonov v vrtcu v veliki meri odvisna od naravnosti posamezne strokovne delavke (*»Odvisno od vzgojiteljic, kako so vešče s tehnologijo.«* (F2)). Vendar pa so vse intervjuvane svetovalne delavke poročale o redki, občasni oziroma priložnostni uporabi zaslonov v vrtcu (*»Tega je res minimalno, ker tega ne spodbujamo, ampak preprečujemo.«* (D6)). Svetovalne delavke so povedale, da strokovne delavke v oddelkih pogosteje uporabljajo zaslone ob praznikih, dežurstvih (*»Mogoče so to bolj kakšni praznični trenutki.«* (E8), *»Ko gre res bolj za dežurstva, varstva.«* (E9)) in v skupinah starejših otrok. Prav tako pa je ena od svetovalnih delavk omenila, da v vrtcu strokovne delavke nimajo strogih navodil o tem, kako pogosto med otroke vključevati zaslone.

Strokovne delavke zaslone v del vzgojno-izobraževalnega procesa najpogosteje vključujejo takrat, ko želijo otrokom preko zaslona predstaviti določeno temo (*»Če se recimo pogovarjajo o potresu, potem lahko pokažemo posnetek. Ali če se o neki živali, potem si pogledajo nek kratek poučen posnetek o tem.«* (C5); *»Zdaj ko smo imeli slovenski tradicionalni zajtrk, smo s predšolskimi otroki pogledali nek filmček o tem. In se potem o tem veliko pogovarjali. Je bilo kot nek uvod v dejavnosti potem. No, pa zdaj recimo, ko so dobri možje, sem bila ravno zadnjič v skupini, ko smo preko projektorja gledali, kako zgleda pač Miklavž, kako Dedek mraz in kako Božiček. Pa smo se potem pogovarjali o tem, pa jih risali.«* (I12)). Na tem mestu je ena intervjuvanka delila primer spoznavanja otrok z določeno boleznijo (*»Mogoče tudi zanimivo, iz našega svetovalnega področja dela, je mogoče prikaz kakšne bolezni preko risanke. Ko gre recimo za kakšne zdravstvene posebnosti pri otrocih. Lahko tu izpostavim epilepsijo, ki jo imajo lahko otroci že v zgodnjem otroštvu. Je ena krasna, kratka risanka, ki otrokom na otroški način obrazloži, kaj se z nekom dogaja, ko pride do napada. In kako tudi odreagirat.«* (E11)). Prav

tako strokovne delavke zaslone uporabijo za spoznavanje otrok z osebno in ustno higieno (*»Pa recimo je prišla zobozdravnica in je pokazala preko nekega posnetka, kako pravilno umivati zobe. To se mi je zdelo zelo poučno, ker je bilo tako zelo nazorno. Saj je že ona prej na tisti lutki pokazala, kako umiti pravilno zobe, ampak potem je zavrtela še tisti posnetek in se mi zdi, da je to otroke še dodatno pritegnilo in so si kar dobro zapomnili. Tako da za take stvari, ki so recimo bolj praktične, ki se jih otroci rabijo naučiti za življenje, se mi zdi dobro, da če jim pri tem pomaga računalnik, da se to tudi vključi v sam vrtec.«* (I13)). Ob tem pa so poudarile, da se strokovne delavke o izbranih vsebinah, ki so predvajane preko zaslona, z otroki vedno tudi pogovorijo. Prav tako del vzgojno-izobraževalnega procesa v vrtcu predstavljajo poučne risanke, včasih pa se strokovne delavke odločijo tudi za telovadbo, ki je vodena preko zaslona (*»Videla sem tudi, da so imeli že tudi telovadbo, na tak način, da je preko zaslona tekla projekcija, da je tisti pač kazal, kako se telovadi [...]«*(A9)). Pri starejših otrocih sta dve svetovalni delavki navedli tudi spoznavanje s filmsko umetnostjo (*»[...] Smo si skupaj ogledali Bratovščino sinjega galeba. Seveda po segmentih, ker to so dolge vsebine. So vzgojiteljice določile točno del, za katerega so želele tudi, da ima neko sporočilo. Z nekim namenom in podkrepitvijo, da se potem z otroki tudi o tem pogovori in spregovori.«* (E10)), ena pa je nam tem mestu izpostavila ogled dokumentarca in ogled predstave preko zaslona. Posamezne svetovalne delavke so navedle še ogled njihovih posnetkov in fotografij, gledanje videoposnetkov, za katere vedo, da so primeri dobrih praks, spoznavanje novih vsebin v sklopu projektnih dni in iskanje informacij na spletu skupaj z otroki (*»[...] Greš posnetek, razlago poiskati, če te otrok kaj sprašuje. Da se otrokom da vedeti, da se na internetu lahko kaj poišče, ampak na varen način.«* (B8)).

Glede risank, ki so predvajane otrokom v prostorih vrtca, svetovalne delavke pravijo, da so te izbrane premišljeno in poučne (*»Niso pa to neke risanke, ki so jih vajeni od doma, a ne. Se spodbuja vzgojiteljice, da je to res premišljeno vključeno.«* (I5)). Pogosteje se vzgojiteljice za njih odločijo v zimskem času, ob slabem vremenu in med počitnicami. Risanke lahko služijo tudi kot uvod v dejavnost. Ena svetovalna delavka pa je poudarila, da se kakšno risanko več predvaja pri mlajših otrocih v času uvajanja, da se ti takrat nekoliko umirijo (*»Mogoče je pri mlajših, sploh v času uvajanja, pogostejša kakšna risanka tudi. Pač kot del dejavnosti jutraj, da se otroci vsaj takrat nekoliko umirijo. Ampak to res samo v mesecu septembru recimo nekajkrat. Pa še to so čisto kratke risanke.«* (I11)).

Vse svetovalne delavke so povedale, da zaslonov med hranjenjem in uspavanjem ne uporabljajo (*»Nikakor ne, smo proti temu.«* (G10)). Ob tem so dodale, da otroci med uspavanjem pogosto

poslušajo umirjeno glasbo in pravljice, a ob tem nikdar ne gledajo zaslona (*»[...] Poslušamo pa kakšno glasbo za umirjanje v tistem času.«* (E16)).

Tri svetovalne delavke so poročale o vključenosti v projekt Digitrajni učitelj, s pomočjo katerega vzgojiteljice med otroke digitalne vsebine vključujejo na varen način. Svetovalne delavke so omenile, da se v sklopu omenjenega projekta vzgojiteljice izobražujejo o varni rabi zaslonov. To je triletni projekt, ki je namenjen celotnemu področju vzgoje in izobraževanja. Ena izmed njih je delila tudi konkreten primer, kako je ena izmed vzgojiteljic v sklopu omenjenega projekta digitalne tehnologije vključila med otroke. Skupaj z njimi je namreč naredila digitalno božično voščilnico za starše (*»Recimo jaz se spomnim, lansko leto je imela ena prav iz vidika Digitrajnega učitelja, je naredila decembrsko praznično voščilnico za starše. Otroke je v bistvu spraševala in snemala in potem to zvezala v tak zelo lep filmček. Tako da to se mi zdi ena taka pozitivna stvar tega. In otroci so bili zraven, opazovali. In seveda je tudi razložila, zakaj jih snema, kaj bo naredila in jim pokazala tudi končni izdelek. Tako so otroci tudi videli, na kakšen način se lahko ustvarja. In kako se pride od neke osnove do nekega izdelka.«* (B5)).

4.2 POSLEDICE PREKOMERNE UPORABE ZASLONOV, KI JIH OPAŽAJO SVETOVALNE DELAVKE

Svetovalne delavke so poročale o tem, kakšne posledice, za katere same sklepajo, da so posledica prekomerne uporabe zaslonov, opažajo v vrtcih. Med otroki pogosto opažajo specifična vedenja, veliko je neželenega vedenja. Intervjuvanke so poročale o nemiru med otroki, posnemanju dejanj junakov in interakcijah iz digitalnih vsebin (*»Potem besede, ki jih otroci uporabljajo. Kot recimo »Te bom ustrelil«, »Te bom razrezal in te dal v vrečo«, »Jutri bom v vrtec prinesel očetovo pištolo in te ustrelil, če me ne boš ubogala«. Take stvari no, za katere se mi zdi, da če otrok tega ne vidi oziroma ne sliši, z njegove glave to ne more priti. Verjetno je nekaj neprimernega gledal.«* (B21)), uporabi igrač kot orožja (*»Lahko konkretno navedem, da je nekaj fantkov v vrtcu, ki vsako igračo preobrnejo v pištolo. Pač vse, kar prime v roko, postane pištola.«* (B20)), nezmožnosti samoregulacije in agresije ter o priljubljenosti elektronskih igrač (*»Dosti bolj jih pritegnejo tudi te igrače, ki spuščajo neke zvoke ali ki svetijo lučke. Pač te, ki rabijo baterije.«* (H23)). Med otroki posledično primanjkuje zanimanja za druge aktivnosti, ki ne vključujejo zaslonov. Intervjuvanke med temi otroki pogosteje zaznavajo pasivnost. Ena izmed njih je na tem mestu omenila izraz ekranski avtizem. Prav tako pa svetovalne delavke med otroki opažajo tudi hitro zaznavanje zaslonov v prostoru (*»Potem*

tudi zelo hitro zaznajo te digitalne tehnologije. Da ima nekdo recimo nek telefon. Ali pa, če je kakšen računalnih v bližini, to takoj zaznajo in jih hitro pritegne.» (H22)).

Med otroki, ki preveč časa preživijo za zaslone, svetovalne delavke opažajo upad koncentracije (*»[...] Tukaj res niso sposobni poslušati dlje časa neke pravljice. Pa dlje časa mislim 5, 10 minut. Ali neke dejavnosti. Ves čas jim bega pozornost. Če bi jim pa dali ekran, a ne, pa teh težav ne bi bilo. Ker če že samo primem telefon zaradi glasbe, ki jo potem vrtim, vsi planejo, a ne. Kaj pa imaš, telefon, a ne. Pokaži nam, kaj imaš gor. To pa takoj, a ne.» (D20)).*

Intervjuvanke pa so poročale tudi o motnjah pozornosti, pridobivanju informacij otrok iz nepreverjenih virov, nezainteresiranosti otrok za dejavnosti, pomanjkanju domišljije v igri, upadu zanimanja za konstrukcijske igre in nepoznavanju družabnih iger. Kot posledico prekomerne uporabe zaslonov so intervjuvanke navedle tudi nepravilen razvoj sinaps v možganih (*»Moje mnenje je, da to zares vpliva na razvoj naših možganskih sposobnosti. Sploh pretirana raba. Da so tudi posledice, ki so kar zelo kompleksne. Kajti razvoj sinaps se ne razvija pravilno, kot bi se moralo.» (E20))* ter nepravilne in preusmerjene stimulacije.

Intervjuvanke opažajo tudi vse več otrok z govorno-jezikovnimi težavami v vrtcu (*»Ker po navadi je to v zvezi s temi otroki, ki imajo neke govorno-jezikovne težave. Teh je pa zdaj v vrtcih preveliko število. Neverjetno je to število.» (C30)).* Veliko je otrok, ki imajo slabše razvit govor in slab besedni zaklad. Nekatere med njimi to povezujejo z uporabo angleškega jezika, ki ga otroci spoznavajo s pomočjo zaslonov. Pogosti so tudi razni vzkliki, uporaba neprimernih izrazov in kletvic v angleškem jeziku (*»Sploh te kletvice v angleščini so pogoste. Ko ti je takoj jasno, a ne, da so jih pobrali iz ekranov.» (I40)).*

Težave, povezane s to problematiko, opažajo intervjuvanke tudi na socialnem področju otrok. Pogoste so težave otrok v komunikaciji, ena intervjuvanka je dejala, da med otroki opaža pomanjkanje socialnih veščin. Ob tem je ena delila opažanje, da je med otroki v družinah z več sorojenci prisoten boljši razvoj socialnih veščin. Otroci imajo pogosto težave tudi v sami igri, predvsem z deljenjem igrač (*»Tu mislim predvsem deljenje, posojanje igrač. Nimajo več tega stika, da bi vprašali. Da bi te stvari skomunicirali.» (G35)).* Posledično so pogostejši konflikti, ki pa jih otroci ne znajo reševati (*»Ko nastopi neka konfliktna situacija, ne znajo reagirati, a ne. Ali reagirajo potem z agresijo ali se umaknejo vase.» (F44)).* Intervjuvanke so poročale tudi o čustveni odtujenosti teh otrok (*»In skrbi me ta čustveno odtujenost, pomanjkanje empatije.» (E22)).* Opažajo tudi upad medsebojnega druženja in s tem povezanim pomanjkanjem socialnih stikov. Kot pripovedujejo intervjuvane svetovalne delavke, se v zadnjem času zaslon kaže kot

edini učinkovit način umirjanja otrok (*»Pa to umirjanje, no. Da se dejansko doma umirjajo le s pomočjo ekranov. In to je zdaj res edini učinkovit način umirjanja. Da res vidiš, da jih to umiri. Oziroma usmeri njihovo pozornost nekam za dlje časa. Narava, ko gremo ven, jim ni več zanimiva, a ne. Če bi jim zunaj dal ekran, bi jim pozornost pritegnil, recimo. Žalost, a ne.«* (D25)). Prav tako poročajo o opažanjih, da zaslon pri velikem številu otrok pomeni najljubši način preživljanja prostega časa.

Intervjuvanke tudi slabše gibalne spretnosti otrok v zadnjem času povezujejo s prekomerno uporabo zaslonov (*»Po drugi strani se pa otroci ne znajo žogat, a ne.«* (D36)). Obenem pa opozarjajo tudi na nenaspanost otrok v vrtcu (*»Kajti potem velikokrat lahko pride do težav s spanjem. Ker so pač videli določene vsebine, ki si jih niso znali razložiti, in strah je seveda prišel. In strah se je pojavil zvečer, ko je prišla tema.«* (E34)).

Svetovalne delavke so poročale tudi o koristnih vidikih uporabe zaslonov, čeprav jih je nekaj povedalo, da teh ni veliko. Najpogosteje so kot koristen vidik navedle uporabo zaslona kot pripomočka za učenje (*»Koristno se mi zdi, da se otroke nauči, da so nam računalniki in internet lahko v veliko pomoč. Da so tam kakšni pametni podatki, da se lahko tam kaj novega naučimo.«* (B56)) – pogosto so omenjale učenje tujega jezika (*»Učenje jezika je ena takih stvari. Sploh če so dobre, kvalitetne stvari. Tudi za naš knjižni zborni jezik, vidim tu dober pripomoček, s katerim se lahko tega učijo tudi tujci. Ker je vizualno podkrepljeno, podkrepljeno tudi glasovno.«* (E80)). Kot koristen vidik so večkrat omenile tudi predstavitev nepoznane teme otrokom preko zaslona (*»[...] Okej, mogoče, kot sem prej rekla, za tiste živali, da so imeli preko projekcije predstavitev in da so tako spoznali tudi, kako se posamezna žival oglašja. Ker pač to današnja tehnologija vse omogoča.«* (I44)). Posamezne intervjuvanke so omenjale tudi soustvarjanje izdelkov preko zaslona, ogled lastnih posnetkov in fotografij, uporabo digitalne tehnologije za krepitev jezika, pozornosti ter razvoj kognitivnih sposobnosti (*»So določene naloge in cilji, ki spodbujajo tudi razvoj kognitivnih sposobnosti.«* (E83)). Svetovalne delavke so opozorile, da je stalna prisotnost odraslega ob spremljanju digitalnih vsebin in pogovor o teh predpogoj za koristne učinke uporabe zaslonov. Ena izmed intervjuvank je povedala, da se ji zdi smiselna uporaba digitalne tehnologije v smislu priprave za prihodnost (*»Pač vem, da glede na to, kako se razvija tehnologija, kako se spreminjajo delovna mesta, kako se razvija umetna inteligenca, je zagotovo, če se otroci srečajo s tem bolj zgodaj, potem lažje te stvari delat. Se pravi, če bi imeli to v smislu neke robotike, načrtovanja, da se uporablja digitalno tehnologijo za spodbujanje razvoja. Da ni vse samo v smislu zabave in preganjanja dolgega časa. Ampak da je to res osmišljeno, potem ja.«* (H34)). Digitalne tehnologije pa lahko strokovnim delavkam

pomagajo tudi pri samem načrtovanju dela in posrednem delu, kar je izpostavila tudi ena od svetovalnih delavk (*»Tako da letos smo imeli tudi prav interno izobraževanje uporabe Canve, uporabe ChatGPT-ja za načrtovanje dela. Tako da strokovne delavce se spodbuja, da se te stvari uporablja, predvsem za to, da si olajšajo delo. Sploh za kakšna poročila in to, kar je dobro, ker potem dejansko ostane več časa za načrtovanje dela. Je pa res, da to delajo strokovne delavke pri tem posrednem delu. Ne, ko so z otroki, ampak ko so izven igralnic.«* (H66)).

4.3 SVETOVALNA SLUŽBA IN PREKOMERNA UPORABA ZASLONOV MED PREDŠOLSKIMI OTROKI

Svetovalne delavke so poročale, da so največkrat vzgojiteljice tiste, ki svetovalno službo opozorijo na težave pri določenem otroku, saj so vzgojiteljice prve, ki v vrtcu pri otroku zaznajo težave, ki nakazujejo na prekomerno rabo zaslonov (*»[...] Zdaj po navadi je tako, da se na naju s kolegico obrnejo vzgojiteljice, kadar opažajo neke primanjkljaje, težave pri posameznem otroku. Takrat začnemo sodelovati.«* (A55)). Svetovalne delavke so povedale, da vzgojiteljice nagovarjajo k temu, da ta opažanja delijo tudi s starši otrok. Ob tem je ena svetovalna delavka opozorila, da je za individualno sodelovanje z otrokom treba pridobiti soglasje staršev.

Svetovalna služba staršem sporoči, da pri njihovem otroku zaznavajo prekomerno uporabo zaslonov na pogovoru, na katerega povabijo starše. Razlog za sodelovanje staršev s svetovalno službo so pogosto spremembe v vedenju, ki jih svetovalne delavke povezujejo s prekomerno uporabo zaslonov. To sporočijo svetovalne delavke večinoma na način, da vodijo pogovor k temu, da starši sami prepoznajo, da njihov otrok preveč časa preživi za zaslonom (*»V bistvu tako poskušamo doseči to, da sami sebe slišijo.«* (B92); *»Da vprašamo, koliko časa pa je to, kakšne so vsebine in tako. Preko tega, da pridejo do nekega uvida.«* (C29)). Ena je k temu dodala, da se ji zdi veliko bolj na mestu opis otrokovega vedenja namesto direktnega sporočila staršu, da v vrtcu opažajo prekomerno uporabo zaslonov (*»Da bi mi prav lahko rekli, da on zelo veliko časa preživi za zaslonom, je lahko zelo delikatno. Prvi njegov odziv bo verjetno, da to ni res, a ne. Mi v bistvu vedno izhajamo iz tega, da opišemo vedenje konkretnega otroka. Da pač pri njem opažamo določene stvari in da opažamo težave pri določenih stvareh.«* (B80)). Na drugi strani sta dve intervjuvani svetovalni delavki prav tako povedali, da jima pri tem pomaga opis otrokovega vedenja, pri čemer pa v pogovorih s starši jasno povesta, da so zaznane težave lahko v veliki meri posledice prekomerne uporabe zaslonov (*»In potem pač kar povemo, kar vse opažamo. In tudi povemo, da se nam zdi, da je to lahko povezano s prekomerno uporabo*

ekranov.« (I53)). Nekatere svetovalne delavke so dodale, da opažanja v zvezi s spremembami v vedenju in opaženih primanjkljajih delijo predvsem vzgojiteljice, saj so z otroki vsakodnevno v stikih. Intervjuvanke so poročale, da s starši sporočilo o zaznavanju prekomerne uporabe pri njihovem otroku delijo tudi s pomočjo skupnega raziskovanja situacije, pri čemer je ena intervjuvanka izpostavila postavljanje jasnih vprašanj (*»[...] Tukaj so konkretna, jasna vprašanja. Koliko je otrok pred ekranom, kaj počne popoldne, kako preživljajo prosti čas kot družina ...«* (E42)). Vedno pa je treba staršu predati sporočilo, da sedenje za zaslonom za otrokov razvoj ni vzpodbudno. Strokovne delavke pa morajo biti ob tem pozorne, da pogovor poteka brez moraliziranja, prav tako ne smejo pozabiti, da v pogovor vključujejo vzpodbudne besede in pohvale (*»Vedno je ob tem potrebno vedeti, da ne smemo zgolj kritizirati. Vedno začnemo s pohvalo. Pa še vmes damo kakšno pozitivno lastnost otroka. In potem seveda tudi na koncu povemo, kaj vse dobrega še zaznavamo pri otroku.«* (I55)). Ena intervjuvanka je izpostavila, da je staršu treba predati sporočilo, da se zavedamo, da s tem, ko otroku odprejo zaslon, ne škodujejo namerno (*»In jim povemo, da vemo, da ne škodujete otroku namerno. Ampak tukaj ste, to trenutno zmorete, to znate.«* (F57)). Včasih pa starši na težave, povezane z uporabo zaslonov, opozorijo tudi sami.

Glavne vloge svetovalne službe v vrtcu v zvezi s prekomerno rabo zaslonov med otroki so, kot so poročale intervjuvanke, predvsem ozaveščanje o problematiki, nudenje podpore vzgojiteljicam – pogosto so omenjale podporo na govorilnih urah (*»Pogosto želi tudi kakšen »support« na govorilnih urah. Da smo pač zraven in mi z vidika strokovnosti pripravimo kaj.«* (B65)) – in vključevanje v pogovore s starši. Poudarile so, da je njihova vloga tudi posredovanje ustrezne literature staršem, svetovanje ter vzpostavitev iskrenega in spoštljivega odnosa s starši (*»Če na splošno povzamem, pa je najbolj pomemben iskren in spoštljiv odnos s starši. Da se ne bojimo povedat, če kaj zaznamo. Ko kaj zaznamo, da iskreno povemo staršu. Ne da ves čas govorimo, da je vse v redu. [...] Da se iskreno in spoštljivo vse pove. In se mi zdi, da starši znajo cenit to. Eni sicer ne takoj, ker rabijo nekaj časa, da to predelajo. Eni pa so taki, da jim je to zelo blizu in so veseli, da se jim ne govori, da je otrok super in fino in fajn, če ima v bistvu kakšne težave. [...]«* (B112)). Pomembna naloga svetovalne službe je tudi opazovanje otroka, katerega vedenje nakazuje na prekomerno uporabo zaslonov. Posamezne svetovalne delavke so ob tem omenile tudi sodelovanje znotraj strokovne skupine, sporočanje, priporočanje, branje aktualne literature o tej tematiki, spremljanje otroka glede na razvojne korake in sodelovanje z zdravstvenimi domovi (*Včasih je recimo stvar huda, da pa čutimo, da je možna tudi že kakšna okvara oziroma pomanjkanje izkušenj na tem področju. Imeli smo recimo tudi konkreten*

primer, ko so otroku dali zaslone tudi po deset ur, a ne. Namesto da bi otroka prijeli v naročje, ga pocrkljali, ko je jokal, umirili z mirnim glasom, so pa dali YouTube in je bilo to to. No, takrat se povežemo tudi z zdravstvenimi domovi. Ker pa gre lahko že za velike primanjkljaje. Ker otrok v prvih mesecih mora dobiti izkušnjo stika samega s sabo, z ostalimi ljudmi, tudi različnimi predmeti. Tudi, da se plazi, giba in vse to. To naravno gibanje. Kotaljenje, recimo. Če je pa samo priklenjen na ekran, pa teh izkušenj enostavno nima. Velikokrat vidimo tudi, da ko otrok je, da mu prižgejo nek ekran in otrok pravzaprav niti ne zazna, da je. On samo usta odpira in požira avtomatsko, a ne. Ne registrira pa, da žveči, da okuša. Pač potem se v takih primerih velikokrat vključi zdravstveni dom. Da oni še malo bolj poglobljeno dajo svoj pogled, vidike. Različni strokovnjaki, a ne. Dajo širšo sliko in potem tudi oni vstopijo v stik s starši in povejo, da je to nekako zelo, zelo škodljivo.» (F53)). Ena od svetovalnih delavk je povedala, da ji pomemben del njene službe predstavlja tudi redno obiskovanje oddelkov v vrtcu (»Jaz se sama res trudim čim več hodit po skupinah. Da poznam vsaj približno vse otroke in da oni mene. Ker včasih se pogovarjam s kakšnimi svetovalnimi, pa povejo, da dejansko ne najdejo časa, da bi šle v skupino, se podružile z otroki in vzgojiteljicami. Meni se zdi, da pač to ni okej, ker tu se pač izgubi neko poslanstvo, naloga svetovalne. Res je, da zmanjkuje časa, da je ogromno neke birokracije in tega, ampak za to si je enostavno treba vzeti čas. Jaz grem pogosto po oddelkih, povprašam vzgojiteljice, kako je.« (I45)). Posamezne svetovalne delavke so omenile še pripravo načrta za omejevanja časa za zaslonom, lastno občutljivost za zaznavanje problematike med otroki v vrtcu in pripravo osnutka za vzgojiteljice, kako se približati staršem na roditeljskih sestankih (»Letos smo ravno to, ko smo svetovalne delavke Gorenjske pripravile nek tak osnutek za roditeljske sestanke, kako priditi do staršev. Pa jim povedat, da s tem škodujejo svojim otrokom. Čeprav vsi vrabčki že čivkajo, da pač v predšolskem obdobju naj ne bi bilo tega.« (D33)). Ena izmed intervjuvanih svetovalnih delavk pa je glede prekomerne uporabe zaslonov otrok v njihovem vrtcu dejala, da se svetovalna služba v to področje aktivno ne vključuje (»Ma v bistvu se ne vpletamo kaj dosti.« (G43)).

Svetovalne delavke so večinoma poročale o pomembni vlogi svetovalne službe pri sodelovanju s starši. Najpogosteje so poročale o nujenju podpore staršem pri postavljanju omejitev njihovim otrokom (»Hkrati pa podpremo starše pri tem, da jim rečemo, da morajo biti odločni in verjet, da je to okej, kar delajo. In da za tem tudi stojijo. Pač da ne popustijo prvič, ko otrok začne jokati. Da zaupajo, da delajo dobro in pri tem vztrajajo. Oba starša naj se tega skupaj držita. Za začetek jih poskušamo tako podpret, to je neka osnova.« (B87)) in nujenju podpore pri iskanju načinov kvalitetnega preživljanja prostega časa (»[...] Torej hoja, biti na svežem zraku

vsaj pol ure z otroki. Pa to ne biti na igralih. Ker tega imajo oni dovolj. Prav to biti z otrokom, ga poslušat, mu opisovat, kaj vidijo v naravi. Predvsem to kvalitetno preživljanje časa v družini. Kako otrok lahko pomaga tudi pri tistih vsakdanjih dejavnostih, ki jih mora družina opraviti. Da lahko pomaga pri pomivanju posode, pri zlaganju perila. Da se da otroke vključiti tudi v dejavnosti. Ker včasih starši potem rečejo, da imajo polno stvari za opraviti, pa da je otrok majhen in ne more pomagat in podobno. Pa ni res, a ne. Izzive otroci zelo radi pomagajo opraviti. Zelo radi staršem nekako ugodijo pri teh stvareh. Tako, da se vključijo v čim več takih stvari.» (E61)). Kot so poročale intervjuvanke, podporo svetovalna služba staršem nudi na rednih srečanjih, kjer situacijo skupaj vedno znova preverijo. Pomembno je, da skupaj s starši naredijo tudi primerjavo vedenja otroka doma in v vrtcu, če se situacija kaj izboljšuje. Ena izmed njih je na tem mestu poudarila, da je pomembno, da so na sestanku prisotni starši, vzgojiteljica, pomočnica vzgojiteljice in svetovalna služba. Svetovalne delavke so poročale, da so s starši otrok, ki imajo posebne potrebe, v stiku ves čas, zato te težave pri njih tudi lažje in prej nagovorijo (*»Sploh pri otrocih s posebnimi potrebami. Tam imamo starše, če lahko rečem, bolj pod kontrolo, a ne. Več sodelujemo. Lažje potem mogoče to dosegaš. Ker si konstantno v kontaktu z njimi, a ne.»* (D51)). Ena intervjuvanka je dejala, da se ji zdi pomembno, da je staršem na voljo za kakršna koli vprašanja. Svetovalne delavke pa svojo vlogo pri sodelovanju s starši v zvezi z omenjeno problematiko vidijo tudi v nudenju podpore pri vzpostavljanju strukture v družini, usmerjanju staršev k izbiri kakovostnejših digitalnih vsebin (*»Oziroma, katere bi bile neke ustrezne vsebine v tistem času, če starši res ne zmorejo, da ne bi dali otroku telefona. Kako in kaj takrat. Da vsaj, če že gleda, gleda nekaj v redu.»* (C36)) in pri spodbujanju staršev k branju skupaj z otroki (*»Da se jih spodbudi, da se vključijo v knjižnico, da se čim več bere. Da se potem starš z otrokom ukvarja in da otrok ne sedi za zaslonom.»* (C52)). Ena izmed svetovalnih delavk je opozorila na pomembnost uporabe vzpodbudnih besed (*»Včasih pa potrebujejo slišati tudi samo to, da so na pravi poti. Da mi vidimo, da se trudijo, in da s tem, ker so imeli tri ure prižgane risanke, ne želijo svojim otrokom nič slabega. Vsi vemo, da to ni slabonamerno, da bi oni zdaj želeli kaj slabega za otroke.»* (B104)). Sama se v pogovorih s starših drži pravila, da za eno negativno lastnost njihovega otroka pove štiri pozitivne (*»Mi se trudimo tudi na govorilnih, da imamo razmerje 4:1. Da ko govorimo o določenem otroku, da povemo štiri pozitivne za eno negativno stvar, ki mu mogoče ne gre. Pa spet štiri pozitivne za eno, ki mu ne gre. Ker pač s tem ni nič narobe, nismo vsi za vse.»* (B108)). Pomembno vlogo vidijo svetovalne delavke tudi pri ozaveščanju staršev. Ena izmed njih je povedala, da se starše o rabi zaslonov in posledicah prekomerne uporabe ozavešča že na prvem roditeljskem sestanku, ob tem pa so svetovalne delavke opozorile tudi na pomembnost ozaveščanja o porastu govorno-

jezikovnih težav ter omejevanju večerne uporabe zaslonov. Ena svetovalna delavka je poudarila, da je v zvezi z omejevanjem uporabe zaslonov pri otrocih treba imeti potrpežljiv pristop (*»[...] Tu moraš biti potrpežljiv. Tu ne gre masovno. Da boš ti rekel, naj se ne uporablja, pa noben več ne bo uporabljal. Ampak korak za korakom. Kapljica za kapljico. Če pri enem, dveh, treh to spremenimo, pa bo v redu. Se pa z vsakim posebej trudimo.«* (D50)). Kot dobra praksa pa se je pri eni svetovalni delavki izkazalo deljenje osebnih izkušenj (*»[...] In ker sem tudi sama mama najstnikov, jim to lahko povem tudi iz svojih izkušenj. Ker se mi zdi, da je zelo pomembno, da smo tudi mi ljudje, da smo tudi mi poštene, da smo tudi mi kdaj kaj naredili narobe. Da tudi mi nismo vsevedni. Ker je starševstvo res ena taka naloga, ki je zelo zahtevna, in da razumemo starše, da je včasih pomanjkanje prostega časa.«* (E50)). Na drugi strani pa je ena svetovalna delavka povedala, da se sama v sodelovanje s starši v zvezi z omenjeno problematiko ne vključuje aktivno (*»Ne, kot svetovalna ne.«* (G48)). Z njimi v zvezi s tem sodeluje le v obliki posredovanja literature (*»Razen, da jim pošiljam literaturo, kot sem rekla prej.«* (G49)).

Z ostalimi strokovnimi delavkami v vrtcu v zvezi z omenjeno problematiko svetovalne delavke sodelujejo večinoma v obliki pogovorov (*»Ves čas se povezujemo, ves čas se pogovarjamo. Ko nastopi nek problem, stopimo skupaj.«* (F75)) in medsebojnega deljenja izkušenj. Ena svetovalna delavka je dodala, da pogosto nudi podporo ostalim strokovnim delavkam v obliki podpore pri sodelovanju s starši in pri sodelovanju z otroki, ki imajo težave v vedenju (*»Kako mogoče odreagirati pri otroku, ki zaradi tega kaže kakšna neželena vedenja, ki ima kakšne izpade recimo.«* (A104)). Sodelovanje se pojavlja tudi v obliki kolegialnih hospitacij (*»Recimo tudi kakšne te kolegialne hospitacije imamo. Da ena vzgojiteljica obiše drug oddelok, pa se nato zamenjata. Da se malo vidi dinamika oddelka. In se tako lažje mogoče vidi neke težave. Ali je tudi pri isto starih v drugi skupini tako. In lahko primerjamo, a ne.«* (B115)). Z ostalimi strokovnimi delavkami si svetovalne delavke izmenjujejo aktualno literaturo oziroma le-to posredujejo vzgojiteljicam. Ena je na tem mestu omenila tudi iskanje predavanj o uporabi zaslonov med otroki. Posamezne svetovalne delavke so omenile še, da z ostalimi strokovnimi delavkami sodelujejo v sklopu timov in vzgojiteljskih zborov. Svetovalne delavke so poročale o povezovanju celotnega vrtca, takojšnjem ukrepanju in sodelovanju ob zaznanih težavah pri otroku, skupnem iskanju načinov za reševanje problematike, ena intervjuvanka je omenila tudi sodelovanje z vodstvom (*»Z vodstvom vrtca pa pač sodelujemo v smislu, kakšen program šole za starše ponuditi staršem in oblikovati. Katere vsebine bi bilo smiselno nasloviti. [...]«* (H60)).

Ena je v zvezi s sodelovanjem z ostalimi strokovnimi delavkami glede prekomerne uporabe zaslonov dejala, da te problematike v kolektivu ne rešujejo aktivno.

V vrtcih preventivno delajo na tem, da bi preprečili zasvojenost z zasloni med otroki predvsem v obliki ozaveščanja staršev. Pogosto strokovne delavke o problematiki ozaveščajo na roditeljskih sestankih. Ena svetovalna delavka je poudarila ozaveščanje o pomembnosti nadzora staršev nad tem, kaj otrok dela za zaslonom, in o pomembnosti postavljanja časovnih omejitev za zaslonom. Dve svetovalni delavki sta povedali, da o problematiki ozaveščajo tudi z nalepkami oziroma plakati z napisom »Naj tvoja roka raje objame otroka«, da bi starše nagovorili, naj v vrtec po otroke prihajajo brez telefonov (*»[...] Mi smo dali tukaj neke nalepke, na katerih piše: »Naj tvoja roka raje objame otroka«, pa tako nekako prečrtan telefon. Da vsaj v vrtcu ne spodbujamo uporabe. Raje kot da prideš s telefonom v roki, se raje posveti otroku, ko prideš ponj. Pač bodi pozoren na otroka.«* (D49); *»Po garderobah imamo s tem namenom izobešene neke nalepke, fotografije s prekrižanim telefonom in napisom »Naj tvoja roka poboža otroka.«* (G15)). Prav tako svetovalne delavke poročajo, da se v vrtcih trudijo čim več časa preživeti v naravi (*»Kolegice spodbujam, da če vreme le kolikor toliko dopušča, da se vsak dan z otroki odpravijo ven. Tudi, če je mokro, umazano. Se bodo pač potem preoblekli.«* (I68)) in učiti varno uporabo digitalnih tehnologij tako otroke kot tudi starše (*»Da otroke skupaj naučimo varne uporabe. Ne da se delamo, da tega ni. Ker pač to je, otroci se bodo s tem srečali in verjetno tudi delali s tem, ko bodo odrasli. Da jih naučimo to varno uporabljat.«* (B118); *»Starše spodbujamo k ustrezni rabi. Ne bom rekla ne-rabi, ampak ustreznejši, pazljivejši rabi. [...]«* (F78)) Poleg tega so svetovalne delavke kot preventivno delo za preprečevanje zasvojenosti z zasloni med otroki večkrat navedle tudi šole za starše, preživljanje časa v vrtcu brez zaslonov oziroma minimalna uporaba le-teh, priporočanje kvalitetnih vsebin, organizirana predavanja za starše in neuporabo zaslonov med vzgojiteljicami med delovnim časom. Zavedajo se namreč, kako pomemben je otrokom dober zgled odraslih. Preventivno delo pa v posameznih vrtcih poteka tudi v obliki posredovanja literature staršem, spodbujanja branja knjig, povezovanja z zunanjimi strokovnjaki, organiziranja aktivov svetovalnih delavk na temo prekomerne rabe zaslonov, ozaveščanja ostalih strokovnih delavcev, organiziranja preventivnih delavnic, uporabe alternativnih pripomočkov namesto zaslona, kvalitetnega preživljanja prostega časa in zavedanja pomembnosti pristnega stika z otrokom ter premišljene izbire ustreznih digitalnih vsebin (*»Ampak otrok res ne sme imeti preveč dražljajev in moramo biti previdni pri tem, kako in na kakšen način to digitalizacijo ponujamo. Ker v tem obdobju se možgani še zelo razvijajo.«* (F15)). Tri svetovalne delavke so povedale, da so se v luči

preventivnega reševanja problematike odločili za vključitev v projekt Digitrajni učitelj, ena pa je na tem mestu omenila tudi vključitev v Erasmus projekt Varna in uravnotežena raba digitalnih orodij. Ena izmed njih je povedala, da se kot vrtec zaenkrat za vključitev v preventivne programe še niso odločili. Dve svetovalni delavki sta poudarili, da je v njihovem vrtcu bolj kot preventiva v ospredju kurativa (*»Na preventivi bom rekla, da delamo absolutno premalo, sploh kar se tiče zaslonov res.«* (A108)), pri čemer je ena izmed njiju dodala, da gre v večini primerov za »gašenje požarov« (*»Bolj kot ne vse skupaj samo gasimo.«* (A109)).

Svetovalne delavke so poročale, da v vrtcu pogosto zaznavajo problematiko prekomerne uporabe zaslonov (*»Kar zaznavamo, zelo pogosto. Smo v obdobju, ko je tega dejansko preveč. Bom rekla, da kar pogosto to zaznavamo.«* (A12)), ena izmed njih je še posebej opozorila na problem vse pogostejše uporabe zaslonov med zelo majhnimi otroki. Starejši otroci o uporabi zaslonov v vrtcu pogosto pripovedujejo tudi sami (*»Zadnjič mi je en fantek isto pripovedoval, da on in njegova sestra hočeta biti ves čas na tablici. To otroci sami od sebe govorijo, da ne rečem, da se hvalijo.«* (I34)). Ob tem sta dve svetovalni delavki dodali, da lahko prekomerno uporabo zaslonov med otroki zaznavamo tako rekoč na vsakem koraku (*»Danes sem bila na spremstvu, smo z otroki nekam šli in je bil na avtobusu en otrok, star manj kot leto dni, pa je bil že na telefonu in pač znal drsat po ekranu. Mislim, je bil z mamo tam, ni bil z nami, ampak pač tako res opažamo, da je situacija kar huda.«* (G34); *»Ker že recimo, ko greš na večerjo, pa vidiš starša na večerji, otrok pa gleda v ekran. To je meni grozno, no.«* (I25)). Ena izmed intervjuvank je poudarila, da predšolski otroci v njihovih vsakdanjih še ne potrebujejo zaslonov (*»Ampak mislim, da predšolski otroci še ne rabijo tega. Ker bodo imeli tega potem še dovolj v življenju. In ne rabijo že do šestega leta se izpostavljat zaslonom, sploh glede na to, kako škodljivi so v resnici.«* (H35)). Pogosto problem po besedah ene od svetovalnih delavk predstavlja dejstvo, da zaslon služi kot nadomestek za kvalitetno preživljanje prostega časa družine. Ob tem so ponujene vsebine na zaslonih pogosto nepreverjene in neprimerne za otroke (*»Kar je danes na tržišču, ne morem trditi, da je vse kvalitetno in dobro. Sploh, kar se tudi rabe jezika tiče. Tako da to so ene pasti, ki so in mislim, da bi morale biti vsebine bolj cenzurirane in bolj pregledane. Tako da mislim, da določene stvari sploh ne bi smele biti dostopne.«* (E26)). Ena svetovalna delavka je izrazila nestrinjanje z obstoječimi smernicami NIJZ glede časovnih priporočil uporabe zaslonov (*»Sploh v predšolskem obdobju za moje pojme ne bi smelo biti tega. Tudi s tistimi smernicami, ki so jih naredili, se jaz z njimi ne strinjam. Ko piše, da je predšolski otrok lahko do ene ure al kako že. Jaz bi rekla, da ne sme biti, no. Raje se igray z otrokom.«* (D35)). Druga pa je v zvezi s tem še delila opažanje, da se ji zdi, da otroci za zasloni

v resnici preživijo več časa, kot to določajo omenjene smernice. Ena od svetovalnih delavk pri svojem delu zaznava velike razlike pri otrocih v zvezi s tem, kako večji so s samo digitalno tehnologijo (*»Imamo kar primere od tega, ko doma nimajo nobenega stika z digitalnimi tehnologijami, do takih, ki so imeli od recimo drugega meseca že telefon v rokah za zamotit.«* (H13)). Posamezne svetovalne delavke so izrazile tudi dvom v uspešnost reševanja problematike, skrb o tem, kaj prinaša prihodnost, in opažanje, da zaslon mnogokrat pomeni enega vzrokov ostalih težav pri otroku. Ena izmed intervjuvanih svetovalnih delavk je povedala, da v njihovem vrtcu zaenkrat še niso imeli urgentnih primerov, kjer bi opazili že zasvojenost. Druga pa je k tej temi dodala še svoje opažanje, da se v primeru, ko pri otroku niso opazene še kakšne druge motnje, otrok kljub prekomerni uporabi zaslonov dokaj normalno razvija (*»Drugače pa vidim, da se otroci ravno tako razvijajo. Na tak ali drugačen način. Ker če nimajo nobenih drugih pridodanih primanjkljajev ali kakšnih drugih izzivov, bom rekla, da ja, je določen vpliv. Ma drugače pa gre, no. Saj če pogledamo nazaj nas, smo tudi mi spremljali kdaj kakšno stvar, ki jo mogoče kdaj v kakšnem obdobju bi bilo bolje, da je ne bi.«* (E56)).

Svetovalne delavke so med pripovedovanjem opozorile na skupine otrok, kjer pogosteje opazajo prekomerno uporabo zaslonov. Najpogosteje so bili omenjeni otroci, ki živijo v enostarševskih družinah (*»Velikokrat se tu pogovarjamo o otrocih, kjer je prisotna samo mama [...]«* (I65)), otroci priseljenskih staršev in otroci staršev, s katerimi vrtec ne uspe vzpostaviti sodelovanja. Pri slednjih starših je pogosto nezavedanje o negativnih vplivih, ki jih lahko povzročajo zasloni. Svetovalne delavke so omenile tudi otroke mlajših staršev (*»Pa zdaj tukaj nočem nobenega izpostavljat, ampak videti je, vsaj kakor jaz opažam, pa to je moje osebno mnenje, da danes mlajši starši so že oni drugače rastli in so se že srečevali z vso to tehnologijo, z vsemi temi platformami in temi stvarmi in zato jim je to bližje. Tudi sprejemajo to na drugačen način in zato tudi svojim otrokom to ponujajo in nudijo na drugačen način kot mogoče moja generacija. [...]«* (E54)) in otroke s posebnimi potrebami, kjer je ena še posebej poudarila otroke z motnjo avtističnega spektra (*»Zanimivo je to, to lahko mogoče tudi povem, da ugotavljamo, da pogosto pri otrocih, ki imajo diagnozo motnje avtističnega spektra, vzporedno ugotavljamo prekomerno uporabo zaslonov [...]«* (A58)).

4.4 STARŠI IN PREKOMERNA UPORABA ZASLONOV MED OTROKI

Kot so poročale intervjuvane svetovalne delavke, starši v zvezi z uporabo zaslonov pri otrocih večinoma ne iščejo pomoči (*»Da bi mi kot vrtec dobili občutek, da starši iščejo kakšno pomoč glede recimo uporabe zaslonov, to ne. [...]«* (B99)). Kot je povedala ena izmed njih, iskanje

pomoči lahko ovira občutek sramu. Posamezne svetovalne delavke, ki pa so poročale o načinih pomoči, ki jih iščejo starši, so omenjale pogovor, podporo, nasvete o kvalitetnih načinih preživljanja prostega časa, usmerjanje in pomoč pri spreminjanju stvari v praksi (*» [...] Je res, da večina teorijo pozna, vejo stvari, samo jim je res to težko v praksi. Kako spremenit, jim je najtežje. Se pravi, da bi nekdo prišel in jim prav pokazal v vsakodnevni situaciji. Ali pa kakšni praktični prikazi. Se mi zdi, da je to tudi tisto, kar nam vsem manjka po kakšnem predavanju. Na kakšen način pa jim to ponudit, pa tudi jaz ne vem. Oziroma se tudi mi pogosto sprašujemo v vrtcu. Kako pridit do staršev, da jim bodo stvari res v pomoč.«* (H52)). Ena od intervjuvank je dejala, da starši iščejo pomoč, ki bi učinkovala brez njihove aktivne udeležbe (*»Se mi zdi, da tako, ki bi se pojavila oziroma učinkovala brez, da bi oni rabili kaj naredit. [...]«* (H51)).

V vrtcu je staršem v zvezi z uporabo zaslonov med otroki predstavljeno kar nekaj načinov pomoči. S starši svetovalne delavke oblikujejo konkretne predloge, kako otroku časovno omejiti čas pred zaslonom. Ob tem je treba staršu predati sporočilo, da je otroku čas pred zaslonom nujno treba časovno omejiti. Hkrati je pomembno starše ozaveštevati o vplivih prekomerne uporabe zaslonov med otroki. Strokovne delavke v vrtcih staršem nudijo podporo pri iskanju ustreznih digitalnih vsebin za otroke. Staršem so na voljo tudi predavanja in šole za starše o omenjeni problematiki. Ena od intervjuvank je k temu dodala, da so v njihovem vrtcu v sklopu predavanja staršem predlagali, da se v družini dogovorijo za prostor, kjer vsi člani odlagajo digitalne naprave, kar se ji zdi zelo dober način omejevanja časa pred zaslonom (*»Pa še en stavek, ki se mi je tako zelo vtisnil v spomin, ki ga je tudi Miha Kramli povedal pri nas, da se v bistvu tudi doma naredi nek red uporabe naprav in zaslonov. On je rekel, da je pač neka mizica, kamor celotna družina odlaga svoje elektronske naprave. Naj si bo to tablica, prenosni računalnik ali telefon. In so oni pač dogovorjeni, da otrok potem ubesedi, da ima recimo zdaj za šolo za eno uro dela za seminarsko. In potem res, ko pač naredi delo za šolo, napravo nazaj odloži na mizico. In da imajo dogovor, da se po sedmi uri zvečer več ne uporablja naprav. In vsi odložijo na tisto mizo telefone in tablice. Tako naredimo nek red res, ker včasih tudi nas odrasle potegne v to.«* (B119)). Svetovalne delavke so poročale tudi o posredovanju ustrezne literature staršem. Ena izmed njih je izpostavila predstavitev smernic NIJZ (*»V bistvu staršem predstavimo smernice, ki jih je izdal NIJZ. Koliko naj bi lahko bili otroci za zasloni. S tem, da pri tistih, ki imajo težave z govorom in pozornostjo, sploh odsvetujemo, da bi bili kakorkoli izpostavljeni zaslonom. Tako da v bistvu se jim predstavi te smernice. Predstavi se jim, kako vplivajo zasloni na razvoj možganov.«* (H53)). Kot načine, ki so predstavljeni staršem, so intervjuvanke navajale tudi delavnice spodbujanja branja z otrokom (*»Zdaj bomo imeli v vrtcu*

delavnico za starše, kako brati z otrokom. Tega res ni več. Da bi starši brali otrokom. No, ne da ni več, ampak je zelo velik upad tega.» (D18)), programe spodbujanja medsebojnega druženja med starši – ena izmed njih je omenila tematska srečanja – spoznavanje z alternativnimi metodami umirjanja otrok brez zaslonov in kvalitetnimi načini preživljanja prostega časa z otrokom (*»Potem pa rajši, na kakšne druge načine naj postopajo, ko je otroka potrebno umirit. Da mu dajo kakšne senzorne materiale. Da naj z njim pečejo piškote. Ali pa, da ko rabijo čas zase, da mu dajo pač neke druge stvari. In ne ekranov. Se pravi usmerjanje staršev, da nadomestijo s čimerkoli to. Od gibanja zunaj. Do tega, da jih moraš spodbujati, da naj plezajo, da naj se valjajo po travi ... Na ta način.«* (D83)). Starše se spodbuja, da otroke vpišejo v kakšno prostočasno dejavnost (*»Tako da res, takrat tem staršem predlagamo, da otroka vključijo v eno dejavnost, da ima mama takrat recimo čas zase, otrok pa preživlja kvalitetno svoj čas. Ampak res eno dejavnost recimo, da ni to potem preveč za otroka.«* (I66)). Ena svetovalna delavka je v zvezi s popoldanskimi dejavnostmi izrazila mnenje, da se ji zdi, da so te zgolj dodatna obremenitev za predšolske otroke. Pogosto se starše poveže tudi z ostalimi strokovnjaki, pri čemer so intervjuvanke omenjale pedopsihiatre in psihologe, ter z zunanjimi institucijami, pri čemer je ena izpostavila zdravstvene domove. V vrtcu z raznimi nasveti staršem nudijo podporo tudi pri postopnem odstranjevanju zaslona med hranjenjem otroka. V vrtcu namreč zaznavajo, da starši doma med hranjenjem otrok vse bolj uporabljajo zaslone (*»Pri nekaterih ugotovimo s starši med pogovori na govorilnih urah, da se hranijo z zasloni, torej da ima otrok tablico v rokah med obrokom.«* (B15)). Kot eno ključnih stvari, ki se jo morajo zavedati starši, svetovalne delavke poudarjajo pomembnost dobrega zgleda, ki ga v povezavi z uporabo digitalnih tehnologij predajajo svojim otrokom. Kot vrtec se čutijo dolžni predati to sporočilo staršem. Ena od intervjuvank je povedala, da se staršem predstavi vključevanje zaslonov v rutino. S tem imajo starši nadzor nad tem, kdaj in koliko časa je otrok za zaslonom (*»In, da bi bilo dobro, da to dajo v njegovo rutino, da nima otrok do gledanja v zaslone dostop kar čez cel dan. Da se z otrokom pogovorijo, kdaj pa bo ta čas, ko on lahko gleda risanke, recimo. In se tega potem to striktno držijo. Tega se je potem treba držati, a ne. Moraš biti pa pri tem toliko trden starš, da to zdržiš. Tako da tukaj jih potem probamo podpret. Da naredijo neko rutino.«* (B86); *»Da pride do te neke rutine, da se vidi, da je tega preveč in se potem to postopoma zmanjšuje. Oziroma se to vključi v rutino in se točno ve, kdaj in koliko časa smo za to porabili.«* (B96)). V primerih večjih težav pri vzgoji je ena od intervjuvank poročala o vključitvi v program starševstva.

Svetovalne delavke so povedale, da imajo starši ob sporočilu, da strokovne delavke v vrtcu zaznavajo pri njihovem otroku prekomerno uporabo zaslonov, zelo različne odzive (*»Kakšni rečejo, da sploh ne uporabljajo tega. Drugi pa tudi odkrito priznajo, da imajo pač s tem težavo. Zelo različno.«* (D71)). Na eni strani so starši, ki informacije sprejemajo na miren način. Na drugi strani pa so intervjuvanke poročale tudi o starših, pri katerih je prisotno začetno zanikanje problematike. Ena je na tem mestu pripovedovala o primeru, ko so bili starši prepričani, da so zasloni zgolj faza pri otroku. Svetovalne delavke so poročale tudi o težkih občutkih staršev.

Svetovalne delavke opazajo, da je uporaba zaslonov pogosto odraz nemoči staršev. Intervjuvanke so poročale, da staršem zaslon predstavlja sredstvo za doseg miru oziroma pripomoček za lažje uspanje in hranjenje otroka (*»Od tega, kako v mlajših skupinah otroci ne jejo obrokov. In potem mama pove, da doma ob hrani vedno gleda posnetke na ekranu. Tak otrok ima potem v vrtcu, da se navadi na rutino, še res ogromno več težav. Ker tu nikakor med obrokom ne bo dobil zaslona. Ampak pač na začetku poskuša, se zares dere. Ampak potem se pa navadi, a ne. In isto bi bilo doma. Določen čas vztrajaš, potem pa gre.«* (I74)). Ne gre namreč za to, da bi starši otroke namerno izpostavljali prekomerni rabi zaslonov (*»Se mi zdi, da ti starši, ki dajo za veliko časa otrokom telefone in tablice, imajo tudi neko svojo določeno stisko, s katero potem nekako omilijo oziroma tisti čas z otrokom premestijo in mu dajo napravo. Jih je kar nekaj takih, kjer imajo recimo novorojenčka in potem starejšemu da tablico, ker se je mamici težko ukvarjat z enim in drugim istočasno. Očeta pa recimo cel popoldan ni. In je potem en začaran krog, a ne. Ni to zdaj rečeno, da si slab starš.«* (C43)). To se pogosto dogaja v primerih, kjer je televizor prižgan ves čas. Ob tem se lahko zgodi, da je otrok nenamerno izpostavljen tudi neprimernim vsebinam. (*»Sploh ni rečeno, da je to otrokom bilo posredovano. Velikokrat se zgodi, da imajo starši prižgano televizijo, ko je cela družina doma. In oni mislijo, da otrok tega ne vidi, ne opazi. Včasih je dovolj trenutek, da opazi nekaj neprimernega. To pa vemo, da se pri otrocih najhitreje nekam pospravi.«* (B22)). Včasih zaslon služi tudi kot nadomestek za prisotnost staršev, ki so lahko odsotni zaradi lastne stiske. Posledično svetovalne delavke opazajo primanjkljaj kvalitetnega preživljanja časa z otrokom. Prekomerno uporabo zaslonov intervjuvanke opazajo tudi na strani staršev. Veliko je staršev, ki ob prihodu v vrtec, namesto da bi pozornost namenili otrokom, gledajo v telefon. Posledično otrokom primanjkuje pristnega stika s starši in s tem povezanega kvalitetnega načina preživljanja časa skupaj z njimi (*»Pa kako tudi dejansko zunaj vrtca opazamo, da starši vse bolj pogosto ne znajo več časa preživet s svojim otrokom. Da raje kot bi se z njim usedli pa igrali, mu dajo v roke telefon pa zavrtijo razne posnetke.«* (I22)).

Svetovalne delavke so delile tudi opažanja v zvezi s tem, ali se starši zavedajo problematike prekomerne uporabe zaslonov pri svojih otrocih. Večina svetovalnih delavk je poročala o nezavedanju staršev o negativnih posledicah uporabe zaslonov (*»Večinoma bi rekla, da se tega, kako zelo je vse to škodljivo, ne zavedajo.«* (H49)). Ob tem so posamezne svetovalne delavke dodale, da opažajo, da se problematike lahko ne zavedajo zaradi svoje preobremenjenosti, lastne obsedenosti z zasloni in normalizacije uporabe zaslonov (*»Ker smo tudi mi vse bolj obdani z zasloni tako rekoč na vsakem koraku in zato mislijo, da je tudi vse bolj okej, da otroci prosti čas preživljajo za zaslonom.«* (H50)). Prav tako se starši težko zavedajo problematike, kadar ima otrok neomejen in nenadzorovan dostop do zaslonov (*»Ker oni včasih dejansko nimajo občutka, da je tega preveč. Ker če je to nenadzorovano, potem je tega lahko ure in ure, če na koncu dneva vse skupaj seštejemo, a ne.«* (B93)). Na drugi strani pa so nekatere intervjuvanke poročale tudi o primerih, ko se starši zavedajo problematike prekomerne uporabe zaslonov pri svojih otrocih. Včasih se starši zavedajo problematike, vendar v situacijah enostavno ne zmorejo ravnati drugače (*»Ko se zavedajo tega, ampak ne morejo in ne znajo najti drugih stvari, drugih poti. Ampak, če je otrok že štiri leta star in ni ponotranjil samostojne igre, neke ustvarjalne igre, domišljijske igre ..., ki se je lahko igra sam ali pa z bratci in sestricami. Ampak je bil namesto tega samo za ekrani, enostavno potem ne zna drugače otrok. Starši ga tega niso naučili, tako da ja. Začaran krog. Se starši tudi zavedajo, ampak ne znajo, ne zmorejo drugače.«* (D74)). Svetovalne delavke so povedale, da je zavedanje problematike pogoj za reševanje le-te. Hkrati pa so dejale, da se starši ob poročanju strokovnih delavk o opaženem vedenju v večini primerov omenjene problematike začnejo zavedati.

4.5 IZZIVI, KI JIH PRINAŠA PREKOMERNA UPORABA ZASLONOV

Pri neposrednem sodelovanju z otroki so svetovalne delavke kot izzive, povezane s prekomerno uporabo zaslonov, najpogosteje omenjale slabo koncentracijo otrok (*»Drugače pa izzivi se seveda potem pojavljajo tudi v sami skupini. Tu mislim težave, povezane s koncentracijo otrok. V jutranjem krogu otroci ne zdržijo več dolgo. Ves čas jih je treba spodbujati, opozarjati ... Ker doma pa za zaslonom sedijo pri miru, brez kakršnega opozarjanja, a ne.«* (I30)) in motnje pozornosti. Večkrat so bile omenjene tudi govorno-jezikovne težave in nemir. Izziv pri sodelovanju z otroki pa intervjuvankam predstavljajo tudi gibalno slabše razviti otroci, sporazumevanje otrok v angleškem jeziku, razni izbruhi med otroki, nerazumevanje in neodzivnost otrok na vzgojiteljičina navodila ter pobude (*»Ne odziva se več na ime, ne odziva se na vzgojiteljeve pobude. Enostavno v bistvu ne funkcionira v skupini, kot so generacije pred*

tem. Bistveno več je tega zdaj, da ni te odzivnosti. Zdaj, če ima pred sabo tablico, to vse zna in pokaže. Si sam v bistvu že majhen otrok zna naštimati YouTube.« (E33)), vse bolj zabrisani razvojni mejniki (*»Ne funkcionirajo več v skupini tako, kot so običajno, ko so bili še neki razvojni mejniki, ki jih je večina otrok dosegala.«* (E5)) in stalne spodbude za sodelovanje v dejavnostih, ki ne vključujejo zaslonov (*»Vrtec je neko okolje za otroke, ki naj bi spodbujalo vsa področja otrokovega razvoja, se pravi govor, socializacijo, da osvoji neko dnevno rutino, matematiko, družbo, naravo ... In če otrok ne kaže nekega zanimanja, če ga mora strokovna delavka ves čas vabiti k sebi, da ga ves čas spodbuja, je potem pri teh otrocih to dosti težje narediti kot recimo pri otrocih, ki teh tehnologij ne uporabljajo, ki so dosti zunaj. Ne vem, če prinese vzgojiteljica kakšen naraven material, zdaj jeseni so bili to razni listi, kostanji, palčke, storži ..., smo opazale, da tisti, ki tega niso bili vajeni že od doma, so potrebovali precej več spodbud strokovnih delavk, da so si ta material prišli pogledat. In da so se potem z njim zaigrali oziroma sploh videli, kaj bi se dalo z njim narediti. Tako da jih je veliko težje pritegniti k dejavnostim, potrebujejo dosti več individualne podpore.«* (H26)). Dodala je, da pri svojem delu opaza stalno potrebo otrok po animaciji in dražljajih. Zaradi vse večje prekomerne uporabe zaslonov med predšolskimi otroki je v oddelkih težko zagotavljati optimalen razvoj vsakega otroka. Prav tako je v vrtcu vse pogostejše zavračanje hrane (*»Potem mi v vrtcu to ugotovimo tako, da ko imamo mi obrok v vrtcu in ko tablice ni in gleda prazno skozi okno in od hrane ne poje nič. In potem čez čas mi začnemo ugotavljati, kaj je doma motivator, da on nekaj poje, a ne. Torej tablica. Po navadi potem dobimo potrdilo na govorilnih urah.«* (B16)) in pribora, saj v vrtcu med obrokom ni prižganega zaslona (*»Podobno je včasih tudi z uporabo pribora. Da pač tukaj je z rokami, doma pa mu dajo tablico in on prime žlico. Ker je zaradi tistih impulzov tako hipnotiziran, da pač to začne uporabljati. Medtem ko imamo v vrtcu s tem težave.«* (B17)). Pogoste so tudi nasilne igre in posnemanja junakov, ki jih otroci gledajo na zaslonih, kar nekatere svetovalne delavke opisujejo kot precejšen izziv pri vsakdanjem delu. Izziv pa lahko predstavlja že samo vzpostavljanje socialnih interakcij. Kot poročajo svetovalne delavke, pa so izzivi še toliko večji, ko gre za otroke s pridruženimi motnjami, otroke s primanjkljaji na posameznih področjih in otroke, kjer je že opazena zasvojenost z zasloni.

Izzivi se v zvezi z omenjeno problematiko pojavljajo tudi pri sodelovanju s starši. Sodelovanje svetovalnih delavk s starši pogosto ovira nezavedanje staršev o negativnem vplivu, ki jih imajo zasloni lahko na otroke, in njihova slaba udeležba na predavanjih ter sestankih (*»Ampak ta predavanja so bolj tako tako, zgolj peščica staršev potem pride. In včasih je zares neprijetno, ti organiziraš neko predavanje, potem pa pride par staršev.«* (I70)). Ena od intervjuvank je

opozorila tudi na to, da predavanja za starše niso vedno učinkovita (*»[...] Ker to je malo iluzija, da bom jaz zdaj dala neko predavanje, pa da ga bojo vsi starši upoštevali, a ne.«* (G53)). Pogosto se svetovalnim delavkam, ko gre za preživljanje časa za zaslonom v domačem okolju, poraja tudi vprašanje zasebnosti in občutek poseganja v zasebnost družine (*»Zdaj da pa mi posegamo v to, kaj doma delajo, je pa lahko včasih že poseg v zasebnost, a ne.«* (B71)). Obenem pa intervjuvanke včasih težko najdejo način, kako se v zvezi s to temo približati staršem (*»In pa ja, kot vrtec smo tu tudi za starše, da jim pomagamo pri vzgoji otrok. Kako zdaj priti do teh staršev, ki pri prekomerni uporabi zaslonov otrok ne vidijo težave. Kako to nekako približati staršem.«* (H28)). Njihovo sodelovanje lahko ovira tudi nezavedanje staršev o pomembnosti kvalitetnega preživljanja časa z otrokom. Kot je opažanja delila ena od svetovalnih delavk, je veliko otrok, ki cele popoldneve preživljajo za zaslonom. Pogosto so digitalne vsebine nepreverjene in tako starši nimajo nadzora nad tem, kaj otrok počne za zaslonom. Ena svetovalna delavka je poudarila, da starši prepogosto podcenjujejo sposobnosti svojih otrok (*»Veliko staršev tudi otroke podcenjuje. In se niti ne zavedajo, kaj pri določeni starosti tudi že zmorejo. Recimo obuvanje je tak primer. Zelo dolgo jih obuvajo. In potem jim je potrebno večkrat povedati, da on se pa v vrtcu že sam obuže, a ne. Ko vas ni, da to zmore sam. In da ga je potrebno spodbujati pri tem. Da tudi doma morda stopite stran. In bo postal bolj samostojen. Pa potem oni rečejo, da niso niti zaznali, da so že tam.«* (F67)). Sodelovanje s starši lahko ovira tudi občutek moraliziranja svetovalne delavke ob pogovorih s starši o uporabi zaslonov in pomanjkanje osebnega stika, saj je tega v zadnjem času nadomestila komunikacija preko sporočil. Ena svetovalna delavka je delila tudi opažanje o tem, da med starši v današnjem času vse pogostejše zaznava različne dvome in vprašanja v zvezi z vzgojo otrok. Podobna opažanja je delila še ena od intervjuvanih, saj je poročala, da starši v pogovorih z njimi želijo dobiti odgovore na vprašanja, ki se njej zdijo samoumevna (*»Zdaj smo prišli prav do nekih paradoksalnih vprašanj, ki jaz pravim, da so osnova za življenje. Ko te starš začne spraševati, kdaj mora njegov otrok začeti jest trdo hrano, kdaj ga odstaviti od stekleničke, kako ga navajati na spanje na tak in na tak način, kako potolažiti otroka, kako ga umiriti. Včasih je bilo to nekako dano ali razumljeno. Ali pa mogoče res, da so družine živele bolj skupaj in si mogoče več pomagale. Oziroma bile bolj povezane v skupnosti. Danes pa prihajajo kar taki veliki izzivi, ki so se nam zdeli samoumevni. Da je treba veliko več govoriti in veliko več prikazati staršem.«* (E58)). Kot poročajo svetovalne delavke, vedno obstaja nek delež staršev, ki ni pripravljen sodelovati. Ena od intervjuvanih je povedala, da ji ti starši vedno znova predstavljajo velik izziv.

Svetovalne delavke so izrazile potrebo po ureditvi problematike na sistemski ravni (*»S tem se bomo morali verjetno na sistemski ravni ukvarjati [...]«* (A24)). Preveliki oddelki namreč še dodatno otežujejo sodelovanje z otroki (*»In tudi zaradi normativov v oddelkih je potem vse skupaj težko. Če je recimo 14 otrok v oddelku, pa dve vzgojiteljici, pa da je od tega recimo četrтина takih, ki prekomerno doma uporablja zaslone, je potem zelo težko se posvetiti vsakemu posebej. Da bi se vsakemu izmed njih omogočil čim bolj optimalen razvoj. Tako da je predvsem izziv to, no.«* (H27)). Na tem mestu je ena izmed intervjuvank poudarila zastarele smernice v zvezi z normativi v oddelkih in potrebo po posodobitvi le-teh (*»Ker če bodo otroci šli v to smer, potem ne moremo mi imeti še vedno iste smernice kot pred 30 leti v zvezi s tem, koliko otrok je v oddelku in na kakšen način naj mi delamo. Otroci so pa skrajno drugačni, kot so bili včasih.«* (B38)). Poleg tega intervjuvanke poročajo tudi o preobremenjenosti izvajalk dodatne strokovne pomoči (*»Vidno je recimo tudi to, da je v zadnjih štirih letih kar za 30 % naraslo število otrok za zgodnjo obravnavo. Tako da so tudi vzgojiteljice za dodatno strokovno pomoč zelo obremenjene. V bistvu imajo popolnoma zapolnjene urnike, v bistvu pa, če bi iskali, bi še lahko našli otroke, ki bi to dodatno pomoč potrebovali.«* (B34)). Obenem pa pomanjkanje časa občutijo tudi svetovalne delavke. Posledično težko najdejo čas za druženje z otroki in tako je svetovalna služba redko tista, ki pri otrocih zazna prekomerno uporabo zaslonov.

Intervjuvanke so poročale o različnih načinih obvladovanja omenjenih izzivov. Pri sodelovanju z otroki so intervjuvane svetovalne delavke kot načine obvladovanja izzivov omenjale individualno delo z otroki, delo na preventivi, učenje samostojnosti otrok, spoznavanje z alternativnimi metodami umirjanja brez zaslonov (*»Tako da vidim, da jih je treba učiti nekih alternativ. Tako od čuječnosti, umirjanja, dihanja, vzpostavitve raznih drugih obogatitvenih programov, ki kažejo tudi drugo pot.«* (E66)) ter podaljševanje koncentracije in pozornosti med otroki. Hkrati je ena svetovalna delavka povedala, da je otroke treba učiti temeljev – obuti, obleči, počakati na vrsto in podobno. V sodelovanju s starši so svetovalne delavke najpogosteje navajale ozaveščanje staršev (*»In tu je treba res prvo ozavestiti starše, da je nujno otrokom to omejiti. Oziroma jim tablic, telefonov v tem obdobju sploh ne predstaviti. Okej je, če jim zavrtijo včasih kakšno risanko. Ne pa da vse popoldneve otroci presedijo in buljijo v ekrane.«* (I35)), pri čemer so izpostavile ozaveščanje na roditeljskih sestankih, kotičke za starše z literaturo, posredovanje ustrezne literature in organiziranje predavanj ter dejavnosti v zvezi s to problematiko. Pomembno je namreč, da starše nagovarjajo k temu, da otrokom omogočajo dejavnosti, ki ne vključujejo zaslonov. V enem vrtcu pa staršem ponujajo tudi sodelovanje na tematskih srečanjih, ki potekajo v obliki pogovorov (*»To je v bistvu v obliki nekih pogovorov s*

starši o različnih temah. No, in so se kar odpirale tudi te tematike, uporabe digitalnih vsebin. S starši se debatira, kaj se jim zdi prav.« (B46)). Hkrati pa imajo starši v sklopu omenjenih srečanj med sabo možnost podeliti dragocene izkušnje (*»Da si tudi starši potem med seboj podelijo stvari. Ker niso tudi vsi starši taki, da bi pa otrokom pustili ves čas gledati v zaslone, a ne. Tako da se mi zdi včasih res dobro, da slišijo stvari tudi eden od drugega. Da mogoče tako prej vzamejo stvari zase. Kakor da jim recimo mi modrujemo.«* (B47)). Izzive v kolektivih obvladujejo tudi tako, da problematiko prekomerne uporabe zaslonov obravnavajo na aktivih. Ena svetovalna delavka je poročala, da v njihovem vrtcu izzive obvladujejo tudi na način, da se povezujejo z zdravstvenimi domovi. Kot dobro rešitev v zvezi z obvladovanjem izzivov je ena svetovalna delavka navedla projekt Digitrajni učitelj. Kot korak v pravo smer pa ena intervjuvanka vidi tudi v tem, da v osnovnih šolah prepovedujejo uporabo telefonov. Druga svetovalna delavka je poročala o tem, da izzive v zvezi z omenjeno problematiko težko obvladujejo. Omenjene problematike zaenkrat namreč še niso začeli reševati intenzivno, vendar se vse bolj kaže potreba po vključitvi v projekt (*»Tega se zaenkrat še nismo odločili oziroma še nismo pripravljeni. Bomo pa morali, ker so šle te stvari že malo čez rob.«* (A71)). O dosedanjem ne vključevanju v projekte, povezane z omenjeno problematiko, je poročala še ena od intervjuvanih (*»Nismo pa vključeni v noben projekt, ker tudi Zavod za šolstvo je imel en projekt. Nekaterne svetovalne delavke so poročale že o vključenosti v ta projekt. Mi se tukaj nismo, imamo veliko drugih stvari. Boste pa mogoče od kakšne druge izvedeli še kaj o tem.«* (C25)).

5 RAZPRAVA

V razpravi odgovarjam na zastavljena raziskovalna vprašanja, ki jih povežem s teoretičnimi izhodišči, predstavljenimi v teoretičnem uvodu.

RV1: Na kakšen način se z digitalno tehnologijo srečujejo otroci v prostorih vrtca?

Svetovalne delavke so povedale, da se otroci z zasloni v prostorih vrtca srečujejo redko in priložnostno (računalniki, projektorji, televizija, tablice). Podobno v raziskavi ugotavljata tudi Rek in Milanovski Brumat (2016, str. 91). Avtorici sta namreč prišli do ugotovitev, da je v dobri tretjini vrtcev prisotna uporaba zaslonov. Zanimivo je, da kljub podobnim ugotovitvam obeh raziskav svetovalne delavke poročajo o redki uporabi zaslonov v oddelkih, na drugi strani pa Rek in Milanovski Brumat (2016) ugotavljata, da je uporaba zaslonov v oddelkih precej pogosta.

Avtorici Rek in Milanovski Brumat (2016, str. 15) ugotavljata tudi, da velika večina strokovnih delavk nima pisnih priporočil glede uporabe digitalnih tehnologij v skupini. Podobno so pokazali tudi rezultati moje raziskave, ki nakazujejo potrebo po bolj natančnih navodilih oziroma priporočilih za strokovne delavke v zvezi z vključevanjem digitalnih tehnologij v oddelke, kar je jasno izrazila tudi ena od intervjuvank.

Kadar se strokovne delavke odločijo za uporabo zaslonov, gre v večini primerov za premišljeno dejavnost. Kot pravita Usar in Jerše (2021), je pomembno, da zna strokovna delavka digitalne tehnologije smiselno vključiti v skupino. Z raziskavo sem ugotovila, da strokovne delavke najpogosteje zaslone uporabijo kot pripomoček za predstavitev tem, o katerih se takrat pogovarjajo v oddelku. Kot pravita Mantilla in Edwards (2019), premišljena uporaba zaslonov vključuje predvsem aktualne teme in predstavitve le-teh. Otroci tako s pomočjo videoposnetka denimo spoznavajo bolezen, s katero se spopada njihov prijatelj. Podobno velja za primer spoznavanja ustne in osebne higiene. Uporaba zaslonov je v takih primerih smiselna, saj pripomore k usvajanju znanj in boljši vizualizaciji otrok (Usar in Stritar, 2012, kot navedeno v Usar in Jerše, 2021, str. 11). Ugotovila sem, da je v starejših skupinah pogostejše spoznavanje s filmsko umetnostjo, kar opisujeta tudi Berglez in Gorjup Žgank (2017). Avtorici opisujeta primere dobrih praks, vendar poudarjata, da mora biti takšna dejavnost premišljeno načrtovana. Včasih se strokovne delavke odločijo tudi za uporabo zaslona v namen skupnega ogleda njihovih ogledov in fotografij, kar tako otroke kot strokovne delavke spodbudi k spremljanju njihovega razvoja in napredka (Usar in Stritar, 2012, kot navedeno v Usar in Jerše, 2021, str. 11). Z zaslonom lahko strokovne delavke v oddelkih dosežejo tudi večjo motivacijo otrok pri dejavnostih (Usar in Stritar, 2012, kot navedeno v Usar in Jerše, 2021, str. 11; Swing in

Anderson, 2008, str. 72–74; Christie in Johnson, 2009, str. 288). Primer tega je denimo predvajanje telovadbe preko zaslona, kar otroke verjetno bolj motivira za samo dejavnost. Smiselno pa je otroke učiti tudi o varni uporabi digitalnih naprav (Usar in Stritar, 2012, kot navedeno v Usar in Jerše, 2021, str. 11), kar je poudarila tudi ena od svetovalnih delavk. Povedala je, da z otroki na spletu skupaj iščejo informacije. Na ta način imajo otroci možnost spoznati, da je na internetu ob varni uporabi mogoče najti tudi veliko koristnih informacij (Mantilla in Edwards, 2019; Usar in Stritar, 2012, kot navedeno v Usar in Jerše, 2021, str. 11). Z raziskavo sem ugotovila, da včasih svetovalne delavke otrokom ponudijo tudi ogled kakšne risanke, za katere večinoma pravijo, da so premišljeno izbrane in poučne. Kot ugotavljata Sinha in Mallick (2022, str. 30), imajo lahko takšne risanke na otroke tudi koristne učinke (npr. spoznavanje čustev).

Risanke in nasploh uporaba zaslonov v dejavnostih so gotovo bolj smiselne v starejših skupinah, saj vsebina po ogledu vedno zahteva pogovor (Košir in Ranfl, 1996, str. 95; Vintar Spreitzer idr., 2021, str. 15, 18). Svetovalne delavke so sicer večinoma poročale, da omenjene dejavnosti izvajajo v skupinah starejših otrok. Tako namreč določajo tudi smernice NIJZ (Vintar Spreitzer idr., 2021). V smernicah je določeno, naj otroci do dopolnjenega drugega leta zaslonov ne uporabljajo. Kot pravijo avtorji, naj se zasloni v oddelkih uporabljajo izjemoma za malo časa, v primerih, ko gre za načrtovano dejavnost. Ena od intervjuvanih svetovalnih delavk pa je povedala, da se v vrtcu odločijo za predvajanje risank tudi v času uvajanj pri najmlajših skupinah, kar je v nasprotju s tem, kar določajo omenjene smernice. Hkrati smernice opozarjajo tudi na pomembnost strokovno preverjenih vsebin, ki jih strokovne delavke ponudijo otrokom (Vintar Spreitzer idr., 2021, str. 11–21). Gledanje risank v uvajalnem obdobju nakazuje na to, da v vrtcu digitalnih vsebin ne preverjajo s strokovnega vidika. Kot razlog za gledanje risank je namreč intervjuvanka navedla umiritev otrok. Kot poudarjata Ray in Ram Jat (2010, str. 561), imajo naprave z zasloni še posebej škodljive učinke na mlajše otroke. Ti lahko namreč še prej ponotranjijo morebitno nasilje in agresijo (Wijethilaka, 2020, Swing in Anderson, 2008, str. 74, Habbe, 2000, str. 37). Hkrati risanke v današnjem času pogosto vključujejo mnogo impulzov in dražljajev, kar negativno vpliva na otrokov nadaljnji razvoj (Berglez in Gorjup Žgank, 2017, str. 249). Obenem pa je za otroke do tretjega leta značilna plastičnost možganov, zato moramo biti v tem obdobju še toliko bolj pozorni na to, da premišljeno izbiramo aktivnosti in dejavnosti (Trunkelj, 2023, str. 70). Ker je uvajanje otrok v vrtec tudi naloga svetovalne službe v vrtcu (Programske smernice, 2024, str. 14), je na tem mestu pomembno, da svetovalna delavka strokovno in premišljeno izbira dejavnosti (oziroma pri tem podpira vzgojiteljice v oddelku) ter se izogiba uporabi digitalnih tehnologij.

V vrtcih zaslonov nikoli ne uporabljajo med hranjenjem in uspavanjem, kar odsvetujejo tudi smernice NIJZ (Vintar Spreitzer idr., 2021, str. 15).

Pri vključevanju digitalne tehnologije med otroke je strokovnim delavkam v pomoč projekt Digitrajni učitelj, v katerega so vključeni nekateri vrtci. Projekt Digitrajni učitelj se osredotoča na izzive, ki jih v vzgojo in izobraževanje prinaša čas hitrega tehnološkega razvoja. Cilj projekta je med drugim tudi strokovni razvoj vzgojiteljev in učiteljev ter prilagoditev izobraževalnega sistema spremembam, ki jih prinaša tehnološki razvoj (Vodič Digitrajni učitelj, b. d.). Zagotovo je pomembno, da so svetovalne delavke dobro opremljene z znanjem o premišljenem vključevanju zaslonov med otroke. Svetovalna služba namreč svetuje oziroma sodeluje pri načrtovanju vsakdana v vrtcu, predvsem pri izbiri ustreznih načinov dela z otroki ter ponudbi igralnega in didaktičnega materiala (Programske smernice, 2024, str. 18, 20).

RV2: Kakšna specifična vedenja opažajo svetovalne delavke v vrtcih pri otrocih, ki preveč časa preživijo za zasloni?

Veliko je otrok, ki zaslone začnejo uporabljati že pred samim vstopom v vrtec (Puschner, 2020, str. 24). Enako ugotavljam tudi s svojo raziskavo, saj svetovalne delavke med otroki opažajo veliko neželenega vedenja in vedenjskih težav, ki jih same povezujejo s prekomerno uporabo zaslonov. Podobne težave med otroki ugotavljajo tudi v drugih raziskavah (Dias de Carvalho, 2022, str. 342; Rose, Ishak, Habib Sultan, Ismail in Fahrudin, 2022, str. 10). Svetovalne delavke pogosto opažajo težave z agresijo. Otroci se namreč učijo iz posnemanja vedenja in interakcij za zasloni (Trunkelj, 2023, str. 71). Povezano s tem intervjuvanke opažajo pogosto posnemanje dejanj junakov iz digitalnih vsebin. Pogosto se zgodi, da otroci interakcije iz nasilnih vsebin nato zrcalijo v vsakdanjih interakcijah. Zaradi negativnega vpliva na celostni razvoj otroka se gledanje nasilnih vsebin otrokom odsvetuje (Ray in Ram Jat, 2010, str. 563).

Z raziskavo sem ugotovila, da imajo po mnenju intervjuvanih svetovalnih delavk ti otroci veliko težav s socialnimi interakcijami. Podobno ugotavljajo tudi You, Kim in Lee (2017), ki pravijo, da je zaradi prekomerne uporabe zaslonov druženje med otroki redko, kar prinaša težave pri vzpostavljanju medsebojnih interakcij in odnosov. Enako ugotavljam tudi s svojo raziskavo. Svetovalne delavke poleg naštetega opozarjajo tudi na pogoste konflikte, predvsem pri deljenju igrač. V takšnih situacijah je morajo strokovne delavke v oddelku spremljati interakcije in komunikacijo med otroki (Programske smernice, 2024, str. 15–16). Njihova naloga je namreč tudi zagotavljanje pozitivnih socialnih interakcij v skupini (Lepičnik Vodopivec in Hmelak, 2015, str. 9). Ena od intervjuvank je med pripovedovanjem o specifičnih vedenjih, ki jih opaža med temi otroki, omenila izraz ekranski avtizem. Izraz zajema težave na socialnem področju

otrok, saj digitalne naprave onemogočajo razvoj socialnih veščin in spodkopavajo pristen osebni stik (Schmidt, Schmidt in Schmidt, 2017, str. 186). Predvsem zaskrbljujoče je opažanje svetovalnih delavk, da preživljanje časa za zaslonom med otroki postaja vse bolj priljubljen način preživljanja prostega časa. Podobno pravita tudi Bregant in Micur (2019, str. 275), ki ugotavljata, da so zasloni že med majhnimi otroki eden najljubših načinov preživljanja njihovega prostega časa.

Pomanjkanje zanimanja za dejavnosti, ki ne vključujejo digitalnih naprav, lahko v veliki meri razumemo kot posledico prekomerne izpostavljenosti močnim dražljajem in impulzov za zasloni. Ugotovila sem, da svetovalne delavke med otroki zaznavajo nezanimanje za konstrukcijske in družabne igre, poročale so tudi o splošnem upadu zainteresiranosti za dejavnosti. Otrokovi možgani se ob prekomerni izpostavljenosti hitrim in močnim dražljajem nanje navadijo (Trunkelj, 2023, str. 70–71), na kar je opozorila tudi ena od intervjuvank. Posledično jim dejavnosti brez omenjenih impulzov ne vzbudijo zanimanja. Vse več je tudi težav s koncentracijo, kar Zalokar Divjak (2000, str. 86) prav tako povezuje s prekomerno izpostavljenostjo močnim dražljajem in impulzom.

Svetovalne delavke so opozorile tudi na težave otrok na gibalnem področju. Kot opažajo svetovalne delavke, imajo otroci vse slabše gibalne sposobnosti, kar lahko povežemo s sedečim življenjskim slogom, ki ga prinaša preživljanje prostega časa za zaslonom (Vandelanotte, Sugiyama, Gardiner in Owen, 2009). Kot ugotavlja Svetovna zdravstvena organizacija (2019, str. 6), takšen način preživljanja prostega časa pri otrocih pomeni večjo verjetnost za zdravstvene težave. V vrtcih intervjuvanke pogosto zaznavajo tudi neprespanost otrok, kar mnogi avtorji povezujejo s prekomerno uporabo zaslonov. Cerisola (2017, kot navedeno v Garcia in Dias de Carvalho, 2022, str. 342) opozarja, da k temu še posebej pripomore uporaba zaslonov tik pred spanjem. Pri teh otrocih so pogoste tudi nočne more, sploh kadar otroci spremljajo nasilne vsebine (Council on communications and media, 2009, str. 1495). Zato Mantilla in Edwards (2019) pri omejevanju negativnih posledic poudarjata pomembnost kvalitetnega spanca, zato odsvetujeta uporabo zaslonov po 19. uri. Na spletni strani Safe.si (b. d.) opozarjajo na pomembnost izogibanja digitalnim tehnologijam dve uri pred spanjem, obenem pa je za zdrav razvoj otrok pomembno tudi, da otroci v svojih sobah nimajo zaslonov. Rezultati raziskave nakazujejo na porast govorno-jezikovnih motenj v vrtcu, kar svetovalne delavke povezujejo s prekomerno uporabo digitalnih naprav. Ob tem so opozorile tudi na slab besedni zaklad otrok. Digitalne vsebine pogosto niso preverjene, zato mnogokrat vsebujejo nizko stopnjo kompleksnosti jezikovnih vsebin, kar se odraža tudi na govorno-jezikovnem področju otrok (Trunkelj, 2023, str. 71). Otrokov govor in jezik pa se najbolj razvijata ravno v

prvih letih njegovega življenja, zato moramo biti v tem obdobju še posebej pozorni na vsebine, do katerih dostopajo otroci (Al-Harbi, 2015, str. 2, 4).

Z raziskavo sem ugotovila, da ob premišljeni in nadzorovani uporabi zasloni lahko predstavljajo tudi pripomoček za učenje otrok, kar ugotavljajo tudi Plowman, Stevenson, Stephen in McPake, (2012, str. 36). Intervjuvanke so na tem mestu poudarjale predvsem učenje tujega jezika. Dejstvo je, da lahko zasloni pomagajo pri učenju novih besed in izboljšanju jezikovnih veščin, sploh kadar gre za izobraževalne vsebine (Al-Harbi, 2015, str. 3). Intervjuvanke so kot koristen vidik uporabe zaslonov navedle tudi predstavitev določene teme, sploh kadar gre za novo temo, ki je otrokom nepoznana. S pomočjo zaslona si otrok tako nekaj lažje predstavlja oziroma vizualizira (Usar in Stritar, kot navedeno v Usar in Jerše, 2021, str. 11). Vendar avtorji (prav tam) opozarjajo, da mora otroke ob tem vedno spremljati odrasla oseba, kar so kot predpogoj za koristne učinke zaslonov navajale tudi svetovalne delavke. Ena izmed njih je povedala, da se ji zdi smiselno in koristno vključevanje digitalne tehnologije med predšolske otroke v smislu priprave za prihodnost, saj bo tehnologija predstavljala neizbežen del njihovega življenja. Zelo podobno ugotavljajo tudi Ciolan, Petrescu, Radulescu in Bacur (2014, str. 416–417). Pravijo, da je kritična uporaba zaslonov v predšolskem obdobju pomembna za lažji prehod v šolanje, kjer imajo otroci brez digitalnih veščin lahko velike težave. Nekatere svetovalne delavke vidijo koristi tudi pri razvoju kognitivnih sposobnosti. Digitalne tehnologije omogočajo tudi razvoj ustvarjalnosti (Usar in Jerše, 2021, str. 7). Ob nadzorovani in premišljeni uporabi zaslonov je uporaba v takšnih primerih, kot ugotavljata Plowman in McPake (2013, str. 30), prav gotovo smiselna, saj ta lahko pripomore k otrokovemu celostnemu razvoju in želji po učenju. Kot pravita Usar in Jerše (2021, str. 12), so digitalne naprave pomembne tudi pri načrtovanju dela v vrtcu, saj jim lahko močno olajšajo delo, kar je izpostavila tudi ena od intervjuvank.

RV3: Kako se na prekomerno uporabo zaslonov pri otrocih odzove svetovalna služba vrtca?

Svetovalno službo o opaženih težavah pri otroku v večini primerov opozorijo vzgojiteljice iz oddelka. Naloga svetovalne delavke je, da strokovno podpre vzgojiteljice v zvezi z aktualnimi izzivi. Hkrati mora biti svetovalna služba občutljiva na aktualne potrebe udeležencev in se nanje odzivati (Programske smernice, 2024, str. 8, 23).

Svetovalna služba in vzgojiteljici iz oddelka na pogovor povabijo starše otroka, pri katerem so zaznane težave z vedenjem, ki jih same povezujejo s prekomerno uporabo zaslonov. Nobena izmed svetovalnih delavk sicer ni poročala, da na pogovor povabi tudi otroka. Podobno ugotavljata tudi Plowman in McPlake (2013, str. 31), ki pravita, da v veliki večini vrtcev na pogovore povabijo samo starše. Vendar poudarjata, da bi bilo v pogovor dobrodošlo vključiti

otroka. Tako bi otroci lahko izrazili tudi svoje izkušnje in občutke, povezane s situacijo, o kateri se pogovarjajo odrasli. Kot pravimo v socialnem delu, je otrok strokovnjak iz svojih izkušenj, zato nam zgolj sam lahko izrazi svoja mnenja oziroma občutja. Gehart (2007, str. 184–195) ugotavlja, da lahko vključevanje otrok v pogovore vodi do globljega razumevanja in celostnejšega razumevanja družinske dinamike. Vendar pa avtorica (prav tam) poudarja, da moramo vedno razmisliti, kako otroka vključiti v pogovor tako, da bo njemu smiselno. Odrasli moramo v pogovoru prilagoditi jezik, da je ta otrokom razumljiv. To lahko storimo denimo z uporabo preprostejših besed in metod, ki so otrokom blizu (npr. risanje, zgodbe in igra). Ob tem moramo biti pozorni na otrokovo neverbalno komunikacijo, saj je ta pri mlajših otrocih pogosto bolj pomembna kot besede. Pogovori, kjer otrok sooblikuje pomen svojih izkušenj, lahko otroku pomagajo bolje razumeti svoje občutke in načine, kako se soočati s težavami.

Z raziskavo sem ugotovila, da svetovalna služba staršem opažene težave pogosto sporoči z vodenjem pogovora k temu, da bi starši zmogli prepoznati, da otrok preveč časa preživi za zaslonom. Pogosto svetovalne delavke to storijo tudi z opisom vedenja, ki ga v vrtcu izraža njihov otrok. Nekaj intervjuvank je izrazilo mnenje, da se jim zdi bolje, da se direktnega sporočila o zaznavanju prekomerne uporabe zaslonov in s tem povezanega vedenja raje izogibajo. Kot ugotavlja tudi Puscher (2020, str. 26), se starši v zvezi z omenjeno problematiko lahko hitro počutijo napadene. Zanimivo pa je po drugi strani nekaj intervjuvank dejalo, da staršem predajo jasno sporočilo, da je to vedenje verjetno povezano s prekomerno uporabo zaslonov. Dejstvo je, da se mora za takšna sporočila med vrtcem in starši v prvi vrsti oblikovati partnersko sodelovanje. Pomembno je, da starši začutijo, da so v odnosu zares enakovredni (Beguš, 2012, str. 28–34). Naloga strokovnih delavk je, da v takšnih pogovorih vedno znova uporabljajo krepitev moči družin, na kar (prav tam) opozarja tudi avtorica. Ob tem so intervjuvanke dodale, da je treba staršu predati sporočilo, da preživljanje časa za zaslonom za otrokov razvoj ni vzpodbudno, na kar opozarjajo tudi Vintar Spreitzer idr. (2021, str. 13). Obenem Webster-Statton (2016, str. 26) pravi, da je pomembno, da smo do staršev sočutni in da jim predamo sporočilo, da vsi starši delajo napake, kar so v intervjujih izrazile tudi svetovalne delavke. Vendar pa je, kot pravi avtor (prav tam), pomembno, da se starši iz svojih napak učijo. Pri učinkovitejšem spopadanju s težavami staršem podpora nudijo tudi svetovalne delavke v vrtcu, ki, kot to določajo Programske smernice (2024, str. 15–16), odraslim pomagajo pri razumevanju otrokovih sporočil in potreb.

Vse svetovalne delavke z izjemo ene so poročale o njihovi pomembni in aktivni vlogi v zvezi z omenjeno problematiko. Kot določajo Programske smernice (2024, str. 15–16), osnovna področja svetovalne službe zajemajo sodelovanje z otroki, starši, vzgojiteljicami in njihovimi

pomočnicami, ostalimi delavkami v kolektivu, zunanjimi institucijami ter vodstvom vrtca. Podobno so povedale tudi intervjuvane svetovalne delavke. Vse intervjuvanke z izjemo ene so v zvezi s problematiko prekomerne uporabe zaslonov pripovedovale o pomembni vlogi pri sodelovanju z otroki, starši in sodelavkami v kolektivu. Nekaj jih je omenilo tudi sodelovanje z zunanjimi institucijami, zgolj ena pa je v zvezi z omenjeno problematiko omenila sodelovanje z vodstvom.

Svetovalna delavka je pri svojem delu pozorna na učni in razvojni napredek otrok, obenem pa mora biti občutljiva na posebnosti med otroki (Programske smernice, 2024, str. 15–16). Rezultati kažejo, da ima svetovalna delavka pomembno vlogo pri opazovanju posameznih otrok, katerih vedenje nakazuje na prekomerno uporabo zaslonov, in spremljanju otrok glede na razvojne korake. Mlinarič (2016, str. 41) med najpomembnejša znanja, ki jih mora pri svojem delu obvladati svetovalna delavka, navaja znanje o razvoju otroka. Po besedah ene od intervjuvank se razvojni mejniki v zadnjem času brišejo in niso več jasni, kot so bili pred leti. Zelo pomemben del njihovega dela predstavlja tudi sodelovanje s starši, kar je ena najpogostejših in najpomembnejših nalog svetovalne službe vrtca (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008, str. 17–18). Sodelovanje med vrtcem in starši Zakon o vrtcih (ZVrt, 1996) označuje celo kot eno najpomembnejših nalog vrtca. Pri tem so svetovalne delavke poudarile, da je ključnega pomena oblikovanje partnerskega sodelovanja. Staršem svetovalne delavke nudijo podporo pri postavljanju omejitev, preživljanju kvalitetnega prostega časa, spodbujajo pa jih tudi k branju skupaj z otroki. Preživljanje različnih načinov prostega časa je za otroke namreč zelo pomembno, saj to pomembno pripomore k njihovemu celostnemu razvoju. Zato je pomembno, da svetovalne delavke starše nagovarjajo k temu, da čas z otroki preživljajo aktivno; gredo v naravo, se skupaj igrajo, rišejo ipd. (Deutscherova, 2023, str. 33). Intervjuvanke s starši primerjajo situacijo doma in v vrtcu. Bistvenega pomena je namreč, da vzgoja doma in v vrtcu poteka usklajeno (Janež, 1998, str. 319–321). Pomembno vlogo imajo digitalne tehnologije tudi pri komunikaciji s starši, saj zdaj večina komunikacije, kot je poudarila ena od intervjuvank, poteka preko sporočil. Znanje strokovnih delavk o uporabi digitalnih tehnologij je zato nujna. V primerih, kjer strokovna delavka ni veščica uporabe digitalnih tehnologij, pride pogosto do otežene komunikacije s starši (Usar in Jerše, 2021, str. 11; Mantilla in Edwards, 2019). Svetovalna delavka mora namreč skrbeti za to, da je v komunikaciji s starši odzivna (Marjanovič Umek, 2021, str. 5). V sodelovanju s starši pa ne smemo pozabiti, da se stvari ne spreminjajo čez noč, zato je pri strokovnih delavkah potrebno zavedanje, da je pri reševanju problematike prekomerne uporabe zaslonov treba imeti potrpežljiv pristop. Svetovalne delavke

so opozorile, da ne smemo pozabiti na vzpodbudne besede. Kot opozarja Janež (1998, str. 319–321), morajo strokovne delavke v vrtcu skrbeti za to, da se starši počutijo dobro in sprejeto.

Rezultati raziskave kažejo, da svetovalne delavke ostalim strokovnim delavkam nudijo predvsem individualno podporo. Pogosto gre za nudenje podpore pri sodelovanju s starši otrok, kar kot pomembno nalogo svetovalnih delavk navajajo tudi Programske smernice (2024, str. 15–17). Pogosto je tudi skupinsko nudenje pomoči; predvsem kolegialne hospitacije, vzgojiteljski zbori in timi. Sodelovanje strokovnih delavk v vrtcu je zelo pomembno, saj tako skupaj rešujejo aktualne strokovne izzive, med katere lahko uvrstimo tudi prekomerno uporabo zaslonov med otroki (Programske smernice 2024, str. 15).

Z raziskavo sem ugotovila, da je v zvezi s prekomerno uporabo zaslonov pogosto potrebno sodelovanje z zunanjimi institucijami. Pogosto gre namreč za preplet pedagoških, socialnih in psiholoških vprašanj, kar zahteva interdisciplinarno reševanje izzivov (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008, str. 5–9). Naloga svetovalne službe v vrtcu je torej tudi ta, da se po potrebi povezuje z ustreznimi ustanovami (Programske smernice, 2024, str. 19).

Sodelovanje svetovalne službe z vodstvom med drugim zahteva tudi reševanje zahtevnejših izzivov (Programske smernice, 2024, str. 15–16), med katere lahko zagotovo uvrstimo tudi uporabo digitalnih tehnologij med predšolskimi otroki. Svetovalna delavka, ki je poudarila sodelovanje z vodstvom, je poročala predvsem o sodelovanju v smislu izboljšav na ravni vrtca in prepoznavanju izobraževalnih potreb, kar omenjajo tudi Programske smernice (2024, str. 14–15).

Kot nakazujejo rezultati, je vključevanje svetovalne delavke v reševanje problematike prekomerne uporabe zaslonov med predšolskimi otroki v veliki meri odvisno tudi od prepričanj in naravnosti posamezne svetovalne delavke. Na eni strani imamo svetovalne delavke, ki kljub pomanjkanju časa poročajo o tem, da se jim zdi pomembno, da so same občutljive za zaznavanje problematike med otroki. Nekatere so poročale tudi o rednem obiskovanju oddelkov, saj je, kot je povedala ena od intervjuvank, le tako lahko v stiku z vsemi sodelavkami in otroki. Na to opozarjajo tudi Programske smernice (2024, str. 18), saj svetovalna delavka z obiski oddelkov zaznava potrebe po svetovanju otrokom, staršem oziroma vzgojiteljicam. Na drugi strani pa je ena od intervjuvank povedala, da se svetovalna služba v to ne vključuje, niti nima glede omenjene problematike pomembne vloge pri sodelovanju s starši. Kot pravijo tudi Programske smernice (2024, str. 5–6), je pomembna odlika svetovalne delavke zagotavljanje ustreznega ravnovesja med strokovnimi in strokovno-administrativnimi nalogami. Poleg tega je naloga svetovalne delavke, da spremlja komunikacijo med otroki, njihovo počutje in vključenost v skupino (Programske smernice, 2024, str. 15–16). Izhajajoč iz tega se mora

svetovalna služba aktivno vključevati v reševanje prekomerne uporabe zaslonov oziroma mora biti na to problematiko občutljiva. Obenem je zagotavljanje optimalnega razvoja posameznega otroka glavni cilj svetovalne službe (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008, str. 5).

Pomembno je, da v vrtcih preventivno delajo na preprečevanju zasvojenosti otrok z zasloni. Delo na preventivi je verjetno najučinkovitejši način obvladovanja te problematike (Deutscherova 2023, str. 33). Pomembno nalogo pri tem ima svetovalna služba, saj med osnovne dejavnosti svetovalne službe uvrščamo tudi preventivne dejavnosti. Preventivne dejavnosti svetovalne službe so usmerjene v preprečevanje neželenih izidov pri posameznikih oziroma skupinah. Z njimi manjšamo oziroma odpravljamo dejavnike tveganja, tako da oblikujemo varno, spodbudno in vključujoče okolje v vrtcu (Programske smernice, 2024, str. 5–6, 68). V vrtcih preventivno delajo na tem predvsem v smislu ozaveščanja staršev, kar pogosto poteka v sklopu roditeljskih sestankov. V roditeljske sestanke pa se vključujejo tudi svetovalne delavke, kot to določajo tudi Programske smernice (2024, str. 17). V vrtcih stremijo k minimalni uporabi zaslonov in se trudijo čim več časa preživeti zunaj. Pomembno je, da odrasli otroke spodbujamo k telesni aktivnosti (Bregant in Macur, 2019, str. 274, 280). Nekaj svetovalnih delavk je sicer v zvezi z omenjeno problematiko poročalo o slabi preventivi v vrtcu in ne vključevanju v preventivne projekte. Zaskrbljujoče je predvsem dejstvo, da je v nekaterih vrtcih v ospredju kurativa in tako v večini primerov »gasijo požare«. Na drugi strani pa so druge omenjale vključevanje v projekt Digitrajni učitelj in Erasmus projekt Varna in uravnotežena raba digitalnih orodij. Naloga svetovalne službe je, da z vodstvom sodeluje pri izbiri in vključevanju v aktualne preventivne projekte (Programske smernice, 2024, str. 18).

Svetovalne delavke med otroki pogosto zaznavajo prekomerno uporabo zaslonov, kar potrjujejo tudi mnoge druge raziskave. Holloway, Green in Livingstone (2013, str. 4) ugotavljajo, da že predšolski otroci vse več časa preživijo za zasloni, ob tem pa pogosto spremljajo vsebine, ki niso primerne njihovi starosti. Podobno ugotavlja tudi Spitzer (2016, str. 125–128), ki pravi, da so že majhni otroci večji upravljanja digitalnih tehnologij. Alimoradi, Lotfi, Lin, Griffiths in Pakpour (2022) pa ugotavljajo, da je uporaba zaslonov po epidemiji covida-19 še veliko bolj pogosta.

Smernice NIJZ (Vintar Spreitzer idr., 2021, str. 11, 15) vsebujejo časovna priporočila za preživljanje časa pred zaslonom. Ena svetovalna delavka je glede tega delila nestrinjanje z obstoječimi smernicami, ki določajo, da je od drugega do šestega leta za predšolske otroke priporočljiva uporaba zaslonov do ene ure dnevno, kar se intervjuvanki zdi preveč.

Svetovalne delavke pri svojem delu opažajo skupine otrok, pri katerih je prekomerna uporaba zaslonov pogostejša. Velik vpliv na to ima družina (Garcia in Dias de Carvalho, 2022, str. 340).

Intervjuvanke opažajo, da so k temu bolj nagnjeni otroci v enostarševskih družinah. O tem pišejo tudi Vintar Spreitzer idr. (2021, str. 44), ki pravijo, da je zasvojenost z zasloni pogostejša v družinah, ki se srečujejo s kompleksnimi problemskimi situacijami. Ena intervjuvanka je delila opažanje, da so zasloni pogostejši pri otrocih mlajših staršev, saj je med temi starši tudi pogostejša prekomerna uporaba zaslonov. Posledično so tudi otroci bolj izpostavljeni zaslonom. Otroci pogosto tudi zrcalijo vedenje staršev (Wong idr., 2020, str. 263). Deutscherova (2023, str. 25) in Puschner (2020, str. 24) ugotavljata, da imajo pogosto velik vpliv na to tudi sorojenci in njihove navade uporabe digitalnih tehnologij. Duch, Fisher, Ensari in Harrington (2013) ugotavljajo, da na večjo uporabo zaslonov vpliva tudi pripadnost etničnim skupinam, kar so potrdile tudi intervjuvanke. Prekomerna uporaba zaslonov je pogostejša tudi med otroki z motnjo avtističnega spektra. Otroci z razvojno-nevrološkimi motnjami, kot je npr. avtizem, naj bi bili bolj nagnjeni k tvegani uporabi zaslonov (Vintar Spreitzer idr. 2021, str. 44).

RV4: Kako po mnenju svetovalnih delavk starši rešujejo problematiko prekomerne uporabe zaslonov pri otrocih?

Z raziskavo sem ugotovila, da starši v zvezi s prekomerno uporabo zaslonov sami večinoma ne iščejo pomoči. To bi lahko bila posledica dejstva, da večina staršev, kot ugotavljata Plowman in McPake (2013, str. 28–29), ne zaznava težav svojih otrok v zvezi s prekomerno uporabo zaslonov. V primerih, ko starši iščejo pomoč, je ta večinoma v obliki pogovora oziroma podpore. Intervjuvanke so omenile tudi, da starši iščejo nasvete o kvalitetnih načinih preživljanja prostega časa. Dejstvo je, da otroci danes opuščajo igro na prostem, ki pa predstavlja pomemben dejavnik otrokovega celostnega razvoja (Deutscherova, 2023, str. 25). Staršem je v vrtcu v zvezi s problematiko prekomerne uporabe zaslonov sicer na voljo kar nekaj načinov pomoči. Svetovalne delavke staršem pomagajo oblikovati konkretne predloge v zvezi z omejevanjem časa za zaslonom. Kot ugotavljajo Minges idr. (2015, str. 390), starši kljub temu, da se večinoma zavedajo pomembnosti omejevanja časa za zaslonom, omejitve redko vzpostavijo in upoštevajo. Zato je še toliko pomembnejše ozaveščanje o problematiki. Včasih svetovalne delavke staršem nudijo podporo tudi pri iskanju ustreznih digitalnih vsebin za otroke. Pomembna naloga staršev je namreč tudi ta, da preverijo ustreznost vsebin, ki jih otrok spremlja na digitalni napravi (Berglez in Gorjup Žgank, 2017, str. 248). Staršem so na voljo tudi šole za starše in predavanja o uporabi zaslonov med otroki, kar je zelo dobrodošlo. Hinkley, Cliff in Okely (2015) namreč ugotavljajo, da s tem lahko pomembno vplivamo na manjšo uporabo zaslonov v družinah. V sklopu predavanj starši spoznajo različne nasvete, kako otrokom omejiti čas za zaslonom. Svetovalne delavke aktualno literaturo redno posredujejo

staršem. Naloga svetovalnih delavk je tudi ta, da spremljajo novosti in relevantno literaturo (Programske smernice, 2024, str. 23). Poleg tega svetovalne delavke organizirajo tudi različna srečanja (npr. delavnice spodbujanja branja, medsebojna druženja s starši). Kot že omenjeno, preventivne in razvojne dejavnosti namreč uvrščamo med osnovne dejavnosti svetovalne službe v vrtcu (Programske smernice, 2024, str. 5–6). Svetovalne delavke starše nagovarjajo k aktivnemu preživljanju prostega časa, zato je dobrodošlo, da starši otroke vpišejo v kakšno prostočasno dejavnost. Pri tem je naloga svetovalne službe tudi pomoč pri dodeljevanju finančne pomoči v primeru, da v nasprotnem primeru otrok plačljive dejavnosti ne bi mogel obiskovati (Programske smernice, 2024, str. 17).

Z raziskavo sem ugotovila, da imajo svetovalne delavke precej različne izkušnje s sodelovanjem s starši, katerih otroci prekomerno uporabljajo zaslone. Nekateri starši se na opozorila odzovejo mirno, medtem ko drugi težave zanikajo. Ena od intervjuvank je poročala o primeru, ko so bili starši prepričani, da so zaslone pri otroku zgolj faza, ki bo minila. Vendar pa Bregant in Macur (2019, str. 278) opozarjata, da to ne drži. Veliko je namreč tudi odraslih, ki so zasvojeni z zaslone.

Pogosto starši zaslone pri otrocih uporabljajo zaradi lastne nemoči. Z raziskavo sem ugotovila, da se to sploh pogosto dogaja med hranjenjem in pri umirjanju otrok. Zelo podobno opaža tudi Trunkelj (2023, str. 72), ki pravi, da starši v pogovorih tudi sami pripovedujejo, da zaslone uporabljajo z namenom doseganja miru pri otroku. To je prav gotovo zaskrbljujoč podatek, saj hranjenje otroka pred zaslonom lahko nakazuje na enega od znakov zasvojenosti z digitalnimi napravami (Vintar Spreitzer idr. 2021, str. 31). Mnogo staršev ima svoje lastne stiske in tako jim zaslon predstavlja pripomoček, s katerim se otrok v tistem času zamoti. Enako ugotavlja tudi avstralska raziskava, ki jo je izvedel Royal Children's Hospital Australian Child Health Poll (2017). Zaskrbljujoče je torej dejstvo, da starši zaslone uporabljajo kot nadomestek njihove pozornosti in osebnega stika, ki ga otrok potrebuje (Deutscherova, 2023, str. 24–25). V nekaterih družinah so zaslone prižgani ves čas, kar predstavlja še dodatno tveganje za otroka. Ena intervjuvanka je opozorila na nenamerno posredovanje neprimernih vsebin ob tem, ko je v družinah ves čas prižgan televizor. Podobno ugotavlja Spitzer (2016, str. 126), ki pravi, da so ti otroci veliko bolj izpostavljeni tveganjem, povezanih z zaslone. Ob tem se otroci pogosto znajdejo v vlogi pasivnega opazovalca (Armstrong, 1999, str. 141). Nekateri starši se namreč tveganj, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov, tudi ne zavedajo (Zimmerman, Christakis in Meltzoff, 2007, str. 368), kar opozarjajo tudi svetovalne delavke. V prvi vrsti je pomembno, da se starši sami zavedajo tveganj, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov. Starši, ki sebi omejijo čas za zaslone, v večini primerov tudi otrokom ne dovolijo neomejenega preživljanja

časa za digitalno napravo (Schoeppe idr. 2016, str. 5). Kot so iz svojih izkušenj povedale svetovalne delavke, je ravno zavedanje o problematiki pogoj za reševanje le-te.

Svetovalne delavke opozarjajo, da je tudi med starši pogosta prekomerna uporaba zaslonov. Intervjuvanke pripovedujejo o pogosti uporabi zaslonov staršev, ko ti pridejo po svoje otroke v vrtec. Otroci tako lahko ne dobijo potrebne pozornosti starša. Nezdrave navade uporabe zaslonov med starši pomenijo, da so zaslonom veliko bolj izpostavljeni tudi njihovi otroci (Vintar Spreitzer idr., 2021, str. 35). Na tem mestu je zagotovo bistvenega pomena ozaveščanje staršev, saj lahko starši, kot ugotavljajo Vintar Spreitzer idr. (2021, str. 19), s svojim zdravim zgledom pomembno pripomorejo k oblikovanju zdravih navad v zvezi z uporabo digitalnih tehnologij. Strokovne delavke v vrtcu morajo starše nagovarjati k zdravemu zgledu, ki ga v zvezi z uporabo zaslonov dajejo svojim otrokom (Minges idr., 2015, str. 390; Wong idr., 2020, str. 263; Usar in Jerše, 2021, str. 12).

RV5: Kakšne izzive prinaša prekomerna uporaba zaslonov otrok v vrtec?

Vedenjske in druge posledice prekomerne uporabe zaslonov, na katere so opozarjale svetovalne delavke (npr. upad koncentracije, motnje pozornosti, govorno-jezikovne težave), v vsakdan vrtca prinašajo nove izzive, s katerimi se srečujejo strokovne delavke v vrtcu. Intervjuvanke so opozorile na neodzivnost otrok in njihovo nezainteresiranost za dejavnosti brez zaslonov, kar Vintar Spreitzer idr. (2021, str. 31) razumejo kot enega od znakov prekomerne uporabe zaslonov, za katerega je že potreben posvet s strokovnjakom. Zaradi omenjenih izzivov intervjuvanke v vrtcih težko zagotavljajo glavni cilj svetovalne službe, torej optimalen razvoj vsakega otroka (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008, str. 5). Velik izziv je tudi sodelovanje z otroki, pri katerih je že opažena zasvojenost z zasloni. V teh primerih gre za nekemično oziroma vedenjsko zasvojenost, za katere je značilna zasvojenost z določenim vedenjem, v tem primeru s preživljanjem časa za zaslonom. Posledično oseba začne zanemarjati ostala področja in tako vedenje, s katerim je oseba zasvojena, postane središče njegovega življenja. Zasvojenost z zasloni tudi pri majhnih otrocih ni redkost. Za otroke je namreč značilno, da sami sebi še ne zmorejo omejiti časa za zaslonom, zato je tveganje za zasvojenost še toliko večje (Rozman, 2013, str. 39, 215).

Prekomerna uporaba zaslonov pa izzive prinaša tudi v samo sodelovanje s starši, ki kot že omenjeno, pogosto niso dobro ozaveščeni o negativnih vplivih uporabe digitalnih tehnologij, pogosto pa imajo težave s prekomerno uporabo zaslonov tudi sami. V ta namen v vrtcu organizirajo predavanja, vendar je udeležba na teh precej slaba. Pogosto se v zvezi z omenjeno problematiko svetovalne delavke srečujejo tudi z dilemo zasebnosti družin. Na to opozarja tudi

Kurikulum za vrtce (1999, str. 13), ki pravi, da mora vrtec spoštovati zasebnost družin. Pogost izziv v vrtcih predstavlja tudi iskanje načina, na katerega starše privabiti v reševanje problematike, kar kot izziv omenja tudi Puscher (2020, str. 26). Gre namreč za problematiko, v zvezi s katero se starši hitro čutijo napadene. Kot ugotavlja Žnidaršič (2012, str. 11), staršem v odnosu z vrtcem pogosto primanjkuje zaupanja.

Rezultati nakazujejo na potrebo po ureditvi omenjene problematike na sistemski ravni. Enako opozarjajo tudi You, Kim in Lee (2017), ki pravijo, da problematiko prekomerne uporabe zaslonov med otroki lahko rešujemo zgolj skupaj, saj gre za resen družbeni problem. Trenutno je v vrtcu reševanje problematike precej zahtevno, saj svetovalne delavke poročajo o velikem številu otrok v oddelkih in preobremenjenosti izvajalk dodatne strokovne pomoči. Na drugi strani pa je dejstvo, da vse več otrok v oddelku potrebuje individualno podporo in dodatno strokovno pomoč (Trunkelj, 2023, str. 70). Pravilnik o normativih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje (2014) določa največje število otrok in število strokovnih delavcev glede na starost in vrsto oddelka. Za prvo starostno obdobje Pravilnik o normativih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje (2014) za homogeni oddelek (torej da so v oddelku vsi otroci iste starosti) določa 12 otrok v skupini, za drugo starostno obdobje (otroci, stari od tri do šest let) pa 22 otrok, pri čemer je pri otrocih, starih od tri do štiri leta, najvišje število v oddelku 17; vse to ob dveh strokovnih delavkah. Občina lahko kot ustanoviteljica vrtca glede na razmere (npr. povečan vpis otrok v vrtec) določi, da se najvišje število otrok v oddelku poveča za največ dva otroka, kot to določa Pravilnik o normativih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje (2014) v 25. členu.

V vrtcu obvladujejo izzive, povezane s prekomerno uporabo zaslonov, na različne načine. Kot že omenjeno, se med otroki kaže velika potreba po individualnem delu, kar poskušajo otrokom omogočiti v čim večji meri. Svetovalne delavke v vrtcih omogočajo različne oblike individualnega svetovanja in nudijo podporo pri vključevanju otroka v aktivnosti (Programske smernice, str. 19). Kot sem ugotovila tudi z raziskavo, je v vrtcu vse več otrok, ki imajo težave s pozornostjo in koncentracijo. Zato strokovne delavke z otroki delajo na podaljševanju pozornosti in zbranosti. Hrastar Belšak (2014) navaja nekaj dejavnosti, s katerimi lahko to dosežemo: sestavljanje sestavljank, igre s kockami, povezovanje pik na listu, risanje po spominu, namizne igre (npr. Človek ne jezi se, Spomin, Črni Peter), ustvarjanje različnih likov iz plastelina ipd. Izzive v vrtcu s starši obvladujejo predvsem v obliki ozaveščanja in z organiziranjem različnih predavanj. V enem vrtcu je kot dobro prakso svetovalna delavka omenila tematska srečanja za starše. Bošnjak (2012, str. 46–47) ugotavlja, da imajo medsebojna druženja veliko pozitivnih učinkov. Starši imajo v prijetnem druženju denimo možnost

vzpostaviti medsebojne odnose in izmenjati izkušnje. Kot je povedala ena od intervjuvank, staršem takšna podpora veliko pomeni, zato je pomembno, da v vrtcih spodbujajo tovrstna srečanja.

5.1 KRITIČNO OVREDNOTENJE METODOLOGIJE

Menim, da sem z uporabljenno metodologijo dobila poglobljen vpogled v izkušnje in poglede svetovalnih delavk glede problematike prekomerne uporabe zaslonov med predšolskimi otroki. Z izvedbo intervjujev sem pridobila dragocene pripovedi, ki so razkrile kompleksnost omenjene problematike.

Uporabljena metodologija pa ima tudi nekaj omejitev. V raziskavi sodelujejo svetovalne delavke, ki so mi bile najbolj dostopne, in tiste, ki so se odzvale na moje vabilo k sodelovanju v raziskavi. Soočala sem se s precej slabo odzivnostjo svetovalnih delavk, tako da sem s težavo pridobila devet svetovalnih delavk, ki so bile pripravljene sodelovati. Zaradi neslučajnostnega vzorca in velikosti vzorca (devet svetovalnih delavk) rezultatov torej ne morem posplošiti na celotno populacijo.

Da bi pridobila bolj natančne podatke v zvezi z neposrednimi načini dela v oddelkih, bi bilo morda v intervjuje smiselno vključiti tudi vzgojiteljice. Ker so z otroki v neposrednem stiku vsak dan, bi lahko ponudile konkretnije opise v zvezi s tem, na kakšen način se otroci v vrtcu srečujejo z zasloni in kakšne posledice to prinaša v njihov vsakdan. Vendar pa sem se s svojo raziskavo želela osredotočiti na svetovalne delavke v vrtcih, ki so s svojimi pripovedmi podale poglobljen, celovit in strokoven vpogled v problematiko, hkrati pa ob tem osvetljujejo tudi vlogo svetovalne službe vrtca.

6 SKLEPI

Z raziskavo sem prišla do naslednjih sklepov:

- Zaslони so v vrtcu prisotni le občasno in pod nadzorom strokovnih delavk, pri čemer se njihova uporaba razlikuje glede na veščine in naravnost posamezne strokovne delavke.
- V večini primerov vzgojiteljice uporabljajo zaslone kot del vzgojno-izobraževalnega procesa, predvsem kot pripomoček za predstavitev vsebin (npr. poučni posnetki, risanke s pedagoškim namenom, spoznavanje filmske umetnosti).
- Zaslони se uporabljajo večinoma v starejših skupinah, vendar pa se v nekaterih primerih vzgojiteljice odločijo za predvajanje risank tudi med najmlajšimi otroki (v času uvajalnega obdobja).
- Zaslони se v vrtcu ne uporabljajo med hranjenjem in uspavanjem otrok.
- Vzgojiteljice v oddelkih so prve, ki opazijo težave pri otrocih, ki so povezane s prekomerno uporabo zaslonov, in o tem obvestijo svetovalno službo.
- Svetovalne delavke in vzgojiteljice iz oddelka v primeru prekomerne uporabe zaslonov pri otroku starše povabijo na pogovor, kjer jim predstavijo opažena vedenja pri otroku. Otrok na srečanjih načeloma ni prisoten.
- Svetovalna služba staršem nudi podporo pri omejevanju zaslonov.
- Svetovalne delavke podpirajo vzgojiteljice na govorilnih urah, se vključujejo v pogovore s starši in sodelujejo na roditeljskih sestankih.
- Bistvenega pomena je, da strokovne delavke v vrtcu s starši vzpostavijo partnersko sodelovanje, v katerem je možno spregovoriti tudi o manj prijetnih temah, kot je lahko tudi tema prekomerne uporabe zaslonov.
- V pogovorih s starši je ključno vključevanje spodbudnih besed in pozitivnih lastnosti otroka, da se prepreči odpor staršev pri sodelovanju.
- Svetovalne delavke starše ozaveščajo o problematiki prekomerne uporabe zaslonov.
- Večina svetovalnih delavk aktivno sodeluje pri reševanju problematike, nekatere pa se v to področje ne vključujejo zelo intenzivno.
- Prekomerna uporaba zaslonov v predšolskem obdobju je vse bolj pogosta. Ker otroci preživijo veliko časa pred zasloni, to vpliva na vsakodnevne aktivnosti v vrtcu.
- Svetovalne delavke poudarjajo pomen preventivnega dela, ki je verjetno najučinkovitejši pristop reševanja problematike.

- Nekateri vrtci se vključujejo v preventivne programe (npr. Digitrajni učitelj).
- V nekaterih vrtcih je bolj kot preventiva v ospredju kurativa.
- Starši redko aktivno iščejo pomoč glede prekomerne uporabe zaslonov pri otrocih.
- Veliko staršev ima tudi samih težave s prekomerno uporabo zaslonov.
- Vrtec staršem ponuja različne oblike podpore, kot so svetovanje, predavanja, delavnice in usmerjanje k bolj kakovostnim oblikam preživljanja prostega časa.
- Starši pogosto uporabljajo zaslone kot sredstvo umirjanja otrok.
- Odzivi staršev na opozorila vrtca so različni, od zanikanja do mirnega sprejemanja informacij, pri čemer mnogi prekomerno uporabo prepoznajo šele ob posredovanju strokovnih delavk.
- Nekateri starši se problematike zavedajo, a redko najdejo ustrezne rešitve, kar je pogosto posledica lastne preobremenjenosti in normalizacije digitalnih vsebin v vsakdanjem življenju.
- Svetovalne delavke med otroki opazajo vedenjske spremembe (npr. posnemanje nasilnih vsebin, pasivnost), težave s pozornostjo in koncentracijo, govorno-jezikovne težave, oslABLJENE socialne veščine (npr. težave s komunikacijo, deljenjem igrac, reševanjem konfliktov), slabe gibalne spretnosti in težave s spanjem.
- Strokovne delavke se soočajo z večjim naporom pri vključevanju otrok v dejavnosti, nudenju individualne podpore in spodbujanju otrok k samostojnosti.
- Sodelovanje s starši je pogosto oteženo zaradi njihovega nepoznavanja vplivov digitalnih vsebin in nizke udeležbe na predavanjih.
- Prevelike skupine otrok in preobremenjenost izvajalk dodatne strokovne pomoči otežujejo individualno podporo otrokom.
- Digitalna tehnologija ima lahko tudi koristne učinke. Predstavlja lahko pripomoček pri učenju (npr. učenje tujega jezika), spoznavanju novih vsebin in razvoju kognitivnih spretnosti, vendar je za to ključna prisotnost odrasle osebe in njeno usmerjanje.

7 PREDLOGI

Na podlagi ugotovitev izvedene raziskave podajam naslednje predloge:

- Glede na to, da je ena od intervjuvank poročala o tem, da ni seznanjena z navodili in priporočili v zvezi s tem, na kakšen način vključevati digitalne tehnologije med otroke, predlagam oblikovanje jasnih smernic in priporočil vključevanja zaslonov v oddelke vrtca oziroma seznanitev strokovnih delavk z obstoječimi.
- Glede na to, da je ena od svetovalnih delavk poročala o gledanju risank v najmlajših skupinah, predlagam večje ozaveščanje o problematiki med strokovnimi delavkami in seznanjenje s Smernicami za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih.
- Ker so otroci večinoma že v domačem okolju pogosto izpostavljeni digitalnim tehnologijam, predlagam, da se zasloni v prostorih vrtca uporabljajo izjemoma – ko gre za skrbno in premišljeno načrtovano dejavnost v starejših skupinah otrok.
- Predlagam, da strokovne delavke v vrtcih (če je to primerno glede na starost in zrelost otroka) razmislijo o vključevanju otroka v pogovore s starši. To zahteva seveda še bolj skrbno načrtovanje pogovora in prilagoditev komunikacije otroku. V prvi vrsti pa je treba ustvariti prostor, kjer se počuti varno, v katerem lahko izrazi svoje občutke in misli.
- Glede na to, da starši sami od sebe ne iščejo pomoči v zvezi s prekomerno uporabo zaslonov med otroki, predlagam, da v vrtcih razmislijo o organiziranju tematskih srečanj, v sklopu katerih strokovne delavke s starši obravnavajo specifične teme (npr. vpliv digitalne tehnologije). Starši se imajo tako možnost vključiti v predavanja, delavnice oziroma skupinske pogovore, obenem pa si med seboj lahko podelijo dragocene izkušnje. Tovrstna srečanja in pomoč bi lahko bili nekaterim staršem bližji, saj ponujajo neposreden stik tudi z ostalimi starši, ki se lahko soočajo s podobno stisko, kar lahko obenem tudi zmanjšuje morebiten občutek sramu in stresa med starši.
- Ker imajo starši mnogokrat težave pri spreminjanju stvari v praksi, predlagam, da starši v sklopu rednih predavanj in delavnic spoznajo praktične nasvete (npr. družinski načrt uporabe zaslonov, spoznavanje z alternativnimi metodami umirjanja otrok, učenje branja skupaj z otroki).
- Glede na to, da svetovalne delavke poročajo o slabih gibalnih spretnostih otrok, predlagam, da v vrtcih čim več časa preživijo na svežem zraku, kar vključuje sprehode, raziskovanje narave, igre na igrišču, tek, igre z žogo ipd.

- Ker se skozi rezultate raziskave večkrat pojavlja problem (ne)kvalitetno preživetega prostega časa med otroki, predlagam, da v vrtcih starše seznani z obstoječimi (popoldanskimi) aktivnostmi, v katere se imajo možnost vključiti njihovi otroci, oziroma da v vrtcu razmislijo o ponudbi le-teh (npr. športne aktivnosti, kreativne delavnice, branj zgodb). Predlagam tudi redno ozaveščanje staršev o pomembnosti kvalitetnega preživljanja prostega časa skupaj z otrokom.
- Ker nekatere svetovalne delavke poročajo o slabi preventivi v zvezi z omenjeno problematiko v vrtcih, predlagam, da v vrtcih več pozornosti namenijo preventivnim dejavnostim in vključevanju v preventivne programe. Glede na to, da svetovalne delavke poročajo o pozitivnih izkušnjah s preventivnimi programi (Digitrajni učitelj), predlagam, da se v prihodnje vrtci v podobne programe vključijo. Prekomerna uporaba zaslonov je namreč aktualni problem, zato je vključevanje v takšne programe dobrodošlo in smiselno.
- Digitalizacija v vrtec prinaša mnogo novih izzivov, posledica česar je večja potreba po individualnem delu z otroki (ki imajo več težav s koncentracijo, pozornostjo, socialnimi veščinami, gibalnimi sposobnostmi ipd.), kar pa je v oddelkih z velikim številom otrok in preobremenjenosti izvajalk dodatne strokovne pomoči zelo težko. Zato predlagam spremembe na sistemski ravni; predvsem posodobitev Pravilnika o normativih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje (2014). Omenjeni izzivi namreč od strokovnih delavk zahtevajo nove pristope in načine dela, ki jih v tako velikih oddelkih težko zagotavljajo.
- Predlagam celosten in usklajen pristop reševanja problematike v vzgoji in izobraževanju, torej sodelovanje družine, strokovnih delavcev in vodstva vrtca, zunanjih strokovnjakov ter lokalne skupnosti.

8 VIRI:

- Al-Harbi, S. (2015). The influence of media in children's language development. *Journal of Educational and Developmental Psychology*, 5(1). Pridobljeno 3. 2. 2025 s <https://www.ccsenet.org/journal/index.php/jedp/article/view/46522>
- Alimoradi, Z., Lotfi, A., Lin, C., Y., Griffiths, M., D., & Pakpour, A., H. (2022). Estimation of Behavioral Addiction Prevalence During COVID – 19 Pandemic: A Systematic Review and Meta-analysis. *Current Addiction Reports*, 9(4). Pridobljeno 1. 4. 2024 s <https://link-springer-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/article/10.1007/s40429-022-00435-6>
- American Academy of Child & Adolescent Psychiatry (2020). *Screen Time and Children*. Pridobljeno 12. 3. 2024 s https://www.aacap.org/AACAP/Families_and_Youth/Facts_for_Families/FFF-Guide/Children-And-Watching-TV-054.aspx#:~:text=Between%2018%20and%2024%20months,limit%20activities%20th at%20include%20screens.
- American Psychiatric Association. (2022). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders DSM-5* [pdf]. Pridobljeno 1. 4. 2024 s <https://www.mredscircleoftrust.com/storage/app/media/DSM%205%20TR.pdf>
- American Society of Addiction Medicine. (2011). *Public Policy Statement: Definition of Addiction 2011*. Pridobljeno 18. 12. 2023 s https://www.asam.org/docs/default-source/public-policy-statements/1definition_of_addiction_long_4-11.pdf?sfvrsn=a8f64512_4#:~:text=Short%20Definition%20of%20Addiction%3A,psychological%2C%20social%20and%20spiritual%20manifestations.
- Armstrong, T. (1999). *Prebudite genija v svojem otroku: spodbujanje radovednosti, ustvarjalnosti in učnih sposobnosti*. Tržič: Učila.
- Armstrong L., Phillips G, .J., & Saling L., L. (2000). Potential determinants of heavier internet usage. *International Journal of Human-Computer Studies*, 53(4). Pridobljeno 9. 3. 2024 s <https://www.sciencedirect-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/science/article/pii/S1071581900904002?via%3Dihub>
- Beguš, R. (2012). Partnerstvo med vzgojitelji in starši. V M. Željeznov Seničar (ur.), *Sodelovanje med vrtcem in starši* (str. 25-35). Ljubljana: MiB d. o. o.
- Berglez, K., & Gorjup Žgank, K. (2017). Slovenski otroški film in glasba kot motivacijsko sredstvo predšolskih otrok II. starostnega obdobja za usmerjene dejavnosti

- s področja govora in umetnosti. V *Igra in učenje predšolskega otroka: Zbornik X. mednarodne strokovne konference vzgojiteljev v vrtcih 2017* (str. 248-256). Pridobljeno 5. 3. 2024 s https://books.mib.si/media/filer_public/af/ed/afedea4e-ead8-41f0-90bf-3b1691d8fe4b/vvz2017.pdf
- Bronfenbrenner, U. (1979). Context of Child Rearing. *American Psychologist: Problems and prospects*, 34(10). Pridobljeno 2. 10. 2024 s https://www.researchgate.net/publication/232537157_Contexts_of_child_rearing_Problems_and_prospects_American_Psychologist_34_844-850
 - Bošnjak, M. (2012). Partnerski odnos med vrtcem in starši. V M. Željeznov Seničar (ur.), *Sodelovanje med vrtcem in starši* (str. 43-49). Ljubljana: MiB d. o. o.
 - Bregant, T., & Macur, M. (2019). Od zabave do zasvojenosti – o digitalnih medijih. *Slovenska pediatrija*, 26(1). Pridobljeno 10. 1. 2024 s http://www.slovenskapediatrija.si/pdf_datoteka?revija=1044&clanek=1288
 - Council on Communications and Media. (2009). Policy statement—Media violence. *Pediatrics*, 124(5). Pridobljeno 16. 3. 2024 s https://www.researchgate.net/publication/279799357_Policy_Statement-Media_Violence
 - Ciolan, L., Petrescu, A., Radulescu, C., & Bacur, C. (2014). Training teachers to use digital resources for the knowledge society. *Procedia, social and behavioral sciences*, 128(1). Pridobljeno 12. 3. 2024 s <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S187704281402271X?via%3Dihub>
 - Čačinovič Vogrinčič, G., Bregar Golobič, K., Bečaj, J., Pečjak, S., Resman, M., Bezić, T., Drobnik Žerjav, M., Grgurević J., Niklanović, S., & Šmuk, B. (2008). *Programske smernice : svetovalna služba v vrtcu* [pdf]. Pridobljeno 16. 3. 2024 s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Sektor-za-predskolsko-vzgojo/Dokumenti-smernice/Programske_smernice_vrtec.pdf
 - Deutscherova, B. (2023). The use of digital technologies by preschool children influenced by their families. *E-Pedagogium*, 22(4). Pridobljeno 28. 2. 2024 s <https://e-pedagogium.upol.cz/pdfs/epd/2022/04/01.pdf>
 - *Vodič Digitrajni učitelj*. (b. d.). Pridobljeno 30. 1. 2025 s <https://vodic.digitrajni.si/>
 - Duch, H., Fischer, E., M., Ensari, I. & Harrington, A., (2013). Screen time use in children under 3 years old: a systematic review of correlates. *International Journal of*

- Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 10(1). Pridobljeno 9. 2. 2024 s <https://ijbnpa.biomedcentral.com/articles/10.1186/1479-5868-10-102>
- Erjavec, K., & Vočič, Z. (1998). Vzgoja za medije na Slovenskem. *Teorija in praksa*, 35(6). Pridobljeno 20. 2. 2024 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-6DXHPZUS>
 - Garcia, S., V., & Dias de Carvalho, T. (2022). Screen use among toddlers and preschool children. *Arch Argent Pediatr*, 120(5). Pridobljeno 29. 2. 2024 s <https://www.sap.org.ar/docs/publicaciones/archivosarg/2022/v120n5a11e.pdf>
 - Gehart, D. (2007). *Collaborative Therapy: Relationships and Conversations that Make a Difference* [pdf]. Pridobljeno 11. 2. 2025 s https://books.google.si/books?hl=en&lr=&id=aOTgg3WeHgwC&oi=fnd&pg=PR3&dq=diane+gehart+children+in+conversation&ots=zhtNWFkbtg&sig=SPkwLfYplmduO4CLdKt3IC_cvE&redir_esc=y#v=onepage&q=diane%20gehart%20children%20in%20conversation&f=false
 - Grant, J., E., Potenza, M., N., Weinstein, A., & Gorelick, D., A. (2010). Introduction to Behavioral Addiction. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 36(5). Pridobljeno 5. 3. 2024 s <https://europepmc.org/backend/ptpmcrender.fcgi?accid=PMC3164585&blobtype=pdf>
 - Gregorčič Mrvar, P. (2013). Pomen svetovalne službe za kakovostno vzgojo in izobraževanje. *Sodobna pedagogika*, 64(1). Pridobljeno 8. 1. 2024 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-F73229K8/798625df-aafb-4e90-bd5e-6124266515b6/PDF>
 - Griffiths, M., D. (2015). Classification and Treatment of Behavioural Addictions., *Nursing practice*, 44(6). Pridobljeno 25. 2. 2024 s https://www.researchgate.net/publication/273948452_Classification_and_treatment_of_behavioural_addictions
 - Griffiths, M., D., Kuss, D., J., Billieux, J., & Pontes, H., M. (2016). The evolution of Internet addiction: A global perspective. *Addictive Behaviors*, 53(1). Pridobljeno 18. 11. 2023 s <https://www-sciencedirect-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/science/article/pii/S0306460315300538>
 - Habbe, J. (2000). *Nasilje in varnost otrok v šolah: nasveti za ravnatelje, učitelje, starše in vse, ki skrbijo za varnost v osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Lisac & Lisac.

- Holloway, D., Green, L., & Livingstone, S. (2013). *Zero to Eight: Young children and their internet use* [pdf]. Pridobljeno 9. 3. 2024 s https://eprints.lse.ac.uk/52630/1/Zero_to_eight.pdf
- Hrastar Belšak, K. (2014). *Razvijanje pozornosti pri predšolskem otroku* [pdf]. Pridobljeno 3. 2. 2025 s <https://vrtec-litija.si/wp-content/uploads/2021/01/Razvijanje-pozornosti-pri-predsolskem-otroku-KATJA-HRASTAR-BELSAK1.pdf>
- Janež, N. (1998). Vzgoja je skupna naloga staršev in vzgojiteljev. V A. Žerovnik (ur.), *Družina – šola : zbornik simpozija* (str. 319-321). Ljubljana: Založba Družina.
- Krek, J., & Metljak, M. (ur.) (2011). *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji* [pdf]. Pridobljeno 9. 12. 2023 s <https://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-293-205-3.pdf>
- *Kurikulum za vrtce*. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo.
- Kuss, D., J., Griffiths, M., D., & Pontes, H., M. (2017). Chaos and confusion in DMS-5 diagnosis of Internet Gaming Disorder: Issues, concerns, and recommendations for clarity in the field. *Journal of Behavioral Addictions*, 6(2). Pridobljeno 1. 4. 2024 s <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5520132/>
- Lah, S. (2010). Družbeni mediji – zabava ali orodje?. *Organizacija znanja*, 15(3). Pridobljeno 24. 2. 2024 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-5O57IYCY>
- Lepičnik Vodopivec, J., & Hmelak, M. (2015). *Izbrane teme predšolske pedagogike*. Koper: Univerzitetna založba Annales.
- Lepičnik Vodopivec, J., & Hmelak, M. (2022). *Predšolski otrok v digitalni dobi*. Koper: Založba Univerze na Primorskem.
- Macur, M. (2016). Nekemijske ali vedenjske zasvojenosti. V M. Krek, M. Macur in Stepanek, U. (ur.), *Droge in nekemične zasvojenosti v Obalno – kraški regiji in Primorsko – goranski županiji* (str. 63–65). Pridobljeno 25. 2. 2024 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-XV9P73PL/ba5d0fdc-f200-42cd-a3f5-90b7cccdea91/PDF>
- Mantilla, A., & Edwards, S. (2019). Digital technology use by and with young children: A systematic review for the Statement on Young Children and Digital Technologies. *Australasian journal of early childhood*, 44(2). Pridobljeno 9. 3. 2024 s <https://journals-sagepub-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/doi/epub/10.1177/1836939119832744>
- Mesec, B. (2009). Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1: *Načrtovanje raziskave* (Študijsko gradivo za interno uporabo). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

- Minges, K., E., Owen, N., Salmon, J., Chao, A., Dunstan, D., W., & Whittemore, R. (2015). Reducing Youth Screen Time: Qualitative Metasynthesis of Findings on Barriers and Facilitators. *Health Psychology*, 34(4). Pridobljeno 9. 3. 2024 s <https://web-p-ebscobhost-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=508873dd-db35-4fd1-853e-2811764fd3e9%40redis>
- Hinkley, T., Cliff, D., P., & Okely, A., D. (2015). Reducing electronic media use in 2 – 3 – year – old children: feasibility and efficacy of the Family@play pilot randomised controlled trial. *BMC Public Health*, 15(779). Pridobljeno 9. 3. 2024 s <https://bmcpublichealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12889-015-2126-2>
- Johnson, J., E., & Christie, J., F. (2009). Play and Digital Media. *Computers in the school*, 26(4). Pridobljeno 16. 3. 2024 s <https://www-tandfonline-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/doi/epdf/10.1080/07380560903360202?needAccess=true>
- Marjanovič Umek, L. (2021). Svetovalno delo v vrtcu kot podpora ustvarjanju čustveno varnega, socialno vključujočega in spoznavno spodbudnega okolja za otroke. *Šolsko svetovalno delo*, 25(3). Pridobljeno 20. 3. 2024 s https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2023/09/01_LjubicaMarjanovicUmek.pdf
- McArthur, B., A., Volkova, V., Tomopoulos, S., & Madigan, S. (2022). Global prevalence of Meeting Screen Time Guidelines Among Children 5 Years and Younger. *JAMA Pediatrics*, 176(4). Pridobljeno 1. 4. 2024 s <https://jamanetwork.com/journals/jamapediatrics/article-abstract/2789091>
- Meng, S., Q., Cheng, J., L., Li, Y., Y., Yang, X., Q., Zheng, J., W., Chang, X., W., Shi, Y., Chen, Y., Lu, L., Sun, Y., Bao, Y., P., & Shi, J. (2022). Global prevalence of digital addiction in general population: A systematic review and meta-analysis. *Clinical psychology review*, 92(1). Pridobljeno 1. 4. 2024 s <https://drive.google.com/file/d/1Ha5rHAW5G6vF17mEp5psZavw4obdtDs1/view>
- Mlinarič, M. (2016), Svetovalno delo v vrtcu: (ne)vidna povezava med otroki, starši in strokovnimi delavci. *Socialno delo*, 56(1). Pridobljeno 8. 1. 2024 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-Q5KYKGYJ>
- Perko, A. (2019). Zasvojenost je bolezen. *Vzgoja*, 21(1). Pridobljeno 10. 1. 2024 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-06HJPB7Q/?query=%27keywords%3Dmedicina%27&pageSize=25&sortDir=DESC>

&sort=date&frights=InC&frelation=Vzgoja+(Ljubljana)&fUDC=Medicina&flocation=Dru%C5%A1tvo+katoli%C5%A1kih+pedagogov+Slovenije

- Petry, N., M., Zajac, K., & Ginley, M., K. (2018). Behavioral Addictions as Mental Disorders: To Be or Not To Be?. *Annual Review of Clinical Psychology*, 14(1). Pridobljeno 18. 12. 2023 s <https://europepmc.org/backend/ptpmcrender.fcgi?accid=PMC5992581&blobtype=pdf>
- Plowman, L., & McPake, J. (2013). Seven Myths About Young Children and Technology. *Childhood Education*, 89(1). Pridobljeno 16. 3. 2024 s <https://www-tandfonline-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/doi/full/10.1080/00094056.2013.757490>
- Plowman, L., Stevenson, O., Stephen, C., & McPake, J. (2012). Preschool children's learning with technology at home. *Computers & Education*, 59(1). Pridobljeno 9. 3. 2024 s <https://www-sciencedirect-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/science/article/pii/S0360131511002995?via%3Dihub>
- *Pravilnik o normativih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje* (2014). Ur. l. RS 27/2014, 47/2017, 43/2018, 54/2021, 82/2023.
- *Programske smernice svetovalnega dela v programih s področja vzgoje in izobraževanja.* (2024). Pridobljeno 1. 10. 2024 s <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Srednja-sola/Programske-smernice-svetovalnega-dela-v-programih-s-podrocja-vzgoje-in-izobrazevanja.pdf>
- Puschner, M. (2020). *O varni rabi interneta brez interneta: priročnik za vzgojiteljice in vzgojitelje v vrtcu ter učiteljice in učitelje prvega triletnega osnovne šole*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Ray, M., & Ram Jat, K.(2010). Effect of Electronic Media on Children. *Indian Pediatrics*, 47(7). Pridobljeno 9. 3. 2024 s <https://link-springer-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/article/10.1007/s13312-010-0128-9>
- Rek, M., & Milanovski Brumat K. (2016). *Mediji in predšolski otroci v Sloveniji*. Pridobljeno 20. 2. 2024 s https://pismenost.si/pdf/Raziskava_predsolski_otroci_Slovenija_2016_v13.7.pdf
- Reš, Š. & Janežič, Z. (2017). Prekomerna uporaba in zasvojenost s spletom ter digitalnimi tehnologijami pri otrocih in mladostnikih. *Šolsko svetovalno delo*, 21(2/3). Pridobljeno 2. 11. 2023 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-BXYXNUIY>
- Rose, N., N., Ishak, A., S., Habib Sultan, N., H., Ismail, F., & Fahrudin, A. (2022). Effect of Digital Technology on Adolescents. *Impact and Role of Digital Technologies*

- in *Adolescent Lives*, 1(18). Pridobljeno 24. 2. 2024 s https://www.researchgate.net/publication/357491132_Effect_of_Digital_Technology_on_Adolescents
- Royal Children's Hospital Australian Child Health Poll. (2017). *Screen Time kids. What's happening in our homes?* Pridobljeno 9. 3. 2024 s https://www.rchpoll.org.au/wp-content/uploads/2017/06/ACHP-Poll7_Detailed-Report-June21.pdf https://www.rchpoll.org.au/wp-content/uploads/2017/06/ACHP-Poll7_Detailed-Report-June21.pdf
 - Rozman, S. (2013). *Umirjenost: kako prepoznati zasvojenost, jo razumeti in poiskati pot iz nje*. Ljubljana: Modrijan založba d. o. o.
 - *Safe.si*. (b. d.). Pridobljeno 12. 9. 2024 s <https://safe.si/napotek/preprecevanje-zasvojenosti-in-ukrepanje-ob-znakih-zasvojenosti?width=900&height=900&iframe=true>
 - Schoeppe, S., Rebar, A., L., Short, C., E., Van Lippevelde, W., & Vandelanotte, C. (2016). How is adults' screen time behaviour influencing their views on screen time restrictions for children? A cross-sectional study. *BMC Public Health*, 16(1). Pridobljeno 6. 3. 2024 s <https://bmcpublikehealth.biomedcentral.com/counter/pdf/10.1186/s12889-016-2789-3.pdf>
 - Schmidt, I., Schmidt, J., & Schmidt, M. (2017). *Drama je biti starš vesoljca*. Maribor: Založba Pivec.
 - Sinha, T., & Mallick, A. (2022). A Study on the Impact of Cartoon on Pre-Schooler Children and Its Implementation as a Teaching Tool in the Curriculum. *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, 27(09). Pridobljeno, 9. 3. 2023 s <https://www.iosrjournals.org/iosr-jhss/papers/Vol.27-Issue9/Ser-1/E2709012731.pdf>
 - Spitzer, M. (2016). *Digitalna demenca: kako spravljamo sebe in svoje otroke ob pamet*. Celovec: Mohorjeva družba.
 - Spitzer, M. (2021). *Epidemija pametnih telefonov: nevarnosti za zdravje, izobraževanje in družbo*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
 - Suhadolc, J. (2007). *Nove priložnosti e-komuniciranja*. Ljubljana: GV Založba.
 - Sussman, S., Lisha, N., & Griffiths, M. (2011). Prevalence of the Addictions: A Problem of the Majority or the Minority?. *Evaluation & the Health Professions*, 34(1).

- Pridobljeno 11. 3. 2024 s <https://journals-sagepub-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/doi/epdf/10.1177/0163278710380124>
- Strasburger, V., C., Hogan, M., J., Mulligan, D., M., Ameenuddin, N., A., Christakis, D., A., Cross, C., Fagbuyi, D., B., Hill, D., L., Levine, A., E., McCarthy, C., Moreno, M., A., & Lewis Swanson, W., S. (2013). Children, Adolescents, and the Media. *Pediatrics*, 132(5). Pridobljeno 10. 12. 2023 s <https://publications.aap.org/pediatrics/article/132/5/958/31699/Children-Adolescents-and-the-Media?autologincheck=redirected>
 - Swing, E., L., & Anderson, C., A., (2008). How and What do Videogames Teach? V T. Willoughby & E. Wood (ur.), *Children's Learning in a Digital World* (str. 64–84). Pridobljeno 16. 3. 2024 s https://www.researchgate.net/publication/229497656_How_and_What_do_Videogames_Teach
 - Šterk, T., & Senjur, B. (2016). *Napotki za otrokom prijaznejši internet*. Pridobljeno 29. 9. 2024 s https://safe.si/sites/default/files/safe_si_brosura_starsi_ponatis_feb_2016_e_verzija.pdf
 - Thorell, L., B., Lindqvist, S., Bergman Nutley, S., Bohlin, G., & Klingberg, T. (2009). Training and transfer effects of executive functions in children. *Developmental Science*, 12(1). Pridobljeno 16. 3. 2024 s <https://eds-p-ebscohost-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=5cf892b0-03de-43d4-a4c8-c3c9f6a15114%40redis>
 - Tonioni, F. (2013). *Ko internet postane droga*. Nova Gorica: Zdravstveni dom Nova Gorica.
 - Trunkelj, M. (2023). Majhen otrok pred ekranom. V M., Željeznov Seničar (ur.), *Socialni in čustveni razvoj predšolskega otroka*, (str. 70-74). Pridobljeno 19. 2. 2024 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-BD7SSMJS>
 - Usar, K. & Jerše, L. (2021). *Smernice za uporabo digitalne tehnologije v vrtcu* [pdf]. Pridobljeno 2. 12. 2023 s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Sektor-za-predskolsko-vzgojo/Programi/smernice_za_uporabo_IKT_v_vrtcu.pdf
 - Vandelandotte, C., Sugiyama, T., Gardiner, P., & Owen, N. (2009). Associations of leisure – time internet and computer use with overweight and obesity, physical activity

- and sedentary behaviors: cross-sectional study. *Mes Internet Res*, 11(3). Pridobljeno 10. 12. 2023 s <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19666455/>
- Vintar Spreitzer, M., Baš, D., Radšel, A., Anderluh, M., Vreča, M., Reš, Š., Selak, Š., Hudoklin, M., & Osredkar, D. (2021). *Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih*. Pridobljeno 9. 2. 2024 s <https://nijz.si/zivljenjski-slog/nekemicne-zasvojenosti/zaslone/>
 - Vonta, T. (1998). Vključevanje družin v življenje vrtca. V A. Žerovnik (ur.), *Družina – šola : zbornik simpozija* (str. 110-122). Ljubljana: Založba Družina.
 - Vozelj, J. Vloga odraslih pri osebnostnem razvoju otroka. V Mednarodna (Slovenija, Hrvaška, Srbija, Finska, Italija) strokovna konferenca za vzgojitelje v vrtcih (ur.), *Osebnostni razvoj predšolskega otroka* (str. 35–38). Pridobljeno 17. 11. 2023 s https://books.mib.si/media/filer_public/51/4f/514faac5-7d1f-47a4-991d-5750ee01ea32/vvz2019.pdf
 - Wadley, G., Sarsenbayeva, Z., & Goncalves, J. (2020). *Do devices help us regulate our emotions?* Pridobljeno 15. 4. 2024 s <https://pursuit.unimelb.edu.au/articles/do-devices-help-us-regulate-our-emotions>
 - Webster-Stratton, C. (2016). *Neverjetna leta: priročnik za reševanje težav, namenjen staršem otrok, starih od 2 do 8 let*. Pridobljeno 19. 2. 2024 s <https://www.bukla.si/doc/product/neverjetna-leta.pdf>
 - Wong, R., S., Tung, K., T., S., Rao, N., Leung, C., Hui, A., N., N., Tso, W., W., Y., Fu, K., W., Jiang, F., Zhao, J., & Ip, P. (2020). Parent Technology Use, Parent-Child Interaction, Child Screen Time, and Psychosocial Problems among Disadvantaged Families. *Journal of Pediatrics*, 226(1). Pridobljeno 9. 3. 2024 s <https://www.sciencedirect-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/science/article/pii/S0022347620308490?via%3Dihub>
 - Wijethilaka, T. (2020). *Effect of cartoons on children*. Pridobljeno 9. 3. 2024 s https://www.researchgate.net/publication/345066689_Effect_of_cartoons_on_children
 - World Health Organization, (2019). *Guidelines on physical activity, sedentary behaviour and sleep for children under 5 years of age* [pdf]. Pridobljeno 3. 3. 2024 s <https://www.who.int/publications/i/item/9789241550536>
 - World Health Organization (2022). *International Classification of Diseases 11th Revision ICD-11*. Pridobljeno 1. 4. 2024 s <https://icd.who.int/en>

- Zaranis, N., Kalogiannakis, M., & Papadakis S. (2013). Using Mobile Devices for Teaching Realistic Mathematics in Kindergarten Education. *Creative Education*, 4(1-10). Pridobljeno 9. 12. 2023 s <https://www.scirp.org/html/34168.html>
- Zimmerman, F., J., Christakis, D., A., & Meltzoff, A., N. (2007). Associations between Media Viewing and Language Development in Children Under Age 2 Years. *Journal of Pediatrics*, 151(4). Pridobljeno 9. 3. 2024 s <https://www.sciencedirect-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/science/article/pii/S0022347607004477?via%3Dihub>
- You, S., Kim, E., & Lee, D. (2017). Virtually Real: Exploring Avatar Identification in Game Addiction Among Massively Multiplayer Online Role-Playing Games (MMORPG) Players. *Games and Culture*, 12(1). Pridobljeno 9. 3. 2024 s <https://journals-sagepub-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/doi/epub/10.1177/1555412015581087>
- *Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja* (ZOFVI) (2005). Ur. l. RS 98/2005.
- *Zakon o vrtcih* (ZVrt) (1996). Ur. l. RS. 100/2005.
- Zalokar Divjak, Z. (2000). *Vzgajati z ljubeznijo*. Krško: Gora.
- Žnidaršič, M. (2012). Sodobni pogledi na sodelovanje med vrtcem in starši. V M., Željeznov Seničar (ur.), *Sodelovanje med vrtcem in starši* (str. 6 – 16). Ljubljana: MiB d. o. o.

9 PRILOGE

PRILOGA 1: SMERNICE ZA INTERVJU

- Katere digitalne tehnologije uporabljajo otroci v prostorih vašega vrtca?
- Kako pogosto otroci v prostorih vašega vrtca uporabljajo digitalne tehnologije oziroma zaslone?
- Kateri so najpogostejši razlogi za uporabo zaslonov v vrtcu?
- V katerih primerih uporabljate zaslone kot del vzgojno-izobraževalnega procesa? Naštejte, prosim, nekaj primerov.
- Ali uporabljate zaslone tudi med izvajanjem dnevne rutine (npr. v času obrokov, pred uspavanjem)? Prosim, naštete nekaj primerov.
- Kako pogosto v vašem vrtcu zaznavate problem prekomerne uporabe zaslonov pri otrocih?
- Katere izzive opazate v zvezi s prekomerno uporabo zaslonov v vašem vrtcu?
- Kako te izzive obvladujete?
- Kakšne rešitve se kažejo kot najučinkovitejše?
- Na kakšne načine zaznavate, da otrok prekomerno uporablja zaslone?
- Katere vedenjske spremembe opazate pri otrocih, ki prekomerno uporabljajo zaslone?
- Ali v vrtcu opazate težave v socialnih interakcijah otrok zaradi prekomerne uporabe zaslonov? Katere?
- Kateri so po vašem mnenju koristni vidiki uporabe zaslonov pri predšolskih otrocih?
- Kakšna je naloga svetovalne službe, ko ugotovite, da otrok prekomerno uporablja zaslone?
- Kako sodelujete s starši pri reševanju prekomerne rabe zaslonov pri otrocih?
- Na kakšen način staršu sporočite, da opazate, da otrok prekomerno uporablja zaslone?
- Kako starši reagirajo, ko jih opozorite na težave zaradi prekomerne uporabe zaslonov pri njihovem otroku?
- Ali starši sami zaznavajo problematiko prekomerne uporabe zaslonov pri njihovem otroku?
- Kakšno pomoč najpogosteje iščejo?
- Katere načine za omejevanje uporabe zaslonov predstavite staršem?
- Kako v zvezi z omenjeno problematiko sodelujete z ostalimi strokovnimi delavci v vrtcu?
- Kako v vrtcu preventivno delate na tem, da bi preprečili zasvojenost otrok z zasloni?

PRILOGA 2: ODPRTO KODIRANJE

ODPRTO KODIRANJE A

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A1	V bistvu so deležni kakšnih računalnikov.	Računalniki	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
A2	Potem teh projekcij, preko projektorja. Drugače pa mislim, da kaj drugega pa zaenkrat še ne.	Projektorji	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
A3	Se pravi računalniki	Računalniki	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca

A4	pa še ti bolj v smislu povezave s projektorjem, da se tam kakšna stvar predvaja.	Projektorji	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
A5	Drugače pa nimajo recimo jih v oddelkih.	Zaslone v oddelkih načeloma niso prisotni	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
A6	Jaz bi rekla, da čisto priložnostno. Opažam, da jih kolegice uporabljajo takrat, ko recimo želijo kakšno temo predstaviti, pa se jim zdi ta način najprimernejši	Priložnostno	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
A7	To je lahko recimo ogled kakšnega dokumentarca,	Ogled dokumentarca	Zaslone kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
A8	risanke, ki je poučna	Poučne risanke	Zaslone kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
A9	Videla sem tudi, da so imeli že tudi telovadbo na tak način, da je preko zaslona tekla projekcija, da je tisti pač kazal, kako se telovadi. Oni so pa potem to ponavljali. Tako da bolj za take stvari recimo.	Telovadba preko zaslona	Zaslone kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
A10	Ne da bi jaz vedela. Zalone kot take ne. V smislu gledanja ne,	Zaslonov se ne poslužujejo	Uporaba zaslonov med izvajanjem dnevne rutine	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
A11	kakšna glasba edino, samo tako, da oni to poslušajo in ne gledajo v zaslone.	Poslušanje glasbe	Uporaba zaslonov med izvajanjem dnevne rutine	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca

A12	Kar zaznavamo, zelo pogosto. Smo v obdobju, ko je tega dejansko preveč. Bom rekla, da kar pogosto to zaznavamo.	Pogosto zaznavanje problematike med otroki	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A13	In se tudi dosti pogovarjamo o tem, na kakšen način zdaj pristopit pa malo bolj mogoče ozaveščat.	Ozaveščanje	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A14	Ampak nismo pa še konkretno kakšnega projekta v zvezi s tem odprli, to še ne.	Potreba po projektu	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A15	Posledično skeptično, da zaradi prekomerne uporabe zaslonov pride do tega, da so otroci slabše govorljivi.	Govorno-jezikovne težave	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A16	Da imajo tudi težave na gibalnem področju, ker so verjetno več v mirovanju.	Gibalno slabše razviti otroci	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A17	Koncentracija	Slaba koncentracija	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A18	pozornost, to sigurno vpada zaradi tega.	Motnje pozornosti	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A19	Nemirni so bolj.	Nemir	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A20	Tudi neke geste, dejanja so iz nekih recimo posnemanj junakov iz igrice ali risank.	Posnemanje dejanj junakov iz zaslonov	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A21	V glavnem je kar izzivov, ja. Se pozna na vedenju otrok, celostno gledano. Tako da je tudi veliko otrok, ki	Primanjkljaji na različnih področjih	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov

	jih potem obravnavamo v procesu svetovanja oziroma pomoči, pri katerih se ugotovi, da je prekomerna uporaba prispevala k razvoju nekih primanjkljajev, žal.			
A22	Nekateri otroci se tudi recimo sporazumevajo delno v angleškem, delno v slovenskem jeziku. Pač očitno so toliko na zaslonih, da včasih nekateri celo bolje govorijo angleško kot slovensko.	Sporazumevanje v angleškem jeziku	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A23	V bistvu, če jih obvladujemo, jih verjetno ne, ane. Ostajajo izzivi.	Neobvladovanje vseh izzivov	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A24	S tem se bomo morali verjetno na sistemski ravni ukvarjati. Nekateri vrtci se že, to morem povedat, kolikor sem seznanjena.	Potreba po ureditvi problematike na sistemski ravni	Sistemske ovire	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A25	Tako zdaj, da bi mi tukaj stvari reševali zares, to bolj ne.	Neintenzivno reševanje problematike	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A26	V smislu, da so otroci doma potem spet količinsko veliko preveč časa za zasloni in te škode mi potem tukaj, ko je otrok v vrtcu ne moremo popravljati.	Preživljanje časa otrok za zasloni takoj, ko pridejo domov	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A27	Mogoče bolj preko ozaveščanja staršev	Ozaveščanje staršev	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov

A28	ter družbe.	Ozaveščanje družbe	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A29	Poskušamo zdaj tako, da se bolj sporoča to staršem. Recimo, da se na kakšnem roditeljskem kaj več pove o tem.	Ozaveščanje na roditeljskih sestankih	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A30	Sploh, ko vidimo, da recimo otrok že z zaslonom v rokah pride v vrtec in odide ane.	Takojšnja predaja zaslona otroku iz strani starša ob prihodu v vrtec	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A31	Takrat damo neposredno sporočilo staršu	Ozaveščanje staršev	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A32	Da bi si pa zadali prav nek projekt oziroma prednostno nalogo, to se še nismo pripravili. Vemo pa, da bo treba to čim prej narediti, ker je stanje okrog tega zaskrbljujoče.	Potreba po projektu	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A33	Zdaj večinoma delamo res na ozaveščanju staršev, samo ne vem, če bo to dovolj. Zdaj kakšne druge prakse ne vem, če se bomo lahko šli.	Ozaveščanje staršev	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A34	Zanimivo se mi zdi, to zdaj ni tako vezano na vrtec, ker na srečo sem še ne pridejo s telefoni. Poslušam pa, ko recimo šole uvajajo prepoved telefonov v šolah. Na ta način se bo mogoče deloma lahko začela vsaj nekoliko reševati problematika.	Prepoved uporabe telefonov v šolah	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov

A35	Ker mi v naši državi, kar se tega tiče, se bojim, da se še malo premalo zavedamo, kaj se bo še vse zaradi tega razvilo.	Potreba po ureditvi problematike na sistemski ravni	Sistemske ovire	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A36	Bomo poskusili recimo preko kakšnih srečanj s starši,	Ozaveščanje staršev	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A37	roditeljskih sestankov	Ozaveščanje na roditeljskih sestankih	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A38	predavanji...	Predavanja za starše	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A39	Ampak so pa obiski sestankov ter sploh predavanj vse slabši, tako da zdaj nastane tu še en problem ane.	Slaba udeležba na predavanjih, sestankih	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A40	Veliko komunikacije pa sedaj v vrtcih poteka tudi preko aplikacij ter sporočil, kar je sicer praktično.	Komuniciranje s starši večinoma preko sporočil	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A41	Po drugi strani pa vse to posledično tudi ukinja neposredne odnose. Tako da tudi v zvezi s to problematiko, se včasih samo napiše kakšno sporočilo, pa bi bili recimo sigurno bolje se s staršem pomenit iz oči v oči ane.	Pomanjkanje osebnega stika	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A42	Po samem vedenju se vidi ane, v funkcioniranju otroka. Tako da tam, kjer je tega absolutno preveč, se tudi razvije	Nezmožnost samoregulacije	Vedenjske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke

	kakšna nezmožnost samoregulacije.			
A43	Agresija se pojavlja tudi.	Agresija	Vedenjske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
A44	Nezaželeno vedenje.	Neželeno vedenje	Vedenjske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
A45	Motnje pozornosti.	Motnje pozornosti	Kognitivne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
A46	koncentracije.	Upad koncentracije	Kognitivne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
A47	Razvoj besedišča oziroma govor sploh.	Slabše razvit govor	Govorno-jezikovne težave	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
A48	Seveda, če otrok socialno-čustveno ni razvit, potem se to kaže tudi v interakcijah. Pa ni tega govora, ki bi ga razvil lahko otrok v interakcijah, ker je namesto tega, da bi se družil z ostalimi raje za računalnikom recimo.	Pomanjkanje socialnih interakcij	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
A49	V bistvu mogoče ti res ne znajo niti pristopiti eden k drugemu,	Težave pri navezovanju socialnih stikov	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
A50	se dogovarjati za neko igro. Skratka ja, na račun zaslonov je močno	Pomanjkanje socialnih interakcij	Socialne interakcije	Posledice prekomerne uporabe zaslonov,

	okrnjeno to področje ja.			ki jih opažajo svetovalne delavke
A51	Mislim, da če je tega v pravi meri, da si tu pa tam otroci lahko ogledajo recimo nek posnetek nečesa. Česar mogoče ne moreš predstaviti niti čez knjigo, niti čez pripovedovanje, razlago.	Predstavitev določene teme, ki je otrokom nepoznana, preko zaslona	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
A52	Lahko dam konkreten primer. V oddelku so imeli nekaj na temo Teta Pehta. Ti otroci ne poznajo koncepta Kekec in ostalo in so se vzgojiteljice potem odločile ta film predvajati ane. V takih situacijah se mi to ne zdi pretirano oziroma neustrezno.	Spoznavanje s filmsko umetnostjo	Zaslони kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
A53	Kar za karkoli pa ne no. Včasih so kakšne vsebine, ki jih je smiselno predvajati preko zaslonov. Ne pa, da bi to bila neka opcija, da bi to bil del kakšnih dnevnih dejavnosti ves čas. Tu pa tam pa ja. Pa odvisno tudi, kakšen cilj je zadaj ane.	Predstavitev vsebin preko zaslona	Zaslони kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
A54	Drugače pa sigurno je lahko koristno tudi to, da se otroci hitreje učijo angleškega jezika, kot sem že prej omenila.	Učenje tujega jezika	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
A55	Zdaj čisto odvisno od tega, kaj se ugotavlja oziroma	Vzgojiteljica opozori svetovalno službo na težave	Začetek sodelovanja	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov

	opaža. Zdaj po navadi je tako, da se na naju s kolegico obrnejo vzgojiteljice, kadar opažajo neke primanjkljaje, težave pri posameznem otroku. Takrat začnemo sodelovati			med predšolskimi otroki
A56	in dobimo najprej seveda soglasje od staršev.	Soglasje staršev pred začetkom sodelovanja	Začetek sodelovanja	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A57	Tako da to je, bom rekla kar en tak konkreten proces. Običajno potem opazimo oziroma ugotovimo, da so zasloni eden od vzrokov različnih težav pri otroku.	Zasloni kot eden vzrokov ostalih težav otroka	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A58	Odkvisno tudi za kakšne težave gre. Zanimivo je to, to lahko mogoče tudi povem, da ugotavljamo, da pogosto pri otrocih, ki imajo diagnozo motnje avtističnega spektra, vzporedno ugotavljamo prekomerno uporabo zaslonov. To mi je tak zanimiv podatek.	Otroci z motnjo avtističnega spektra	Pogostejše zaznavanje prekomerne uporabe zaslonov	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A59	Pri ostalih pa čisto različno. Pomembno je, da svetovalna služba v takem primeru podpre vzgojni tandem v oddelku, na kakšen način mogoče se mogoče pogovarjati s starši tudi.	Nudjenje podpore vzgojiteljicam	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

A60	Pogosto se v te pogovore s starši vključiva tudi sami.	Vključevanje v pogovore s starši	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A61	Če pride pa do tiste faze, da otrok rabi že kakšno posebno obravnavo oziroma celo kakšno dodatno strokovno pomoč, potem pa itak se v strokovnih skupinah o tem potem pogovarjamo in te stvari odpiramo.	Sodelovanje znotraj strokovne skupine	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A62	Ampak tu gre vedno za neko vlogo sporočanja,	Sporočanje	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A63	ozaveščanja,	Ozaveščanje	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A64	priporočanja.	Priporočanje	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A65	Nimamo pa nekih zmožnosti, da bi jih od tega omejili ane. Ker pač še vedno morajo tu starši to potezo potegniti ane.	Poseganje v zasebnost	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A66	Kar jim je tudi težko, ko je otrok že v fazi neke zasvojenosti. Takrat je lahko uspeh že samo za malo zmanjšat to količino za zaslonom.	Pojav zasvojenosti	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A67	Probamo nekako z njimi narediti kakšen načrt, kako	Načrt omejevanja časa za zaslonom	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov

	se tega lotit. Na kakšen način ne, ker čisto odrezat naenkrat se ne da.			med predšolskimi otroki
A68	Na tak način bolj, bolj kot neka svetovalna vloga bi rekla.	Svetovanje	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A69	Čisto odvisno od tega, za kakšen način sodelovanja gre. Bom rekla, da s tistimi starši, katerih otroci so obravnavani v procesu svetovanja in pomoči, s tistimi smo ves čas v stiku ane.	Stalna komunikacija s starši otrok s posebnimi potrebami	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A70	Z ostalimi, pri katerih pa recimo nismo na tak način povezani, pa potem na eni drugi ravni. Kot sem povedala že na začetku, zaenkrat samo še bolj preko nekih sporočil, da je tega preveč, da to ni okej.	Komuniciranje večinoma preko sporočil	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A71	Ne pa toliko še v smislu nekega projekta. Tega se zaenkrat še nismo odločili oziroma še nismo pripravljeni. Bomo pa morali, ker so šle te stvari že malo čez rob.	Potreba po projektu	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A72	Po navadi se to zgodi že v procesu svetovanja oziroma pomoči, ko pridemo do tiste faze, ko se recimo srečujemo na strokovnih skupinah in se takrat o tem pogovarjamo. Kot	Na strokovnih skupinah	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	tudi o drugih stvareh, ki so pomembne, ampak takrat tudi to izpostavimo			
A73	V obliki nekega pogovora bom rekla.	Pogovor	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A74	Mislim, da smo imeli ene dvakrat nek primer, ko sva s kolegico poslali tudi preko e-Asistenta nek članek, prispevek, ki so si ga lahko pogledali starši. Ampak tam nikoli ne veva, kdo si je to pogledal, prebral. Tako da tu nisva dobili nekih povratnih informacij.	Posredovanje literature staršem	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A75	Drugače s tistimi, s katerimi pa smo neposredno v vezi zaradi obravnave otroka v oddelku, s tistimi pa pač na teh srečanjih, ki so vsaj dvakrat letno.	Na strokovnih skupinah	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A76	Z vzgojiteljicami se pa oni srečujejo pogosteje, tako da po navadi, če se zavedamo v strokovni skupini, da ta problem je prisoten, potem tudi vzgojiteljice ob vsaki priliki še kaj v zvezi s tem povejo.	Poročanje vzgojiteljic o spremembah v vedenju	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A77	Da sva pa s kolegico neposredno vključeni v to, pa bolj takrat, ko vsi	Na strokovnih skupinah	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	skupaj pridemo na srečanje.		prekomerno uporablja zaslon	
A78	V bistvu imam vedno občutek, da se zavedajo. Po navadi je njihov odgovor, da se tega zavedajo	Pogosto zavedanje staršev o problematiki	Zaznavanje problematike	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
A79	da jim je težko.	Težki občutki	Odziv staršev ob sporočilu, da strokovne delavke zaznavajo prekomerno uporabo zaslonov pri otroku	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
A80	Da ga drugače ne morejo nahraniti,	Posluževanje zaslonov kot posledica nemoči med hranjenjem	Odziv staršev ob sporočilu, da strokovne delavke zaznavajo prekomerno uporabo zaslonov pri otroku	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
A81	ga pomiriti.	Posluževanje zaslonov kot posledica nemoči ob umirjanju	Odziv staršev ob sporočilu, da strokovne delavke zaznavajo prekomerno uporabo zaslonov pri otroku	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
A82	Ne reagirajo neprijazno ali agresivno.	Mirno sprejemanje informacij	Odziv staršev ob sporočilu, da strokovne delavke zaznavajo prekomerno uporabo zaslonov pri otroku	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
A83	Dajo občutek, da se tega zavedajo,	Pogosto zavedanje staršev o problematiki	Zaznavanje problematike	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
A84	ampak da temu ne zmorejo biti kos.	Posluževanje zaslonov kot posledica nemoči	Odziv staršev ob sporočilu, da strokovne delavke zaznavajo prekomerno uporabo zaslonov pri otroku	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
A85	Tako da ja, zaenkrat v redu reagirajo, da	Mirno sprejemanje informacije	Odziv staršev ob sporočilu, da strokovne delavke	Starši in prekomerna

	sprejmejo to informacijo. Ni da bi bili zaradi tega jezni.		zaznavajo prekomerno uporabo zaslonov pri otroku	uporaba zaslonov med otroki
A86	Po mojih izkušnjah starši sami ne iščejo pomoči. Ne vem če smo imeli primer, da bi sami iskali rešitve, ker bi sami opazili, da je tega preveč.	Starši sami ne iščejo pomoči	Načini pomoči, ki jih iščejo starši	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
A87	To razumem navadno tudi kot dejstvo, da si nočejo starši sami tega priznati. Zato jim je tudi morda sramotno vprašati za pomoč ane.	Občutek sramu ovira iskanje pomoči	Načini pomoči, ki jih iščejo starši	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
A88	Mi jim potem v bistvu malo to sugeriramo, v zvezi s tem, kaj bi bilo mogoče dobro malo spremeniti oziroma omejiti.	Svetovanje o nujni omejitvi časa pred zaslonom	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
A89	Da bi pa sami poiskali našo pomoč, tega primera se pa ne spomnim. Do mene še niso prišli s kakršnokoli prošnjo za pomoč v zvezi z zasloni.	Starši sami ne iščejo pomoči	Načini pomoči, ki jih iščejo starši	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
A90	Mi svetujemo, da je nujno, da se otroku omeji uporaba zaslonov.	Svetovanje o nujni omejitvi časa pred zaslonom	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
A91	Poleg tega jim ponudimo kakšno literaturo, kjer lahko kaj v zvezi s tem preberejo	Posredovanje literature	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
A92	Jim damo konkretne primere, da jim povemo časovno, koliko omejiti otroku. Ne vem, da recimo	Konkretni predlogi, kako časovno omejiti otroku čas za zaslonom	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki

	otroku postavijo mejo, da lahko recimo gleda še 10 minut, potem pa naj preide k drugi dejavnosti. Predlagamo kar konkretne stvari.			
A93	Je pa res, da jim potem v praksi to ni enostavno izvesti, ker pač otroci, ki so zasvojeni s temi zadevami, je težko.	Pojav zasvojenosti	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
A94	Imeli smo tudi že primer, ko smo recimo predlagali, da se vključijo v Neverjetna leta. Tisti, ki imajo težave po navadi tudi pri vzgoji in ne samo v zvezi z zasloni.	Vključitev v program starševstva ob pridruženih težavah v vzgoji	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
A95	Včasih pa, ko grejo stvari že res malo v skrajnost, kadar so po navadi pridržene še druge zadeve, mogoče tudi obisk pri kakšnih specialistih. Mogoče kakšen pedopsihiater,	Usmeritev k pedopsihiatru	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
A96	psiholog.	Usmeritev k psihologu	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
A97	Sami pa pač pravim s konkretnimi predlogi, kako omejiti čas.	Konkretni predlogi, koliko časovno omejiti otroku čas za zaslonom	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
A98	Pa kako pri hranjenju odmakniti tablice, da se otrok začne prehranjevati brez tega.	Postopno odstranjevanje zaslona med hranjenjem	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki

A99	Poskušamo tako, koliko smo pa pri tem uspešni, je pa druga stvar. Nimamo še podatka, da bi se pri kateri družini ta problem čistno uredil. Količina se že nekoliko zmanjša, ampak mislim pa da ne do tiste mere, da bi pa zdaj rekli, da je v redu.	Dvom v uspešnosti reševanja problematike	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A100	Vem, da obstajajo tudi neke smernice točne okrog tega glede na starost otroka, z glave zdajle ne vem. Ampak vem, da so to zelo male količine in sem prepričana, da večina otrok za zasloni glede na te smernice preživi veliko preveč časa.	Otroci preživljajo za zasloni več časa, kot to določajo smernice	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A101	Več ali manj se pogovarjamo o tem. Tam, kjer pa se pri določenem otroku izrazito pokaže ta težava, tam je potem tega več. Zaenkrat se pogovarjamo,	Pogovori	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A102	si delimo kakšne izkušnje.	Deljenje izkušenj	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A103	Pa tudi, kako svetovati staršem, jim pomagati.	Nudjenje podpore pri sodelovanju s starši	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A104	Kako mogoče odreagirati pri otroku, ki zaradi tega kaže kakšna	Nudjenje podpore pri sodelovanju z otroki, ki imajo težave v vedenju	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov

	neželena vedenja, ki ima kakšne izpade recimo.			med predšolskimi otroki
A105	Pogledamo skupaj, če so v zvezi s tem kakšni seminarji, izobraževanja.	Iskanje predavanj	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A106	Ali pa, da pogledamo, kje je kaj zanimivega za prebrat v zvezi s tem. Če katera recimo najde kaj zanimivega, podeli naprej med nas.	Izmenjava literature	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A107	Na tak način no, bolj ali manj je pogovor okrog tega no.	Pogovori	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A108	Ja preventiva je to, s čimer se svetovalni delavci premalo ukvarjamo zares. Če imate cilj biti svetovalna delavka, potem se boste s tem problemom srečevali. Na preventivi bom rekla, da delamo absolutno premalo, sploh kar se tiče zaslonov res	V ospredju kurativa	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A109	Bolj kot ne vse skupaj samo gasimo.	Gašenje požarov	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A110	Delamo bolj na kurativi.	V ospredju kurativa	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A111	Tisti mali delček, da ne bom rekla, da čisto nič, je pač ozaveščanje preko sporočanja. Kot	Ozaveščanje staršev	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov

	sem rekla prej, da smo poslali članke.			med predšolskimi otroki
A112	Ali pa preko pogovora, da se pove o tem tudi na roditeljskih.	Ozaveščanje na roditeljskih sestankih	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
A113	Ampak je to premalo, absolutno premalo.	V ospredju kurativa	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

ODPRTO KODIRANJE B

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
B1	Ja jaz morem rečit, da kljub tej digitalizaciji, to ohranjamo na nekem minimumu. Pri nas enkrat ali dvakrat na leto, kakšna risanka na televiziji, ki jo imamo. To se pravi enkrat v tem božičnem času in mogoče še enkrat vmes.	Televizija	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
B2	Tako da zelo, zelo redko, dejansko dvakrat na leto,	Zelo redko	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
B3	razen če vmes še kaj pogledamo, tako čisto priložnostno.	Priložnostno	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
B4	Kako naj bi te digitalne vsebine vpeljevali med otroke, je nekaj najbolj aktualnega ta Digitrajni učitelj, ki smo mi tudi del tega. Mislím, da je to zadnji dve leti. Punce zdaj hodijo na izobraževanja. Štiri iz vrtca se bodo izobrazile do te mere, da bodo	Izobraževanje vzgojiteljic o varni uporabi zaslonov	Projekt Digitrajni učitelj	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca

	znanje potem prenašale na ravni našega celotnega vrtca. Tam se predvsem fokusirajo na to, kako otrokom predstaviti digitalne vsebine, na kakšen način jih naučiti uporabljati tablice, telefone in takih stvari. Tiste punce, ki so vključene v ta projekt bolj intenzivno, tudi v svojih oddelkih že bolj vpeljujejo to v prakso. Ta znanja, ki jih pridobivajo.			
B5	Recimo jaz se spomnim, lansko leto je imela ena prav iz vidika Digitrajnega učitelja, je naredila decembrsko, praznično voščilnico za starše. Otroke je v bistvu spraševala in snemala in potem to zvezala v tak zelo lep filemček. Tako da to se mi zdi ena taka pozitivna stvar tega. In otroci so bili zraven, opazovali. In seveda je tudi razložila, zakaj jih snema, kaj bo naredila in jim pokazala tudi končni izdelek. Tako so otroci tudi videli, na kakšen način se lahko ustvarja. In kako se pride od neke osnove do nekega izdelka	Izdelovanje digitalne praznične voščilnice	Projekt Digitrajni učitelj	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
B6	To je sigurno en tak lep primer, kako tašne vsebine varno vključevati med	Vpeljevanje digitalnih vsebin med otroke na varen način	Projekt Digitrajni učitelj	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca

	otroke. Smo pa ravno v teku tega projekta in mislim, da se bo šele čez nekaj let začeto to bolj vpeljevati v vrtce. Ko bomo o tem še bolj izobraženi in bomo znali to varno vpeljati v vrtec.			
B7	Tako da ta Digitrajni učitelj je res fina zadeva, ki nam kar pomaga zdaj v teh časih.	Projekt Digitrajni učitelj	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
B8	Po navadi je izobraževalni, če otroke kaj zanima. Greš posnetek, razlago poiskati, če te otrok kaj sprašuje. Da se otrokom da vedeti, da se na internetu lahko kaj poišče, ampak na varen način.	Skupno iskanje informacij na varen način	Zaslone kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
B9	Večinoma to pride takrat, ko otroci sami dajo pobudo za nekaj. Da bi se radi o nečem nekaj novega naučili. In jim to mi potem predstavimo.	Predstavitve vsebin preko zaslona	Zaslone kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
B10	Da bi pa sami zdaj organizirali celo dejavnost okrog zaslonov, to pa ne no.	Dejavnost nikoli ne temelji na zaslonih	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
B11	Mi predvajamo glasbo, pač umirjeno glasbo.	Poslušanje glasbe	Uporaba zaslonov med izvajanjem dnevne rutine	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
B12	Pa to zvočno pravljico včasih tudi poslušamo.	Poslušanje pravljič	Uporaba zaslonov med izvajanjem dnevne rutine	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
B13	Kar zelo pogosto.	Pogosto zaznavanje problematike med otroki	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov

				med predšolskimi otroki
B14	Mi strokovni delavci to opažamo in mislimo, da je to povezano s tem, saj trditi ne moremo. Ampak glede na ta zadnja leta, ko je to res v porastu, opažamo, da so veliko bolj nemirni.	Nemir	Vedenjske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
B15	Pri nekaterih ugotovimo s starši med pogovori na govorilnih urah, da se hranijo z zasloni, torej da ima otrok tablico v rokah med obrokom.	Postopno odstranjevanje zaslona med hranjenjem	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
B16	Potem mi v vrtcu to ugotovimo tako, da ko imamo mi obrok v vrtcu in ko tablice ni in gleda prazno skozi okno in od hrane ne poje nič. In potem čez čas mi začnemo ugotavljati, kaj je doma motivator, da on nekaj poje ane. Torej tablica. Po navadi potem dobimo potrdilo na govorilnih urah.	Zavračanje hrane, ker v vrtcu med obrokom ni zaslona	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
B17	Podobno je včasih tudi z uporabo pribora. Da pač tukaj je z rokami, doma pa mu dajo tablico in on prime žlico. Ker je zaradi tistih impulzov tako hipnotiziran, da pač to začne uporabljat. Medtem ko imamo v vrtcu s tem težave.	Zavračanje pribora, ker v vrtcu med obrokom ni zaslona	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
B18	Pa jaz bi rekla, da zelo veliko neželenega vedenja, za katerega imamo	Neželeno vedenje	Vedenjske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo

	občutek, da je povezano s tem, kar gledajo po zaslonih.			svetovalne delavke
B19	Predvsem pač ob gledanju neprimernih vsebin. Zdaj tukaj ne govorim o nekih normalnih risankah in stvareh, ki so s strani staršev preverjene in mogoče so primerne pri določeni starosti. Se mi pa zdi, da gledajo blazno veliko stvari, ki nikakor niso primerne za gledanje pri tej starosti.	Nepreverjena izbira vsebin na zaslonih	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov otrok
B20	Lahko konkretno navedem, je nekaj fantkov v vrtcu, ki vsako igračo preobrnejo v pištolo. Pač vse kar prime v roko postane pištola.	Uporaba igrač in drugih predmetov kot orožje	Vedenjske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
B21	Potem besede, ki jih otroci uporabljajo. Kot recimo »Te bom ustrelil«, »Te bom razrezal in te dal v vrečo«, »Jutri bom v vrtec prinesel očetovo pištolo in te ustrelil, če me ne boš ubogala«. Take stvari no, za katere se mi zdi, da če otrok tega ne vidi oziroma ne sliši, z njegove glave to ne more priti. Verjetno je nekaj neprimernega gledal.	Posnemanje interakcij iz neprimernih digitalnih vsebin	Vedenjske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
B22	Sploh ni rečeno, da je to otrokom bilo posredovano. Velikokrat se zgodi, da imajo starši	Nenamerno posredovanje neprimernih vsebin ob tem, ko je	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov otrok

	prižgano televizijo, ko je cela družina doma. In oni mislijo, da otrok tega ne vidi, ne opazi. Včasih je dovolj trenutek, da opazi nekaj neprimernega. To pa vemo, da se pri otrocih najhitreje nekam pospravi.	televizija ves čas prižgana		
B23	Veliko je nemira,	Nemir	Vedenjske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
B24	neprimernega vedenja	Neželeno vedenje	Vedenjske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
B25	neprimernih izrazov,	Neprimerni izrazi	Govorno-jezikovne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
B26	neprimernih odzivov. Kar mi pripisujemo neprimerni rabi zaslonov.	Neželeno vedenje	Vedenjske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
B27	Pa recimo tudi opazovanje, saj to pa verjetno vsi vidimo, ne samo strokovni delavci v vrtcu, po nakupovalnih središčih recimo. Da je otrok recimo tiho in pri miru, mu dajo v roko tablico ali telefon, da lahko oni v miru kavo pijejo, klepetajo, grejo v miru v trgovino. Da se ne dere, meče po	Zaslon kot sredstvo za dosego miru	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov otrok

	tleh. Tako da je to sredstvo, ki se v tistem trenutku uporablja na čisto napačen način ane.			
B28	Jaz bi rekla podobno kot prej. Ta nemir,	Nemir	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
B29	veliko težav z otroki. Nasilne igre recimo.	Nasilne igre	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
B30	Prihaja do raznih izbruhov,	Izbruhi	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
B31	da ima veliko otrok minimalno koncentracijo. Da se pač težko sfokusirajo na kakšno stvar.	Slaba koncentracija	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
B32	Da bi pač potrebovali več individualnega dela, da jim bi ustrezala dodatna pomoč. Da bi bil tam pač nekdo samo za njega. Ena na ena. Da bi si zanj vzel čas, da bi se usedel zraven njega in delal z njim.	Individualno delo z otroki	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
B33	Kar je pa pri tako velikem številu oddelkov zelo težko ane. Če je 6 majhnih otrok v oddelku, ki to rabijo. Ob dveh vzgojiteljicah ane. Tako da to predstavlja en velik izziv ane.	Preveliki oddelki	Sistemske ovire	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
B34	Vidno je recimo tudi to, da je v zadnjih štirih letih kar za 30% naraslo število otrok za zgodnjo obravnavo. Tako da so tudi	Preobremenjenost izvajalk dodatne strokovne pomoči	Sistemske ovire	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov

	vzgojiteljice za dodatno strokovno pomoč zelo obremenjene. V bistvu imajo popolnoma zapolnjene urnike, v bistvu pa če bi iskali, bi še lahko našli otroke, ki bi to dodatno pomoč potrebovali.			
B35	Se pa potem to seveda prepleta. Se mi zdi, da je to kar dosti z roko v roki, da je več teh težav. Da ni nikoli recimo samo zasvojenost z zaslonom. Pogosto so pridružene recimo vedenjske težave, ker je povezano ane.	Pridruženost motenj	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
B36	Tako da mi se tukaj srečujemo s temi izzivi in se mi zdi, da je to področje, da otroci vse bolj potrebujejo dodatno strokovno pomoč precej povezano z vsem tem.	Preobremenjenost izvajalk dodatne strokovne pomoči	Sistemske ovire	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
B37	Mi se v oddelkih na te izzive poskušamo čim bolj prilagajati, ampak je pa pač pri takšni številki otrok to lahko zelo težko. Ker so oddelki tako zelo polni. Če imaš ti recimo polovično število, je potem vse stvari bistveno lažje prilagajat. Oziroma je potem lažje delat na drugačen način.	Preveliki oddelki	Sistemske ovire	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
B38	Ker če bodo otroci šli v to smer, potem ne moremo mi imeti še vedno iste smernice kot pred 30 leti v zvezi s tem,	Zastarele smernice v zvezi z normativi v oddelkih	Sistemske ovire	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov

	koliko otrok je v oddelku in na kakšen način naj mi delamo. Otroci so pa skrajno drugačni kot so bili včasih.			
B39	Zdaj mi se poskušamo fokusirati na preventivo, se pravi preden je prepozno.	Delo na preventivi	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
B40	Da se staršem to predstavi, da se jim poskuša svetovat.	Ozaveščanje staršev	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
B41	Da če se že uporablja, da se uporablja pod njihovo vednostjo. Pač kaj otrok gleda. Da so vsaj zraven.	Ozaveščanje o pomembnosti nadzora nad tem, kaj otrok dela za zaslonom	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B42	Da časovno zamejijo, koliko časa otrok gleda.	Ozaveščanje o postavljanju časovnih omejitev za zaslonom	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B43	Da če se otrok nekje čuva, da se tudi ostalim pove, da imajo pač doma takšen dogovor.	Upoštevanje pravil tudi izven družinskega okolja	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov otrok
B44	Da ima otrok neke meje.	Ozaveščanje o postavljanju časovnih omejitev za zaslonom	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B45	Veliko imamo tematskih srečanj na ravni oddekov.	Tematska srečanja	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
B46	To je v bistvu v obliki nekaj pogovorov s starši o različnih temah. No in so se kar odpirale tudi te tematike, uporabe digitalnih vsebin. S starši se debatira, kaj se jim zdi prav.	Pogovori s starši v sklopu tematskih srečanj	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki

B47	Da si tudi starši potem med seboj podelijo stvari. Ker niso tudi vsi starši taki, da bi pa otrokom pustili ves čas gledati v zalone ane. Tako da se mi zdi včasih res dobro, da slišijo stvari tudi eden od drugega. Da mogoče tako prej vzamejo stvari zase. Kakor da jim recimo mi modrujemo.	Deljenje izkušenj med starši v sklopu tematskih srečanj	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
B48	Ker včasih tudi mislijo, da jim mi hočemo solit pamet ane. Tako da je včasih bolje, da si oni med sabo malo podelijo, kaj je za otroka prav in, kaj ni prav.	Občutek moraliziranja	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
B49	In si potem malo svetujejo, kaj bi bilo dobro in kaj ne.	Deljenje izkušenj med starši v sklopu tematskih srečanj	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
B50	Pa tudi ta naša za prehrano in zdravje iz NIJZ, ki je javno objavljeno. Glede spanja in uporabe zaslonov.	Posredovanje ustrezne literature	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
B51	Tudi to imamo v kotičkih za starše, kjer so pač članki, brošure. To lahko oni vzamejo in si pregledajo.	Kotički za starše z literaturo	Obvladovanje izzivov	Srečevanje otrok z zaskibu v prostorih vrtca
B52	Za naprej pa bi rekla, da se glede na splošno za družbo, kot vrtec čutimo odgovorne, da poskušamo staršem to predstaviti. Recimo kakšne posledice to pušča na otroke. Se mi pa zdi, da eni bodo to	Ozaveščanje staršev	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	razumeli in vzeli to zase. Drugi pa ne bojo ane.			
B53	Vsem temu pa verjetno ne bomo ušli ane, ker svet se v to smer razvija. Otroke pred tem ne bomo mogli skriti. Jih bomo pa zato morali naučiti varne uporabe. Da bodo oni to znali uporabljati na varen način.	Učenje varne uporabe digitalnih tehnologij	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B54	Ja, sigurno ne znajo rešiti nekega konflikta, ker pride do nekega izbruha, kar povezujemo tudi z zasloni.	Težave pri reševanju konfliktov	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
B55	Tisti, ki so res cele dneve za tablicami in, ki mogoče niti nimajo bratov in sester, tam je potem še več težav. Opažamo, da če lahko tako rečem, niso socializirani. Ne vedo, kako se vključiti med vrstnike. Kako sploh navezati stik.	Pomanjkanje socialnih interakcij	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
B56	Koristno se mi zdi, da se otroke nauči, da so nam računalniki in internet lahko v veliko pomoč. Da so tam kakšni pametni podatki, da se lahko tam kaj novega naučimo.	Zaslon kot pripomoček za učenje	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
B57	Recimo pri tem Digitrajnem učitelju, ko so vzgojiteljice naredile to lepo voščilo. V bistvu kaj vse lahko narediš z nekim programom.	Soustvarjanje izdelkov	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke

	Da lahko nastane zelo lep, uporaben izdelek. In ni vedno samo minus ane.			
B58	Zdi se mi pa, da je tudi odvisno, na kakšen način otrok uporablja to napravo. Tudi potem ko je starejši. Če on to uporablja, da si nekaj pogleda, novega nauči, potem je to čisto koristno. Je to nekaj, kar mu daje izziv, kar mu bo dalo neko novo znanje.	Zaslon kot pripomoček za učenje	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
B59	Če je pa to v zvezi teh nekaj profilov Facebook, Twitter, TikTok, kar je pa samo neko brezglavo gledanje in pač nikakor ni koristno.	Pridobivanje informacij iz nepreverjenih virov	Kognitivne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
B60	Tako da že to se mi zdi pomembno, da otroke že kot majhne začnemo učiti, kaj je lahko koristno, kjer lahko tudi oni nekaj pridobijo.	Zaslon kot pripomoček za učenje	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
B61	In na drugi strani tudi, kaj je tudi čisto samo za njihovo zabavo. Kjer je pa potem vedno znova potrebno preverjat, katera vsebina je v redu in katera ni. In to je naloga odraslih in predvsem staršev. Internet je narejen tako, da te lahko pripelje marsikam, če si prost.	Nepreverjena izbira vsebin na zaslonih	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov otrok
B62	Po navadi je tako, da se vzgojiteljica	Vzgojiteljica opozori svetovalno službo na težave	Začetek sodelovanja	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov

	obrne na nas, ko opazi to težavo.			med predšolskimi otroki
B63	Skoraj vedno je tako, da vzgojiteljice to, preden pridejo do nas, že ubesedijo na kakšnih govorilnih urah. Da je bilo na to že opozorjeno oziroma svetovano. Tako da ja, po navadi se potem mi vključimo.	Vzgojiteljice prve opazijo težave	Začetek sodelovanja	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B64	Odvisno zdaj od tega, kaj si tudi posamezna vzgojiteljica želi. Ali potrebuje samo neko podporo v obliki pogovora.	Nudjenje podpore vzgojiteljicam	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B65	Pogosto želi tudi kakšen support na govorilnih urah. Da smo pač zraven in mi z vidika strokovnosti pripravimo kaj.	Podpora na govorilnih urah	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B66	Poiščemo tudi kakšne članke, ki jih potem posredujemo staršem.	Posredovanje ustrezne literature staršem	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B67	Kaj tudi mi preberemo, se pripravimo. In potem povemo tudi svoj vidik.	Branje aktualne literature	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B68	Potem pa pustimo nekaj časa in vidimo, kakšen je odziv staršev. Se dobimo spet na srečanju. Zdaj če pa ne gre, potem se pa usmerja naprej.	Preverjanje situacije na sestankih	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B69	Odvisno je veliko tudi od same naravnosti staršev. Zdaj če so odprti, se potem da.	Nepripravljenost staršev na sodelovanje	Pogostejše zaznavanje prekomerne uporabe zaslonov	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov

	Če se pa starši takoj zaprejo, potem je zelo težko. Ker mi nekega dovoljenja za poseg v to, kaj se dogaja doma, dejansko nimamo.			med predšolskimi otroki
B70	Mi lahko samo svetujemo.	Svetovanje	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B71	Zdaj da pa mi posegamo v to, kaj doma delajo, je pa lahko včasih že poseg v zasebnost ane.	Poseganje v zasebnost	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
B72	Tako da ja, od tega je odvisno celotno sodelovanje. Ali jih začutiš na začetku na prvem sestanku, kako se oni na to odzivajo. Pa tudi predvsem, kako oni to vidijo. Če se njim to zdi v redu, potem je težko nekomu reči, da to kar oni verjamejo, da je zelo dobro, da pa pač ni tako zelo super.	Nezavedanje staršev o negativnih vplivih zaslonov	Pogostejše zaznavanje prekomerne uporabe zaslonov	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B73	Nismo pa še imeli do sedaj tako hudega primera, da bi bilo tako zelo urgentno. Da bi jih morali pošiljati na kakšno kliniko za odvajanje otrok in odvisnosti. So kakšni taki pogovori bolj.	Brez urgentnih primerov v vrtcu	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B74	Prihajajo punce bolj po nek support, manj pogosto je, da bi želele, da še mi kot svetovalna služba nekje nastopimo.	Nudjenje podpore vzgojiteljem	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

B75	Vedno pridejo po nek nasvet, kako bi lahko nekaj še na drugačen način povedale, se približale staršem. Pogosto za pogovorne ure.	Podpora na govorilnih urah	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B76	V bistvu pogosto na tej fazi, da se pridružimo kakšnemu pogovoru z vzgojiteljico.	Vključevanje v pogovore s starši	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B77	Če pa bi opazili, da se nekaj dogaja na globalni ravni, da bi se recimo eno leto veliko bolj intenzivno to dogajalo in, da bi bilo teh vzgojiteljic vse več, ki bi prihajale po podporo, bi predstavili tudi kakšno šolo za starše. Smo to v preteklosti že tudi imeli. Miha Kramli je bil pri nas, ki dela tudi prav v tej kliniki v Novi Gorici. In je prišlo kar nekaj staršev. Po tej anketi, ki jo damo na koncu, kako so bili zadovoljni s tem, smo pa ugotovili, da bi si želeli nadaljevanja. Tako da jih zanima to področje.	Šole za starše	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B78	Ampak po navadi je problem, da tisti starši, ki imajo mogoče doma malo večje težave, jih po navadi ne privabimo na takšne zadeve. Sem pridejo navadno starši, ki rabijo samo neko potrditev, da delajo	Slaba udeležba na predavanjih, sestankih	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov

	dobro in, kaj bi mogoče še lahko bolje. Tiste pa zelo, zelo težko pridobiš, da pridejo tja sedet. Tukaj imamo tudi še en izziv no, pri šolah za starše. Ker res se trudimo, da pridejo taki strokovnjaki, ki vejo, kaj delajo.			
B79	Da se potrudimo glede tematike, da ponudimo nekaj, kar je res aktualno. Da bi res čim več staršev to slišalo, ker je to res dragoceno. In da tudi še od nekoga drugega slišijo neke stvari, ne samo od nas, ki delamo v vrtcu.	Predavanja za starše	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
B80	Da bi mi prav lahko rekli, da on zelo veliko časa preživi za zaslonom, je lahko zelo delikatno. Prvi njegov odziv bo verjetno, da to ni res ane. Mi v bistvu vedno izhajamo iz tega, da opišemo vedenje konkretnega otroka. Da pač pri njemu opažamo določene stvari in, da opažamo težave pri določenih stvareh.	Opis vedenja namesto direktnega sporočila, da otrok preveč časa preživi za zaslonom	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B81	In potem vprašamo, kako je doma. Potem pa hitro v prostem pripovedovanju starša ugotovimo, ko pač pove oziroma se ujame, da nekaj delamo in, da potem damo otroku tablico in	Opis vedenja otroka v domačem okolju	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	tako naprej. Tako da se po navadi hitro skristalizira slika, kako je doma. Potem pa pač iz tega izhajamo.			
B82	Ampak pač ne kot neko pametovanje. Ampak samo kot nek nasvet mogoče, kako nekaj spremenit.	Brez moraliziranja	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B83	Da se zmenijo, da zasloni so lahko samo takrat pa takrat. Ne vem recimo po večerji, sta to dve risanki in to je to. Da jih poskusimo tudi v to smer malo navadit.	Konkretni predlogi, kako časovno omejiti otroku čas za zaslonom	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B84	Da jim poskušamo predati sporočilo, da pa ni okej, da lahko otroci kar čez cel dan recimo gledajo risanke. Da kadar se otrok to spomni, to tudi dobi.	Predati sporočilo, da sedenje za zaslonom za otrokov razvoj ni v redu	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B85	V glavnem izhajamo iz tega, da če že uporabljajo ekrančke, koliko je tega. In po navadi ugotovimo, da tega je preveč in, da bi bilo potrebno to nekoliko omejiti.	Konkretni predlogi, kako časovno omejiti otroku čas za zaslonom	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in preokmerna uporaba zaslonov med otroki
B86	In, da bi bilo dobro, da to dajo v njegovo rutino, da nima otrok do gledanja v zaslone dostopa kar čez cel dan. Da se z otrokom pogovorijo, kdaj pa bo ta čas, ko on lahko gleda risanke recimo. In se tega potem to striktno držijo. Tega se je potem treba držat ane. Moraš biti	Zasloni kot del rutine	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in preokmerna uporaba zaslonov med otroki

	pa pri tem toliko trden starš, da to zdržiš. Tako da tukaj jih potem probamo podpret. Da naredijo neko rutino.			
B87	Hkrati pa podpremo starše pri tem, da jim rečemo, da morajo biti odločni in verjet, da je to okej, kar delajo. In da za tem tudi stojijo. Pač da ne popustijo prvič, ko otrok začne jokati. Da zaupajo, da delajo dobro in pri tem vztrajajo. Oba starša naj se tega skupaj držita. Za začetek jih poskušamo tako podpret, to je neka osnova.	Podpora pri postavljanju omejitev	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B88	Ker če so oni v nekem svojem krogu, je treba najprej utrditi strukturo. Potem pa lahko začnemo reševati. Da oni dobijo tudi občutek, da je tega preveč.	Podpora pri vzpostavljanju strukture v družini	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B89	Ker če je to res nenadzorovano čez cel dan, potem lahko da starši sploh ne zaznajo, da je tega tako veliko. Če pa ti to vidiš, ker je del rutine, potem pa točno veš, koliko časa je bil otrok pred zaslonom.	Zaslone kot del rutine	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
B90	Prva faza je največkrat da ne, da oni ne uporabljajo tega tako veliko.	Začetno zanikanje prekomerne uporabe zaslonov pri starših	Odziv staršev ob sporočilu, da strokovne delavke zaznavajo prekomerno	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki

			uporabo zaslonov pri otroku	
B91	Potem pa začnemo bolj globlje raziskovat; koliko pa je tega, kdaj pa je to...	Skupno raziskovanje stanja s starši	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki	Starši in preokmerna uporaba zaslonov med otroki
B92	V bistvu tako poskušamo doseči to, da sami sebe slišijo.	Vodenje pogovora k samouvidu staršev, da otrok preveč časa preživi za zaslonom	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki	Starši in preokmerna uporaba zaslonov med otroki
B93	Ker oni včasih dejansko nimajo občutka, da je tega preveč. Ker če je to nenadzorovano, potem je tega lahko ure in ure, če na koncu dneva vse skupaj seštejemo ane.	Nezavedanje prekomerne uporabe zaslonov ob nenadzorovanem gledanju otroka	Zaznavanje problematike	Starši in preokmerna uporaba zaslonov med otroki
B94	Potem raziskujemo, koliko časa je otrok za zaslonom. In seštevamo. In potem pridemo recimo na dve ure, kar je za majhnega otroka preveč ane. In skupaj ugotovimo, da je to treba zmanjšat.	Skupno raziskovanje stanja s starši	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opazajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B95	Pri enih starših je recimo to dovolj, da to slišijo. Da sami sebe slišijo. Da potem preštejejo, koliko je vsega tega skupaj in vidijo, da je res preveč. In potem začnejo zmanjševati. In pri enih je potem res dovolj.	Vodenje pogovora k samouvidu staršev, da otrok preveč časa preživi za zaslonom	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opazajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B96	Da pride do te neke rutine, da se vidi, da je tega preveč in se potem to postopoma zmanjšuje. Oziroma se to vključi v rutino in se točno ve, kdaj	Zaslone kot del rutine	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in preokmerna uporaba zaslonov med otroki

	in koliko časa smo za to porabili.			
B97	Čisto odvisno. Eni se sploh ne. Sploh če otrok res nima nobenih omejitev v zvezi s tem, koliko časa lahko nekaj gleda.	Nezavedanje prekomerne uporabe zaslonov ob nenadzorovanem gledanju otroka	Zaznavanje problematike	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
B98	Eni pa se, pa se jim to ne zdi nič problematičnega. Zelo različno. Veliko jih reče, da je vseeno, da smo mi tudi vsi gledali risanke, pa smo danes povsem okej in normalni. Ampak je res, da smo imeli tudi drugačen način življenja. Že res, da smo gledali risanke, pač soboto in nedeljo je bil ŽivŽav. Ampak to je pomenilo, da smo potem šli ven in smo se zunaj igrali cel dan. Danes je pa tablica in bistveno manj gibanja. Tako da je malo drugačno razmerje tega kot je bilo pri starejših generacijah.	Normalizacija uporabe zaslonov	Zaznavanje problematike	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
B99	Da bi mi kot vrtec dobili občutek, da starši iščejo kakšno pomoč glede recimo uporabe zaslonov, to ne. Verjetno tudi z vidika tega, ker vemo, da je tega v vrtcu manj kot doma in, da se tega bolj izogibamo. Ker tega načeloma tu ni oziroma v zelo majhni meri, pa ne prihajajo kar tako do nas.	Starši sami ne iščejo pomoči	Načini pomoči, ki jih iščejo starši	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki

B100	Po navadi poskušamo s spremembami najprej začeti doma, kot sem rekla prej s to rutino.	Zasloni kot del rutine	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
B101	In v večini primerov je dogovor tak, da si damo nek določen čas. In potem po tem času se ponovno srečamo. In potem oni tudi vprašajo, kako je v vrtcu, če je kaj bolje, če je manj neželenega vedenja. In povejo, kaj pa oni doma opažajo. Če so vidne kakšne spremembe ane, če lažje zvečer zaspi in podobno.	Primerjava vedenja doma in v vrtcu	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B102	Potem je pa naslednje srečanje in se spet malo osvetli, kaj se je spet v tem času spremenilo. In potem iz tega izhajamo naprej. Ali je to prava pot, ali so vidne spremembe	Redna srečanja	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B103	Tako da se mi zdi ključno, da jih mi na tej poti podpremo.	Podpora pri postavljanju omejitev	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B104	Včasih pa potrebujejo slišati tudi samo to, da so na pravi poti. Da mi vidimo, da se trudijo in, da s tem, ker so imeli tri ure prižgane risanke, ne želijo svojim otrokom nič slabega. Vsi vemo, da to ni slabonamerno, da bi	Uporaba vzpodbudnih besed	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	oni zdaj želeli kaj slabega za otroke.			
B105	Včasih pač ne zmorejo in rajši odprejo televizijo, da je mir doma.	Zaslon kot odraz starševe nemoči	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
B106	Da smo jim tako v eno podporo.	Podpora pri postavljanju omejitev	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B107	In da kadar jim uspe, da jih za to tudi pohvalimo. Da če so vidne spremembe, da jih pohvalimo, da jim gre dobro. Da otrok več zmore in, da je manj neželenih vedenj, manjkrat se razburi. Tu dobijo nekako to moč in potrditev, da delajo nekaj prav in dobro. Tem staršem danes manjka tega, da bi bili večkrat pohvaljeni. Se mi zdi, da se zelo kritizira načine vzgoje in s to tehnologijo velikokrat lovimo in iščemo, kje kaj ni v redu, da je vsega preveč in, kaj oni ne delajo v redu. Mogoče bi potrebovali tudi malo več pohval in vzpodbud. Ker mogoče določen starš v zvezi z uporabo naprav ni najboljši primer, je pa lahko odličen recimo v nekem drugem vidiku.	Uporaba vzpodbudnih besed	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B108	Mi se trudimo tudi na govorilnih, da imamo razmerje 4:1. Da ko	Štiri pozitivne lastnosti za eno	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov

	govorimo o določenem otroku, da povemo štiri pozitivne za eno negativno stvar, ki mu mogoče ne gre. Pa spet štiri pozitivne za eno, ki mu ne gre. Ker pač s tem ni nič narobe, nismo vsi za vse.	negativno lastnost otroka		med predšolskimi otroki
B109	Recimo ta tematska srečanja.	Tematska srečanja	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
B110	Potem imamo te koticke za starše, kjer je vedno gradivo, ki ga lahko vzamejo in preberejo. O različnih aktualnih temah, tudi o zaslonih.	Posredovanje literature	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
B111	Potem konkretno za otroka na govorilnih urah. Da se na to dobro pripravimo in, da pred govorilnimi tudi bolj opazujemo tega otroka. Da lahko res izčrpno povemo, kaj se opazi, kaj in kako je v razvoju.	Opazovanje otroka	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B112	Če na splošno povzamem, pa je najbolj pomemben iskren in spoštljiv odnos s starši. Da se ne bojimo povedat, če kaj zaznamo. Ko kaj zaznamo, da iskreno povemo staršu. Ne da ves čas govorimo, da je vse v redu. Potem je pa otrok star šest let in gre v šolo, tam so pa potem blazne težave. Da se iskreno in spoštljivo vse pove. In se mi	Iskren in spoštljiv odnos s starši	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	zdi, da starši znajo ceniti to. Eni sicer ne takoj, ker rabijo nekaj časa, da to predelajo. Eni pa so taki, da jim je to zelo blizu in so veseli, da se jim ne govori, da je otrok super in fino in fajn, če ima v bistvu kakšne težave. Radi slišijo prej, ko se da še kaj naredit. Ker v predšolskem obdobju se da naredit ogromno, če se pač pogovarjamo in povemo, kaj opažamo. Tako da mi igramo zelo na to karto, da iskreno povemo in nič ne olepšavamo stvari.			
B113	Pri nas je tako, da smo kar zelo povezan kolektiv, tako da je zelo te strokovne izmenjave. Torej čisto vsakodnevno. Če recimo pride do neke težave, se obrneš na sodelavko in vprašaš, če je imela kdaj podobno težavo. In jo vprašam, kaj misli, da lahko naredim, kaj se ji zdi, da bi bilo najbolj primerno v tem primeru.	Deljenje izkušenj	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B114	Na teh tematskih srečanjih si tudi veliko pomagamo. Če se nam odpirajo iste teme, potem si menjamo gradivo in si podelimo zapiske. Da se lažje pripravimo na ta srečanja s starši.	Izmenjava literature	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

B115	Recimo tudi kakšne te kolegialne hospitacije imamo. Da ena vzgojiteljica obišče drug oddelek, pa se nato zamenjata. Da se malo vidi dinamika oddelka. In se tako lažje mogoče vidi neke težave. Ali je tudi pri isto starih v drugi skupini tako. In lahko primerjamo ane.	Kolegialne hospitacije	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B116	V zadnjem letu smo pri nas imeli tudi šolo za starše na to tematiko.	Šola za starše	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in preokmerna uporaba zaslonov med otroki
B117	Da se starše tu opogumlja, podpira.	Nudenje podpore staršem	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B118	Da otroke skupaj naučimo varne uporabe. Ne da se delamo, da tega ni. Ker pač to je, otroci se bodo s tem srečali in verjetno tudi delali s tem, ko bodo odrastli. Da jih naučimo to varno uporabljat.	Učenje varne uporabe digitalnih tehnologij	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
B119	Pa še en stavek, ki se mi je tako zelo vtisnil v spomin, ki ga tudi Miha Kramli povedal pri nas, da se v bistvu tudi doma naredi nek red uporabe naprav in zaslonov. On je rekel, da je pač neka mizica, kamor celotna družina odlaga svoje elektronske naprave. Naj si bo to tablica, prenosni računalnik ali telefon. In so oni pač dogovorjeni, da	Dogovorjen prostor v družini, kjer vsi odlagajo naprave z zasloni	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	otrok potem ubesedi, da ima recimo zdaj za šolo za eno uro dela za seminarsko. In potem res, ko pač naredi delo za šolo, napravo nazaj odloži na mizico. In da imajo dogovor, da se po sedmi uri zvečer več ne uporablja naprav. In vsi odložijo na tisto mizo telefone in tablice. Tako naredimo nek red res, ker včasih tudi nas odrasle potegne v to.			
B120	Ker pač najbolj je važen ta zgled nas odraslih. Da ne buljimo ves čas v telefon. Ker ne moremo otroku pametovati, naj ne gleda cel dan v telefon, če smo mi isti. Ker otrok se bo največ naučil s tem, ko nas gleda. Ne s tem, kaj mu govorimo. Ampak kaj delamo ane, kako se odzivamo. In kaj od tega, za kar mi govorimo, da ni v redu, v resnici delamo.	Odrasli kot dober zgled otrokom	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

ODPRTO KODIRANJE C

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
C1	Včasih pogledajo kakšno risanko na računalniku	Računalniki	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
C2	Včasih pogledajo kakšno oddajo, ki se dotika neke	Predstavitev vsebin preko zaslona	Zasloni kot del vzgojno-	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca

	tematike, ki jo imajo takrat v oddelku.		izobraževalnega procesa	
C3	To je zelo občasno no.	Občasno	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
C4	Je pa odvisno od oddelkov, strokovnih delavk, tematike, ki jo imajo.	Odvisno od naravnosti strokovnih delavk	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
C5	Neka tematika pri dejavnosti. Če se recimo pogovarjajo o potresu, potem lahko pokažejo posnetek. Ali če se o neki živali, potem si pogledajo nek kratek poučen posnetek o tem.	Predstavitev vsebin preko zaslona	Zaslone kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
C6	Pa občasno tudi kakšna risanka. To pa bolj v tem zimskem času.	Pogosteje v zimskem času	Risanke	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
C7	Ko je zunaj bolj takšno vreme, da ne morejo iti ven. Da se potem ta del zapolni. Drugače pa se mi zdi, da se teh risank ne poslužuje, razen v zimskem času, ko je res slabše vreme. Kakšni nalivi, ko res ni možnosti iti ven na sprehod recimo.	Ob slabem vremenu	Risanke	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
C8	Če je, je to glasba načeloma. V tem smislu.	Poslušanje glasbe	Uporaba zaslonov med izvajanjem dnevne rutine	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
C9	Ne morem reči, da je redko..	Pogosto zaznavanje problematike med otroki	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
C10	Ker opažamo, da je veliko uporabe zaslonov doma	Zaslone kot nadomestek kvalitetnega preživljanja časa družine	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

C11	Na govornem področju otrok.	Slabše razvit govor	Govorno-jezikovne težave	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
C12	Potem tudi s to uporabo angleškega jezika in s tem slabšega govora.	Uporaba angleškega jezika	Govorno-jezikovne težave	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
C13	Nenaspanost, nespečnost.	Nenaspanost	Vpliv na zdravje	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
C14	Potem razdražljivost.	Razdražljivost	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
C15	Opažamo, da so nekateri otroci nemirni med prehranjevanjem.	Nemir	Vedenjske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
C16	In potem o tem povprašamo starše in rečejo, da dejansko doma gledajo risanko, oni jih pa tisti čas hranijo ane.	Uporaba zaslona kot pripomočka za lažje hranjenje otroka	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
C17	Prihaja do slabših interakcij. Zato ker otroci težko razumejo takšnega otroka in potem včasih težko vstopajo v stik z njim.	Težave pri navezovanju socialnih stikov	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
C18	Kako starše dejansko prepričat, da to negativno vpliva na razvoj otroka.	Nezavedanje o negativnem vplivu zaslonov na razvoj otroka	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
C19	Se mi zdi, da je to nekakšna potuha oziroma krajšanje časa z otrokom v popoldanskem času.	Zaslone kot nadomestek kvalitetnega preživljanja časa družine	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	Da mu ponudimo tablico in telefon in je tako otrok prekomerno na tem telefonu. Starš se pa dejansko ne zaveda časovnega okvirja niti se ne zaveda, da bi bilo boljše narediti kaj drugega kot mu ponuditi telefon. Ker so telefoni zelo družbeno sprejeti na sploh, zelo v uporabi med vsemi nami.			
C20	Ne zavedamo se pa vsebin, ki jih otroku ponujamo. A so to poučne vsebine, a so to vsebine samo zato, da mine čas.	Nepreverjene digitalne vsebine, ki jih gledajo otroci	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
C21	Na kakšnih roditeljskih sestankih izpostavimo to. Oziroma ko imamo za novince te sestanke, vedno povemo to	Ozaveščanje na roditeljskih sestankih	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
C22	in poudarjamo pomen pogovora, izražanja.	Ozaveščanje staršev	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
C23	In da opažamo naraščanje težav na govorno-jezikovnem področju. Tako da se staršem kar predstavi ta pomen oziroma kaj zasloni dejansko naredijo.	Ozaveščanje o posledicah prekomerne uporabe zaslonov med otroki	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
C24	In se jih spodbudi k branju knjig in čim manjši uporabi zaslonov.	Spodbujanje branja knjig	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
C25	Nismo pa vključeni v noben projekt, ker tudi Zavod za šolstvo je imel en	Nevključevanje v projekte v zvezi s problematiko	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša

	projekt. Nekatere svetovalne delavke so poročale že o vključenosti v ta projekt. Mi se tukaj nismo, imamo veliko drugih stvari. Boste pa mogoče od kakšne druge izvedeli še kaj o tem.			prekomerna uporaba zaslonov
C26	Tako sodelujemo z vzgojiteljico	Nudjenje podpore vzgojiteljicam	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
C27	oziroma s starši potem v obliki pogovora.	Vključevanje v pogovore s starši	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
C28	Dejansko ne rečemo direkt, da oni preveč to uporabljajo. Ampak skozi neko vodenje.	Skupno raziskovanje stanja s starši	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
C29	Da vprašamo, koliko časa pa je to, kakšne so vsebine in tako. Preko tega, da pridejo do nekega uvida.	Vodenje pogovora k samouvidu staršev, da otrok preveč časa preživi za zaslonom	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
C30	Ker po navadi je to v zvezi s temi otroki, ki imajo neke govorno-jezikovne težave. Teh je pa zdaj v vrtcih preveliko število. Neverjetno je to število.	Veliko število otrok z govorno-jezikovnimi težavami v vrtcu	Govorno-jezikovne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
C31	Dejansko se vedno na to opozori na roditeljskih sestankih. To je glavnina za vse te starše novih otrok.	Ozaveščanje o problematiki že na prvem sestanku	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

C32	Potem pa če gre za neke individualne primere. Najprej k meni pristopi vzgojiteljica in se potem skupaj vključimo v reševanje.	Vzgojiteljica opozori svetovalno službo na težave	Začetek sodelovanja	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
C33	Oziroma se vzgojiteljici po potrebi nakaže, na kakšen način naj vodi pogovor s starši.	Nudenje podpore vzgojiteljicam	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
C34	Oziroma se v pogovore vključim tudi sama.	Vključevanje v pogovore s starši	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
C35	Potem se poskuša starše usmerit, na kakšen način bi se ta uporaba lahko zmanjšala.	Podpora pri postavljanju omejitev	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
C36	Oziroma katere bi bile neke ustrezne vsebine v tistem času, če starši res ne zmorejo, da ne bi dal otroku telefona. Kako in kaj takrat. Da vsaj, če že gleda, gleda nekaj v redu.	Usmerjanje staršev k izbiri kakovostnejših digitalnih vsebin	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
C37	To je na tem individualnem razgovoru. Ko pride na govorilno uro. To je na tem individualnem razgovoru. Ko pride na govorilno uro.	Na govorilnih urah	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opazajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
C38	Ne sporočamo na ta način, ampak dejansko probamo skozi vprašanja. Recimo kako poteka popoldanski čas, koliko časa preživite zunaj, kaj največkrat počnete...	Skupno raziskovanje stanja s starši	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opazajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

C39	Tako se pač starše pelje oziroma vodi do tega uvida, da je ta količina na telefonu prekomerna.	Vodenje pogovora k samouvidu staršev, da otrok preveč časa preživi za zaslonom	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
C40	To je načeloma tudi povezano s temi govorno-jezikovnimi težavami. Ker potem ko raziskujemo, če so bili kje pri logopedu, če so bili testirani... ugotovimo po navadi, da so ti otroci veliko na telefonu. In da so to neke angleške vsebine. Dejansko se to potem odraža tudi na tem govoru otroka, da uporablja angleške besede. Ali pa da je izgovorjava mešana slovensko-angleško ane.	Veliko število otrok z govorno-jezikovnimi težavami v vrtcu	Govorno-jezikovne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
C41	Zdaj nekaj groznih uporov nismo imeli. Po navadi kar pristopajo k sodelovanju.	Mirno sprejemanje informacij	Odziv staršev ob sporočilu, da strokovne delavke zaznavajo prekomerno uporabo zaslonov pri otroku	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
C42	Zdaj pa čisto odvisno, a vzame tvoj nasvet in ga upošteva, a ne. To je čisto odvisno potem od posamezne družine. So tisti, kateri se res tega držijo in potem poskušajo res čim manj vstopati v stik s samimi zasloni. Nekateri pa pač ne zmorejo pač prekiniti tega kroga.	Nepripravljenost staršev na sodelovanje	Pogostejše zaznavanje prekomerne uporabe zaslonov	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

C43	Se mi zdi, da ti starši, ki dajo za veliko časa otrokom telefone in tablice, imajo tudi neko svojo določeno stisko, s katero potem nekako omilijo oziroma tisti čas z otrokom premestijo in mu dajo napravo. Jih je kar nekaj takih, kjer imajo recimo novorojenčka in potem starejšemu da tablico, ker se je mami težko ukvarjat z enim in drugim istočasno. Očeta pa recimo cel popoldan ni. In je potem en začaran krog ane. Ni to zdaj rečeno, da si slab starš.	Zaslon kot odraz staršev nemoči	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
C44	Lahko se starš dejansko ne zaveda teh negativnih posledic.	Nezavedanje staršev o negativnih posledicah uporabe zaslonov	Zaznavanje problematike	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
C45	Ni namenoma otrok dan za dnem za računalnikom ali tablico.	Nenamerna prekomerna izpostavljenost zaslonov njihovih otrok	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
C46	Ampak pride iz nekih posledičnih dejanj, katera so v tem času. In za starša to pomeni mogoče lažji izhod iz neke te trenutne situacije. Da lahko uredi druge stvari.	Zaslon kot odraz staršev nemoči	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
C47	Da bi iskali sami pomoč, to ne. To nismo imeli nobenega primera.	Starši sami ne iščejo pomoči	Načini pomoči, ki jih iščejo starši	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
C48	Smo pa imeli glede te nespečnosti recimo, da smo staršem rekli, naj ne	Omejevanje večerne uporabe zaslonov za	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov

	dajajo zvečer. Če je že tako nujno, naj dajo popoldne in katero vsebino.	preprečevanje nespečnosti		med predšolskimi otroki
C49	Tako da tukaj eni sodelujejo in jim je v pomoč, da se jih malo usmeri.	Podpora pri postavljanju omejitev	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
C50	Drugače pa da bi sami iskali naprej pomoč, pa nismo imeli primera. Da bi se recimo na kakšno svetovalnico obrnili ali na psihologa ali kamorkoli drugam.	Starši sami ne iščejo pomoči	Načini pomoči, ki jih iščejo starši	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
C51	Da se jih opozori, da je pač treba omejiti. Da so težave, da jih opazamo na govorno-jezikovnem področju.	Ozaveščanje o govorno-jezikovnih težavah	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
C52	Da se jih spodbudi, da se vključijo v knjižnico, da se čim več bere. Da se potem starš z otrokom ukvarja in, da otrok ne sedi za zaslonom.	Spodbujanje staršev k branju z otrokom	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
C53	Pa da če so že risanke, da imajo te tudi neko poučno vsebino.	Podpora pri iskanju ustreznih vsebin za otroke	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
C54	Preko pogovorov. Se sodelavke obrnejo name v zvezi s kakšnimi vprašanji glede tega.	Pogovori	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
C55	Tele pomembne, zanimive vsebine. Okrog katerih lahko potem te dejavnosti narediš. Recimo v zvezi z naravnimi pojavi, živalmi. Da jim lahko nekaj lažje predstavimo. Oziroma da nam je	Predstavitev vsebin preko zaslona	Zaslone kot del vugojno-izobraževalnega procesa	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke

	zaslon v pomoč pri temu.			
C56	Da ima to neko povezavo z nekim učenjem, da otrok nekaj spozna.	Zaslon kot pripomoček za učenje	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
C57	Slaba nam je v zvezi s tem preventiva.	V ospredju kurativa	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
C58	Ker nismo del enega preventivnega projekta, v katerega vem da so nekateri vrtci že vključeni.	Neudeležnost v preventivnih programih	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
C59	Tako da lahko rečem, da recimo neka naša naravnost, da to tehnologijo v vrtcu zelo malo uporabljamo. Povprečno če bi rekla v oddelkih, je to zelo malo število na letni ravni. V vseh oddelkih. Če pa se že uporablja, pa se v tem drugem starostnem obdobju. Kot sem rekla kakšna risanka oziroma nekaj poučnega v povezavi z neko dejavnostjo. Lahko rečem, da res zelo malo znotraj vrtca uporabljamo tehnologijo.	Minimalna uporaba zaslonov znotraj vrtca	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

ODPRTO KODIRANJE D

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
D1	Sami v prostorih vrtca otroci ničesar ne uporabljajo.	Neuporaba digitalnih naprav brez nadzora odrasle osebe	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca

D2	Kdaj pa vidiš kakšnega, ko pride starš in otrok trmari, pa mu starš potisne v roke kakšen telefon za umiritev, da ga lažje obleče in, da lažje potem odideta iz vrtca ven.	Zaslon kot sredstvo za doseg miru	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov otrok
D3	Kar pa v vrtcu uporabljajo pa vedno skupaj z vzgojiteljico.	Neuporaba digitalnih naprav brez nadzora odrasle osebe	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
D4	Včasih med počitnicami pogledajo kakšno risanko	Med počitnicami	Risanke	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
D5	po diaprojektorju.	Projektorji	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
D6	Tega je res minimalno, ker tega ne spodbujamo ampak preprečujemo.	Zelo redko	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
D7	Včasih pogledajo kakšne fotografije. Sploh če so sami sebe kaj posneli. Oziroma posnetke.	Ogled njihovih posnetkov in fotografij	Zasloni kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
D8	Včasih kakšna predstava tudi mogoče.	Ogled predstave	Zasloni kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
D9	To se v kakšni skupini v letu pojavi. Ni da bi bilo to tedensko ali mesečno.	Zelo redko	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
D10	Včasih pridejo tudi kakšno stvar v zbornico na ta računalnik pogledat.	Računalniki	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
D11	V igralnici se teh stvari ne uporablja.	Zasloni v oddelkih načeloma niso prisotni	Digitalne tehnologije, ki jih	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca

			uporabljajo otroci v vrtcu	
D12	Prav zaslonov ne. Kakšna glasba. Ampak ne gledajo ekrana.	Poslušanje glasbe	Uporaba zaslonov med izvajanjem dnevne rutine	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
D13	V skupini se to vidi že zelo zgodaj ta prekomerna uporaba. Tudi svetovalne delavke iz Gorenjske bomo lahko podobno povedale, če nas bo več sodelovalo v intervjuju, smo skupaj delale neko analizo stanja. Da se zelo pogosto pojavlja, tudi že pri majhnih.	Zaznavanje prekomerne uporabe zaslonov pri majhnih otrocih	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D14	Jaz sem recimo naredila en poskus. Ravno letos pri uvajanju nove skupine. Še zelo majhni, stari ena do dve leti. Eni niti eno leto še ne stari. In ko so se posedli za mizice in čakali na kosilo, jim dam knjigice in različne igrače. In nič, nikakor se niso umirili. Potem sem si pa rekla, da bom naredila tak poskus. In prinesem svoj telefon in jim dam neko risanko oziroma te pesmice. In so vsi obmolniki, se umirili in začeli gledati v ekran. Se pravi niti moje petje, niti igrače, nobena stvar jim ni preusmerila pozornosti oziroma jih umirila, razen ekranček na telefonu. To jih pa	Zaslon kot sredstvo za dosego miru	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov otrok

	je. Evo sem si rekla, zdaj se pa točno vidi, kaj jim dajejo doma za umiriti se. No in že pri tako majčkenih se to pojavlja. Kaj šele potem pozneje.			
D15	Prvo kar je zares za opaziti je upad njihove pozornosti, koncentracije. To je res tak velik bum, ki se mi zdi.	Upad koncentracije	Kognitivne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D16	Potem tudi gibalne spretnosti so zelo slabe.	Slabe gibalne spretnosti	Vpliv na zdravje	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D17	Govorno-jezikovne težave so pogoste. Se pravi res slabše razvit govor.	Slabše razvit govor	Govorno-jezikovne težave	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D18	Zdaj bomo imeli v vrtcu delavnico za starše, kako brati z otrokom. Tega res ni več. Da bi starši brali otrokom. No ne da ni več, ampak je zelo velik upad tega.	Delavnice spodbujanja branja z otrokom	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
D19	Otroci nimajo besednega zaklada. Še predšolski otroci zelo slabo govorijo. Tako da vse to se opaža. Se pravi na govorno-jezikovnem področju,	Slab besedni zaklad	Govorno-jezikovne težave	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D20	pozornost, koncentracija. Tukaj res niso sposobni poslušati dlje časa neke pravljice. Pa dlje časa mislim 5, 10 minut. Ali neke dejavnosti. Ves čas jim bega pozornost.	Upad koncentracije	Kognitivne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke

	Če bi jim pa dali ekran ane, pa teh težav ne bi bilo. Ker če že samo primem telefon zaradi glasbe, ki jo potem vrtilim, vsi planejo ane. Kaj pa imaš, telefon ane. Pokaži nam, kaj imaš gor. To pa takoj ane.			
D21	In te njihove reakcije, to se res vidi, da se oni umirjajo na tak način.	Zaslon kot edini učinkovit način umirjanja	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D22	Potem tudi ta njihova domišljija v otroški igri. Se spomnim, da je bilo včasih to čisto drugače. Zdaj pa v bistvu jim je vse brezveze. Prav rečejo, da jim je brezveze vse.	Pomanjkanje zanimanja za druge aktivnosti	Vedenjske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D23	Se pravi upad te njihove domišljije v igri. Da bi sami dali pobudo, da bi se šli karkoli.	Pomanjkanje domišljije v igri	Kognitivne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D24	Ali pa te konstrukcijske igre. Tega je zelo malo.	Manj zanimanja za konstrukcijske igre	Kognitivne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D25	Pa to umirjanje no. Da se dejansko doma umirjajo le s pomočjo ekranov. In to je zdaj res edini učinkovit način umirjanja. Da res vidiš, da jih to umiri. Oziroma usmeri njihovo pozornost nekam za dlje časa. Narava, ko gremo ven, jim ni več zanimiva ane. Če bi	Zaslon kot edini učinkovit način umirjanja	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke

	jim zunaj dal ekran, bi jim pozornost pritegnil recimo. Žalost ane.			
D26	Sigurno, sem prepričana da so tudi tukaj težave zaradi tega. Upad socialnih interakcij. Ni več tega druženja.	Pomanjkanje socialnih interakcij	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D27	Mi tudi spodbujamo z različnimi programi, da bi se starši čim več družili med sabo. Sploh te mlade družine.	Programi spodbujanja medsebojnega druženja med starši	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
D28	Saj vidiš razliko ane, kdo ki je čisto sam pa nima te socialne mreže. Ko je pa več otrok, je pa tudi otrok bolj socialno razvit in ima več te socialne mreže razvite. Imaš tako kakšnega otroka s posebnimi potrebami, za katerega veš, kakšno je njegovo socialno okolje.	Boljši razvoj socialnih veščin pri družinah z več otroki	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D29	In točno veš, saj otroci tudi sami povejo ane, da so na risankah, igricah. Pa igricah še ne tako kot so na risankah, na risankah so še največ. Pa telefoni, pa vse sorte gledajo gor. Sami se znajdejo gor že vse ane. In veš kako jim je to užitek. Bolj kot ne vem, s prijateljskom se igrat.	Zaslon kot najljubši način preživljanja časa	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke

D30	Tudi igra je taka. Igre imajo take. Da v svoji igri vidiš te raznorazne igre iz risank in tako naprej.	Posnemanje dejanj junakov iz zaslonov	Vedenjske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D31	Tudi sodelavka mi je pred kratkim pokazala, kaj rišejo. Raznorazne stvore, za katere točno veš, da gledajo take risanke ali pa igrajo take igrice.	Risanje junakov iz vsebin za zaslonom	Kognitivne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D32	Ja največji izziv je to, kako priditi do staršev.	Način, kako se približati staršem	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
D33	Letos smo ravno to, ko smo svetovalne delavke Gorenjske pripravile nek tak osnutek za roditeljske sestanke, kako priditi do staršev. Pa jim povedat, da s tem škodujejo svojim otrokom. Čeprav vsi vrabčki že čivkajo, da pač v predšolskem obdobju naj ne bi bilo tega.	Priprava osnutka, kako se približati staršem	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D34	Saj ni problem kdaj pogledat kakšno fotografijo ali pa kaj takega. Samo ne pa jih dve uri pustiti. Pa tudi pol ure je preveč. To jim skušamo dopovedati ane.	Svetovanje o nujni omejitvi časa pred zaslonom	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
D35	Sploh v predšolskem obdobju za moje pojme ne bi smelo biti tega. Tudi s tistimi smernicami, ki so jih naredili, se jaz z njimi ne strinjam. Ko piše,	Nestrinjanje z obstoječimi smernicami glede časovnih priporočil uporabe zaslonov med otroki	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	da je predšolski otrok lahko do ene ure al kako že. Jaz bi rekla, da ne sme biti no. Raje se igra z otrokom.			
D36	Po drugi strani se pa otroci ne znajo žogat ane.	Slabe gibalne spretnosti	Vpliv na zdravje	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D37	Se pravi izziv, kako starše ozavešiti, da bolje, da vzamejo žogo, ali pa grejo z njim ven. Ali pa družabne igre. otroci se ne znajo več žogat.	Nezavedanje o negativnem vplivu zaslonov na razvoj otroka	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
D38	Otroci se ne znajo več družabnih iger it.	Neznanje igranja družabnih iger	Kognitivne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D39	Gibalno so nespretni.	Slabe gibalne spretnosti	Vpliv na zdravje	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D40	Pa še odraslim bi to pomagalo. Saj odraslega človeka tudi znervira, da smo ves čas za zasloni, da smo zasuti z nekimi informacijami, če ves čas googlamo ane. Se pravi, to je zame največji izziv. Kako pristopiti do staršev.	Način, kako se približati staršem	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
D41	Ne moreš nekako posegati v družino.	Poseganje v zasebnost	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
D42	Ampak z raznoraznimi dejavnostmi,	Različne dejavnosti	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov

D43	z informiranji in tako naprej. Pa se bo mogoče kakšnega dotaknilo. Da bo manj začel uporabljati te stvari.	Ozaveščanje staršev	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
D44	Na tem zdaj kar zelo delamo v našem aktivu. Z različnimi dejavnostmi, projekti, kako priditi do staršev in družin.	Različne dejavnosti	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
D45	Seveda moramo biti pa sami največji zgled otrokom.	Odrasli kot dober zgled otrokom	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
D46	Zdaj svetovalne delavke Gorenjske na aktivih obravnavamo različne tematike, problematike. No in enkrat je bila tema tudi ta.	Obravnavanje teme na aktivu	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
D47	Tudi iz Logout – a nam je prišel predavat. Smo to v bistvu pripravili skupaj z Logout – om. Zdaj pa v bistvu nadaljujemo z različnimi stvarmi. Zdaj pa nadaljujemo naprej s tem. Eni vrtci bolj intenzivno, drugi manj. Na tem, ker je to kar velika problematika ratala v vrtcih no.	Povezovanje z zunanjimi strokovnjaki	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D48	V enem vrtcu so recimo eno anketo dali ven. Tako da bomo sigurno tudi ostali to naredili. No in tam so bila vprašanja postavljena na ta	Ozaveščanje staršev	Dobre prakse	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	način, da so starši sami sebe ozavestili, da imajo oni sami s tem problem in težave. To se mi zdi zelo smiselno. In bom tudi jaz za naš vrtec tako pripravila. Se pravi, da starši preko te ankete ozavešajo, da imajo oni sami težavo s tem, da prekomerno uporabljajo to tehnologijo.			
D49	Naprej pa bomo še videli. Mi smo dali tukaj neke nalepke, na katerih piše: »Naj tvoja roka raje objame otroka«, pa tko nekako prečrtan telefon. Da vsaj v vrtcu ne spodbujamo uporabe. Raje kot da prideš s telefonom v roki, se raje posveti otroku, ko prideš ponj. Pač bodi pozoren na otroka.	Ozaveščanje z nalepkami »Naj tvoja roka raje objame otroka«	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D50	Ampak to na začetku so se mogoče malo držali, zdaj pa spet ane. Saj mogoče se kakšen. Tu moraš biti potrpežljiv. Tu ne gre masovno. Da boš ti rekel, naj se ne uporablja, pa noben več ne bo uporabljal. Ampak korak za korakom. Kapljica za kapljico. Če pri enem, dveh, treh to spremenimo, pa bo v redu. Se pa z vsakim posebej trudimo.	Potrpežljiv pristop k omejevanju uporabe zaslonov	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

D51	Sploh pri otrocih s posebnimi potrebami. Tam imamo starše, če lahko rečem, bolj pod kontrolo ane. Več sodelujemo. Lažje potem mogoče to dosegaš. Ker si konstantno v kontaktu z njimi ane.	Stalna komunikacija s starši otrok s posebnimi potrebami	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D52	Pri predšolskih otrocih bi rekla predvsem, da jim predaš, da je to kot učni pripomoček. Lahko je tudi ena risanka učni pripomoček ane.	Zaslon kot pripomoček za učenje	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D53	Zato je fino, da ti gledaš z njim. In se po risanki ti z njim o tem tudi pogovoriš. Ali je to v skupini ali pa doma.	Skupen ogled vsebin in pogovor o njih	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D54	In da so ti ekrani kot učni pripomoček. Ne za zabavo, ne za sprostitvev. Jaz bi za predšolsko obdobje res rekla, da največ to.	Zaslon kot pripomoček za učenje	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D55	Okej, pogledaš kakšen posnetek, ko so se snemali. Da vidijo sami sebe ane. Največ v tej meri. Da se jim preda. Zabavajo naj se pa na drugačne načine. V naravi, brez ekranov. Pa sproščajo enako.	Ogled lastnih posnetkov ter fotografij	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D56	Največkrat je to opaženo ravno pri teh otrocih s posebnimi potrebami	Otroci s posebnimi potrebami	Pogostejše zaznavanje prekomerne uporabe zaslonov	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

D57	Drugače se pa posvetujemo.	Pogovori	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D58	Vzgojiteljice meni povejo.	Vzgojiteljica opozori svetovalno službo na težave	Začetek sodelovanja	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D59	Ali pa če jaz opazim, potem spodbudim vzgojiteljice, da povejo to na pogovornih.	Spodbujanje svetovalne delavke, da vzgojiteljice delijo opažanja s starši	Začetek sodelovanja	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D60	Ali pa to ozaveščanje, ki ga imamo.	Ozaveščanje	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D61	Drugače pa spodbujam, da se staršem to pove.	Spodbujanje svetovalne delavke, da vzgojiteljice delijo opažanja s starši	Začetek sodelovanja	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D62	Če je pa potrem treba, se pa tudi skupaj dobimo. Pa se skupaj pogovorimo. Ker najbrž tak otrok izraža neko določeno vedenje. In slej ko prej pridejo do mene. In potem sigurno to omenimo staršem, na pogovoru.	Podpora na govorilnih urah	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D63	Spremljamo otroke, da vidiš, ampak to je dolgotrajen proces.	Opazovanje otroka	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D64	Zdaj če ima otrok 3 leta, pa so doma malo zmanjšali ali pa povsem ukinili, bo še vedno to vsaj dve leti trajalo, da se bo teh	Potrpežljiv pristop k omejevanju uporabe zaslonov	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	primanjkljajev znebil. Tega primanjkljaja, ki je nastal zaradi tega ane.			
D65	Starše ne pokličemo prav zaradi prekomerne uporabe zaslonov, ampak ker kaže otrok neko vedenje. Se pravi lahko so to te motnje pozornosti, koncentracije. Ali zelo slab govor. Ali karkoli.	Začetek sodelovanja zaradi opaženega vedenja	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D66	In potem preko tega pač ugotoviš, skoraj pri vsakemu ane, da je to v bistvu prispevalo k temu.	Skupno raziskovanje stanja s starši	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D67	Preko pogovora.	Pogovor	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D68	In potem mu pač svetuješ.	Svetovanje	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D69	Preko pogovora vidiš, kako starši vzgajajo, kako poteka njihov dan, kakšnih pripomočkov se poslužujejo. In tako naprej. In največkrat vidiš, da je tudi uporaba teh zaslonov pogojena s tem. Pa ne samo to. Tudi njihov način, kako preživijo dan, kako vzgajajo.	Skupno raziskovanje stanja s starši	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

D70	Ko so nemočni, jim dajo za umiritev. Pa rečejo, da ne zmorejo, pa jim dajo zaslone, da imajo lahko delček časa tudi zase. Pa da lahko sploh kaj naredijo. To jim je nekako nek izhod, ko so sami preutrujeni.	Zaslon kot sredstvo za doseg miru	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov otrok
D71	Kakšni rečejo, da sploh ne uporabljajo tega. Drugi pa tudi odkrito priznajo, da imajo pač s tem težavo. Zelo različno.	Različni odzivi staršev	Odziv staršev ob sporočilu, da strokovne delavke zaznavajo prekomerno uporabo zaslonov pri otroku	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
D72	Ravno smo imeli zdaj za dva otroke s posebnimi potrebami. Pa sta mamici sami povedali, da vesta, da preveč, ampak enostavno ne zmoreta.	Zavedanje o težavah, vendar ne zmorejo drugače	Zaznavanje problematike	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
D73	Tu je tudi odsotnost očetove vloge, se je pokazalo. Ko staršem kariera več pomeni, so zelo zaposleni. Saj nobenega ne sodiš, ampak ane. Je odsotnost enega od staršev in vidiš, da je to res tista rešilna bilka.	Odsotnost očetovske vloge	Pogostejše zaznavanje prekomerne uporabe zaslonov	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D74	Ko se zavedajo tega, ampak ne morejo in ne znajo najti drugih stvari, drugih poti. Ampak če je otrok že štiri leta star in ni ponotranjil samostojne igre, neke ustvarjalne igre, domišljijske igre..., ki se je	Zavedanje o težavah, vendar ne zmorejo drugače	Zaznavanje problematike	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki

	lahko igra sam, ali pa z bratci in sestricami. Ampak je bil namesto tega samo za ekrani, enostavno potem ne zna drugače otrok. Starši ga tega niso naučili, tako da ja. Začaran krog. Se starši tudi zavedajo, ampak ne znajo, ne zmorejo drugače.			
D75	Prav sami, da bi prav zaradi ekranov, ne. Jo ne iščejo.	Starši sami ne iščejo pomoči	Načini pomoči, ki jih iščejo starši	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
D76	Bolj smo mi tisti, ko opazimo neko vedenje, potem pokličemo starše. In potem ob tem v bistvu skušamo na njih vplivat.	Začetek sodelovanja zaradi opaženega vedenja	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D77	Od učenja podajanja z žogo. Ko vidiš, da se pet, šest let star otrok enostavno boji žoge. Pa vprašaj starša, če se podajajo doma ane. Pa reče, da se ne ane.	Slabe gibalne spretnosti	Vpliv na zdravje	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D78	Ravno danes sem enega vprašala, če se igrajo družabne igre. Pa je rekel ne.	Neznanje igranja družabnih iger	Kognitivne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D79	Pa enako za branje knjigic. Da ne, ne berejo knjigic.	Slab besedni zaklad	Govorno-jezikovne težave	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
D80	Tako da je tu res viden ta primanjkljaj ukvarjanja se z otrokom. Kvalitetnega	Primanjkljaj kvalitetnega preživljanja časa z otrokom	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov otrok

	ukvarjanja z otrokom ane.			
D81	Predvsem, da jih pač v predšolskem obdobju ne uporabljajo.	Svetovanje o nujni omejitvi časa pred zaslonom	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
D82	Da če že, mogoče kakšna risanka, to je pa to ane. Pa da povemo, katere risanke so tiste. Konkretno ane. Risanka, ki traja največ pet do sedem minut. In to je to ane.	Podpora pri iskanju ustreznih vsebin za otroke	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
D83	Potem pa rajši na kakšne druge načine naj postopajo, ko je otroka potrebno umirit. Da mu dajo kakšne senzorne materiale. Da naj z njim pečejo piškote. Ali pa, da ko rabijo čas zase, da mu dajo pač neke druge stvari. In ne ekranov. Se pravi usmerjanje staršev, da nadomestijo s čimerkoli to. Od gibanja zunaj. Do tega, da jih moraš spodbujati, da naj plezajo, da naj se valjajo po travi ... Na ta način.	Alternativne metode umirjanja otrok brez zaslonov	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
D84	Pa seveda s tem ozaveščanjem v vrtcu. Na roditeljskih sestankih smo jim zdaj to problematiko predstavili.	Ozaveščanje staršev	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D85	In tudi v samem vrtcu opozarjamo na to uporabo. Da	Ozaveščanje ostalih strokovnih delavcev	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov

	se v vrtcu naj ne uporablja.			med predšolskimi otroki
D86	Predavanja imamo taka za starša. Kramlija smo recimo imeli, ki o tem zelo lepo govori. Simono Levč smo imeli, logopedinjo, ki je iz tega vidika povedala. Kako je za govor slaba ta tehnologija. Se mi zdi, da se trudimo. Tudi starši so se teh dveh predavanj kar dobro udeležili, je bilo kar polno. Smo zgleda tudi dobro reklamo naredili za to.	Predavanja za starše	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D87	Od tega, da sem najprej jih seznanila s tem, kar smo na aktivu imeli. Da sem jim predala te informacije. Da so tudi one videlie, kaj naj bi predale na roditeljskih sestankih.	Deljenje izkušenj	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D88	Pa vsakodnevno, ko pride do neke problematike.	Pogovori	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D89	Ko hodim po skupinah,	Opazovanje otroka	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D90	si tudi vedno med seboj povemo, kaj opažamo. Od te pozornosti, kaj otroci sami povejo, na kakšen način poteka njihova igra... Da večinoma vključuje	Deljenje izkušenj	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	te elemente domišljjskih bitij iz risank. Preko pogovora.			
D91	Z vsem tem trdom, akcijami. Aktivni na to temo.	Aktivni svetovalnih delavk o prekomerni uporabi zaslonov	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D92	Tistimi nalepkami.	Ozaveščanje z nalepkami »Naj tvoja roka raje objame otroka	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D93	Ozaveščanjem staršev.	Ozaveščanje staršev	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
D94	našim zgledom. Da mi čim manj uporabljamo telefone ane. Takrat ko je to res nujno. Za klice če že, ali pa za predvajanje glasbe. Kaj drugega pa že ne več. Zgled more sigurno bit. Ker če bomo mi viseli ves čas za telefoni, potem bodo tudi otroci imeli slab zgled.	Zgled odraslih pri uporabi zaslonov	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

ODPRTO KODIRANJE E

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
E1	V prostorih našega vrtca skoraj ne uporabljajo nobenega digitalnega sredstva. Mogoče samo občasno	Občasno	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
E2	zaradi kakšnega prikaza	Predstavitev vsebin preko zaslona	Zasloni kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca

E3	je kakšna tablica prisotna	Tablice	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
E4	ali prenosni računalnik.	Računalniki	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
E5	Kakšna projekcija mogoče.	Projektorji	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
E6	Kadar gre za to, da sami sebe spremljajo. Ko pripravljajo kakšno predstavitev, torej utrip njihovega dne. Mogoče naredijo predstavitev staršem, kako poteka njihov dan v vrtcu. Drugače pa ne, da bi imeli kakšne telefone ali kaj takega, to pa ne.	Predstavitve vsebin preko zaslona	Zasloni kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
E7	Zelo redko, zelo redko.	Zelo redko	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
E8	Mogoče so to bolj kakšni praznični trenutki.	Praznični trenutki	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
E9	Ko gre res bolj za dežurstva, varstva.	Ob dežurstvih	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
E10	Ali pa ko gre prav za spoznavanja s filmsko umetnostjo. Ampak to govorimo že bolj o predšolskih otrocih. Recimo ko smo imeli spoznavanje slovenske filmske kinematografije in pa tudi filmov. Smo si skupaj ogledali Bratovščino sinjega galeba. Seveda po segmentih, ker to so dolge vsebine. So vzgojiteljice določile točno del, za katerega so želele tudi, da ima	Spoznavanje s filmsko umetnostjo	Zasloni kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca

	neko sporočilo. Z nekim namenom in podkrepitvijo, da se potem z otroci tudi o tem pogovori in spregovori.			
E11	Mogoče tudi zanimiva, iz našega svetovalnega področja dela, je mogoče prikaz kakšne bolezni preko risanke. Ko gre recimo za kakšne zdravstvene posebnosti pri otrocih. Lahko tu izpostavim epilepsijo, ki jo imajo lahko otroci že v zgodnjem otroštvu. Je ena krasna, kratka risanka, ki otrokom na otroški način obrazloži, kaj se z nekom dogaja, ko pride do napada. In kako tudi odreagirat.	Prikaz bolezni preko risanke	Zaslone kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
E12	Tako da mislim, da take vsebine, ki so poučne, ampak potem terjajo tudi pogovor, so tudi smiselne in dobre. Ker vse kar je povezano z IKT v predšolskem obdobju ni slabo. So tudi dobre stvari.	Poučne vsebine, ki vključujejo pogovor	Zaslone kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
E13	Sploh recimo glasba, ob poslušanju pesmic in pravljič, se krepí jezik.	Krepitev jezika	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
E14	Ob počitku in poslušanju pravljič se tudi slušna pozornost krepi.	Krepitev pozornosti	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
E15	Tako da so to elementi, ki vseeno lahko prinesejo doprinos, ampak	Zaslon kot pripomoček za učenje	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov,

	morajo imeti neko povezavo oziroma nek namen.			ki jih opažajo svetovalne delavke
E16	Ne. Poslušamo pa kakšno glasbo za umirjanje v tistem času.	Poslušanje glasbe	Uporaba zaslonov med izvajanjem dnevne rutine	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
E17	Kar se pojavlja. Je vedno več tega, tako da je sigurno v vzponu.	Porast prekomerne uporabe zaslonov med predšolskimi otroki	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E18	Mogoče to opazimo najprej ob vpisih, ko pridejo novinci, ko otroka še ne poznamo toliko. Govoriva to o malo starejših otrocih, ki se že izražajo. Ne pri najmlajših, ki so šele v uvajalnem obdobju. Ko zaznamo raznorazne vzklike.	Vzkliki	Govorno-jezikovne težave	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
E19	Pa določene besedne izraze, ki prihajajo iz drugih jezikov. To vse potem lahko povežemo s spremljanjem vsebin, ki se predvajajo po različnih platformah.	Uporaba angleškega jezika	Govorno-jezikovne težave	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
E20	Moje mnenje je, da to zares vpliva na razvoj naših možganskih sposobnosti. Sploh pretirana raba. Da so tudi posledice, ki so kar zelo kompleksne. Kajti razvoj sinaps se ne razvija pravilno, kot bi se moralo.	Nepravilen razvoj sinaps v možganih	Kognitivne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
E21	Stimulacije niso prave in so preusmerjene	Nepravilne in preusmerjene stimulacije	Kognitivne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
E22	In skrbi me ta čustveno odtujenost, pomanjkanje empatije.	Čustvena odtujenost	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov,

				ki jih opažajo svetovalne delavke
E23	Tega druženja drug z drugim.	Upad medsebojnega druženja	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
E24	Tako da mislim, da je to problem celotne družbe	Potreba po ureditvi problematike na sistemski ravni	Sistemske ovire	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
E25	Predvsem moramo biti na to pozorni pri izbiri vsebin. Kajti vsebine se mi zdi, da so izredno agresivne. In starši niso vedno pozorni na to, kaj otroci gledajo.	Nepreverjena izbira vsebin na zaslonih	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
E26	Kar je danes na tržišču, ne morem trditi, da je vse kvalitetno in dobro. Sploh kar se tudi rabe jezika tiče. Tako da to so ene pasti, ki so in mislim, da bi morale biti vsebine bolj cenzurirane in bolj pregledane. Tako da mislim, da določene stvari sploh ne bi smele biti dostopne.	Nepreverjene vsebine na zaslonih	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E27	Pogoste so težave pri vzpostavljanju stikov.	Težave pri navezovanju socialnih stikov	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
E28	Pri sami socializaciji.	Pomanjkanje socialnih veščin	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
E29	Pomembno je, da se o teh stvareh, če jih opazimo, s starši tudi pogovorimo. Največkrat vzgojiteljski par,	Poročanje vzgojiteljic o spremembah v vedenju	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

E30	če je potrebno pa tudi moja intervencija kot svetovalne delavke.	Vključevanje v pogovore s starši	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E31	Kar se tiče prav vdora IKT tehnologij, smo mi imeli ravno včeraj preko NIJZ eno uro predavanja za starše na to tematiko.	Predavanja za starše	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E32	Jih bolj ozaveščamo.	Ozaveščanje	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E33	Kajti jaz mislim, da tu naša naloga ni to, da branimo, ne da starše nujno odvrčamo od tega. Pač prav je, da povemo, da od nič do dveh let res ni zaželeno, da so otroci izpostavljeni čemurkoli. Če pa so, je pa treba bit z njimi. Jih spremljat. Ne pa jih kar pustit, to ni varuška. Kar se mogoče zdaj res največkrat dogaja v ozadju, kar me skrbi. Potem pa od drugega do petega leta naj bi to sorazmerno rastlo do ene ure časa. Ampak fajn je, da karkoli se spremlja, da so starši zraven. Da se lahko starši z otrokom pogovorijo o teh stvareh.	Ozaveščanje o pomenu spremljanja vsebin skupaj z otrokom	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E34	Kajti potem velikokrat lahko pride do težav s spanjem. Ker so pač videli določene vsebine, ki si jih niso znali razložiti in strah je seveda prišel. In strah	Nenaspanost	Vpliv na zdravje	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke

	se je pojavil zvečer, ko je prišla tema.			
E35	Ampak če ti nisi zraven, potem ti ne veš, kaj je otrok doživel ane. Je to kar ena pot raziskovanja lahko, kaj se je zgodilo. In kako lahko pomagamo.	Ozaveščanje o pomenu spremljanja vsebin skupaj z otrokom	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E36	Tako da mi imamo praktično nalogo ozaveščanja	Ozaveščanje	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E37	in če že, da priporočamo, kaj pa je mogoče smiselno, kvalitetno.	Priporočanje kvalitetnih vsebin	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E38	Jaz imam odprt telefon, mail in te stvari in sem tu ves čas dosegljiva.	Stalna dosegljivost svetovalne delavke	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E39	Po navadi pa je to preko vzgojiteljic. Kajti dobro sodelujem s timom vzgojiteljic.	Vzgojiteljica opozori svetovalno službo na težave	Začetek sodelovanja	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E40	Pokrivam kar veliko enot, hiš. Pa sodelujem z vzgojiteljskimi pari. In se mi zdi, da ko vzpostaviš nek dober odnos s svojimi sodelavci, ko k tebi tudi pristopijo in povejo, kje imajo izziv, je moja naloga, da najprej njim sugeriram, da njih ozavestim. In da preko njih tudi določene stvari ozavestim.	Nudnje podpore vzgojiteljcam	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E41	Pri tistih starših, s katerimi pa imam tudi jaz stik z njimi, bodisi gre to za otroke s	Stalna komunikacija s starši otrok s	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov

	posebnimi potrebami bodisi gre za kakšne druge stvari, takrat prevzamem te stvari popolnoma nase in se sama pogovorim s starši o teh stvareh.	posebnimi potrebami		med predšolskimi otroki
E42	Mislim, da tukaj nimamo kaj sporočat. Tukaj so konkretna, jasna vprašanja. Koliko je otrok pred ekranom, kaj počne popoldne, kako preživljajo prosti čas kot družina ...	Raziskovanje problematike z jasnimi vprašanji	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E43	Po navadi že sami povedo, ko opisujejo	Pogosto starši sami opozorijo na težave	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E44	Mislim, da tu ni skrivanj in prikrivanj, ker če nekako delujemo v skladu s tem našim socialnodelavskim principom, da je odnos najbolj pomemben, ne gremo nikoli z napadom na človeka. Ampak vzpostavimo najprej en zaupen odnos. In šele ko se ta vzpostavi, potem lahko delamo mi spremembe, premike. Prej nikakor ne moremo, ker zgubimo odnos, če začnemo na tak način.	Iskren in spoštljiv odnos s starši	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E45	In potem povemo, kaj opažamo, da je veliko rabe teh izrazov, da ga te stvari morda malček ovirajo pri kakšnem drugem dejanju, da je mogoče to res bolj malo omejiti..	Opis otrokovega vedenja, ki nakazuje na prekomerno rabo zaslonov	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

E46	Pa da dajmo poskusit 14 dni, pa bomo videli, kako bo	Podpora pri postavljanju omejitev	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E47	Tako da na nek tak sodelovalen način, da pridobimo starše.	Iskren in spoštljiv odnos s starši	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E48	Jaz mislim, da zelo dobro no. Ne morem reči, da imamo slabe izkušnje s tem.	Mirno sprejemanje informacij	Odziv staršev ob sporočilu, da strokovne delavke zaznavajo prekomerno uporabo zaslonov pri otroku	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
E49	Drugače mislim, da se zavedajo, da jim želimo dobro. Da bodo otroci z njimi ostali celo življenje, z nami so samo eno obdobje.	Zavedanje staršev o dobrih namenih strokovnih delavcev	Sodelovanje s starši	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
E50	Mogoče ker imam jaz tudi druge delavne izkušnje, ker jim lahko tudi pokažem, kaj pomeni to potem kasneje v najstniški dobi. Jim to tudi malo obrazložim. In ker sem tudi sama mama najstnikov, jim to lahko povem tudi iz svojih izkušenj. Ker se mi zdi, da je zelo pomembno, da smo tudi mi ljudje, da smo tudi mi pošteni, da smo tudi mi kdaj kaj naredili narobe. Da tudi mi nismo vsevedni. Ker je starševstvo res ena taka naloga, ki je zelo zahtevna in, da razumemo starše, da je včasih pomanjkanje prostega časa.	Deljenje osebnih izkušenj	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

E51	Da so včasih še kakšne druge stiske odzadaj.	Uporaba zaslonov kot nadomestitev za starševsko prisotnost zaradi lastne stiske	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
E52	Ampak da poskušamo najti eno drugo pot.	Podpora pri iskanju načinov kvalitetnega preživljanja prostega časa	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E53	Odvizno. Eni ja, eni ne. Zelo različno, ker imamo tudi zelo različne starše.	Različni odzivi staršev	Odziv staršev ob sporočilu, da strokovne delavke zaznavajo prekomerno uporabo zaslonov pri otroku	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
E54	Pa zdaj tukaj nočem nobenega izpostavljanja, ampak videti je, vsaj kakor jaz opažam, pa to je moje osebno mnenje, da danes mlajši starši so že oni drugače rastle in so se že srečevali z vso to tehnologijo, z vsemi temi platformami in temi stvarmi in zato jim je to bližje. Tudi sprejemajo to na drugačen način in zato tudi svojim otrokom to ponujajo in nudijo na drugačen način, kot mogoče moja generacija. Tako da je res odvisno. So pa seveda tudi mladi, ki so strogo proti temu in se držijo raje knjige.	Otroci mlajših staršev	Pogostejše zaznavanje prekomerne uporabe zaslonov	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E55	Ker mene bolj skrbi to, da je res pomanjkanje branja. Kar se kaže potem skozi merilce v osnovnih šolah, skozi NPZ-je in podobne stvari. To me bolj skrbi.	Slab besedni zaklad	Govorno-jezikovne težave	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke

E56	Drugače pa vidim, da se otroci ravno tako razvijajo. Na tak ali drugačen način. Ker če nimajo nobenih drugih pridodanih primanjkljajev ali kakšnih drugih izzivov, bom rekla, da ja je določen vpliv. Ma drugače pa gre no. Saj če pogledamo nazaj nas, smo tudi mi spremljali kdaj kakšno stvar, ki jo mogoče kdaj v kakšnem obdobju bi bilo bolje, da je ne bi.	Ob nepridruženosti ostalih motenj, se otroci normalno razvijajo	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E57	Jaz bi rekla, kako preživeti prosti čas.	Nasveti, kako preživeti prosti čas	Načini pomoči, ki jih iščejo starši	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
E58	Zdaj smo prišli prav do nekih paradoksalnih vprašanj, ki jaz pravim, da so osnova za življenje. Ko te starš začne spraševati, kdaj mora njegov otrok začet jest trdo hrano, kdaj ga odstaviti od stekleničke, kako ga navajati na spanje na tak in na tak način, kako potolažiti otroka, kako ga umiriti. Včasih je bilo to nekako dano ali razumljeno. Ali pa mogoče res, da so družine živele bolj skupaj in si mogoče več pomagale. Oziroma bile bolj povezane v skupnosti. Danes pa prihajajo kar taki veliki izzivi, ki so se nam zdeli samoumevni. Da je treba veliko več govoriti in veliko več prikazati staršem.	Iskanje odgovorov na včasih samoumevna vprašanja	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov

E59	Vse alternative, ki so. Najbolj pomembno je gibanje. Ker mi imamo trend tega, da če gremo gledat prav globalno slovensko populacijo, imamo veliko pretežkih otrok. Že v predšolskem obdobju in potem tudi kasneje. Tako da narava	Podpora pri iskanju načinov kvalitetnega preživljanja prostega časa	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E60	Mi smo tudi v takem okolju, da imamo res veliko možnosti preživljanja časa v naravi. Od reke, do hribov, travnikov.	Preživljanje časa v naravi	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E61	Se mi zdi, da je to ena najboljših alternativ, ki vpliva tudi na dobro duševno zdravje staršev. Torej hoja, biti na svežem zraku vsaj pol ure z otroci. Pa to ne biti na igralih. Ker tega imajo oni dovolj. Prav to biti z otrokom, ga poslušat, mu opisovat, kaj vidijo v naravi. Predvsem to kvalitetno preživljanje časa v družini. Kako otrok lahko pomaga tudi pri tistih vsakdanjih dejavnostih, ki jih mora družina opraviti. Da lahko pomaga pri pomivanju posode, pri zlaganju perila. Da se da otroke vključiti tudi v dejavnosti. Ker včasih starši potem rečejo, da imajo polno stvari za opraviti, pa da je otrok majhen in ne more pomagati in podobno. Pa ni res ane. Izzive otroci zelo radi pomagajo	Podpora pri iskanju načinov kvalitetnega preživljanja prostega časa	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	opravit. Zelo radi staršem nekako ugodijo pri teh stvareh. Tako da se vključijo v čim več takih stvari.			
E62	Tako da tukaj tudi nisem pristaš za veliko popoldanskih dejavnosti predšolskih otrok. To se mi zdi še dodatna obremenitev. Otrok, ki pride iz vrtca po osmih, devetih urah potrebuje svoje starše. On potrebuje to varno navezanost. On rabi povedat, kako se počuti. Čeprav je res naporno. Sploh z delavnimi časi in službami, ki jih imamo. Ampak je to naložba za prihodnost, za najstniško dobo, ki prihaja potem zelo hitro	Popoldanske dejavnosti kot dodatna obremenitev predšolskih otrok	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E63	Mi prav te govorno-jezikovne težave. So kar pogoste.	Govorno-jezikovne težave	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
E64	Zaradi tega je potem povezan tudi za socialni stik.	Vzpostavljanje socialnih interakcij	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
E65	Zaradi tega, ker nekdo, ki ne razume in je pred šolo, je potem zelo težko. Tako da mogoče ravno iz tega stališča potem tudi motnje pozornosti, motnje koncentracije, ki so povezane s tem. Da so zelo kratkotrajne stvari. Kar opažam tudi, da je te otroke težko držati z neko osebo, z neko knjigo, z neko animacijo,	Slaba koncentracija	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov

	lutko pri stvari. Ker ni toliko teh dražljajev, čutil. Čeprav imajo otroci zelo radi tudi te stvari.			
E66	Tako da vidim, da jih je treba učiti nekih alternativ. Tako od čuječnosti, umirjanja, dihanja, vzpostavitve raznih drugih obogatitvenih programov, ki kažejo tudi drugo pot.	Učenje alternativnih metod umirjanja brez zaslonov	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
E67	In seveda to predstaviti tudi staršem.	Alternativne metode umirjanja otrok brez zaslonov	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
E68	Skozi šole za starše in podobne stvari.	Šole za starše	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
E69	Imamo time. Tako da več ali manj preko timov.	Timi	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E70	Sama pokrivam veliko število enot v vrtcu, tako da oddelke tudi redno obiskujem, tako da imam z otroki tudi reden stik. Tako da prihajam tudi na hospitacije v skupini, spremljam delo.	Kolegialne hospitacije	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E71	Spremljam tudi razvoj otrok, njihove posebnosti.	Opazovanje otroka	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E72	Tako da praktično imamo kar praktično na mesečni bazi stik z vsako od vzgojiteljic. Če je pa kakršnakoli posebnost, se pa vedno odzovem ali na telefonski klic ali na mail. In da to potem poskusimo rešiti takoj.	Takojšnje ukrepanje ob zaznanih težavah	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	Če je vzgojiteljica opazila, da je nekje neka skrb, jaz to takoj reagiram in ne prelagam na kasneje. Ker kot prvo moram verjeti nekemu, s komer je otrok osem ur na dan.			
E73	Mi smo imeli kar nekaj preventivnih delavnic	Preventivne delavnice	Preventiva	Svetovalna služba in prekomera uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E74	in pa šol za starše. Imeli smo tudi Miha Kramlija.	Šole za starše	Preventiva	Svetovalna služba in prekomera uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E75	Tako da nenehno ozaveščamo starše. Več ali manj jim že na roditeljskih sestankih vzgojiteljice tudi že same na to opozorijo.	Ozaveščanje staršev	Preventiva	Svetovalna služba in prekomera uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E76	Tudi če je kakšna dobra stvar, da je kakšno brezplačno predavanje, to vedno na naši spletni strani objavimo. Da se lahko starši prijavijo. Jih pa ne želimo s tem preveč bombandirat. Ker včasih neke stvari, če so preveč, lahko prinesejo kontra učinek.	Predavanja za starše	Preventiva	Svetovalna služba in prekomera uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E77	Tako da mislim, da smo predvsem na tem, da ponujamo, kako lahko preživimo čas drugače in ne za zaslonom. In, da če so zasloni, da naj bo to nek družinski dogodek, nek praznik. Recimo nek ogled filma s kokicami, ki poveže družino, ki privabi neke lepe	Načini kvalitetnega preživljanja časa	Preventiva	Svetovalna služba in prekomera uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	občutke in lepo druženje. Nismo pa striktno za prepoved oziroma omejevanje do konca.			
E78	Vedno pa povemo tudi te smernice NIJZ, ki jim imamo obešene tudi v vseh enotah. Tako da imajo starši možnost tudi to videti.	Ozaveščanje staršev	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
E79	Tako da vedno je pa vprašanje, ker vsak človek v določenem obdobju vidi tisto, kar v tistem trenutku potrebuje. Če nima zavedanja, da je to izziv, težava oziroma problem, potem tega ne bo videl ane. Vidiš šele stvari takrat, ko so tam.	Zavedanje problematike kot pogoj za reševanje le-te	Zaznavanje problematike	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
E80	Učenje jezika je ena takih stvari. Sploh če so dobre, kvalitetne stvari. Tudi za naš knjižni zborni jezik, vidim tu dober pripomoček, s katerim se lahko tega učijo tudi tujci. Ker je vizualno podkrepljeno, podkrepljeno tudi glasovno.	Učenje tujega jezika	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
E81	Potem tudi slušna koncentracija, vidna koncentracija.	Krepitev pozornosti	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
E82	Se da določene stvari naučiti tudi s tem.	Zaslon kot pripomoček za učenje	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
E83	So določene naloge in cilji, ki spodbujajo tudi razvoj	Razvoj kognitivnih sposobnosti	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov,

	kognitivnih sposobnosti.			ki jih opažajo svetovalne delavke
E84	Ampak seveda poudarek na tem, da otrok ne more biti pri tem sam. IKT ja, ampak vedno mora biti odrasel ob otroku. Ker moreš vedet, kaj on počne, kaj spremlja, kako to doživlja, ali napreduje preko tega, ali se zares uči.	Stalna prisotnost odraslega ob spremljanju vsebin za zaslonom kot predpogoj za koristne učinke uporabe zaslonov	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
E85	Ker danes so stvari narejene tudi za učenje. Ni vse slabo.	Zaslon kot pripomoček za učenje	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke

ODPRTO KODIRANJE F

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
F1	V bistvu na voljo imamo razne računalnike, na njih pa različne aplikacije.	Računalniki	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
F2	Odvisno od vzgojiteljic, kako so vešče s tehnologijo.	Odvisno od naravnosti strokovnih delavk	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
F3	Zaenkrat so to razni Youtub-i, če že no. To je zdaj samo, če je primer kakšne dobre prakse na filmčku ane in potem to stvar pogledamo.	Gledanje videoposnetkov, za katere vedo, da so primeri dobre prakse	Zaslone kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
F4	Ali pa pač preko televizije.	Televizija	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
F5	Zadnje čase opažamo, da so tem tehnologijam doma preveč izpostavljeni, zato	Porast prekomerne uporabe zaslonov med predšolskimi otroki	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	jih skušamo pred tem bremsati v vrtcu in potem tudi doma. Da jih nekako spodbujamo k tem.			
F6	Moram pa reči, da je potem zelo odvisno od vzgojiteljice, ki poiščejo po raznih teh platformah, kaj bi bilo kaj učinkovito za otroke.	Odvisno od naravnosti strokovnih delavk	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
F7	Zdaj smo pač v temu projektu Digitrajni učitelj, ker je bila k temu pozvana cela Slovenija.	Projekt Digitrajni učitelj	Preventiva	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
F8	In so se potem tudi znotraj tega projekta vzgojiteljice seznanile z različnimi programi in vsebinami, ki so pač primerni za predšolske otroke. Da bi pa zdajle na pamet vedela, katere so to, to pa ne vem.	Vpeljevanje digitalnih vsebin med otroke na varen način	Projekt Digitrajni učitelj	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
F9	Ta projekt je bila nekako vsesplošna usmeritev vseh vrtcev in šol. Pravzaprav na celotnem področju vzgoje in izobraževanja.	Namenjen celotnemu področju vzgoje in izobraževanja	Projekt Digitrajni učitelj	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
F10	V bistvu nas želijo bolj opolnomočiti, da bi vse bolj gladko teklo. In iz vidika teh pravnih stvari. In da bi tudi otrokom znali približati te aplikacije na pravilen in	Vpeljevanje digitalnih vsebin med otroke na varen način	Projekt Digitrajni učitelj	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca

	primeren način. To sicer za vrtec je fino, so omogočene fine stvari.			
F11	So punce iz našega vrtca šle na to izobraževanja prek projekta Erasmus, kjer so dobile tudi polno nekih digitalnih načinov, kako vključit otroke.	Projekt Erasmus: Varna in uravnotežena raba digitalnih orodij	Preventiva	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
F12	Ampak mislim pa, da pride vse to v poštev še malo bolj za šolo. Ker otrokom je pomembno tukaj in zdaj, pristen stik.	Pomembnost pristnega stika	Preventiva	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
F13	Ker otroci se velikokrat tudi na starše ne odzivajo več. Pa starši pripovedujejo o tem in jih potem mi vprašamo, če vzpostavijo ta pristen stik, če so z otrokom tu in zdaj. Če mogoče tudi oni takrat gledajo v telefon ane. In potem je lahko v bistvu tako, da otrok staršu nekaj razlaga, starš pa je takrat na telefonu. Pa gleda druge stvari.	Prekomerna uporaba zaslonov staršev izpodbija pristen stik	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov otrok
F14	Se pravi otroke ne moremo in ne smemo popolnoma ločit od tega. Ker potem bodo na dolgi rok to funkcionalno nepismeni ljudje.	Učenje varne uporabe digitalnih tehnologij	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
F15	Ampak otrok res ne sme imeti preveč dražljajev in moramo biti	Izbira ustreznih digitalnih vsebin	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov

	previdni pri tem, kako in na kakšen način to digitalizacijo ponujamo. Ker v tem obdobju se možgani še zelo razvijajo.			med predšolskimi otroki
F16	Tako da ja, je ta projekt Digitrajni učitelj absolutno dobrodošel in smo se ga v večini skoraj vsi strokovni delavci pri nas udeležili.	Projekt Digitrajni učitelj	Preventiva	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
F17	Za vrtec je pa potrebno biti še posebej pozoren in previden, katere vsebine ponujamo. In predvsem tudi v kolikšni meri.	Izbira ustreznih digitalnih vsebin	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
F18	Ker se tukaj vzpostavljajo še vedno neke nevrološke povezave in je lahko res prekomerna uporaba skoraj da usodna no.	Nepravilen razvoj sinaps v možganih	Kognitivne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
F19	Bi rekla, da res samo ko vzgojiteljica nekaj premišljeno vključi v nek kontekst, ko ga takrat obravnavajo.	Predstavitev vsebin preko zaslona	Zaslони kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
F20	Bolj redko.	Redko	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
F21	Kot sem rekla, da pogledamo recimo nek video, ki ima poučno vsebino oziroma je v povezavi z nečim, o čemer se tisti čas pogovarjajo v skupini. In da je to potem mogoče	Predstavitev vsebin preko zaslona	Zaslони kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca

	neka iztočnica za naprej.			
F22	In se potem vzgojitelj o pogledanem seveda pogovori z otroci.	Poučne vsebine, ki vključujejo pogovor	Zaslone kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
F23	Ne, ne.	Zaslonov se ne poslužujejo	Uporaba zaslonov med izvajanjem dnevne rutine	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
F24	Razen pri jutranjem krogu če je že kaj takšnega.	Občasno v jutranjem krogu	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
F25	Pri dnevni rutini pa še nisem videla. Razen kakšen telefon, ampak to v smislu glasbe.	Poslušanje glasbe	Uporaba zaslonov med izvajanjem dnevne rutine	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
F26	Ja, pač to je zelo v porastu in je v bistvu situacija že kar alarmantna	Porast prekomerne uporabe zaslonov med predšolskimi otroki	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
F27	Tudi sodelujemo z različnimi zdravstvenimi domovi in drugimi vzgojno-izobraževalnimi zavodi, ki to tudi opažajo. Tako da smo se zdaj kar skupaj lotili boja proti temu.	Sodelovanje z zdravstvenimi domovi	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
F28	Da starše res poskušamo čim bolj opolnomočiti. Že ko začnejo z uvajanjem ane. Da jim rečemo, da je pol urce na dan več kot dovolj. Za starejše mogoče eno urco, maksimalno dve.	Konkretni predlogi, kako časovno omejiti otroku čas za zaslonom	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
F29	Kar se tiče pa tega za malčke, so se pa starši zelo začeli tega posluževati. Tudi za razna uspavanja. To je pa	Zaslon kot pripomoček za uspavanje otroka	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki

	absoluten ne, vsaj iz naše strani.			
F30	Jaz sem sicer zaposlena v dveh vrtcih. In v enem smo šli tudi v ta projekt Erasmus, kjer smo se načrtno lotili tega no. In imamo v bistvu naslov Varna in uravnotežena raba digitalnih orodij, kjer tudi izpostavljamo ta problem, da so starši veliko preveč obkroženi z zasloni.	Projekt Erasmus: Varna in uravnotežena raba digitalnih orodij	Preventiva	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
F31	Tudi se je začel pojavljati izraz ekranski avtizem, ker so otroci tako izpostavljeni temu. In je to čisto drug otrok.	Ekranski avtizem	Vedenjske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
F32	Ta skupna vezana pozornost. Enostavno v začetku, ko hočeš ti stopit v stik z otrokom, ni več te skupne vezane pozornosti.	Motnje pozornosti	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
F33	Ne odziva se več na ime, ne odziva se na vzgojiteljeve pobude. Enostavno v bistvu ne funkcionira v skupini kot so generacije pred tem. Bistveno več je tega zdaj, da ni te odzivnosti. Zdaj če ima pred sabo tablico, to vse zna in pokaže. Si sam v bistvu že majhen otrok zna naštimiti YouTube.	Neodzivnost otrok na vzgojiteljičine pobude	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov

F34	Medtem ko ga pa prosiš, da ti prinese zeleno kocko, kar je že sestavljeno navodilo, se pa že ustavi. Mogoče prinesi kocko še gre, ko pa dodaš zelena recimo, je pa lahko že težava. Enostavno ne zmorejo več prejemanja navodil.	Nerazumevanje navodil vzgojiteljic	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
F35	Ne funkcionirajo več v skupini tako kot so običajno, ko so bili še neki razvojni mejniki, ki jih je večina otrok dosegala	Zabrisani razvojni mejniki	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
F36	Veliko delamo na spodbujanju te pozornosti. Da jih čim bolj poskušamo besedno opolnomočiti. Da se igramo igre ena na ena, pa tudi skupinsko. Z dnevno rutino. To je čisto odvisno potem od starosti.	Delo na krepitvi pozornosti otrok	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
F37	Na začetku jih navajo samostojnosti, da so čim bolj samostojni pri opravljanju dnevne rutine. Da osvojijo preprosta navodila. Potem se pa to stopnjuje in nadgrajuje.	Učenje samostojnosti	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
F38	To se zelo opazi s težavami v pozornosti in koncentracije. Recimo v jutranjem krogu, ko vzgojitelj nekaj razlaga otrokom, se prav vidi, da je v bistvu	Upad koncentracije	Kognitivne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke

	premalo dražljajev. Da ta beseda, slikanica oziroma karkoli ni dovolj.			
F39	Zelo so nemirni.	Nemir	Vedenjske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
F40	Zelo se uporablja tudi angleščina. Zdaj je res ta raba angleščine takoj alarm, da so zasloni prisotni zraven.	Uporaba angleškega jezika	Govorno-jezikovne težave	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
F41	Drugače pa predvsem ta pozornost, koncentracija. Ker jim je premalo, ker na zaslonih se bliska, sveti, je zvok prisoten. Medtem ko pač ima vzgojitelj naraven ton, to branje in ta prikaz je potem čisto premalo ane.	Upad koncentracije	Kognitivne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
F42	Zdaj mogoče nekako ne znajo reševati konfliktov	Težave pri reševanju konfliktov	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
F43	Ker so tako sami v tem. Ker se fokusirajo, da so samo oni in tablica in se ne učijo te ustrezne interakcije.	Pomanjkanje socialnih interakcij	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
F44	Ko nastopi neka konflikta situacija, ne znajo reagirati. Ali reagirajo potem z agresijo ali se umaknejo vase	Težave pri reševanju konfliktov	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
F45	Ni več tega pristnega stika. So pa to vseeno majhni otroci, ki jih	Upad medsebojnega druženja	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov,

	je potrebno načrtno učiti teh stvari.			ki jih opažajo svetovalne delavke
F46	To je pač zdaj nuja. Že nekaj časa smo v bistvu v svetu, kjer je digitalizacija nujna, takorekoč obvezna. Torej digitalizacija mora biti prisotna, drugače bodo to v prihodnosti funkcionalno nepismeni otroci. Oni rastejo zdaj s tem. In če jim mi to zdaj popolnoma vzamemo, bodo na dolgi rok manj opremljeni za življenje. Tudi recimo v profesionalnem razvoju potem. Kot je recimo prišel internet. Recimo leta 95., da se je večina ljudi vstopila v stik z njim. Moja generacija je recimo že odraščala s tem in smo potrebovali manj časa, da smo se navadli na računalnike. Medtem ko naši starši so potrebovali več časa. In isto je pri teh otrocih. Več orodij, več aplikacij, več teh stvari poznajo, lažje jim bo potem za naprej ane. Pač otroke je treba na nek varen način naučiti te stvari, jim po predstaviti.	Učenje varne uporabe digitalnih tehnologij	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

F47	V bistu, ko nek vzgojitelj opozori, da se otrok ne odziva kot se recimo pričakuje na naše zahteve, pričakovanja	Vzgojiteljica opozori svetovalno službo na težave	Začetek sodelovanja	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
F48	je naš protokol tak, da si še z drugo svetovalno razdeliva skupine. Konkretno, za katero skupino je odgovorna katera. Potem greva pa pogledat, opazujeva.	Opazovanje otroka	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
F49	Tudi same po razvojnih korakih in različnih priročnikih preveriva, kakšna je situacija.	Spremljanje otroka glede na razvojne korake	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
F50	Naslednji korak je potem, da se vzgojitelj usede s starši.	Spodbujanje svetovalne delavke, da vzgojiteljice delijo opažanja s starši	Začetek sodelovanja	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
F51	Po potrebi tudi svetovalna zraven ane. Sploh če se kaj zaplete, potem je prisotnost svetovalne kar nujna.	Vključevanje v pogovore s starši	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
F52	Velikokrat je tudi že samo opozorilo vzgojitelja dovolj. Da jim poda informacije, da jih vzpodbudi, kakšno ravnanje doma bi bilo bolj ustrezno.	Ozaveščanje	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
F53	Včasih je recimo stvar huda, da pa čutimo, da je možna tudi že kakšna okvara oziroma pomanjkanje izkušenj na tem področju. Imeli	Sodelovanje z zdravstvenimi domovi	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	smo recimo tudi konkreten primer, ko so otroku dali zaslone tudi po deset ure ane. Namesto da bi otroka prijeli v naročje, ga pocrkljali ko je jokal, umirili z mirnim glasom, so pa dali YouTube in je bilo to to. No takrat se povežemo tudi z zdravstvenimi domovi. Ker pa gre lahko že za velike primanjkljaje. Ker otrok v prvih mesecih mora dobiti izkušnjo stika samega s sabo, z ostalimi ljudmi, tudi različnimi predmeti. Tudi da se plazi, giba in vse to. To naravno gibanje. Kotaljenje recimo. Če je pa samo priklenjen na ekran, pa teh izkušenj enostavno nima. Velikokrat vidimo tudi, da ko otrok je, da mu prižgejo nek ekran in otrok pravzaprav niti ne zazna, da je. On samo usta odpira in požira avtomatsko ane. Ne registrira pa, da žveči, da okuša. Pač potem se v takih primerih velikokrat vključi zdravstveni dom. Da oni še malo bolj poglobljeno dajo svoj pogled, vidike. Različni strokovnjaki ane. Dajo širšo sliko in potem tudi oni			
--	--	--	--	--

	vstopijo v stik s starši in povejo, da je to nekako zelo, zelo škodljivo.			
F54	Sestanek imamo	Na govorilnih urah	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
F55	Skušamo nekako mehko pristopati k temu. Se pa zadnje čase kaže, da nekako ni več te zdrave pameti. Res je, da dnevno lahko vstopamo v stik z veliko informacijami, ampak te kmečke zdrave pameti pa več ni. Da se človek zanaša nase in ne na svojo širšo družino, to se pa zgublja. Sploh v mestih	Pomanjkanje zdrave pameti	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
F56	Potem imamo tudi veliko priseljencev, ki tukaj nimajo širše družine, ki bi jim lahko pomagala in se potem nekako usedemo z njimi. Da pač je potrebno te stvari omejiti.	Priseljenci	Pogostejše zaznavanje prekomerne uporabe zaslonov	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
F57	In jim povemo, da vemo, da ne škodujete otroku namerno. Ampak tukaj ste, to trenutno zmorete, to znate.	Zavedanje svetovalne delavke, da starš otroku ne škoduje namerno	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
F58	In tukaj je v bistvu naša naloga, da starše podpremo, kako mogoče ravnati na nek drug način.	Podpora pri iskanju načinov kvalitetnega preživljanja prostega časa	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

F59	Čisto odvisno	Različni odzivi staršev	Odziv staršev ob sporočilu, da strokovne delavke zaznavajo prekomerno uporabo zaslonov pri otroku	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
F60	Zelo veliko sodelujemo z zdravstvenimi domovi. Zato tudi v veliki večini teh primerov starše tudi napotimo tja. Da naredijo oni neko širšo diagnostiko. Da potem tudi vidimo kje smo. Ali gre zdaj za nek majhen primanjkljaj in pomanjkanje izkušenj. Ali pa so se pojavile tudi kakšne nevrološke težave.	Povezovanje z zdravstvenimi domovi	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
F61	Odvisno no, nekateri so zelo hvaležni in takoj upoštevajo navodila vrtca. Se pa najdejo tudi starši, ki imajo svoj prav in enostavno svoj način življenja, svoj način mišljenja.	Različni odzivi staršev	Odziv staršev ob sporočilu, da strokovne delavke zaznavajo prekomerno uporabo zaslonov pri otroku	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
F62	Kar pa traja lahko tudi dolgo časa in v bistvu niti do šole ne pridemo skupaj. Ampak to je pa tam nekje 10 % staršev oziroma družin, ki pa nam lahko včasih tudi uidejo. Kljub temu, da je bil trud vložen.	Delež staršev, ki ne želi sodelovati	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
F63	Ampak v večini primerov, se pa starši tudi čez čas, če že ne takoj, začnejo bolj	Mirno sprejemanje informacij	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov

	pozitivno odzivati. In rečejo, da smo imeli prav ane, da morajo res nekaj narediti v zvezi s tem.		prekomerno uporablja zaslone	med predšolskimi otroki
F64	Zdaj eni so zelo hvaležni in se tudi zavedajo, da rabijo pomoč. Sem ravno dobila en zelo simpatičen meil. Je bila drugače zelo grozna situacija, ampak sem zelo vesela, kako se je situacija uredila. Ko je mama sama napisala, da je ugotovila, da je otroku dajala čisto preveč telefonov, tablic pri že zelo zgodnji starosti. In, da zdaj je pa ona to ugotovila in, da če zdaj pa lahko mi to popravimo, kar je ona v bistvu narobe zastavila stvari. In smo mi potem hitro se sestali z njimi in stopili v stik z zdravstvenim domom.	Zavedanje problematike kot pogoj za reševanje le-te	Zaznavanje problematike	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
F65	Ker je bila situacija pač že tako alarmantna.	Povezovanje z zdravstvenimi domovi	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
F66	V bistvu podpora no. Podpora vrtca, katera so tista področja, ki je opažen primanjkljaj in na kakšen način lahko mi zdaj otroku pomagamo. Ali so to dovolj samo prilagoditve doma in v vrtcu.	Podpora	Načini pomoči, ki jih iščejo starši	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki

F67	Veliko staršev tudi otroke podcenjuje. In se niti ne zavedajo, kaj pri določeni starosti tudi že zmorejo. Recimo obuvanje je tak primer. Zelo dolgo jih obuvajo. In potem jim je potrebno večkrat povedati, da on se pa v vrtcu že sam obuje ane. Ko vas ni, da to zmore sam. In da ga je potrebno spodbujati pri tem. Da tudi doma morda stopite stran. In bo postal bolj samostojen. Pa potem oni rečejo, da niso niti zaznali, da so že tam.	Podcenjevanje sposobnosti otrok	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
F68	Tako da v bistvu včasih samo kaj takega, da jih malo usmeriš in je potem stvar boljša.	Usmerjanje	Načini pomoči, ki jih iščejo starši	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
F69	Včasih je pa treba malo bolj, pa vključiti tudi kakšne druge strokovnjake. Psihologe, specialne pedagoge in podobne.	Povezovanje z ostalimi strokovnjaki	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
F70	Že ob vpisu in uvajanju staršem povemo, da se zavedamo, da je zdaj to zelo prisotno in, da če že uporabljajo to, da naj to čim bolj omejijo	Svetovanje o nujni omejitvi časa pred zaslonom	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
F71	Pa razne te publikacije oziroma zloženke na to temo, ki jih ob različnih priložnostih dobijo.	Posredovanje literature	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki

F72	Tudi vzgojiteljice ob pogovornih urah jih usmerijo.	Podpora na pogovornih urah	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
F73	Ne v popolno neuporabo teh, ampak pač v neko zmanjšano uporabo.	Svetovanje o nujni omejitvi časa pred zaslonom	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
F74	Po navadi naštejejo neke te risanke, miselne igre, ki so recimo bolj primerne za neko starost. In jim predlagajo, da pač tisti dan pogledajo to risanko, ali pa da naredijo nekaj teh iger oziroma nalog in, da je to potem to za tisti dan dovolj. Lahkonočnice jim velikokrat tudi priporočijo. Da če nimajo svojih idej za pravlјice in knjigice, da jim to potem naštimajo.	Podpora pri iskanju ustreznih vsebin za otroke	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
F75	Na isti način. Ves čas se povezujemo, ves čas se pogovarjamo. Ko nastopi nek problem, stopimo skupaj.	Pogovori	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
F76	Se pravi vzgojitelj, svetovalna služba, po potrebi tudi vodstvo.	Povezovanje celotnega vrtca	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
F77	V bistvu drug drugega opozarjamo in nekako iščemo ideje in načine, kako bi to problematiko čim bolje razrešili. Odvisno od tega, kdo je bolj vpet	Iskanje načinov za reševanje problematike	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	oziroma kdo zazna. In kdo je za to pristojen v določen času.			
F78	Starše spodbujamo k ustrezni rabi. Ne bom rekla ne-rabi, ampak ustrežnejši, pazlivejši rabi. Na ta način no.	Učenje varne uporabe digitalnih tehnologij	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

ODPRTO KODIRANJE G

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
G1	V bistvu se jim kdaj ponudi risanko, ampak na kakšno točno določeno tematiko.	Poučne risanke	Zaslone kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
G2	Se pravi preko računalnika to prikažemo.	Računalniki	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
G3	Enkrat, dvakrat na mesec recimo. Redko.	Redko	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
G4	Ne da se jim risanke za gledat, da bi se jih s tem zamotilo ane. Ampak je vedno kot nek uvod v neko dejavnost. Če že ane.	Risanka kot uvod v neko dejavnost	Risanke	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
G5	Res redko. Mogoče ne vem, da pogledajo štiri risanke skozi celo leto.	Redko	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
G6	Pa to niti niso risanke kot risanke, ampak pač da se nekaj naučijo iz tega. Da nekaj spoznajo.	Poučne risanke	Zaslone kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
G7	Ali pa posnetek, ki je vezan na neko tematiko.	Predstavitev vsebin preko zaslona	Zaslone kot del vzgojno-	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca

			izobraževalnega procesa	
G8	Vem, da kdaj pride Zobovilka in jim predstavi neko risanko o zajčku in higieni zob.	Spoznavanje ustne higiene s pomočjo zaslona	Zasloni kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
G9	Potem imajo v sklopu Eko projekta eno predstavitev, risanko o vodi. Da bi karkoli drugega uporabljali in pa gledali, to pa ne.	Poučne risanke	Zasloni kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
G10	Nikakor ne, smo proti temu.	Zaslonov se ne poslužujejo	Uporaba zaslonov med izvajanjem dnevne rutine	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
G11	Imamo pa odzadaj velikokrat kakšno glasbo.	Poslušanje glasbe	Uporaba zaslonov med izvajanjem dnevne rutine	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
G12	Zdaj kar lahko ocenimo in vidimo je predvsem na podlagi razvoja govora	Slabše razvit govor	Govorno-jezikovne težave	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
G13	in pri otrocih, ki sami te stvari povejo.	Pripovedovanje otrok o preživljanju časa za zaslonom	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in preomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G14	Kar se opazi je tudi, da starši pridejo sem v vrtec že s telefonom in, da se jim telefone ponuja že v garderobi. Ali zjutraj pri prihodu ali potem ob odhodu.	Takojšnja predaja zaslona otroku iz strani starša ob prihodu v vrtec	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
G15	Po garderobah imamo s tem namenom izobešene neke nalepke, fotografije s prekrižanim telefonom in	Ozaveščanje z nalepkami »Naj tvoja roka raje objame otroka«	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	napisom Naj tvoja roka poboža otroka.			
G16	Se pravi, ko mama pride iskat otroka, se velikokrat zgodi, da je s telefonom v roki in v bistvu potem gleda v telefon. In v bistvu tu potem nastane težava.	Gledanje starša v telefon ob prihodu v vrtec	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
G17	Kar pa vidimo izven vrtca, potem nimamo več veliko vpliva	Poseganje v zasebnost	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
G18	Po mojem mnenju je največkrat težava, da se starši ne posvetijo otroku. Ker je pač lažje, da mu dajo v roke nek ekran, telefon.	Nezavedanje o negativnem vplivu zaslonov na razvoj otroka	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
G19	S tem se najbrž soočajo, ker temu niso kos. S tem izzivom, kako se z otrokom sploh cel dan pogovarjat. Celo popoldne.	Zaslon kot odraz staršev nemoči	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov otrok
G20	Otroci so v večini tukaj recimo treh, pol štirih. To je glavnina. Še vseeno je potem za starše tu en del, ki ga morajo preživeti z otrokom. Najbrž jim je lažje dat telefon.	Zaslon kot sredstvo za dosego miru	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov otrok
G21	Če se pa pogovarjamo kot vrtec, s čim se srečujemo, pa otroci pač nimajo tukaj načeloma kakršnihkoli ekranov, da bi jim mi ponujali. In da	Zaslone v oddelkih načeloma niso prisotni	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zaslone v prostorih vrtca

	bi imeli otroci potem možnost.			
G22	Ja mi jih učimo temeljev. Obut, oblečt, počakat na vrsto, podaljševat koncentracijo.	Učenje temeljev otrok	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
G23	Največja težava in izziv pri vsem tem je, da imajo tako slabo koncentracijo. Ker vsi ti kratki posnetki onemogočajo otroku normalen razvoj glede tega.	Slaba koncentracija	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
G24	Tako da predvsem podaljševanje koncentracije. To je nek naš največji izziv. Da se podaljšuje koncentracija pri otroku na vseh področjih. Že samo počakat v vrsti. Vseeno je to nekaj, kar bodo potrebovali v šoli. Žal je v prvem razredu veliko sedenja, tako da vrtec temelji na temu, da gradimo neko koncentracijo, ki so jo sposobni obdržat. Torej neko vezano skupno pozornost. Saj koncentracijo pri nečem, kar oni želijo, recimo ekranu, to verjetno imajo in je dobra. Ampak tu mislim na neko koncentracijo, ki je vezana na dejavnost, ki jo izvaja odrasla oseba.	Podaljševanje koncentracije	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov

G25	Se opaža to na vedenju otrok.	Neželeno vedenje	Vedenjske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
G26	Na govoru otrok. Govorno-jezikovne težave	Veliko število otrok z govorno-jezikovnimi težavami v vrtcu	Govorno-jezikovne težave	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
G27	artikulacija. Ker je res, da se starši v večini z otroki manj pogovarjajo. Lahko rečemo, da je manj tega dialoga odrasel-otrok. Da bi otrok sploh se uspel naučit te izgovorjave.	Slabše razvit govor	Govorno-jezikovne težave	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
G28	Pri tuje govorečih pa sploh imamo težave.	Priseljenci	Pogostejše zaznavanje prekomerne uporabe zaslonov	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G29	In pač tam staršem na sestanku povemo, da mi se vsi zavedamo, da te ekrani so zdaj povsod. Da ne moremo tega prepovedat, da dajo starši doma. Včasih jim potem damo predlog, da naj uporabijo slovensko risanko, oddajo. Pač pri starših, ki so tuje govoreči.	Priporočanje kvalitetnih vsebin	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G30	Ker pri teh otrocih, sploh če so zraven še kakšni zaostanki, potem se na govoru res najhitreje opazi.	Priseljenci	Pogostejše zaznavanje prekomerne uporabe zaslonov	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

G31	Drugače pa bi rekla, da se na splošno največ opaža na komunikaciji,	Težave v komunikaciji	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
G32	koncentraciji. Vse to negativne posledice tega.	Upad koncentracije	Kognitivne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
G33	Ta večji otroci pa že sami povejo. Kaj gledajo, koliko časa gledajo, igrice veliko igrajo na telefonih.	Pripovedovanje otrok o preživljanju časa za zaslonom	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in preomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G34	Danes sem bila na spremstvu, smo z otroki nekam šli in je bil na avtobusu en otrok, star manj kot leto dni, pa je bil že na telefonu in pač znal drast po ekranu. Mislim je bil z mamo tam, ni bil z nami, ampak pač tako res opažamo, da je situacija kar huda.	Zaznavanje prekomerne uporabe zaslonov med otroki na vsakem koraku	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in preomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G35	Sigurno so. Tu mislim predvsem deljenje, posojanje igrač. Nimajo več tega stika, da bi vprašali. Da bi te stvari skomunicirali.	Težave pri deljenju igrač med otroki	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
G36	Dostikrat je opazil iz kakšnih bolj nasilnih igrice, ko se predvsem fantje med sabo bolj grobo igrajo. To je opazil.	Posnemanje dejanj junakov iz zaslonov	Vednjske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
G37	Pa starejših res že povejo sami, da se to igrajo iz določenih risank, kar pogledajo	Pripovedovanje otrok o preživljanju časa za zaslonom	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in preomerna uporaba zaslonov

	doma. Tudi iz YouTuba. Ker lahko so tudi samo posnetki.			med predšolskimi otroki
G38	Mogoče kar sem prej omenila, spoznavanje z jezikom pri otrocih, če govorimo o tuje govorečih otrocih. Ali pa recimo za otroke, ki jim je materni jezik slovenščina, da se jim da risanka v italijanščini, da spoznajo jezik okolja	Učenje tujega jezika	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
G39	So tudi kakšne aplikacije, preko katerih se učijo številke, količin, črk.	Razvoj kognitivnih sposobnosti	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
G40	Zdaj kako to vplesti, da bo še v nekih mejah, je težko določiti. Še vedno mislim, da bi se tem stvarjem lahko izognili. Še vedno bi lahko uporabljali namesto tega lesene sestavljanke, papir ...	Uporaba alternativnih pripomočkov namesto zaslona	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G41	Pozitivna stvar je lahko recimo tudi, da nekaj prikažeš, kar ni v okolju. Kakšno žival recimo.	Predstavitev določene teme, ki je otrokom nepoznana, preko zaslona	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
G42	Saj da se. Živijo s tem. Tako da čisto odrezat jim ne moremo. Na varen način jih pa, sploh te predšolske, lahko naučimo uporabljati.	Učenje varne uporabe digitalnih tehnologij	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

G43	Ma v bistvu se ne vpletamo kaj dosti.	Nevpletenost svetovalne službe	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G44	Imamo te priročnike, ki smo jih dobili mislim da na začetku šolskega leta. In jih potem razdelimo staršem.	Posredovanje ustrezne literature staršem	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G45	Da bi prav izpeljali v svetovalnem delu konkretno predavanje na to temo, to ne. Je bilo pa prek Zoom-a omogočeno staršem, da si ogledajo, da se udeležijo tega predavanja.	Predavanja	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in preokmerna uporaba zaslonov med otroki
G46	Sicer kot svetovalna jim sprintam razne zgibanke oziroma posredujem predavanja ali pa kakšne sklope kakšnih zanimivih člankov v zvezi s to tematiko.	Posredovanje ustrezne literature staršem	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G47	Ne da bi se pa jaz kot svetovalna vključila, pa da bi starše kakorkoli usmerjala recimo z nekim predavanjem, to pa ne.	Nevpletenost svetovalne službe	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G48	Ne, kot svetovalna ne.	Neaktivno sodelovanje svetovalne službe s starši	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G49	Razen, da jim pošiljam literaturo, kot sem reka prej.	Sodelovanje s starši kot posredovanje literature	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

G50	Imajo pa na vsakem roditeljskem, da se jim o teh stvareh pove. Da teh stvari tu ni.	Ozaveščanje na roditeljskih sestankih	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G51	Tudi jih prosimo, naj ne prihajajo s telefoni v roki v sam vrtec, v igralnice.	Nagovarjanje staršev, naj v vrtec prihajajo brez telefonov	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G52	Imamo v teh zgibankah tudi ta priporočila, koliko časovno je primerno za določena leta.	Posredovanje ustrezne literature staršem	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G53	Ampak okrog tega naletimo potem navadno na gluha ušesa no. Ker to je malo iluzija, da bom jaz zdaj dala neko predavanje, pa da ga bojo vsi starši upoštevali ane.	Neučinkovitost predavanj	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
G54	To pač naredijo vzgojiteljice na dnevni bazi. Ob predaji otroka, na govorilnih urah. Tam, kjer je opaziti nek govorni zaostanek, neke primanjkljaje. To posredujejo in povejo staršem ja, da pač to problematiko opazamo v vrtcu.	Poročanje vzgojiteljic o opaženih primanjkljajih	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opazajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G55	Ja pogosto slišim od kakšne vzgojiteljice, da se starši tega niti ne zavedajo, da niti ne zaznavajo teh težav.	Nezavedanje staršev o negativnih posledicah uporabe zaslonov	Zaznavanje problematike	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
G56	Pogosto gre verjetno za to, da so starši sami prezaposleni in	Nezaznavanje prekomerne uporabe zaslonov zaradi	Zaznavanje problematike	Starši in prekomerna

	preprosto ne opazijo, da otrok ves čas preživlja za zaslonom.	preobremenjenosti staršev		uporaba zaslonov med otroki
G57	Zadnjič je ravno ena pripovedovala, da je en starš rekel, da je to samo faza njihovega otroka, da bo minilo.	Zaslone zgolj faza pri otroku	Odziv staršev ob sporočilu, da strokovne delavke zaznavajo prekomerno uporabo zaslonov pri otroku	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
G58	Premalo. Marsikdo ne.	Nezavedanje staršev o negativnih posledicah uporabe zaslonov	Zaznavanje problematike	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
G59	Ker že generacije staršev so tako zasvojene, obsedene s telefoni. Tako da bi bilo treba starše odvajati in učiti zakaj ne. Tako da težko rečem, da pride kakšen starš in reče, da vidi, da imajo težavo s tem. Ker običajno niti oni sami tega ne zaznajo, ker so toliko v teh telefonih.	Nezaznavanje problematike zaradi svoje obsedenosti z zaslone	Zaznavanje problematike	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
G60	Mislim, da je ne iščejo. Nisem še imela takega primera	Starši sami ne iščejo pomoči	Načini pomoči, ki jih iščejo starši	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
G61	Posredujemo literaturo, zgibanke.	Posredovanje literature	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
G62	In se pravi razna predavanja, izobraževanja.	Predavanja	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
G63	Kar ponujajo tudi te institucije, ki so okrog nas, kamor se starši lahko tudi sami vključijo.	Povezovanje z zunanjimi institucijami	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki

G64	Prav tako zelo podobno. Posredujemo te razne stvari.	Posredovanje literature vzgojiteljicam	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G65	Zdaj da bi se konkretno dobivali na to tematiko, to se nismo.	Neaktivno reševanje problematike	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G66	Na raznih vzgojiteljskih zborih, če kakšna vzgojiteljica to predstavi.	Vzgojiteljski zbori	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G67	Vrata so vedno odprta, tako da kdorkoli ima kakšno težavo ali vprašanje, izziv, je vedno dobrodošel.	Pogovori	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G68	V vrtcu pač se tega ne ponuja. Otrok pač preživi veliko ur v dnevu v vrtcu. Če rečemo v povprečju sedem, osem. Potem je že to nekaj, da je res ta čas v vrtcu brez zaslonov.	Preživljanje časa v vrtcu brez zaslonov	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G69	Delamo na tem, da so otroci kar se da zunaj. Da so na svežem zraku. Da nimajo niti potrebe po temu. In da so zaposleni.	Preživljanje časa v naravi	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G70	Da tudi če se dolgočasijo, kar je tudi v redu, da ne čutijo te potrebe, ker v vrtcu nimajo dostopa.	Preživljanje časa brez zaslonov v vrtcu	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
G71	Tudi vzgojiteljice ne uporabljajo zaslonov med samim vzgojnim procesom. Telefona niti nimajo pri sebi.	Neuporaba zaslonov med vzgojiteljicami	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	Tako da če želijo karokli pogledat, poklicat, se morajo odmaknit. Nimajo otroci niti te izkušnje, da bi gledali vzgojiteljice s telefoni			
G72	Tudi računalnik ni prižgan, razen vmes ko otroci spijo, ko vzgojiteljica na njem opravlja službene stvari.	Zaslone v oddelkih načeloma niso prisotni	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
G73	Drugih stvari pa nimamo. Interaktivnih tabel nimamo in tega niti ne ponujamo. Razen, kot pravim, kadar gre za neko obliko podpore. Recimo kakšni posnetki, ki odpirajo kakšno temo, ko jim želimo nekaj predstaviti.	Predstavitve vsebin preko zaslona	Zaslone kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca

ODPRTO KODIRANJE H

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
H1	Se pravi, da bi prav neposredno otroci uporabljali, to ne uporabljamo. Da bi bile kakšne igrače take, da bi uporabljali oni kot digitalne, to nimajo.	Zaslone v oddelkih načeloma niso prisotni	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
H2	Redko se poslužujemo kakšnega projektorja. Da pogledamo kakšno risanko na platnu.	Projektorji	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
H3	Drugače pa res minimalno.	Preživljanje časa v vrtcu brez zaslonov	Preventiva	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov

				med predšolskimi otroki
H4	Bi rekla, da je to redko. Recimo, da ni to niti enkrat na mesec. Tako da precej redko.	Redko	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
H5	Pogledamo kdaj kakšno risanko, ki jo strokovne delavke že prej izberejo	Osmišljene risanke	Risanke	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
H6	In pa včasih kaj prikažemo po projektorju.	Predstavitev vsebin preko zaslona	Zaslone kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
H7	Ne vem če so kakšni te projektni dnevi. Kot je bil recimo slovenski tradicionalni zajtrk. So prišli čebelarji v vrtec predstaviti svoje delo. Kako sploh nastane med. In so imeli predstavitev. In je bil v sklopu tega projekta tudi nek posnetek o čebelah.	Spoznavanje novih vsebin v sklopu projektne dni	Zaslone kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
H8	Potem zdaj recimo pozimi, ko je kakšen dan res mrzlo, damo kakšno risanko.	Pogostejše v zimskem času	Risanke	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
H9	Tako bolj zimsko. V sklopu nekih tematskih dni. Odvisno res kakšno temo imajo. In pa gledamo, da je risanka primerna	Poučne risanke	Zaslone kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
H10	Ne.	Zaslonov se ne poslužujejo	Uporaba zaslonov med izvajanjem dnevne rutine	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
H11	Mislím okej, strokovne delavke uporabljajo telefone za predvajanje glasbe. Ampak	Poslušanje glasbe	Uporaba zaslonov med izvajanjem dnevne rutine	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca

	takrat je zaslon obrnjen navzdol in proč od otrok, tako da ne morejo gledat vanj.			
H12	Kar pogosto no.	Pogosto zaznavanje problematike med otroki	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
H13	Imamo kar primere od tega, ko doma nimajo nobenega stika z digitalnimi tehnologijami, do takih, ki so imeli od recimo drugega meseca že telefon v rokah za jih za zamotit.	Raznolikost izkušenj z digitalno tehnologijo med otroki	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
H14	Zdaj težko prav ocenim, ker je vseeno naš vrtec precej velik. Pri nas je preko 1000 otrok. Ampak je na žalost kar zelo pogosto.	Pogosto zaznavanje problematike med otroki	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
H15	Ker že če otroci zaznajo, da imaš telefon v roki, da hočeš nekaj preverit, da poiščeš neko glasbo, se kar naberejo okrog tebe, ko vidijo tisti zaslon.	Hitro zaznavanje zaslonov v prostoru	Vedenske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
H16	Tako da ja, veliko je teh, ki prekomerno uporabljajo te zadeve.	Pogosto zaznavanje problematike med otroki	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
H17	Vidi se predvsem to, da se otroci ne znajo več zamotit sami. Da rabijo ves čas, da jih nekaj animiraš. Rabijo te dražljaje.	Stalna potreba po animaciji ter dražljajih	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
H18	Ker neke te vsakdanje stvari jih ne zanimajo. Otroci	Nezainteresiranost otrok	Kognitivne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov,

	drugače so vedoželjni in radi raziskujejo. Ampak tukaj se pa res hitro vidi, kateri imajo doma telefon za ta čas, ko se starši recimo nimajo časa ukvarjat z njimi oziroma jih animirat.			ki jih opažajo svetovalne delavke
H19	Se mi zdi, da največji alarm je po navadi to, da ne govorijo. Oziroma se precej manj izražajo. Oziroma pač ta govorni razvoj je precej zapoznel.	Slabše razvit govor	Govorno-jezikovne težave	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
H20	Potem tudi to, da so bolj pasivni.	Pasivnost	Vedenjske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
H21	Da rabijo dosti več nekih dražljajev, da jih sploh pritegnejo, da se sploh spravijo k nečemu.	Stalna potreba po animaciji ter dražljajih	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
H22	Potem tudi zelo hitro zaznajo te digitalne tehnologije. Da ima nekdo recimo nek telefon. Ali pa če je kakšen računalnih v bližini, to takoj zaznajo in jih hitro pritegne.	Hitro zaznavanje zaslonov v prostoru	Vedenjske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
H23	Dosti bolj jih pritegnejo tudi te igrače, ki spuščajo neke zvoke ali ki svetijo lučke. Pač te, ki rabijo baterije.	Priljubljenost elektronskih igrač	Vedenjske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
H24	Z govornim razvojem pa potegne tudi vse drugo ane. Potem ne morejo tudi	Težave v komunikaciji	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo

	toliko z vrstniki komunicirat. Sploh potem, ko so tako veliki, da jih večina že govori.			svetovalne delavke
H25	Težje vzpostavijo nek stik z vrstniki. Ker pač ne govorijo in jih toliko manj stvari ne pritegne, da je to potem težje, da se vključijo v družbo. Ker tudi vrstnikom so bolj zanimivi tisti, ki govorijo, s katerimi se lahko igrajo in grejo neke igre vlog. Kot pa tisti, ki se ne izražajo.	Težave pri navezovanju socialnih stikov	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
H26	Vrtec je neko okolje za otroke, ki naj bi spodbujalo vsa področja otrokovega razvoja, se pravi in govor, socializacija, da osvoji neko dnevno rutino, matematika, družba, narava ... In če otrok ne kaže nekega zanimanja, če ga mora strokovna delavka ves čas vabiti k sebi, da ga ves čas spodbuja, je potem pri teh otrocih to dosti težje narediti kot recimo pri otrocih, ki teh tehnologij ne uporabljajo, ki so dosti zunaj. Ne vem, če prinese vzgojiteljica kakšen naraven material, zdaj jeseni so bili to razni listi, kostanji, palčke, storže ..., smo opažale, da tisti, ki tega niso bili vajeni že od doma, so	Stalne spodbude za dejavnosti, ki ne vključujejo zaslonov	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov

	portebovali precej več spodbud strokovnih delavk, da so si ta material prišli pogledat. In da so se potem z njim zaigrali oziroma sploh videli, kaj bi se dalo z njim naredit. Tako da jih je veliko težje pritegnit k dejavnostim, potrebujejo dosti več individualne podpore.			
H27	In tudi zaradi normativov v oddelkih, je potem vse skupaj težko. Če je recimo 14 otrok v oddelku, pa 2 vzgojiteljici, pa da je od tega recimo četrtna takih, ki prekomerno doma uporablja zaslone, je potem zelo težko se posvetiti vsakemu posebej. Da bi se vsakemu izmed njih omogočilo čim bolj optimalen razvoj. Tako da je predvsem izziv to no.	Preveliki oddelki	Sistemske ovire	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
H28	In pa ja, kot vrtec smo tu tudi za starše, da jim pomagamo pri vzgoji otrok. Kako zdaj priti do teh staršev, ki pri prekomerni uporabi zaslonov otrok ne vidijo težave. Kako to nekako približati staršem.	Način, kako se približati staršem	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
H29	Tako da se mi zdi, da res to dvoje. Kako zdaj tem otrokom omogočit optimalen razvoj	Omogočanje optimalnega razvoja teh otrok	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov

	oziroma pogoje, ki bi jih potrebovali.			
H30	In kako se približati staršem, da bi se tudi v domačem okolju kaj spremenilo.	Način, kako se približati staršem	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
H31	Starše se vabi na razna predavanja. V sklopu raznih obvestil ali pa v sklopu šole za starše. Pa na raznih roditeljskih sestankih.	Predavanja za starše	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
H32	Ampak dostikrat ti starši na te stvari tudi ne pridejo, da bi te stvari lahko dobili iz prve roke.	Slaba udeležba na predavanjih, sestankih	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
H33	Iskreno jih jaz ne vidim veliko.	Malo koristnih vidikov uporabe zaslonov pri predšolskih otrocih	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
H34	Pač vem, da glede na to, kako se razvija tehnologija, kako se spreminjajo delovna mesta, kako se razvija umetna inteligenca, je zagotovo, če se otroci srečajo s tem bolj zgodaj, potem lažje te stvari delat. Se pravi, če bi imeli to v smislu neke robotike, načrtovanja, da se uporablja digitalno tehnologijo za spodbujanje razvoja. Da ni vse samo v smislu zabave in preganjanja dolgčasa. Ampak da je to res	Uporaba digitalne tehnologije za pripravo na prihodnost	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke

	osmišljeno, potem ja.			
H35	Ampak mislim, da predšolski otroci še ne rabijo tega. Ker bodo imeli tega potem še dovolj v življenju. In ne rabijo že do šestega leta se izpostavljat zaslonom, sploh glede na to, kako škodljivi so v resnici.	Predšolski otroci še ne potrebujejo zaslonov	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
H36	Zdaj če vidimo, da nek otrok prekomerno uporablja zaslone in, da se to ne pozna na njegovem razvoju in, da v vrtcu dokaj v redu deluje, potem po navadi strokovne delavke v oddelku spodbudimo, da to izpostavijo. Recimo na govorilnih urah s starši, da jim predlagajo, kaj lahko namesto tega delajo. Zdaj če se pa starši s tem ne strinjajo.	Spodbujanje svetovalne delavke, da vzgojiteljice delijo opažanja s starši	Začetek sodelovanja	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
H37	Tudi staršem otrok, ki imajo posebne potrebe, za katere imamo oblikovane individualizirane programe, se potem vedno pogovarjamo tudi o tem, kakšen vpliv imajo zasloni, koliko uporabljajo zaslone. Da sploh tem, ki imajo individualizirane programe, poskušamo ena na ena izpostaviti, kaj naj poskusijo drugače narediti.	Stalna komunikacija s starši otrok s posebnimi	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

H38	Sicer pa ja, če se to pozna že na razvoju, poskušamo tudi v sodelovanju s pediatri. Smo na vezi, v smislu koliko oni zaznavajo to problematiko. In potem poskušamo tudi mi to naslovit.	Povezovanje s pediatri v primeru težav v razvoju	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
H39	Smo recimo imeli sklopu šole za starše tudi predavanje iz Log Out-a o družinskih pravilih. Pa kako otroku sploh predstaviti digitalne tehnologije, kdaj je primeren čas za to, koliko časa naj se uporabljajo na dan ... Torej res zelo splošno.	Predavanja	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
H40	Če pa gre za otroka, ki prej še ni bil obravnavan, pa imamo s starši potem res nek sestanek,	Pogovor	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
H41	da se jim predstavi, kaj mi opažamo pri otroku, kaj so tisti aspekti, ki nas skrbijo. Če recimo ne govori, ga ne zanimajo stvari.	Poročanje vzgojiteljic o spremembah v vedenju	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
H42	Potem tudi starše vprašamo o teh stvareh. Koliko imajo pač doma teh zaslonov in digitalnih tehnologij.	Primerjava vedenja doma in v vrtcu	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
H43	In jih potem nekako usmerjamo, kako bi mogoče lahko nekaj drugače naredili do konca meseca, da vidimo, če bo potem kaj drugače.	Preverjanje situacije na sestankih	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	In se potem pogovarjamo naprej.			
H44	Po navadi to opazijo vzgojiteljice	Vzgojiteljice prve opazijo težave	Začetek sodelovanja	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
H45	in midve jih spodbuiva, da to staršem tudi naslovijo.	Spodbujanje svetovalne delavke, da vzgojiteljice delijo opažanja s starši	Začetek sodelovanja	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
H46	Zelo različno. Nekaterim je pač vseeno, ne vidijo v tem nobenega problema. Eni se zavedajo, pa bi spremenili, pa ne vejo, kako bi spremenili.	Različni odzivi staršev	Odziv staršev ob sporočilu, da strokovne delavke zaznavajo prekomerno uporabo zaslonov pri otroku	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
H47	Recimo velikokrat tudi povejo, da imajo sami s tem težave.	Nemoč staršev kot razlog za uporabo zaslonov otrok	Odziv staršev ob sporočilu, da strokovne delavke zaznavajo prekomerno uporabo zaslonov pri otroku	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
H48	Da ne vejo, kako otroka drugače prepričati, da bi jedel, kot da mu dajo zaslon na mizo.	Posluževanje zaslonov kot posledica nemoči med hranjenjem	Odziv staršev ob sporočilu, da strokovne delavke zaznavajo prekomerno uporabo zaslonov pri otroku	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
H49	Večinoma bi rekla, da se tega, kako zelo je vse to škodljivo, ne zavedajo.	Nezavedanje staršev o negativnih posledicah uporabe zaslonov	Zaznavanje problematike	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
H50	Ker smo tudi mi vse bolj obdani z zasloni takorekoč na vsakem koraku in zato mislijo, da je tudi vse bolj okej, da otroci prosti čas preživljajo za zaslonom.	Normalizacija uporabe zaslonov	Zaznavanje problematike	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki

H51	Se mi zdi da tako, ki bi se pojavila oziroma učinkovala brez, da bi oni rabili kaj naredit. Iskreno.	Pomoč, ki bi učinkovala brez njihove aktivne udeležbe	Načini pomoči, ki jih iščejo starši	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
H52	Se mi zdi, da pogosto tudi to, kar se mi pogovarjamo na individualnih sestankih s starši, je res, da večina teorijo pozna, vejo stvari, samo jim je res to težko v praksi. Kako spremenit jim je najtežje. Se pravi, da bi nekdo prišel in jim prav pokazal v vsakodnevni situaciji. Ali pa kakšni praktični prikazi. Se mi zdi, da je to tudi tisto, kar nam vsem manjka po kakšnem predavanju. Na kakšen način pa jim to ponudit, pa tudi jaz ne vem. Oziroma se tudi mi pogosto sprašujemo v vrtcu. Kako pridit do staršev, da jim bodo stvari res v pomoč.	Kako stvari spremeniti v praksi	Načini pomoči, ki jih iščejo starši	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
H53	V bistvu staršem predstavimo smernice, ki jih je izdal NIJZ. Koliko naj bi lahko bili otroci za zasloni. S tem, da pri tistih, ki imajo težave z govorom in pozornostjo sploh odsvetujemo, da bi bili kakorkoli izpostavljeni zaslonom. Tako da v bistvu se jim predstavi te smernice. Predstavi se jim, kako	Predstavitev smernic NIJZ	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki

	vplivajo zasloni na razvoj možganov.			
H54	Prav letos smo imeli to šolo za starše, kjer se je naslovalo kar široko področje digitalnih tehnologij in otrok.	Šole za starše	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
H55	Smo tudi naslovili, kako vpliva na razvoj otroka, kako vpliva na njegov občutek samokontrole, zadovoljstva. Ker zasloni omogočajo en hiter občutek zadovoljstva, za katerega se ni treba dosti potruditi.	Ozaveščanje o vplivih prekomerne uporabe zaslonov	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
H56	Tako da ja, potem tudi kakšna je pri tem naloga staršev. V smislu, kako jim omejiti, kako pri sebi opazijo, da sami preveč uporabljajo.	Konkretni predlogi, kako časovno omejiti otroku čas za zaslonom	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
H57	Ker še vedno dajejo pomemben zgled otroku.	Odrasli kot dober zgled otrokom	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
H58	Tukaj se kar dopolnjujemo. Vrtec je zelo velik in sva dve sodelavki, ki pokrivava delo svetovalne službe, s tem da obe tudi izvajajva dodatno strokovno pomoč. Tako da malo zmanjka časa, da bi bili prav midve tisti, ki bi zaznavali te otroke, ki imajo te težave.	Pomanjkanje časa, da bi svetovalna služba zaznavala otroke, ki preveč časa preživijo za zasloni	Sistemske ovire	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
H59	Tako da po navadi so vzgojiteljice tiste, ki opazijo, nam to predajo in se	Vzgojiteljice prve opazijo težave	Začetek sodelovanja	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov

	potem skupaj dogovarjamo, kako naprej.			med predšolskimi otroki
H60	Z vodstvom vrtca pa pač sodelujemo v smislu, kakšen program šole za starše ponuditi staršem in oblikovati. Katere vsebine bi bilo smiselno nasloviti. Če je mogoče kakšna taka problematika, se izpostavi tudi ob začetku šolskega leta na roditeljskem sestanku.	Sodelovanje z vodstvom	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
H61	Drugače pa z vzgojiteljicami ves čas, se veliko pogovarjamo o tem.	Pogovori	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
H62	Pri nas je res to, da je teh digitalnih tehnologij zelo malo. Da otroci, če že imajo za gledati kakšno risanko, da je to res osmišljeno. Da so pač res redko temu izpostavljeni	Minimalna uporaba zaslonov znotraj vrtca	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
H63	Pa tudi pri strokovnih delavkah se opozarja, da v delovnem času nimajo telefonov na vidnem mestu. Da imajo otroci res čim manj tega zglede, kako pomembni so zasloni in kakšno vlogo jim pripisujemo.	Neuporaba zaslonov med vzgojiteljicami	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
H64	Mi smo letos tudi vključeni v ta projekt Digitrajni vzgojitelj.	Projekt Digitrajni učitelj	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

H65	To je triletni projekt no.	Triletni projekt	Projekt Digitrajni učitelj	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
H66	Tako da letos smo imeli tudi prav interno izobraževanje uporabe Canve, uporabe ChatGPT-ja za načrtovanje dela. Tako da strokovne delavce se spodbuja, da se te stvari uporablja, predvsem za to, da si olajšajo delo. Sploh za kakšna poročila in to, kar je dobro, ker potem dejansko ostane več časa za načrtovanje dela. Je pa res, da to delajo strokovne delavke pri tem posrednem delu. Ne ko so z otroki, ampak ko so izven igralnic.	Spodbujanje uporabe tehnologij za načrtovanje dela in posredno delo	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke

ODPRTO KODIRANJE I

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
I1	Včasih pogledamo kaj na projektorju.	Projektorji	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
I2	To je pogostejše pri predšolskih otrocih.	Pogostejše pri predšolskih otrocih	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
I3	Nekaj v zvezi s tem, kar pač je aktualna tematika takrat v skupini. Ko je bila jesen, smo si pogledali nek filmček, dokumentarec o jesenskih živalih, ki je vključeval tudi glasove, kako se živali oglašajo.	Predstavitev vsebin preko zaslona	Zasloni kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca

I4	Potem včasih pogledamo tudi kakšno risanko. Za to imamo v vrtcu tudi televizijo, kjer vzgojiteljice otrokom včasih zavrtijo kakšno risanko.	Televizija	Digitalne tehnologije, ki jih uporabljajo otroci v vrtcu	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
I5	Niso pa to neke risanke, ki so jih vajeni od doma ane. Se spodbuja vzgojiteljice, da je to res premišljeno vključeno.	Osmišljene risanke	Risanke	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
I6	Zdaj točnih podatkov nimam, ker tudi zdaj nimamo nekih strogih pravil v vrtcu, kolikokrat mesečno recimo je dovoljeno.	Brez pravil o pogostosti uporabe zaslonov	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
I7	Sigurno se spodbuja, da to ni preveč pogosto. Tako da je to bolj redko.	Redko	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
I8	Tako da mislim, da lahko rečem, da se vzgojiteljice kar trudijo, da dajo prednost drugim aktivnostim in, da je zaslon res nekaj kar je bolj izjema kot kaj drugega.	Uporaba zaslona le izjemoma	Pogostost uporabljanja zaslonov	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
I9	Recimo če je res kot nekaj, kar služi kot nek prikaz, kot sem prej rekla za jesen in živali, da so imeli pri predšolskih.	Predstavitev vsebin preko zaslona	Zasloni kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
I10	Prikaz nečesa mogoče ne najbolj poznanega otrokom. Da dobijo neko predstavo, ko jim pokažeš preko projektorja ane. In se potem o teh	Poučne vsebine, ki vključujejo pogovor	Zasloni kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca

	stvarah z otroki pogovoriš.			
I11	Mogoče je pri mlajših, sploh v času uvajanja, pogostejša kakšna risanka tudi. Pač kot del dejavnosti zjutraj, da se otroci vsaj takrat nekoliko umirijo. Ampak to res samo v mesecu septembru recimo nekajkrat. Pa še to so čisto kratke risanke.	Pogostejše pri mlajših otrocih, ki se uvajajo	Risanke	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
I12	Zdaj ko smo imeli slovenski tradicionalni zajtrk, smo s predšolskimi otroki pogledali nek filmček o tem. In se potem o tem veliko pogovarjali. Je bilo kot nek uvod v dejavnosti potem. No pa zdaj recimo, ko so dobri možje, sem bila ravno zadnjič v skupini, ko smo preko projektorja gledali, kako zgleda pač Miklavž, kako Dedek Mraz in kako Božiček. Pa smo se potem pogovarjali o tem, pa jih risali.	Predstavitev vsebin preko zaslona	Zasloni kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca
I13	Pa recimo je prišla zobozdravnica in je pokazala preko nekega posnetka, kako pravilno umivati zobe. To se mi je zdelo zelo poučno, ker je bilo tako zelo nazorno. Saj je že ona prej na tisti lutki pokazala, kako umiti pravilno zobe, ampak potem je zavrtela še tisti posnetek in se mi	Spoznavanje ustne higiene s pomočjo zaslona	Zasloni kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zasloni v prostorih vrtca

	zdi, da je to otroke še dodatno pritegnilo in so si kar dobro zapomnili. Tako da za take stvari, ki so recimo bolj praktične, ki se jih otroci rabijo naučiti za življenje, se mi zdi dobro, da če jim pri tem pomaga računalnik, da se to tudi vključi v sam vrtec.			
I14	In enako za umivanje rok in osebno higieno, vem da vzgojiteljice zavrtijo posnetke vsako leto.	Spoznavanje osebne higiene s pomočjo zaslona	Zaslони kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zaslони v prostorih vrtca
I15	Potem vem, da imajo včasih telovadbo preko zaslonov tudi.	Telovadba preko zaslona	Zaslони kot del vzgojno-izobraževalnega procesa	Srečevanje otrok z zaslони v prostorih vrtca
I16	Med hranjenjem in uspavanjem nikoli.	Zaslonov se ne poslužujejo	Uporaba zaslonov med izvajanjem dnevne rutine	Srečevanje otrok z zaslони v prostorih vrtca
I17	Razen glasbo za uspavanje imajo pogosto vzgojiteljice v ozadju.	Poslušanje glasbe	Uporaba zaslonov med izvajanjem dnevne rutine	Srečevanje otrok z zaslони v prostorih vrtca
I18	Sem ti pa prej že povedala, da pri mlajših pri uvajanju, takrat ko se jih res uvaja recimo 10 naenkrat, da včasih zavrtijo vzgojiteljice kakšno risanko.	V času uvajanj pri mlajših otrocih pogostejše risanke kot del dejavnosti	Uporaba zaslonov med izvajanjem dnevne rutine	Srečevanje otrok z zaslони v prostorih vrtca
I19	Zelo pogosto.	Pogosto zaznavanje problematike med otroki	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I20	Tudi z vzgojiteljicami se	Pogovori	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov

	pogosto pogovarjamo o tem.			med predšolskimi otroki
I21	Si med sabo delimo opažanja.	Deljenje izkušenj	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I22	Pa kako tudi dejansko zunaj vrtca opazamo, da starši vse bolj pogosto ne znajo več časa preživeti s svojim otrokom. Da raje kot bi se z njim usedli pa igrali, mu dajo v roke telefon pa zavrtijo razne posnetke.	Primanjkljaj kvalitetnega preživljanja časa z otrokom	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
I23	In to me kar skrbi ane, kam vse to dejansko pelje. In kakšne posledice to pušča predvsem na možganih njihovih otrok.	Skrb o tem, kaj prinaša prihodnost	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I24	Ravno to mogoče, kako nekatere starše prepričati v to, da je pomembno, da se z otrokom usedejo in igrajo. In se z njim pogovarjajo, mu berejo knjigice in pojejo pesmi. Ne da mu dajo telefon in tablico.	Nezavedanje o pomembnosti kvalitetnega preživljanja časa z otrokom	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
I25	Ker že recimo ko greš na večerjo, pa vidiš starša na večerji, otrok pa gleda v ekran. To je meni grozno no.	Zaznavanje prekomerne uporabe zaslonov med otroki na vsakem koraku	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I26	Z otrokom se je pač treba ukvarjat, iti ven, hodit na sprehode in igrišča... Ne pa da otroci dneve	Nezavedanje o pomembnosti kvalitetnega preživljanja časa z otrokom	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov

	preživljajo v sobah za ekrani. To pač ni več otroštvo tako kot bi moralo biti.			
I27	Vzgojiteljice spodbujam, da na roditeljskih sestankih nagovorijo to. In da pri tistih otrocih, kjer se pač to opaža, da še posebej na govorilnih urah individualno poudarijo to.	Ozaveščanje na roditeljskih sestankih	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
I28	Pač na način, da v vrtcu strokovne delavke opažamo, da otrok recimo pogosto uporablja angleške izraze in, da sam pove, da celo popoldne igra Roblox.	Opis otrokovega vedenja, ki nakazuje na prekomerno rabo zaslonov	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I29	In da pač bi bilo zelo fino ane, da bi se otroke spodbujalo k drugim aktivnostim. Da mogoče če starši zares ne zmorejo, da ga potem vpišejo v kakšno telovadbo vsaj ali kakšno drugo dejavnost, kar ponuja tudi vrtec. Drugače je najbolje, da se pač starši z njim ukvarjajo, ne da ga kar vpisujejo v dejavnosti, ker to je potem lahko hitro preveč za otroka. Ampak pač če pa otrok že doma ne dobi nekega supporta in ukvarjanja z njim, potem pa je treba tudi kaj takega	Spodbujanje k aktivnostim, ki ne vključujejo zaslonov	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov

I30	Drugače pa izzivi se seveda potem pojavljajo tudi v sami skupini. Tu mislim težave povezane s koncentracijo otrok. V jutranjem krogu otroci ne zdržijo več dolgo. Ves čas jih je treba spodbujati, opozarjati ... Ker doma pa za zaslonom sedijo pri miru, brez kakršnega opozarjanja ane.	Slaba koncentracija	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
I31	Tako da res je izziv predvsem tu tudi, kako sedaj v tem času, ko so otroci obkroženi z zasloni, pripraviti dejavnosti, ki bi otroke zares zanimale. Pa da ne bi vključevale tehnologije.	Dejavnosti brez zaslonov, ki bi zanimale otroke	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
I32	Kot sem rekla predvsem koncentracija.	Upad koncentracije	Kognitivne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
I33	Potem uporaba angleščine. Recimo ravno zadnjič je k meni v pisarno prišel en fantek. Pa sva brala eno knjigico, pa sem ga potem na koncu še malo spraševala barve. Ne vem, kakšne barve je sonce, kakšne barve je hiša ... No in on mi ni odgovarjal barv v slovenščini, ampak vse v angleščini. In sem ga na koncu vprašala, kako to, da mi vse govori v angleščini. No in mi	Uporaba angleškega jezika	Govorno-jezikovne težave	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke

	je povedal, da pač gleda YouTube.			
I34	Zadnjič mi je en fantek isto pripovedoval, da on in njegova sestra hočeta biti ves čas na tablici. To otroci sami od sebe govorijo, da ne rečem, da se hvalijo.	Pripovedovanje otrok o preživljanju časa za zaslonom	Pogled svetovalne delavke na problematiko	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I35	In tu je treba res prvo ozaveštit starše, da je nujno otrokom to omejiti. Oziroma jim tablic, telefonov v tem obdobju sploh ne predstaviti. Okej je, če jim zavrtijo včasih kakšno risanko. Ne pa da vse popoldneve otroci presedijo in buljijo v ekrane.	Ozaveščanje staršev	Obvladovanje izzivov	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
I36	Pogosto vzgojiteljice pripovedujejo, ki so vseeno več v stiku z otroki kot jaz ane, da iz kock ves čas sestavljajo pištole in se z njimi potem streljajo. Jaz vedno poudarim, da jim je to treba pač prepovedati. Ker pač iz kock naj sestavljajo hiše, stolpe, ne pa da sestavljajo pištole.	Uporaba igrač in drugih predmetov kot orožje	Vedenske posledice	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
I37	Komunikacija v angleščini	Uporaba angleškega jezika	Govorno-jezikovne težave	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
I38	In na sploh težave v komunikaciji, s komuniciranjem.	Težave v komunikaciji	Psihosocialne posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke

I39	Kot sem že rekla, veliko je tega sestavljanja pištol in posnemanja teh iger iz računalnikov.	Posnemanje dejanj junakov iz zaslonov	Vedenjske posledice	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
I40	Sploh te kletvice v angleščini so pogoste. Ko ti je takoj jasno, da so jih pobrali iz ekranov.	Uporaba angleških kletvic	Govorno-jezikovne težave	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
I41	Pač po eni strani je znanje angleščine sigurno pozitivno,	Učenje tujega jezika	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
I42	ampak da pa s tem zaostaja slovenski materni jezik, je pa potem problem.	Uporaba angleškega jezika	Govorno-jezikovne težave	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke
I43	Ker kako bodo ti otroci potem v šoli pisali kakšne eseje, me zelo skrbi. Predvsem ker starši zgolj redko otrokom berejo, da bi ti zares lahko osvojili tudi knjižni jezik. To se bo zares pokazalo šele v naslednjih letih.	Težave z osvajanjem knjižnega jezika	Sodelovanje z otroki	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
I44	Drugače pa prav veliko drugih pozitivnih stvari ni. Okej mogoče, kot sem prej rekla za tiste živali, da so imeli preko projekcije predstavitev in, da so tako spoznali tudi, kako se posamezna žival oglašča. Ker pač to današnja tehnologija vse omogoča.	Predstavitve določene teme, ki je otrokom nepoznana, preko zaslona	Koristni vidiki	Posledice prekomerne uporabe zaslonov, ki jih opažajo svetovalne delavke

I45	Jaz se sama res trudim čim več hodit po skupinah. Da poznam vsaj približno vse otroke in, da oni mene. Ker včasih se pogovarjam s kakšnimi svetovalnimi, pa povejo, da dejansko ne najdejo časa, da bi šle v skupino, se podružile z otroki in vzgojiteljicami. Meni se zdi, da pač to ni okej, ker tu se pač izgubi neko poslanstvo, naloga svetovalne. Res je, da zmanjkuje časa, da je ogromno neke birokracije in tega, ampak za to si je enostavno treba vzeti čas. Jaz grem pogosto po oddelkih, povprašam vzgojiteljice, kako je.	Redno obiskovanje oddelkov	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I46	In potem pogosto povejo, da pač pri nekem otroku opažajo prekomerno uporabo ekranov.	Vzgojiteljica opozori svetovalno službo na težave	Začetek sodelovanja	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I47	In potem, če imam čas, otroka opazujem oziroma se za opazovanje zmenimo za en drug dan. In še vzgojiteljice prosim, da malo bolj opazujejo otroka.	Opazovanje otroka	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I48	Včasih pa vzgojiteljice same pridejo do mene, mi povejo za te težave	Vzgojiteljica opozori svetovalno službo na težave	Začetek sodelovanja	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

I49	in se potem dogovorimo za opazovanje.	Opazovanje otroka	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I50	In potem pač precenimo, kako hude so težave. Na podlagi opažanj mene in vzgojiteljic, je potem največkrat res na pogovor potrebno povabit starše.	Vabilo na pogovor	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I51	Takrat smo potem na pogovoru pristotne kar vse. Jaz, vzgojiteljica in pomočnica vzgojiteljice. In pa seveda starši.	Prisotnost vseh na sestanku	Sodelovanje s starši	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I52	Kot sem rekla, jih povabimo na sestanek.	Vabilo na pogovor	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I53	In potem pač kar povemo, kar vse opažamo. In tudi povemo, da se nam zdi, da je to lahko povezano s prekomerno uporabo ekranov.	Opis otrokovega vedenja, ki nakazuje na prekomerno rabo zaslonov	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I54	In se potem pogovorimo še o tem, kako so doma s temi ekrani, kako pogosto gledajo in pa kaj gledajo.	Opis vedenja otroka v domačem okolju	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I55	Vedno je ob tem potrebno vedeti, da ne smemo zgolj kritizirati. Vedno začnemo s pohvalo. Pa še vmes damo kakšno pozitivno lastnost otroka. In potem seveda tudi na koncu povemo,	Vključevanje pohval	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

	kaj vse dobrega še zaznavamo pri otroku.			
I56	Ampak staršu je treba povedat, da pač na nekaterih področjih se te ekrani že poznajo.	Opis otrokovega vedenja, ki nakazuje na prekomerno rabo zaslonov	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I57	In da je pomembno otroke spodbuditi h kakšni dejavnosti brez ekranov.	Ozaveščanje o pomembnosti kvalititetnega preživljanja prostega časa	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in preokmerna uporaba zaslonov med otroki
I58	Povemo, kaj vse opažamo na vedenju.	Opis otrokovega vedenja, ki nakazuje na prekomerno rabo zaslonov (	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I59	Seveda na nek lep način, da ne dobijo občutka, da jih napadamo, obtožujemo.	Brez moraliziranja	Način, na katerega svetovalne delavke sporočijo, da opažajo, da otrok prekomerno uporablja zaslone	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I60	Ampak teh stvari se ne skriva, ne ignorira. Ker v nasprotnem primeru delamo ogromno škodo otroku. Res je lahko nekoliko neprijetno se pač usedet s staršem in z njim spregovoriti o teh zadevah. In da bi bilo mogoče lažje ignorirati. Ampak jaz vedno res spodbujam vzgojiteljice, da teh stvari ne spregledajo.	Občutljivost na zaznavanje problematike	Vloga svetovalne službe	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I61	Pogosto povejo, da ima otrok zares dostop do ekranov, da nekaj časa preživi za ekranom, ampak da to sigurno ni toliko, da bi se pa	Nezavedanje prekomerne uporabe zaslonov ob nenadzorovanem gledanju otroka	Zaznavanje problematike	Starši in preokmerna uporaba zaslonov med otroki

	to že poznalo ane. Dejansko ne vejo, koliko časa so otroci priklopljeni na zaslone. In kaj sploh delajo tam.			
I62	Kot sem rekla, mnogokrat ne.	Nezavedanje staršev o negativnih posledicah uporabe zaslonov	Zaznavanje problematike	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
I63	Šele ko jim mi povemo, kaj vse opazimo. Potem mogoče to ozavešijo in začnejo opazati tudi doma. In imam občutek, da velikokrat to dejansko nekoliko pomaga. Da jih mi povabimo, se pogovorimo o tem. In imam občutek, da vsaj nekateri starši potem to vsaj malo omejijo.	Ob poročanju strokovnih delavk o opaženem vedenju, se starši začnejo zavedati težav	Zaznavanje problematike	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
I64	Mnogokrat te starši potrebujejo res samo kakšen pogovor.	Pogovor	Načini pomoči, ki jih iščejo starši	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
I65	Velikokrat se tu pogovarjamo o otrocih, kjer je prisotna samo mama. In te mame so pogosto take, ki se o svojih težavah nimajo s kom za pogovarjat. In potem na teh govorilnih res pogosto odpiramo mnogo tem.	Odsotnost očetovske vloge	Pogostejše zaznavanje prekomerne uporabe zaslonov	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I66	Tako da res, takrat tem staršem predlagamo, da otroka vključijo v eno dejavnost, da ima mama takrat recimo čas zase, otrok pa preživlja	Spodbujanje staršev, da otroka vpišejo v prostočasno dejavnost	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki

	kvalitetno svoj čas. Ampak res eno dejavnost recimo, da ni to potem preveč za otroka.			
I67	Spodbujamo, da se starši z otroki odpravljajo na sprehode, naravo in igrišča.	Ozaveščanje o pomembnosti kvalititetnega preživljanja prostega časa	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
I68	Seveda nam je to prioriteta tudi v vrtcu. Kolegice spodbujam, da če vreme le kolikor toliko dopušča, da se vsak dan z otroki odpravijo ven. Tudi če je mokro, umazano. Se bodo pač potem preoblekli.	Preživljanje časa v naravi	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I69	Imeli smo že razna predavanja o teh zadevah.	Predavanja	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
I70	Ampak ta predavanja so bolj tako tako, zgolj peščica staršev potem pride. In včasih je zares neprijetno, ti organiziraš neko predavanje, potem pa pride par staršev.	Slaba udeležba na predavanjih, sestankih	Sodelovanje s starši	Izzivi, ki jih prinaša prekomerna uporaba zaslonov
I71	Tako da sedaj na roditeljskih, kjer je prisotna večina staršev, se o teh stvareh nekaj pove.	Ozaveščanje o vplivih prekomerne uporabe zaslonov	Načini pomoči, ki so predstavljeni staršem	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
I72	Veliko pogovorov.	Pogovori	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I73	Kolegice ena drugi pripovedujemo, kaj nam včasih kakšen otrok pove oziroma kaj vse zaznavamo.	Deljenje izkušenj	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci	Svetovalna služba in preokmerna uporaba zaslonov

	In včasih res kar ne moremo verjeti.			med predšolskimi otroki
I74	Od tega, kako v mlajših skupinah otroci ne jejo obrokov. In potem mama pove, da doma ob hrani vedno gleda posnetke na enkranu. Tak otrok ima potem v vrtcu, da se navadi na rutino, še res ogromno več težav. Ker tu nikakor med obrokom ne bo dobil zaslona. Ampak pač na začetku poskuša, se zares dere. Ampak potem se pa navadi ane. In isto bi bilo doma. Določen čas vztrajaš, potem pa gre.	Uporaba zaslona kot pripomočka za lažje hranjenje otroka	Starši in njihove navade uporabe zaslonov	Starši in prekomerna uporaba zaslonov med otroki
I75	Da smo čim več časa zunaj v naravi. V prvi vrsti res to. Ker če vemo, da nekateri otroci prostega časa res ne preživljajo zunaj, da jim potem vsaj v vrtcu to damo.	Preživljanje časa v naravi	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki
I76	In pa da delamo s starši. Da jih poskusimo že prej ozavestiti o teh stvareh	Ozaveščanje staršev	Preventiva	Svetovalna služba in prekomerna uporaba zaslonov med predšolskimi otroki

PRILOGA 3: OSNO KODIRANJE

SREČEVANJE OTROK Z ZASLONI V PROSTORIH VRTCA

DIGITALNE TEHNOLOGIJE, KI JIH UPORABLJAJO OTROCI V VRTCU

Računalniki (A1), (A3), (C1), (D10), (E4), (F1), (G2)

Projektorji (A2), (A4), (D5), (E5), (H2), (I2)

Zaslони v oddelkih načeloma niso prisotni (A5), (D11), (G21), (G72), (H1)

Televizija (B1), (F4), (I4)

Neuporaba digitalnih naprav brez nadzora odrasle osebe (D1), (D3)

Tablice (E3)

POGOSTOST UPORABLJANJA ZASLONOV

Priložnostno (A6), (B3)

Zelo redko (B2), (D6), (D9), (E7)

Dejavnost nikoli ne temelji na zaslonih (B10)

Občasno (C3), (E1)

Odvisno od naravnosti strokovnih delavk (C4), (F2), (F6)

Praznični trenutki (E8)

Ob dežurstvih (E9)

Redko (F20), (G3), (G5), (H4), (I7)

Občasno v jutranjem krogu (F24)

Pogosteje pri predšolskih otrocih (I2)

Brez pravil o pogostosti uporabe zaslonov (I6)

Uporaba zaslona le izjemoma (I8)

ZASLONI KOT DEL VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA PROCESA

Ogled dokumentarca (A7)

Poučne risanke (A8), (G1), (G6), (G9), (H9)

Telovadba preko zaslona (A9), (I15)

Spoznavanje s filmsko umetnostjo (A52), (E10)

Predstavitev vsebin preko zaslona (A53), (B9), (C2), (C5), (C55), (E2), (E6), (F19), (F21), (G7), (G73), (H6), (I3), (I9), (I12)

Skupno iskanje informacij na varen način (B8)

Ogled njihovih posnetkov in fotografij (D7)

Ogled predstave (D8)

Prikaz bolezni preko risanke (E11)

Poučne vsebine, ki vključujejo pogovor (E12), (F22), (I10)

Gledanje videoposnetkov, za katere vedo, da so primeri dobre prakse (F3)

Spoznavanje ustne higiene s pomočjo zaslona (G8), (I13)

Spoznavanje novih vsebin v sklopu projektne dni (H7)

Spoznavanje osebne higiene s pomočjo zaslona (I14)

RISANKE

Pogosteje v zimskem času (C6), (H8)

Ob slabem vremenu (C7)

Med počitnicami (D4)

Risanka kot uvod v neko dejavnost (G4)

Osmišljene risanke (H5), (I5)

Pogostejše pri mlajših otrocih, ki se uvajajo (I11)

UPORABA ZASLONOV MED IZVAJANJEM DNEVNE RUTINE

Zaslonov se ne poslužujejo (A10), (F23), (G10), (H10), (I16)

Poslušanje glasbe (A11), (B11), (C8), (D12), (E16), (F25), (G11), (H11), (I17)

Poslušanje pravljič (B12)

V času uvajanj pri mlajših otrocih pogostejše risanke kot del dejavnosti (I18)

PROJEKT DIGITRAJNI UČITELJ

Izobraževanje vzgojiteljic o varni uporabi zaslonov (B4)

Izdelovanje digitalne praznične voščilnice (B5)

Vpeljevanje digitalnih vsebin med otroke na varen način (B6), (F8), (F10)

Namenjen celotnemu področju vzgoje in izobraževanja (F9)

Triletni projekt (H65)

SVETOVALNA SLUŽBA IN PREKOMERNA UPORABA ZASLONOV MED PREDŠOLSKIMI OTROKI

ZAČETEK SODELOVANJA

Vzgojiteljica opozori svetovalno službo na težave (A55), (B62), (C32), (D58), (E39), (F47), (H59), (I46), (I48)

Soglasje staršev pred začetkom sodelovanja (A56)

Vzgojiteljice prve opazijo težave (B63), (H44)

Spodbujanje svetovalne delavke, da vzgojiteljice delijo opažanja s starši (D59), (D61), (F50), (H36), (H45)

VLOGA SVETOVALNE SLUŽBE

Ozaveščanje (A13), (A63), (D60), (E32), (E36), (F52)

Nudenje podpore vzgojiteljicam (A59), (B64), (B74), (C26), (C33), (E40)

Vključevanje v pogovore s starši (A60), (B76), (C27), (C34), (E30), (F51)

Sodelovanje znotraj strokovne skupine (A61)

Sporočanje (A62)

Priporočanje (A64)

Načrt omejevanja časa za zaslonom (A67)

Svetovanje (A68), (B70), (D68)

Podpora na govorilnih urah (B65), (B75), (D62)

Posredovanje ustrezne literature staršem (B66), (G44), (G46), (G52)

Branje aktualne literature (B67)

Opazovanje otroka (B111), (D63), (D89), (E71), (F48), (I47), (I49)

Iskren in spoštljiv odnos s starši (B112), (E44), (E47)
Priprava osnutka, kako se približati staršem (D33)
Ozaveščanje o pomenu spremljanja vsebin skupaj z otrokom (E33), (E36)
Spremljanje otroka glede na razvojne korake (F49)
Sodelovanje z zdravstvenimi domovi (F53)
Povezovanje z ostalimi strokovnjaki (F69)
Nevpletenost svetovalne službe (G43), (G47)
Povezovanje s pediatri v primeru težav v razvoju (H38)
Redno obiskovanje oddelkov (I45)
Občutljivost na zaznavanje problematike (I60)

SODELOVANJE S STARŠI

Stalna komunikacija s starši otrok s posebnimi potrebami (A69), (D51), (E41), (H37)
Komuniciranje večinoma preko sporočil (A70)
Preverjanje situacije na sestankih (B68), (H43)
Podpora pri postavljanju omejitev (B87), (B103), (B106), (C35), (C49), (E46)
Podpora pri vzpostavljanju strukture v družini (B88)
Primerjava vedenja doma in v vrtcu (B101), (H42)
Redna srečanja (B102)
Uporaba vzpodbudnih besed (B104), (B107)
Štiri pozitivne lastnosti za eno negativno lastnost otroka (B108)
Ozaveščanje o problematiki že na prvem sestanku (C31)
Usmerjanje staršev k izbiri kakovostnejših digitalnih vsebin (C36)
Omejevanje večerne uporabe zaslonov za preprečevanje nespečnosti (C48)
Ozaveščanje o govorno-jezikovnih težavah (C51)
Spodbujanje staršev k branju z otrokom (C52)
Potrpežljiv pristop k omejevanju uporabe zaslonov (D50), (D64)
Stalna dosegljivost svetovalne delavke (E38)
Deljenje osebnih izkušenj (E50)
Podpora pri iskanju načinov kvalitetnega preživljanja prostega časa (E52), (E59), (E61), (F58)
Neaktivno sodelovanje svetovalne službe s starši (G48)
Sodelovanje s starši kot posredovanje literature (G49)
Prisotnost vseh na sestanku (I51)

SODELOVANJE Z OSTALIMI STROKOVNIMI DELAVKAMI

Pogovori (A101), (A107), (C54), (D57), (D88), (F75), (G67), (H61), (I20), (I72)

Deljenje izkušenj (A102), (B113), (D87), (D90), (I21), (I73)
Nudenje podpore pri sodelovanju s starši (A103)
Nudenje podpore pri sodelovanju z otroki, ki imajo težave v vedenju (A104)
Iskanje predavanj (A105)
Izmenjava literature (A106), (B114)
Kolegialne hospitacije (B115), (E70)
Timi (E69)
Takošnje ukrepanje ob zaznanih težavah (E72)
Povezovanje celotnega vrtca (F76)
Iskanje načinov za reševanje problematike (F77)
Posredovanje literature vzgojiteljicam (G64)
Neaktivno reševanje problematike (G65)
Vzgojiteljski zbori (G66)
Sodelovanje z vodstvom (H60)

PREVENTIVA

Posredovanje literature staršem (A74)
V ospredju kurativa (A108), (A110), (A113), (C57)
Gašenje požarov (A109)
Ozaveščanje staršev (A111), (B52), (D84), (D93), (E75), (E78), (I76)
Ozaveščanje na roditeljskih sestankih (A112), (G50)
Ozaveščanje o pomembnosti nadzora nad tem, kaj otrok dela za zaslonom (B41)
Ozaveščanje o postavljanju časovnih omejitev za zaslonom (B42), (B44)
Učenje varne uporabe digitalnih tehnologij (B53), (B118), (F14), (F46), (F78), (G42)
Šole za starše (B77), (E74)
Nudenje podpore staršem (B117)
Spodbujanje branja knjig (C24)
Neudeležnost v preventivnih programih (C58)
Minimalna uporaba zaslonov znotraj vrtca (C59), (H62)
Povezovanje z zunanjimi strokovnjaki (D47)
Ozaveščanje z nalepkami »Naj tvoja roka raje objame otroka (D49), (D92), (G15)
Ozaveščanje ostalih strokovnih delavcev (D85)
Predavanja za starše (D86), (E31), (E76)
Aktivi svetovalnih delavk o prekomerni uporabi zaslonov (D91)
Zgled odraslih pri uporabi zaslonov (D94)

Priporočanje kvalitetnih vsebin (E37), (G29)

Preživljanje časa v naravi (E60), (G69), (I68), (I75)

Preventivne delavnice (E73)

Načini kvalitetnega preživljanja časa (E77)

Projekt Digitrajni učitelj (F7), (F16), (H64)

Izbira ustreznih digitalnih vsebin (F15), (F17)

Projekt Erasmus: Varna in uravnotežena raba digitalnih orodij (F11), (F30)

Pomembnost pristnega stika (F12)

Uporaba alternativnih pripomočkov namesto zaslona (G40)

Nagovarjanje staršev, naj v vrtec prihajajo brez telefonov (G51)

Preživljanje časa v vrtcu brez zaslonov (G68), (G70), (H3)

Neuporaba zaslonov med vzgojiteljicami (G71), (H63)

POGLED SVETOVALNE DELAVKE NA PROBLEMATIKO

Pogosto zaznavanje problematike med otroki (A12), (B13), (C9), (H12), (H14), (H16), (I19)

Zasloni kot eden vzrokov ostalih težav otroka (A57)

Dvom v uspešnosti reševanja problematike (A99)

Otroci preživljajo za zasloni več časa, kot to določajo smernice (A100)

Brez urgentnih primerov v vrtcu (B73)

Zasloni kot nadomestek kvalitetnega preživljanja časa družine (C10), (C19)

Zaznavanje prekomerne uporabe zaslonov pri majhnih otrocih (D13)

Nestrinjanje z obstoječimi smernicami glede časovnih priporočil uporabe zaslonov med otroki (D35)

Porast prekomerne uporabe zaslonov med predšolskimi otroki (E17), (F5), (F26)

Nepreverjene vsebine na zaslonih (E26)

Ob nepridruženosti ostalih motenj, se otroci normalno razvijajo (E56)

Pripovedovanje otrok o preživljanju časa za zaslonom (G13), (G33), (G37), (I34)

Zaznavanje prekomerne uporabe zaslonov med otroki na vsakem koraku (G34), (I25)

Raznolikost izkušenj z digitalno tehnologijo med otroki (H13)

Predšolski otroci še ne potrebujejo zaslonov (H35)

Skrb o tem, kaj prinaša prihodnost (I23)

POGOSTEJŠE ZAZNAVANJE PREKOMERNE UPORABE ZASLONOV

Otroci z motjo avtističnega spektra (A58)

Nepripravljenost staršev na sodelovanje (B69), (C42)

Nezavedanje staršev o negativnih vplivih zaslonov (B72)

Otroci s posebnimi potrebami (D56)

Odsotnost očetovske vloge (D73), (I65)

Otroci mlajših staršev (E54)

Priseljenci (F56), (G28), (G30)

IZZIVI, KI JIH PRINAŠA PREKOMERNA UPORABA ZASLONOV

SODELOVANJE Z OTROKI

Govorno-jezikovne težave (A15), (E63)

Gibalno slabše razviti otroci (A16)

Slaba koncentracija (A17), (B31), (E65), (G23), (I30)

Motnje pozornosti (A18), (F32)

Nemir (A19), (B28)

Posnemanje dejanj junakov iz zaslonov (A20)

Primanjkljaji na različnih področjih (A21)

Sporazumevanje v angleškem jeziku (A22)

Pojav zasvojenosti (A66), (A93)

Zavračanje hrane, ker v vrtcu med obrokom ni zaslona (B16)

Zavračanje pribora, ker v vrtcu med obrokom ni zaslona (B17)

Nasilne igre (B29)

Izbruhi (B30)

Pridruženost motenj (B35)

Vzpostavljanje socialnih interakcij (E64)

Neodzivnost otrok na vzgojiteljičine pobude (F33)

Nerazumevanje navodil vzgojiteljic (F34)

Zabrisani razvojni mejniki (F35)

Stalna potreba po animaciji ter dražljajih (H17), (H21)

Omogočanje optimalnega razvoja teh otrok (H29)

Stalne spodbude za dejavnosti, ki ne vključujejo zaslonov (H26)

Dejavnosti brez zaslonov, ki bi zanimale otroke (I31)

Težave z osvajanjem knjižnega jezika (I43)

SODELOVANJE S STARŠI

Preživljanje časa otrok za zasloni takoj, ko pridejo domov (A26)

Takojšnja predaja zaslona otroku iz strani starša ob prihodu v vrtec (A30), (G14)

Slaba udeležba na predavanjih, sestankih (A39), (B78), (H32), (I70)

Komuniciranje s starši večinoma preko sporočil (A40)

Pomanjkanje osebnega stika (A41)

Poseganje v zasebnost (A65), (B71), (D41), (G17)

Občutek moraliziranja (B48)

Nezavedanje o negativnem vplivu zaslonov na razvoj otroka (C18), (D37), (G18)

Nepreverjene digitalne vsebine, ki jih gledajo otroci (C20)

Način, kako se približati staršem (D32), (D40), (H28), (H30)

Iskanje odgovorov na včasih samoumevna vprašanja (E58)

Pomanjkanje zdrave pameti (F55)

Delež staršev, ki ne želi sodelovati (F62)

Podcenjevanje sposobnosti otrok (F67)

Neučinkovitost predavanj (G53)

Nezavedanje o pomembnosti kvalitetnega preživljanja časa z otrokom (I24), (I26)

SISTEMSKÉ OVIRE

Potreba po ureditvi problematike na sistemski ravni (A24), (E24)

Preveliki oddelki (B33), (B37), (H27)

Preobremenjenost izvajalk dodatne strokovne pomoči (B34), (B36)

Zastarele smernice v zvezi z normativi v oddelkih (B38)

Pomanjkanje časa, da bi svetovalna služba zaznavala otroke, ki preveč časa preživijo za zasloni (H58)

OBVLADOVANJE IZZIVOV

Potreba po projektu (A14), (A32), (A71)

Neobvladovanje vseh izzivov (A23)

Neintenzivno reševanje problematike (A25)

Ozaveščanje staršev (A27), (A31), (A33), (A36), (B40), (C22), (D43), (D48), (I35)

Ozaveščanje družbe (A28)

Ozaveščanje na roditeljskih sestankih (A29), (A37), (C21), (I27)

Prepoved uporabe telefonov v šolah (A34)

Predavanja za starše (A38), (B79), (H31)

Projekt Digitrajni učitelj (B7)

Individualno delo z otroki (B32)

Delo na preventivi (B39)

Tematska srečanja (B45)

Posredovanje ustrezne literature (B50)

Kotički za starše z literaturo (B51)

Ozaveščanje o posledicah prekomerne uporabe zaslonov med otroki (C23)

Nevključevanje v projekte v zvezi s problematiko (C25)

Različne dejavnosti (D42), (D44)

Obravnavanje teme na aktivu (D46)

Učenje alternativnih metod umirjanja brez zaslonov (E66)

Sodelovanje z zdravstvenimi domovi (F27)

Delo na krepitvi pozornosti otrok (F36)

Učenje samostojnosti (F37)

Učenje temeljev otrok (G22)

Podaljševanje koncentracije (G24)

Spodbujanje k aktivnostim, ki ne vključujejo zaslonov (I29)

STARŠI IN PREKOMERNA UPORABA ZASLONOV MED OTROKI

NAČIN, NA KATEREGA SVETOVALNE DELAVKE SPOROČIJO, DA OPAŽAJO, DA OTROK PREKOMERNO UPORABLJA ZASLONE

Na strokovnih skupinah (A72), (A75), (A77)

Pogovor (A73), (D67), (H40)

Poročanje vzgojiteljic o spremembah v vedenju (A76), (H41), (E29)

Opis vedenja namesto direktnega sporočila, da otrok preveč časa preživi za zaslonom (B80)

Opis vedenja otroka v domačem okolju (B81), (I54)

Brez moraliziranja (B82), (I59)

Predati sporočilo, da sedenje za zaslonom za otrokov razvoj ni v redu (B84)

Skupno raziskovanje stanja s starši (B91), (B94), (C28), (C38), (D66), (D69)

Vodenje pogovora k samouvidu staršev, da otrok preveč časa preživi za zaslonom (B92), (B95), (C29), (C39)

Na govorilnih urah (C37), (F54)

Začetek sodelovanja zaradi opaženega vedenja (D65), (D76)

Raziskovanje problematike z jasnimi vprašanji (E42)

Pogosto starši sami opozorijo na težave (E43)

Zavedanje svetovalne delavke, da starš otroku ne škoduje namerno (F57)

Poročanje vzgojiteljic o opaženih primanjkljajih (G54)

Opis otrokovega vedenja, ki nakazuje na prekomerno rabo zaslonov (I28), (I53), (I56), (I58), (E45)

Vabilo na pogovor (I50), (I52)

Vključevanje pohval (I55)

ODZIV STARŠEV OB SPOROČILU, DA STROKOVNE DELAVKE ZAZNAVAJO PREKOMERNO UPORABO ZASLONOV PRI OTROKU

Težki občutki (A79)

Posluževanje zaslonov kot posledica nemoči med hranjenjem (A80), (H48)

Posluževanje zaslonov kot posledica nemoči ob umirjanju (A81)

Mirno sprejemanje informacij (A82), (A85), (C41), (E48), (F63)

Nemoč staršev kot razlog za uporabo zaslonov otrok (A84), (H47)

Začetno zanižanje prekomerne uporabe zaslonov pri starših (B90)

Različni odzivi staršev (D71), (E52), (F59), (F61), (H46)

Zaslonski zgozneni faza pri otroku (G57)

NAČINI POMOČI, KI JIH IŠČEJO STARŠI

Starši sami ne iščejo pomoči (A86), (A89), (B99), (C47), (C50), (D75), (G60)

Občutek sramu ovira iskanje pomoči (A87)

Nasveti, kako preživeti prosti čas (E57)

Usmerjanje (F68)

Podpora (F66)

Pomoč, ki bi učinkovala brez njihove aktivne udeležbe (H51)

Kako stvari spremeniti v praksi (H52)

Pogovor (I64)

NAČINI POMOČI, KI SO PREDSTAVLJENI STARŠEM

Svetovanje o nujni omejitvi časa pred zaslonom (A88), (A90), (D34), (D81), (F70), (F73)

Posredovanje literature (A91), (B110), (F71), (G61)

Konkretni predlogi, kako časovno omejiti otroku čas za zaslonom (A92), (A97), (B83), (B85), (F28), (H56)

Vključitev v program starševstva ob pridruženih težavah v vzgoji (A94)

Usmeritev k pedopsihiatru (A95)

Usmeritev k psihologu (A96)

Postopno odstranjevanje zaslona med hranjenjem (A98), (B15)

Zaslonski kot del rutine (B86), (B89), (B96), (B100)

Tematska srečanja (B109)

Pogovori s starši v sklopu tematskih srečanj (B46)

Deljenje izkušenj med starši v sklopu tematskih srečanj (B47), (B49)

Šole za starše (B116), (E68), (H54)

Dogovorjen prostor v družini, kjer vsi odlagajo naprave z zasloni (B119)

Odrasli kot dober zgled otrokom (B120), (D45), (H57)

Podpora pri iskanju ustreznih vsebin za otroke (C53), (D82), (F74)

Delavnice spodbujanja branja z otrokom (D18)

Programi spodbujanja medsebojnega druženja med starši (D27)

Alternativne metode umirjanja otrok brez zaslonov (D83), (E67)

Popoldanske dejavnosti kot dodatna obremenitev predšolskih otrok (E62)

Povezovanje z zdravstvenimi domovi (F60), (F65)

Podpora na pogovornih urah (F72)

Predavanja (G45), (G62), (H39), (I69)

Povezovanje z zunanjimi institucijami (G63)

Predstavitev smernic NIJZ (H53)

Ozaveščanje o vplivih prekomerne uporabe zaslonov (H55), (I71)

Spodbujanje staršev, da otroka vpišejo v prostočasno dejavnost (I66)

Ozaveščanje o pomembnosti kvalitativnega preživljanja prostega časa (I57), (I67)

STARŠI IN NJIHOVE NAVADE UPORABE ZASLONOV

Nenamerno posredovanje neprimernih vsebin ob tem, ko je televizija ves čas prižgana (B22)

Zaslon kot sredstvo za doseg miru (B27), (D2), (D14), (D70), (G20)

Nepreverjena izbira vsebin na zaslonih (B19), (B61), (E25)

Zaslon kot odraz starševe nemoči (B105), (C43), (C46), (G19)

Uporaba zaslona kot pripomočka za lažje hranjenje otroka (C16), (I74)

Nenamerna prekomerna izpostavljenost zaslonov njihovih otrok (C45)

Primanjkljaj kvalitativnega preživljanja časa z otrokom (D80), (I22)

Uporaba zaslonov kot nadomestek za starševsko prisotnost zaradi lastne stiske (E51)

Prekomerna uporaba zaslonov staršev izpodbija pristen stik (F13)

Zaslon kot pripomoček za uspavanje otroka (F29)

Gledanje starša v telefon ob prihodu v vrtec (G16)

ZAZNAVANJE PROBLEMATIKE

Pogosto zavedanje staršev o problematiki (A78), (A83)

Nezavedanje prekomerne uporabe zaslonov ob nenadzorovanem gledanju otroka (B93), (B97), (I61)

Normalizacija uporabe zaslonov (B98), (H50)

Nezavedanje staršev o negativnih posledicah uporabe zaslonov (C44), (G55), (G58), (H49), (I62)

Zavedanje o težavah, vendar ne zmorejo drugače (D72), (D74)

Zavedanje problematike kot pogoj za reševanje le-te (E79), (F64)

Nezaznavanje prekomerne uporabe zaslonov zaradi preobremenjenosti staršev (G56)

Nezaznavanje problematike zaradi svoje obsedenosti z zasloni (G59)

Ob poročanju strokovnih delavk o opaženem vedenju, se starši začnejo zavedati težav (I63)

POSLEDICE PREKOMERNE UPORABE ZASLONOV, KI JIH OPAŽAJO SVETOVALNE DELAVKE

VEDENJSKE POSLEDICE

Nezmožnost samoregulacije (A42)

Agresija (A43)

Neželeno vedenje (A44), (B18), (B24), (B26), (G25)
Nemir (B14), (B23), (C15), (F39)
Uporaba igrač in drugih predmetov kot orožje (B20), (I36)
Posnemanje interakcij iz neprimernih digitalnih vsebin (B21)
Pomanjkanje zanimanja za druge aktivnosti (D22)
Posnemanje dejanj junakov iz zaslonov (D30), (G36), (I39)
Ekranski avtizem (F31)
Hitro zaznavanje zaslonov v prostoru (H15), (H22)
Pasivnost (H20)
Priljubljenost elektronskih igrač (H23)

KOGNITIVNE POSLEDICE

Motnje pozornosti (A45)
Upad koncentracije (A46), (D15), (D20), (F38), (F41), (G32), (I32)
Pridobivanje informacij iz nepreverjenih virov (B59)
Pomanjkanje domišljije v igri (D23)
Manj zanimanja za konstrukcijske igre (D24)
Risanje junakov iz vsebin za zaslonom (D31)
Neznanje igranja družabnih iger (D38), (D78)
Nepravilen razvoj sinaps v možganih (E20), (F18)
Nepravilne in preusmerjene stimulacije (E21)
Nezainteresiranost otrok (H18)

GOVORNO-JEZIKOVNE TEŽAVE

Slabše razvit govor (A47), (C11), (D17), (G12), (G27), (H19)
Neprimerni izrazi (B25)
Uporaba angleškega jezika (C12), (E19), (F40), (I33), (I37), (I42)
Veliko število otrok z govorno-jezikovnimi težavami v vrtcu (C30), (C40), (G26)
Slab besedni zaklad (D19), (D79), (E55)
Vzkliki (E18)
Uporaba angleških kletvic (I40)

PSIHOSOCIALNE POSLEDICE

Pomanjkanje socialnih interakcij (A48), (A50), (B55), (D26), (F43)
Težave pri navezovanju socialnih stikov (A49), (C17), (E27), (H25)
Težave pri reševanju konfliktov (B54), (F42), (F44)
Razdražljivost (C14)

Zaslon kot edini učinkovit način umirjanja (D21), (D25)

Zaslon kot najljubši način preživljanja časa (D29)

Boljši razvoj socialnih veščin pri družinah z več otroki (D28)

Čustvena odtujenost (E22)

Upad mesebojnega druženja (E23), (F45)

Pomanjkanje socialnih veščin (E28)

Težave v komunikaciji (G31), (H24), (I38)

Težave pri deljenju igrač med otroki (G35)

VPLIV NA ZDRAVJE

Nenaspanost (C13), (E34)

Slabe gibalne spretnosti (D16), (D36), (D39), (D77)

KORISTNI VIDIKI

Predstavitev določene teme, ki je otrokom nepoznana, preko zaslona (A51), (G41), (I44)

Učenje tujega jezika (A54), (E80), (G38), (I41)

Zaslon kot pripomoček za učenje (B56), (B58), (B60), (C56), (D52), (D54), (E15), (E84), (E85)

Soustvarjanje izdelkov (B57)

Skupen ogled vsebin in pogovor o njih (D53)

Ogled lastnih posnetkov ter fotografij (D55)

Krepitev jezika (E13)

Krepitev pozornosti (E14), (E81)

Razvoj kognitivnih sposobnosti (E83), (G39)

Stalna prisotnost odraslega ob spremljanju vsebin za zaslonom kot predpogoj za koristne učinke uporabe zaslonov (E84)

Malo koristnih vidikov uporabe zaslonov pri predšolskih otrocih (H33)

Uporaba digitalne tehnologije za pripravo na prihodnost (H34)

Spodbujanje uporabe tehnologij za načrtovanje dela in posredno delo (H66)